ٽوڪيو جي گيشا گرل
(مس سدا بهار چنبيلي)

الطاف شيخ

روشني پبليڪيشن
ڪنڊيارو
1998ع

Roshni Book No. 127

ڪتاب جو نالو: ٽوڪيو جي گيشا گرل
مترجم: الطاف شيخ
ڇاپو پهريون: © روشني 1998ع
ڪمپوزنگ: حبيب قادر قريشي
روشني ڪمپوزرس، حيدرآباد.
ڇپيندڙ: فائين ڪميونيڪيشن، حيدرآباد.
ڇپرائيندڙ: روشني پبليڪيشن، ڪنڊيارو، سنڌ

TOKYO JEE GEISHA GIRL
Novel/Translation
Translated by: **Altaf Shaikh**
Composed by: Habib Qadir Qureshi
Roshni Composers, Hyderabad
Printed: Fine Communication, Hyderabad, Sindh.
Published by: Roshni Publication, Kandiaro
2nd Edition © Roshni 1998

انتساب

هڪ پياري انسان ۽ سٺي اديب

ظفر حسن جي نالي

ظفر جي جدائيءَ جو ڏاڍو ڏک اٿم. هو نه ڪنهن جي گلا ڪندو هو نه اجائي خوشامد. ڪيڏو نه محنتي، ايماندار ۽ Humble هو. هر وقت منهنجي همت افزائي ڪيائين ۽ سٺيون صلاحون ڏنائين. سندس بابت وڏيڪ لکڻ بدران انگريزي اخبار Dawn ۾ شيخ عزيز جون ڏنل ڪجهه سٽون ڏيان ٿو.

ليکڪ، اديب، ڪهاڻيڪار، تنقيدنگار ۽ سنڌي ادبي بورڊ جي اڳوڻي سيڪريٽري سيد ظفر حسن جي اوچتي موت سبب، سنڌي ادب کي ٿوري عرصي ۾ ئي هڪ ٻيو وڏو صدمو رسيو آهي. آچر ڏينهن حيدرآباد ۾ ظفر حسن دل جي بيهڻ سبب 61 سالن جي ڄمار ۾ گذاري ويو.

ظفر حسن تمام وڏو تنقيدنگار هو ۽ تنقيدنگاريءَ سان گڏ هن ڪيترين ئي خوبصورت ڪهاڻيون به لکيون. پاڻ ٽماهي مهراڻ سميت ڪيترن ئي رسالن جو ايڊيٽر پڻ رهيو.
ظفر حسن پيشي جي لحاظ کان سنڌ يونيورسٽيءَ ۾ استاد هو. سنڌي ادبي سنگت کي متحرڪ ڪرڻ ۾ سندس تمام اهم ڪردار هو.

هو 14 آگسٽ 1937ع ۾ حيدرآباد ۾ ڄائو. سندس خاندان ٻئن پيڙهين کان تعليم جي شعبي ۾ ڪيل خدمتن جي حوالي سان، سڄي سنڌ ۾ چڱي ناماچاري رکي ٿو. پاڻ شروعاتي تعليم حيدرآباد ۽ ماسٽرس سنڌ يونيورسٽيءَ مان حاصل ڪيائين. ڪيس ننڍي عمر ۾ ئي لکت جي ڏات ملي وئي هئي. هن لکڻ جي شروعات (اٺويهه سؤ پنجاهه) واري ڏهاڪي جي پڇاڙيءَ ۾ ڪهاڻيون لکڻ سان ڪئي، ان کان پوءِ هن سنڌي ادبي سنگت کي منظم ڪرڻ طرف ڌيان ڏنو، تڏهن هن جي سامهون وڏو مقصد سنگت جي پليٽ فارم تان جديد ادبي لاڙن جي ترويج ڪرڻ هو.
جڏهن سٺ واري ڏهاڪي ۾ سنڌي ادب جي فڪري جوهر ۾، ون يونٽ واري سياسي گهماگهميءَ سبب تبديلي اچڻ لڳي هئي، تڏهن ظفر حسن سنڌ جي سماجي ۽ اقتصادي مسئلن کي ڪهاڻين، تنقيدي مضمونن ۽ مقالن ذريعي ڀرپور انداز ۾ پينٽ ڪيو. هو ان دور ۾ ئي ڪيترن اهڙن ادارن سان گڏجي ڪم ڪرڻ لڳو، جن جو مقصد ڪتابن ۽ رسالن وغيره ڇپائڻ ذريعي سنڌي ادب کي ترقي ڏيارڻ هو. اهڙي ڪم جي سلسلي ۾ سندس ادارت هيٺ نڪرندڙ ٻن رسالن ”ڌرتي“ ۽ ”آرسي“ کي ڳڻائي سگهجي ٿو. ادب جي ترويج لاءِ هن 1970ع ۾ هڪڙي پرنٽنگ پريس به لڳائي، جنهن جي ڪري ڪيترن ئي اديبن کي پنهنجي تخليقي مواد ڇپائڻ ۾ ڪافي مدد ملي.

هو هڪ تخليقڪار جي حيثيت ۾ ترقي پسند تحريڪ سان آخري دم تائين لاڳاپيل رهيو ۽ هن جو

سماجي حقيقت نگاريءَ ۾ پڪو ايمان هو.

هو شعوري طور تي ٺلهيءَ نعري بازيءَ کان پري رهيو. هو سچائيءَ، ايمانداريءَ، غير جانبدارائپ سان ڪم ڪرڻ ۾ يقين رکندو هو. هن جي سخت ۽ غير جانبدارانه تنقيد، ڪيترن ئي موقعن تي سندس هم عصرن کي پسند نه آئي، پر پوءِ به هو پنهنجي راءِ تان هرگز نه هٽيو ۽ پنهنجي لڳن ۾ مگن رهيو. ايستائين جو جنرل ضياءَ جي مارشل لا واري دور ۾ به هن پنهنجي اصولن تي سودي بازي نه ڪندي ”اهلِ قلم ڪانفرنس“ ۾ شرڪت کان صاف انڪار ڪري ڇڏيو.

هڪ استاد جي حيثيت ۾ به ظفر حسن يونيورسٽيءَ اندر پنهنجي شاگردن لاءِ بهترين استاد طور سڃاتو ويندو هو. هو آخري وقت ۾ به لکڻ، پڙهڻ ۾ مشغول هو.

(روزانه ڊان ڪراچيءَ جي ٿورن سان)

الطاف شيخ
15 مارچ 1998ع

مون طرفان

هي ناول، ٽوڪيو جي گيشا گرل (مس سدا بهار چنبيلي) ٻين پڙهندڙن کي ڪيئن لڳندو اهو نٿو چئي سگهان. پر مون کي خبر ناهي ڇو ايترو ته وڻيو جو دل چيو ته ان کي ترجمو ڪري سنڌيءَ جي روپ ۾ آندو وڃي. ڪجهه وقت ترسي هڪ دفعو وري پڙهيومانس، پر ٻئي دفعي به ساڳيو دلچسپ لڳو ۽ ترجمي لاءِ پڪو پهه ڪيم.

ترجمي جي موڪل لاءِ ناول جي لکندڙ جان بال جي ائڊريس جي ڳولا ڪيم. خبر پيئي ته اڄڪلهه آمريڪا جي شهر ڪئليفورنيا ۾ رهي ٿو ۽ ڇم جي تاريخ جي حساب سان هن وقت جيئرو هوندو ته اَسي سالن کن جو ٿيندو. خط لکيم. ٻه مهينا ٿي ويا جواب نه آيو. اديب دوستن سان صلاح مشورو ڪيم. خاص ڪري تاج بلوچ، قمبر شهباز، هدايت منگي ۽ حسام سومري ترجمو ڪرڻلاءِ همت افزائي ڪئي. ايتريقدر جو تاج بلوچ ته چيو ته جي آئون نٿو ڪريان ته هو ڪندو. چيومانس ترجمو ڀلي ڪر پر سچو ناول انگريزيءَ ۾ نه آهي، جيڪا جپانيءَ ۾ ڳالهه ٻولهه ٿيل آهي سو جپانيءَ ۾ لکيل آهي. ڪرم الاهي چني چيو، ”يار ترجمو شروع ڪري ڇڏيو اجازت نامون پوءِ پيو ايندو. مون به سنڌري اُتم چنداڻيءَ جو ڪتاب ڇپائي جڏهن بس ڪيو ته اجازت وارو خط ان وقت پهتو. اديب لکڻ ۾ سست ٿيندا آهن.“

چيومانس اهو ته صحيح آهي پر جي آخري وقت خط ۾ اجازت نامي بدران منع نامون آيو ته پوءِ محنت ئي برباد.

بهرحال هتي (ملاڪا - ملائيشيا) پهچڻ سان نيٺ بسم الله ڪري ترجمو شروع ڪيم. اڃان هڪ چيپٽر به ترجمو مس ڪيو هوندم ته جان بال جو خط پاڪستان مان ڦرندو گرندو هتي اچي مليو. ترجمي جي موڪل ۽ ڪتاب جي ڇپائيءَ جو پڙهي خوشي ٿي ۽ ڏينهن رات ڪم ۾ جنبي ويس.

هي ناول اصل ۾ انگريزي ۽ جپانيءَ ۾ لکيل آهي. هڪ آمريڪن انجنيئر رچرڊ سيٽان (ڪوڏائڻ جو نالو ڊِڪ) جپان ۾ ڪنهن ڪاروبار جي سلسلي ۾ ڪجهه ڏينهن لاءِ اچي ٿو ۽ سندس عشق مس ڪانوماسايو نالي ڇوڪريءَ سان ٿئي ٿو، پر اها ڇوڪري عام نه پر ٽوڪيو جي نمبر ون گيشا آهي. (سندس گيشائڪو نالو مس سدا بهار چنبيلي آهي.)

جنهن ڀرپور انداز سان جان بال مغربي مرد ۽ مشرقي عورت جي جذبات جي چٽسالي ڪئي آهي، سا داد جوڳي آهي. هن ناول ۾ جپان جي رهڻي ڪهڻيءَ جي ڇڻ ڇاڻ پوي ٿي.

جتي جتي آمريڪن انجنيئر جارج (ڊِڪ) صحيح يا غلط سلط جپاني ٿو ڳالهائي اتي سندس اهي دلچسپ جملا پڻ لکيا اٿم ۽ ڏنگين ۾ انهن جي معنيٰ پڻ. ساڳي وقت جتي جتي گيشا ڪانوماسايو (مس سدا بهار چنبيلي)، آفيس جي مترجم ڇوڪري ريڪو يا ٻيا جپاني ماڻهو ڪو دلچسپ جملو انگريزيءَ يا جپانيءَ ۾ چون ٿا ته اهو پڻ معنيٰ سان لکيو اٿم، جيئن جپاني ۽ انگريزيءَ کان اڻ واقف هن ناول مان صحيح معنيٰ ۾ مزو وٺي سگهن ۽ ناول نويس جان بال جي قابليت کي ساراهي سگهن.

پڙهندڙن جي راءِ ۽ تنقيد جو اوسيئڙو رهندو.

خلوص منجهان

الطاف شيخ

(ملاڪا - ملائيشيا)

1983ع

1

رچرڊ سيٽان ڪمپنيءَ جي سڀ کان اتاهين ماڙ واري آفيس ۾ ويهي سئن فرانسسڪو شهر جو دريءَ مان نظارو ڪيو. سندس ڪاٻي پاسي ڪالرا جي سئي هٽائڻ ڪري ڏکي رهي هئي، پر هن کي اها خوشي هئي ته هو جپان هڪ اهم حيثيت ۾ وڃي رهيو آهي، جتي هن کي سندس آمريڪن ڪمپنيءَ ڪجهه مشنيري خريد ڪرڻ کان اڳ ان جي چڪاس لاءِ موڪلي رهي هئي ته هو جپانين جي ٺهيل اليڪٽرانڪ شين جي ڪارڪردگي ۽ بهتر هجڻ جي رپورٽ وڃي موڪلي، جيئن ائين نه ٿئي ته لکها ڊالرن جو سودو طئي ٿيڻ بعد خبر پئي ته شيءِ سٺي يا صحيح ناهي، يا ڪو ٻيو جپاني ڪارخانيدار ساڳي شيءِ سستي اگهه ۾ پيو ڏئي.

رچرڊ سيٽان کي پهريون دفعو ولايت اسهڻ جي دل ۾ عجيب خوشي محسوس ٿي رهي هئي. هو ته پنهنجي ملڪ آمريڪا ۾ شڪاگو کان ڪڏهن پري نه ويو هو، پر هاڻ هڪ ڏورانهين ڏيهه، جپان ڏي ويندي هن جي عجيب ڪيفيت ٿي رهي هئي، جنهن جادو پري اوپر جون هن ڪيتريون ئي ڳالهيون ٻڌيون هيون.

رچرڊ جو اتفاق سان آمريڪا جي هڪ اهڙي پراڻي روايتي خاندان سان تعلق هو جتي هن ننڍي هوندي ئي حيا شرم، وڏن جو ادب، نئڙت ۽ نهٺائي جهڙيون وصفون سکيون هيون. شايد هڪ اهو به سبب هو جو سندس ڪمپنيءَ جي اعليٰ عملدارن، جپان جهڙي ملڪ لاءِ هن کي چونڊيو هو ۽ ان کان علاوه سندس انجنيئري علم، عقل ۽ ڏاهپ پڻ شامل هئي.

رچرڊ کي جپانين بابت ڪا پهرين جي ڄاڻ نه هئي سواءِ ان جي ته هو هڪ نافهم ٻولي ڳالهائين ٿا، پر اليڪٽرانڪ جو سامان تمام عمدو ٺاهين ٿا ۽ هي پنهنجي انجنيئري پيشي جي لحاظ ۽ ڊزائينگ ۽ نقشن ذريعي هنن سان لهه وچڙ قائم رکي سگهيو ٿي.

هوڏانهن جپان ۾ ”ماتسوموتو ڪمپني“ جو مالڪ مسٽر ماتسوموتو پنهنجي آفيس ۾ آڱرين رستي فال ڪڍي رهيو هو ته شال ايندڙ آمريڪن کي سندس فئڪٽريءَ جو ٺهيل ”انجنيئري سامان“ وٽي وڃي ۽ آمريڪا کان وڏو آرڊر ور چڙهي ته جيئن ڪمپنيءَ جي ڏينهون ڏينهن ڪرندڙ ساک کي ڪو ٽيڪو اچي وڃي، جنهن جو اڳهين برائيءَ پيچو نٿي ڇڏيو ۽ هاڻ ته ماڳهين ڏيوالي ۾ وڃڻ جو ڊپ هو. تازو آيل ٽپال ۾ پڻ فلپائين جي ڏنل آرڊر کي رد ڪرڻ لاءِ انهن وٽان خط پهتل هو. فلپين وارا سندن سڀ کان وڏا گراهڪ هئا. انهن جي هٿن مان وڃڻ جو صدمو ئي ڪافي هو ۽ هاڻ آمريڪا کان ايندڙ هن نمائندي رچرڊ سيٽان جو خيال هن جپاني سيٺ مٿان خنجر وانگر لٽڪي رهيو هو ته الائي ڪيس سندس ڪمپنيءَ جو مال ۽ ڪم پسند به ايندو يا نه. جڏهن ته ٻين جپانين ڪمپنين جا جپاني مالڪ واڳوءَ وانگر وات پٽيو انتظار ويٺا ڪن ته رڳو ٻئي جو گراهڪ ٽٽي ته جهپ هڻي ڳڙڪائي وڃونس. بهرحال سيٺ ماتسوموتوءَ پنهنجي طرفان واسطيدار ماڻهن کي آمريڪي ڪمپنيءَ جي ايندڙ نمائندي جو خيال رکڻ لاءِ چڱيءَ طرح تاڪيد ڪري ڇڏي ته ڪٽي ڪيترو به خرچ اچي پر آيل مهمان کي ڪنهن به ڳالهه جي تڪليف نه رسي ۽ ساڳئي وقت ڪيس ڪم ڪار کان واندو ٿيڻ کان پوءِ ڪنهن نه ڪنهن وندر يا دلچسپيءَ ۾ رڌل رکيو وڃي، جيئن هڪ ته هو خوش ٿي سٺي رپورٽ ڏئي ۽ ٻيو ته ڪيس واندو ڏسي متان ڪو ٻيو جپاني ڪارخانيدار هن کي پاڻ ڏي ڇڪي نه وٺي.

انهيءَ وقت جپاني مالڪ ماتسوموتو جي حڪم موجب سندس قابل نائب صدر مسٽر ياماگچي ۽ ٻيو همراهه، ڪمپنيءَ جو رابطا آفيسر مسٽر فوتابا، جيڪو انگريزي به ڳالهائي سگهيو ٿي، بلڪ هن کي اها خوش فهمي هئي ته هو ڳالهائي سگهي ٿو، ٽوڪيو جي انٽرنيشنل ايئرپورٽ تي پنهنجي آمريڪن مهمان رچرڊ سيٽان جي اچڻ جو انتظار ڪري رهيا هئا. ياماگچي صاحب مهمان جي آمد تي چوڻ وارا سوچيل جملا هٻڪندي دل ۾ ٻاويهون دفعو ورجايا ۽ مسٽر فوتايا وري وري سوچڻ ڪري ماڳهين اچي ان پريشانيءَ ۾ مبتلا ٿيو ته آيا هو انگريزيءَ ۾ معزز مهمان سان ڳالهه ٻولهه قائم به رکي سگهندو يا نه. ان ۾ ته ڪو شڪ

ناهي ته انگريزيءَ جي پيرڊ ۾ هو ۽ سندن ڪجهه ڪلاس ميٽ پاڻ ۾ ويهي ساڳيا ساڳيا لکيل سوال ۽ رٽيل جواب هڪ ٻئي سان ڳالهائيندا هئا پر انگريزيءَ جي ڏکين اچارن ڪري هن ڪڏهن به ٻاهر ڪنهن سان انگريزيءَ ۾ گفتگو نه ڪئي هئي.

جپانين جي عادت آهي ته شرم يا مونجهاري مهل ڏندن اڳيان هٿ ڏئي ڦڪي کل ڪندا آهن سو هينئر جيئن ئي سئن فرانسسڪو کان آيل سنهي ۽ ڊگهي ڊي. سي 8 هوائي جهاز ٽوڪيو جي هوائي اڏي ڪي ڇهيو ته ياماگڇيءَ ڪي دل ۾ آيو ته اهڙي ڦڪي مرڪ چپن تي آڻي ڪٽي پنهنجي شرم ڪي پرچائجي جو هاڻ وقت ويجهو اچڻ تي ڪيس اها سمک به نه پئي پيئي ته اهو مهمان جنهن جي آڌرڀاءُ لاءِ هو پڳ ٻڌي آيا آهن تنهن ڪي سڃاڻبو ڪيئن، ڳالهائڻ ته ٿي پوءِ جي ڳالهه.

”هاڻ ته اهو مسئلو انگهي ماڳهين هيبت ناڪ حد تائين وڃي پهتو، جڏهن، جهاز مان لٿل مسافر هڪ هڪ ٿي 'ڪسٽم چيڪ' مان ٿيندا ٻاهرين در ڪان نڪري رهيا هئا. پر اهو به شڪر جو انهن ۾ گهڻا ته جپاني هئا ۽ ڪجهه ڏاريان وري ٻارن ٻچن سان هئا، يعني انهن ۾ سندن آمريڪن مهمان ٿي نٿو سگهي جو هو آمريڪا ڪان اڪيلي سر نڪتو آهي. سو هاڻ ڪين ڇڙهن ۾ هڪ بيحد چانگهو همراهه ڏسڻ ۾ آيو، جيڪو آمريڪن ٽوئرسٽ جيان پوک بصر ٿي لڳو. جنهن جو منهن عينڪ ڪري چبري جهڙو هو ۽ باقي ٻيا ٻه ڪنهن ملڪ ڪان آيل اڙي ڪاپ قسم جا واپاري ٿي لڳا. انهن ٻن مان هڪ جي سڃاڻپ ٿي وئي ته اهو سيٽان نه هوندو جو ان وقت ميزبانن واري گئلريءَ ۾ هڪ فارينر جي اچڻ سان هن ڪيس هٿ لوڏي ڪيڪاريو ۽ ساڻس گڏ هليو ويو. مسٽر فوتابا هاڻ دل جهلي ٻئي همراهه پرسان بيهي، چپن ۾ پڙڪيو:

”سائين، توهان رچرڊ سيٽان آهيو؟ ها؟“

“ هن سچو چملو ٻڌڻ جي به تڪليف نه ڪئي ۽ ڪيس ڪنهن هوٽل جو دلال سمجهي يڪدم اُچل مان وراڻيو:

”نه مون اڳهين هوٽل ۾ ڪمرو وٺي ڇڏيو آهي.“

“ ۽ پوءِ ان آفت جي گهڙيءَ ۾ مدد جو ملائڪ هڪ من موهڻي جپاني ايئرهوسٽس جي روپ ۾ ظاهر ٿيو. ملڻ مهل جپاني جيڪا جهڪ جهڪان ڪندا آهن ان ضروري رسمي ڪيڪار ڪرڻ ڪان پوءِ ياماگچي ڪانئس سيٽان- سان جو پڇيو ته ان نالي وارو ڪو همراهه آمريڪا ڪان هن جهاز ۾ چڙهيو به هو يا نه. ايئر هوسٽس ڪنڌ ڌوڻي هڪ ٻي ٻولي، آفت جيڏي همراهه ڏي اشارو ڪيو, جيڪو وائڙيءَ وچ وانگر پريان هڪ جپاني پبلک فون وٽ بيٺو هو. ههڙي چانگهي همراهه کي ڏسي, ياماگچيءَ تي رعب طاري ٿي ويو، پر پوءِ هڪ دفعو پنهنجي همت ڪي گڏ ڪري, ان انساني بلا جي اڳيان پهچي نئڙت منجهان نميو. ٻه چار وڪون پٺيان، ساڃي پاسي بيٺل، رئيس فوتابا پڻ هن سان گڏ پاڇي وانگر جهڪيو. ياماگچيءَ پوءِ جيتوڻيڪ وڏي خبرداريءَ سان پر پڳل ۽ غلط گرامر وارو جملو ڳالهايو:

(Seatan San! Are you, Yes?) ”سيٽان- سان! آهيو نه، ها-؟ ماتسوموتو ڪمپني.“ هن چيو.

سچ لڻي مهل ٻرندڙ ڏيئي وانگر رچرڊ سيٽان جي منهن تي جرڪو اچي ويو. ”اوهه! مسٽر ماتسوموتو“ هن گرمجوشيءَ مان چيو، ”آئون ڊڪ سيٽان آهيان.“

ياماگچي هڪ دفعو وري نميو، هن ڪيسي مان ٻٽو ڪڍي صحيح طريقو اختيار ڪيو، يعني پنهنجي 'نالي نوڪريءَ' جو بزنيس ڪارڊ ڪڍي آيل مهمان جي حوالي ڪيو.

آمريڪن مهمان ڪارڊ تي ڇپيل عجيب شڪلين وارا جپاني اکر ڏسي وائڙو ٿي ويو، پر وري ساڳئي ايئر هوسٽس ان ويل اچي لنگهي، جنهن جهڪي، پوءِ پڇيو:

”آئون توهان جي مدد ڪري سگهان ٿي؟“

ورنديءَ ۾ آمريڪن مهمان به جهڪڻ جهڙي ادا پيش ڪري پنهنجي خانداني هجڻ جو ثبوت ڏنو، جيتوڻيڪ هو ان صحيح طريقي سان جهڪي نه سگهيو جنهن سان جپاني جهڪندا آهن، پر مڙيئي جهڪيو سهي ۽ جپانيءَ ۾ لکيل ڪارڊ سندس حوالي ڪري هن ڪي پنهنجي ڏکيائي ٻڌائي، ساڳيو مسئلو ياماگچيءَ به

بيان ڪيو. ايئر هوسٽس ان بعد سيٽان ڏي مڙي ۽ هن سان ميزبان جپاني همراهن جو تعارف ڪرايو:
”هي مسٽر ياماگچي آهي، ماتسوموتو ڪمپنيءَ جو نائب صدر ۽ هي مسٽر فوتابا آهي، ڪمپنيءَ جو رابطا آفيسر، مهمانن جي ٺهل ٺڪور ۽ ڪم ڪار لاءِ“. ڪمپنيءَ جو مالڪ ۽ صدر، ماتسوموتو هن وقت آفيس ۾ ئي مشغول آهي ۽ اچي نه سگهيو.“

آمريڪن مهمان کي ڳالهه سمجهه ۾ اچڻ تي ٻئي جپاني همراهه ڏند ٽيڙي ائين ور ور ڏئي نميا چڻ وڏي ڪيپ ڪٽي هجين.

”وئي ميڪ گريٽنگس“ فوتابا همت ڪري پنهنجي پر ۾ زبردست انگريزي ڳالهائڻ جو مظاهرو ڪيو.

”مهرباني سائين.“ رچرڊ سيٽان هٿ ملائي سندن ڪيڪار جو جواب ڏنو. جيتوڻيڪ هٿ ملائڻ جي ضرورت نه هئي ۽ جپان ۾ هٿ ملائڻ چٽڪي ڳالهه سمجهي وڃي ٿي، پر اها مڙيئي هڪ اهڙي غلطي آهي جيڪا جپاني درگذر ڪري سگهن ٿا. پوءِ هن ايئر هوسٽس جو ٿورو مڃيندي ڪانئس پڇيو: ”جپان ۾ رهڻ دوران هتي مون کي ترجمي لاءِ ڪو همراهه ملي سگهندو-؟“

من موهڻي جپاني ايئر هوسٽس پنهنجن ديس واسين فوتابا ۽ ياماگچيءَ جي ڪارپٽ رکندي چيس: ”چو سائين. هي ٻئي مڙسالا انگريزي ڳالهائي نه سگهن ٿا.“ پوءِ هن جهڪي موڪلايو.

ياماگچيءَ ٽئڪسي اسٽينڊ ڏي هلڻ لاءِ اشارو ڪيو ۽ فوتابا زور ڪري ڪانئس سامان وٺي پاڻ گهلڻ شروع ڪيو.

”يو - ٽائرڊ. ميڪ - سليپ - نائو؟“ (”تون ٿڪل هوندين. چا هينئر آرام ڪرڻ چاهيندين؟“) ياماگچي چپن ۾ پٽڪي پهرين جپاني لفظن جو انگريزيءَ ۾ ترجمو ياد ڪيو ۽ پوءِ ڏاڍيان چيو.

سيٽان جپاني همراهه جي پور پور ٽيل انگريزي هاڻ ڪنهن ٻئي جي مدد بنا سمجهڻ لڳو هو.

”نه. هينئر مون کي سمهڻو ته نه آهي. باقي آئون اهو چاهيندس ته پنهنجي هوٽل ۾ هلي وهنجان سهنجان.“

پاڻ شيو جهاز مان ئي ڪري آيو هو. ويهه ٻاويهه ڪلاڪن جي سفر بعد به سندس ڪالهوڪي پاتل قميص اجا سٺي حالت ۾ هئي.

سيٽان جي آمريڪن لهجي واري انگريزيءَ جو 'وائڙي ٽيل ياماگچيءَ' کي فقط هڪ لفظ 'هوٽل' سمجهه ۾ آيو ۽ ٽئڪسي اسٽينڊ وٽ پهچندي پهچندي هن وراڻيو:

”يس. وي گو هوتيرو“ (پاڻ هوٽل ڏي هلون ٿا).

هڪ تمام ننڍڙي سائيز جي ٽئڪسي اڳيان اچي بيٺي. جنهن جي سيٽن تي آر جي ڪم جا اڇا ڪير جهڙا پوش چڙهيل هئا ۽ هڪ گلدستي ۾ ننڍڙا ننڍڙا گل رکيل هئا. رچرڊ سيٽان سوڙهو سنگهوڙو ٿي ٽئڪسيءَ اندر گهڙيو ۽ چٻو سٻو ٿي سيٽ تي ويهڻ جي ڪوشش ڪيائين. پر ۾ سندس سامان جو ڍير سٽيو ويو. ياماگچيءَ ڪوسي چانهه کي ڦوڪون ڏيڻ واري نموني ۾ ڊرائيور کي هوٽل ڏي هلڻ لاءِ جپانيءَ ۾ هدايتون ڏنيون ۽ ٻيءَ ٽئڪسيءَ ۾ ٻنهي پنهنجو پاڻ کي سٽيو.

جيئن ئي ٽئڪسي هلي ته ان جي رفتار ۽ ڊرائيور جو روائيپڻو ڏسي رچرڊ سيٽان هراسجي ويو. سڄو هلڻ ٻدران پهرين ته هن يو ٽرن ڪري ون وي پڪڙ. پوءِ سنهي گهٽيءَ مان شارٽ ڪٽ ڪري مين روڊ تي پهتو جتي هڪ ئي وقت گاڏين جون ٽي قطارون هلي رهيون هيون. هن رستو چيريندي چوٿين قطار ٺاهي. رچرڊ سيٽان رڙ ڪري انگريزيءَ ۾ چيس ته هي چا پيو ڪرين پر جپاني ڊرائيور اشاري سان سمجهايس ته جلدي هلڻو آهي- چڻ ڪا اڳتي امرجنسي هجي. سيٽان ڊرائيور تان ڌيان هٽائي دريءَ مان ٽوڪيو شهر جو نظارو ڪرڻ لڳو، جن کي پڙهڻ جي هن گهڻي ئي ڪوشش ڪئي پر جپاني لفظن جي مورتن جهڙن اکرن مان هو ترَ جيترو به مطلب ڪڍي نه سگهيو. اڳيان ويندڙ ڪارن ۽ بسن کي سندس ڊرائيور ايترو ته ويجهڙائيءَ کان اوورٽيڪ ڪندو ويو جو ٻنهي گاڏين جا پاسا ٽي رهڙيا. ۽ پوءِ اڳتي هلي هڪ موڙ وٽ ڊرائيور اهڙي ته بريڪ هڻي ٽئڪسيءَ کي موڙ ڪارايو جو سيٽان جا آنڊا ٻاهر نڪرڻ تي هئا. هن بيزاريءَ مان ڪٽي اکيون

بند ڪيون. ڪيس سندس ملڪ آمريڪا ياد اچڻ لڳو، پر سئن فرانسسڪو ۽ شڪاگو جون گليون هن وقت گهٽ ۾ گهٽ نو هزار ميل هتان ڪان ڏور هيون.

هوٽل ۾ پهچڻ تي اتي جي پرسڪون ماحول ۾ سيٽا جا مڙئي هوش ٺڪاڻي آيا. هوٽل جي ڪلارڪ سٺي انگريزي ڳالهائي به ٿي ته سمجهي به ٿي. سندس ڪمرو بلڪل تيار هو. هاڻ هن جپاني ميزبانن مان پنهنجي جان ڇڏائي آرام ڪرڻ ٿي چاهيو، سو ياماگچي ۽ فوتابا ڏي مڙيو جيڪي سندس حاضريءَ ۾ پٺيان پٺيان هلي رهيا هئا.

”مهرباني توهان جي. مون سان اچي ملڻ ۽ منهنجي رهنمائي ڪرڻ لاءِ آئون توهان جو ٿورائتو آهيان.“

فوتابا اهو ٻڌي ٻهڪيو ۽ جهڪي انگريزيءَ ۾ چيو: ”اها اسان لاءِ خوشيءَ جي ڳالهه هئي.“

فوتابا ڪي انگريزيءَ ۾ ڳالهائيندو ڏسي ياماگچيءَ به پاڻ موڪڻ ٿي چاهيو ۽ مليل هدايتن موجب مهمان نوازيءَ جو مظاهرو ڪيو:

”اسان چاهيون ٿا ته توهان ڪي وهنجڻ لاءِ ٻاهر غسل خاني تي وٺي هلون.“

رچرڊ سيٽان وائڙو ٿي ويو ۽ عجب مان ڪلارڪ ۽ ياماگچيءَ ڏي نهاري چيو: ”پر مون ته اٽيچڊ باٿ واري ڪمري لاءِ ريزرويشن ڪرائي هئي. ڇا مون واري ڪمري سان وهنجڻ جاءِ لاڳو ناهي؟“

”جيان ۾“. ياماگچيءَ ڌيرج سان ڪيس انگريزيءَ ۾ جپاني غسل خانن جي رسم رواج ڪان واقف ڪرائڻ جي ڪوشش ڪئي، ”هاٽسي باٿ (گرم حوض) ۾ وهنجڻ جو پيو مزو آهي. ماڻهوءَ جو ٿڪل سرير تازو توانو ۽ صاف سٿرو ٿيو وڃي. ڇا توهان جپاني نموني سان وهنجڻ پسند نه ڪندؤ.“

رچرڊ سيٽان تازو هڪ ڪتاب ”دي اگلي آمريڪن“ پڙهيو هو ۽ هن پاڻ ڪي موچو مٽر يا بيحس سڏرائڻ نٿي چاهيو. سو هن يڪدم اعلان ڪيو:

”ضرور. ضرور. مون ڪي ته پاڻ خوشي ٿيندي.“

اهو ٻڌي جپاني ميزبانن جي اکين ۾ جوت ۽ چپن تي مرڪ اچي وئي.

”ويري ڪلوز.“ فوتابا چيو، ”تمام ويجهو آهي. فقط هڪڙي گهٽي اڳيان - سائين چئو ته ٽئڪسي گهرايون.“ رچرڊ سيٽان ڪي هن قوم ۾ رهي ٽئڪسيءَ ۾ چڙهڻ جي سڌ ٻنهه نه رهي هئي. ”هلو ته پنڌ هلون.“ هن چيو.

ٽوڪيو جو شهر ماڻهن جي سمنڊ ڪان مشهور آهي. زمين جو ٽڪر ٽڪر ماڻهن سان ڳتيل آهي جتي ڪٿي انبوهه ماڻهن جا ملندا. هي عوام جي ان ڪت خلق ڪي چيريندا اڳتي وڌيا. ننڍڙي قد جي جپانين جي وچ ۾ هلندي ڪيس ڪي لڳو ڄڻ سندس چانگهي قد ۾ اوچتو ڇئن پنجن انچن جو واڌارو ٿي ويو هجي. جپاني نموني جي غسل خاني ۾ پهچي هن ڪي عجيب لڳو ته هو ڪهڙي دنيا ۾ اچي نڪتو آهي، پر ان جي لابيءَ ۾ ويٺل انچارج - جنهن سٺي انگريزي ٿي ڳالهائي، هن ڪي دلداري ڏني ته اهڙي ڪا ڳالهه ناهي ۽ توهان جهڙا ڪيترائي آمريڪن هتي وهنجڻ لاءِ اچن ٿا ۽ ڪي ته هن قسم جي غسل خانن ۽ مساج گهرن جي سرپرستي به ڪن ٿا. سو توهان ڪي به ٿوري ئي وقت ۾ پنهنجائپ محسوس ٿيندي.

ايتري ۾ اچي رنگ جي اڌ ڪليل وڳي ۾ سميڪو نالي هڪ ڇوڪري آئي، جنهن سان هن جو تعارف ڪرايو ويو. سميڪو ڪي انگريزي صفا نٿي آئي، پر هن گوڏن تي هٿ رکي نمي ڪيڪارڻ جي ادا پيش ڪئي. موٽ ۾ سيٽان به نمي ڪيس ڪيڪاريو. هن ڪي جيتوڻيڪ اچرج لڳي رهيو هو ته مردن جي وهنجڻ جاءِ ۾ ڇوڪري ڪيئن هلي رهي آهي، پر هو چئيوان نينگر وانگر سميڪو جي اشاري تي سندس پٺيان پٺيان هڪڙو ورانڊو لتاڙي ٻئي ڏي وڌڻ لڳو. ورانڊي جي ٻنهي پاسن ڪان قطارن ۾ ڪمرا ٺهيل هئا. سميڪو اڳتي هلي هڪ ڪمري ڪي ڪولي اندر وئي ۽ سيٽان ڪي به اندر داخل ٿيڻ لاءِ چيائين. چئبو ته هر هڪ گراهڪ ڪي هتي الڳ ٿلڳ وهنجڻ جي سهولت آهي. هڪ دفعو هن آمريڪا جي هڪ رسالي ”نيشنل جاگرافڪ“ ۾ پڙهيو ضرور هو ته جپاني زالون مرد اڪثر هڪ ئي حوض ۾ اُگهاڙا ٿي گڏ وهنجن ٿا- پر هن جي دل تڏهن اها

ڳالهه نه مڃي هئي ته ڪو ائين به ٿي سگهي ٿو.

هن جو وهنجڻ وارو ڪمرو فارميڪا جي تختي ذريعي ٻن حصن ۾ ورهايل هو. تختي جي پٺيان ٻاڦ جا نلڪا هئا ۽ ٻئي پاسي ڪناري تائين ٽب، ڪوسي پاڻيءَ سان ڀريل ٽب، ميزبان ڇوڪريءَ جي ويهڻ لاءِ هڪ اسٽول هو ۽ هڪ ڊگهي ٽيبل جنهن تي پاڻ ليٽي آرام ڪري سگهيو ٿي، رکيل هئي. سڄو ڪمرو اندران مڪمل صاف، شفاف ۽ اڇو ڪير جهڙو هو ۽ ڪٿي به ڪو داغ ڌٻو نه هو. جيڪڏهن جپانين جا هيڙا باٿ روم آهن ته پوءِ سندن ڇا ڳالهه ڪجي.

مس سميڪو اندران در کي بند ڪري ڪنڊي ڏني. پوءِ هن ٽب ۾ پيل پاڻيءَ کي پنهنجين ننڍڙين اڇين آڱرين سان ڇهي محسوس ڪيو ته گهڻو ڪوسو ته نه آهي. پوءِ ٽيبل تي وڇايل ٽوال کي اٿلائي پٿلائي پڪ ڪئي ته اهو صاف آهي. ان بعد هن پٽ ۾ لڳل فارميڪا جي ڊگهي سنهي ڪٻٽ مان هڪ ٽنگڻي ڪڍي سيٽان کي ڏني ۽ اشاري سان سمجهايائينس ته پنهنجو ڪوٽ لاهي ان ۾ ٽنگ، جيڪو سميڪو واپس ڪٻٽ ۾ ٽنگيو ۽ پوءِ گوڏن ڀر جهڪي هن جي بوٽ جا ڪشا کولڻ لڳي. سيٽان کي اها ٻنهه ڪريل ڳالهه لڳي ته هڪ عورت ذات ان حد تائين مرد جي خدمت ڪري. پر اهو محسوس ڪري ته هن ملڪ ۾ اهو رواج آهي ۽ پاڻ هڪ ڌاريون ۽ اهم شخصيت سمجهيو پيو وڃي، سو هڪ هڪ پير ڪري هن ڇوڪريءَ ڏانهن وڌايو، جنهن آهستي آهستي وڏي خيال سان ڦيريان کهيون کوليون، پوءِ بوٽ ۽ جوراب پيرن مان لاٿا. اهو به شڪر جو خوش قسمتيءَ سان اڄ هو نوان جوراب پائي آيو هو.

پوءِ مس سميڪو هن کي قميص ۽ سوٽ لاهڻ جو به اشارو ڪيو ۽ ساڳي وقت جپانيءَ ۾ چيو:

”سا آ، هازُو - ڪاشي - گارا ناءِ دي

(هاڻ شرم محسوس ڪرڻ بنا)

ڪي - تي اي رُومونو - او

(جيڪي ڪجهه پهريل اٿئي)

زين بو نو - اِيدي ڪداسائي

(سڀ ڪجهه لاهي ڇڏ)

زُو بون - مو، پئنٽسو - مو...

(ٻئي: ڪڇو پتلون، وغيره وغيره...)

سيٽان ڪجهه نه سمجهيو، ته هن وري ڪپڙن لاهڻ جو اشارو ڪري پوءِ ٻاڦ ۽ گرم پاڻيءَ سان ڀريل حوض ڏي اشارو ڪري ڪيس سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي ته اهي لاهي هن ۾ وهنجڻ لاءِ اچ. ان ڪان پوءِ وري پائجان.“

هن جي اشارن کي هو آهستي آهستي - جيتوڻيڪ ٿورو ڏڪيائيءَ سان، سمجهڻ لڳو ۽ پوءِ انهن ڪنوارين غلام ڇوڪرين جي ذهني مونجهه ۽ شرم واري ڪيفيت وڃان، جن کي ڪنهن زماني ۾ پري بازار ۾ اُگهاڙو بيهاري وڪڻڻ لاءِ واڪ ڏنو ويندو هو، هن به هڪ هڪ ڪري سڀ ڪپڙا لاٿا. آخر ۾ جڏهن هن ڪڇو به لاٿو ته سميڪو ٻاڦ جي نل جي ٻُجي کولي.

”دو زو!“ سميڪو وري جپانيءَ ۾ چيو ۽ ڪيس ٻاڦ ۾ پاڻ پسائڻ ۽ ٽاڪور ڪرڻ لاءِ اشارو ڪيو.

سيٽان تختي جي پٺيان ٻاڦ ۾ ٿي بيٺو ۽ سميڪو ڪريءَ سان ٻارديءَ مان تازو پاڻي ڪڍي هن جي مٿان نائڻ لڳي. ساڳئي وقت هوءَ ڪو خوشيءَ جو گيچ به ڳائڻ لڳي. جيتوڻيڪ اهو راڳ سيٽان لاءِ هڪ غير زبان ۾ هجڻ ڪري سمجهه کان ٻاهر هو پر سميڪو جو آواز ايڏو مٺو هو ۽ سندس آلاپ ۾ ايڏي ڪشش هئي جو هن کي بيحد گهڻو سرور آيو. ٻاڦ جي گرمائش سندس جسم کي ٽاڪور پهچائي رهي هئي ته سميڪو جو راڳ روح کي راحت. ۽ پوءِ جيئن ئي هن کي پاڻي گهڻو گرم لڳو ته سميڪو ٿڌي پاڻيءَ مان ٽوال آلو ڪري مٿي ۽ پٺن تي رکيس ۽ هٿن سان منهن ۽ پٺيءَ کي مهٽڻ لڳيس. سيٽان اچرج ۽ تجسس مان سڀ ڪجهه ڏسندو رهيو ۽ پوءِ سميڪو جي اشارن تي ٻاڦ مان ٻاهر اچي پاڻيءَ جي ٽب ۾ ويٺو. ڪجهه وقت وهنجارڻ

ڪان پوءِ هن سيٺان جي جسم کي ٽوال سان اوگهيو. ان بعد ڪيس مالش جي ڊگهي ٽيبل تي اونڌو ٿي سمهڻ لاءِ چيائين. جيئن ته هي ڌارئين ملڪ جو مهمان هو ۽ شرمائي رهيو هو، ان ڪري ٽيبل تي سمهڻ بعد سميڪو سندس جسم جي وچ واري حصي مٿان ٽوال وڇائي پوءِ سڄي جسم کي مالش ڪئي.

پورن چاليهن منٽن ڪان پوءِ واپس لابي ڏي ايندي وقت سيٺان کي ائين محسوس ٿيو، ڄڻ ورهين جي ڌوڙ سندس جسم تان ڌوپي وئي هجي. هاڻ هو پاڻ کي نهايت ئي هلڪو محسوس ڪري رهيو هو ۽ هلڻ وقت ڄڻ زمين کان گرانٽ ڪن مٿي اُڏري رهيو هو. ٻاهر صبر سان انتظار ڪندڙ ياماگچي ۽ فوتابا هن کي ايندو ڏسي اُٿي بيٺا ۽ مرڪڻ لڳا.

”باٿ - گڊ؟“ ڪيئن لڳو سنان؟ فوتابا نئڙت مان پڇيو.

ڪنهن شڪ شبهي ۽ تورڻ تڪڻ بنا ئي سيٺان وراڻيو: ”واهه جو هو.“

سندس ميزبان پوءِ ڪيس هوٽل ۾ وٺي آيا جتي هنن ڪجهه پنهنجي انگريزيءَ ذريعي ۽ ڪجهه هوٽل جي ڪلارڪ جي مدد سان سيٺان کان موڪلائڻ کان اڳ اهو پروگرام ٺاهيو ته شام جو نائين تائين هو هوٽل ۾ ئي آرام ڪري پوءِ ”ماتسوموتو ڪمپني“ جو مالڪ مسٽر ماتسوموتو پاڻ اچي سيٺان سان ملندو ۽ ڊنر تي وٺي هلندس ۽ جيئن ته ماتسوموتو کي انگريزي ڳالهائڻ ٺپ نٿي اچي سو يامزگاچي ۽ فوتابا به ساٿس هوندا ۽ انٽر پريٽر (ترجمو ڪندڙ) جو ڪم سرانجام ڏيندا.

فوتابا ۽ ياماگاچيءَ جي رواني ٿيڻ ڪان پوءِ هن پنهنجي مغربي طرز جي ڪمري ۾ پهچي پنهنجو سامان کولي ٺاهي رکيو ۽ پوءِ دريءَ مان نظر ايندڙ ٽوڪيو جي شهر تي ويهي ويچارڻ لڳو. هن سمجهيو ٿي ته هي ڏورانهين ڏيهه جو مشهور ٽوڪيو الائي ڪيئن هوندو، پر اهو پسي افسوس ٿيس ته هي شهر ٽوڪيو ته سندس ملڪ آمريڪا جي هڪ شهر ڪليولئنڊ جهڙو هو. هو پنهنجو پاڻ مرادو سوچڻ لڳو ته اڄ جي دور ۾ جيٽ جهاز جي رفتار ۽ ٽيليفون تار اهي سڀ سرحدون ڊاهي ڇڏيون آهن جن هونءَ دنيا کي ڌار ڌار ٿي ڪيو. اها ڳالهه هڪ لحاظ ڪان سٺي ته ٿي آهي پر ان ۾ اها رومانيت نه رهي آهي. نه ته اڳئين زماني ۾ دنيا جي هڪ حصي جا ماڻهو، جايون جڳهون، ريتون رسمون ۽ ڪاڌا پيتا ٻئي حصي ڪان ڪيڏو نه مختلف هئا. سڄ لهي چڪو هو ۽ ٽوڪيو شهر تي چوڏاري رات جو راڄ ڇانئجي رهيو هو. هو پلنگ تي سمهي سڪون محسوس ڪرڻ لڳو. سندس من ۾ ڪابه نواڻ ۽ ائڊوينچر جي ڳولا يا ڳڻ ڳوت نه هئي.

پوءِ هوٽل جي لابيءَ مان سندس فون آيو ته هن لاءِ 'ماتسوموتو ڪمپني' جو مالڪ ماتسوموتو هيٺ انتظار ڪري رهيو آهي. هيٺ لابيءَ ۾ اچي ڏٺائين ته صبح وارن همراهن: مسٽر فوتابا ۽ مسٽر ياماگچيءَ سان گڏ هڪ ٽيون همراهه- ٺوڙهو، قُدّت ۾ ننڍڙين اکين وارو بيٺو آهي، جنهن جو منهن لوهه جي نهرائيءَ جيان ٺوس هو ۽ جرڪي رهيو هو. مسٽر ياماگچي دستور موجب جهڪيو. مسٽر ماتسوموتوءَ جپاني نموني سان جهڪي ڪيڪارڻ بعد مغربي نموني سان ملڻ لاءِ پنهنجو هٿ اڳيان ائين وڌايو ڄڻ ڪو ٻار پهريون دفعو نئين ڳالهه ڪرڻ لاءِ همت ڪري رهيو هجي. سيٺان پنهنجو هٿ وڌائي مختصر طور لوڏيو ۽ ساڳي وقت اڌ گابرو جهڪيو. مسٽر ماتسوموتو هڪ دفعو وري ساڳي ادا سان ائين جهڪيو ڄڻ هن کي سيکاري رهيو هجي ته جهڪڻ جو صحيح طريقو هيئن هئڻ کپي. پوءِ هن ڪجهه چپن ۾ پٽڪي لابيءَ کان ٻاهر نڪرڻ لاءِ چيو. جيتوٽيڪ سندس ڊگهو مهمان سندس اڳيان فٽ ڪن اتاهون ٿي لڳو پر هن سندس ساٿ نه ڇڏيو.

هوٽل جي در وٽ هڪ ڪاري رنگ جي ننڍي پر عاليشان ڪار، قيمتي پڙدن سان سجايل بيٺي هئي. ٻئي ڄڻا ان اندر گهڙيا ۽ ڊرائيور وڏي ڌيرج سان ڪار کي ٽوڪيو جي گهٽين ۾ گهمايو. رستي تي لڳل جپاني اشتهاري بورڊن ڪان علاوه ٻين ڳالهين ۾ هي شهر واقعي ڪليولئنڊ جهڙو ئي لڳي رهيو هو. ويهه منٽن جي پنڌ ڪان پوءِ ڪار اوچتو هڪ سوڙهي گهٽيءَ ۾ گهڙي جنهن جي ٻنهي ڪنارن تي ڪاٺ جا گهر هئا جن مٿان لڳل بورڊ شڪلين وارن اکين سان سينگاريل هئا. ڪارخانن ۽ فئڪٽرين جي گوڙ گهمسان وارو ٽوڪيو شهر غائب ٿي ويو هو. ڪار هڪ هنڌ هلي بيٺي ۽ سيٺان جا ميزبان ڪيس هڪ جاءِ جي در وٽ وٺي آيا جيڪا ڏسڻ ۾ خوبصورت ريسٽورنٽ لڳي ٿي. در جي ٻاهران هڪ پٿر جو ٿلهو ٺهيل هو جنهن تي ڪيترائي رنگين

سپاٽن جا جوڙا رکيا هئا. هوٽل جي ڪم ڪار وارين ڇوڪرين هيٺ جهڪي مهمانن جي بوٽن جا ڪشا کوليا، پر سيٽان پاڻ ئي پنهنجي بوٽ جون کهيون کولي بوٽ لاٿو ۽ گذريل چوويهن ڪلاڪن ۾ پهريون ڀيرو شڪرانو بجا آندو ته چڱو جو هڪ پيرو وري سندس جوراب ڦاٽل يا ميرا نه هئا. خدمتگار ڇوڪري سامهون دروازي وٽ بيٺي رهي. سندس منهن ڏٺو ۽ سيٽيل هو ۽ لسي رنگ جو ڪمونو پهريل هيس. ڪمونو مٿان مفلر جهڙي اوبي سهڻي ۽ سٺي منچ واري هئي. هي هن جي پٺيان پنيان هلندا وڏي هال ۾ آيا، جنهن ۾ چوڏاري ڪڪن جا صاف سٿرا تڏا وڇايل هئا. خدمتگار ڇوڪريءَ گڙڪندڙ دروازا ريڙهي ڪين ڪمري ۾ اندر گهڙڻ جو اشارو ڪيو.

ڪمري اندر ڪرسي يا ڪوچ جهڙي ڪنهن به شيءِ جو نالو نشان نه هو. پٽ تي سنهي ڪک جون تونئريون وڇايل هيون. فرنيچر ۾ فقط هڪ ٽيبل، چڱو ڏگهيڙو، زمين ڪان فقط ٽونٽ جيترو مٿي رکيل هو. ڪمري جي هڪ ڪنڊ ۾ سنهو ڪانچو نهيل هو جنهن ۾ جپاني طرز سان رکيل گلدان ۾ فقط ٽي گل هئا ۽ باقي ساون پنن واريون ٽاريون. پوئين پٽ تي جبلن ۽ سمنڊ جو نظارو فقط چند آڏين ڦڏين ليڪن ۾ چٽيل هو. ڪمري جي هر شيءِ جپاني ماحول ۾ رچيل ۽ ٺهڪندڙ هئي. فقط پاڻ ئي هڪ هو جيڪو انهن مڙني ۾ اڻ ٺهڪندڙ ٿي لڳو. پنهنجي ڏگهي قد ڪري هو ٻين جي وچ ۾ نٿي سونهيو.

ڪمونو واري خدمتگار ڇوڪري وهاٽن جو ڍير ڪٽي، اندر ڪمري ۾ گهڙي ۽ ٽيبل جي چوڌاري ويٺل همراهن کي ورهائي ڏنائين. ٽئي جپاني رڪوع واري نموني ۾ ٽيبل جي چوڌاري ٿي ويٺا، پر سيٽان جون ڏگهيون ٽنگون ائين ويهڻ ۾ وچڙنديون رهيون. ٻين ساٿين وانگر هن لاءِ مان تي ويهڻ ناممڪن هو. ساڳي وقت ٽيبل هيٺان ٿوري جاءِ هجڻ ڪري ٽنگن کي ڏگهو به نٿي ڪري سگهيو. آخرڪار پلٽ مار، ترڪ درزيءَ وانگر ٿي ويٺو. خدمتگار ڇوڪري وري نمودار ٿي ۽ هن اڳيان ڪاٺ لاءِ تيلين جا جت (چاپ اسٽڪس) ۽ ڪاڏي جا ٽي پيالا رکي ويئي. سيٽان تيلين کي چني ڏار ڪيو ۽ مسٽر فوتابا ڪيس تيلين جهلڻ ۽ انهن سان ڪاٺ جو طريقو ڏسيو. سيٽان مڙيئي هڪ پيالي مان ڪاڻ جي ڪوشش ڪئي. اهو پاچين جو ٺريل پوڙ هو پر بادامن سان پر هو. هي اجا ان جو ذائقو وٺي رهيو هو ته ايتري ۾ ڪمري جو دروازو کليو. هن مٿي نهاريو. ڏسڻ سان هن ڪان چرڪ نڪري ويو ۽ واپون بتال ٿي ويس. سندس جسم جو هرهڪ عضوو چڻ ڇمي ويو. ڪي گهڙيون بنا چرپر جي ائين ڏسندو رهيو جو اکين جا پنبڻ به نه ڇنيپائين.

هنن پنهنجي سامهون دروازي وٽ هڪ خوبصورت ڇوڪري ڏٺي جيڪا عمر ۾ سورهن سترهن سالن جي ڪا مس ٿيندي پر سونهن سوپيا ۾ عاج جي گڏي ٿي لڳي جا ڪنهن فنڪار وانڊڪائيءَ ۾ ويهي ٺاهي هجي. هوءَ ٽڪي رنگ جي هڪ قيمتي ڪمونو ۾ ملبوس هئي. سندس وارن جو جوڙو مٿيرو ٻڌل هو ۽ پٺيان سڄي ڳچي ڪنڌ تائين نظر اچي رهي هئي. منهن چاڪ جهڙو اڇو ۽ ٽنهن تي ميڪ اپ جو هلڪو تهه چڙهيل هو. سيٽان جو هن کي ڏسڻ سان وات پٽجي ويو.

”گل از مائيڪو“ (هيءَ ڇوڪري مائيڪو آهي) فوتابا اڌ انگريزي ۽ اڌ جپانيءَ ۾ ٻڌايس ۽ پوءِ 'مائيڪو' جو مطلب سمجهايس ته ”مائيڪو سيکڙاٽ گيشا ڇوڪريءَ کي چئبو آهي.“ يعني جيڪا اڃا شاگرد هجي ۽ گيشا بڻجڻ جي سکيا وٺي رهي هجي.

ڪاسائي قيمون ٺاهڻ وقت جيئن گوشت تي ڪات جا ويجها ويجها ڌڪ هڻندو آهي، ائين ويجهين ويجهين ۽ ننڍين وکن سان اها مائيڪو ڪمري ۾ اندر اچي، ڪڪن جي تونئريءَ تي ويٺي. سيٽان هن کي تعجب ۽ پسند جي نگاهه سان ڏسڻ لڳو. هڪ ٻئي نئين خدمتگار ڇوڪري هڪ ٽن تارن وارو ستار نما ۽ ڏگهي ڳچيءَ وارو واڄو ڪٽي اچي مائيڪو جي اڳيان، ڏيرج سان ٽڏي تي رکيو ۽ پوءِ ڪمري مان ٻاهر نڪري پٺيان وري ساڳي ڏيرج سان ڪمري جو گڙڪندڙ دروازو بند ڪري ڇڏيو.

پوءِ آهستگيءَ سان، هڪ دفعو وري دروازو کليو. سامهون نهارڻ سان سيٽان کي هن دفعي پنهنجين اکين تي يقين نه پئي آيو. هن جي اڳيان عورت جي روپ ۾ سونهن ۽ سوپيا جي هڪ ٻي اهڙي مورت اچي بيٺي جنهن مجسمي جهڙي سهڻي صورت هن ڪڏهن نه ڏٺي هئي ۽ نه ٻڌي هئي. هن جي منهن جا نقش نگار

بلڪل روايتي جپانين جي ڇهري جهڙا هئا ۽ سندس حسن جپانين جي نج ثقافت جو جيئرو جاڳندو مثال هو. ڪيس گلابي رنگ جو قيمتي ڪمونو اوڍيل هو جنهن تي سنهي سئيءَ سان اڇي رنگ جا گل پريل هئا. ڪمونو جي چوڏاري ٻڌل اوبي (مفلر جهڙو پٽو) ڪافور جي ڪاٺ جي رنگ جهڙو هو، جنهن تي چانديءَ جي تند جو سنهو ۽ ڳتيل ڪم ٿيل هو.

ڪمري ۾ ويٺل هرهڪ مرد ڪي ڏسڻ مهل هن پنهنجي هٿ ۾ جهليل پني جي وڄٽي ڪي شان سان پنهنجي منهن اڳيان لوڏيو. پوءِ ڪيڪار ڪارڻ هن جڏهن ناز سان پنهنجا نازڪ چپڙا چوريا ته ائين لڳو ڄڻ ڪنهن شعر جون غير فاني مصرعون چئي رهي هجي. اڳتي وڌي جڏهن هوءَ هڪ خالي رکيل وهاڻي تي اچي ويٺي، ته سيٺان ڪي ان وقت محسوس ٿيو ته اهو وهاڻو ته سندس ئي پرسان رکيل هو. هڪ مدهوش ڪندڙ عطر جي خوشبو سندس حواسن تي ڄڻ واسو ڪري ويئي.

سيٺان جڏهن ٽيڏيءَ اک سان سندس پر ۾ ويٺل هن جپاني ڇوڪريءَ ڏي ڏٺو ته هن ڪي اهو ڏسي عجيب ڪيفيت محسوس ٿي ته هوءَ به هن ڏي ڏسي رهي هئي. بلڪ سيٺان ڪي ائين محسوس ٿيو ته ان من موهڻيءَ جون نظرون سندس اکين مان پار ٿي سندس اندر جي آنڌ مانڌ ڪي چٽيءَ طرح پڙهي رهيون هيون. سيٺان ڪي ائين لڳو ڄڻ هي به ئي هڪ ٻئي سامهون هجن، باقي سڄو ڪمرو غائب ٿي ويو هجي ۽ سندس ٻيا ساٿي هتي انهيءَ تڏي ۽ چوديواري ۾ موجود هجڻ بدران ڪنهن ٻئي مڪان ۽ زمان ۾ گم ٿي ويا هجن. هن سيٺان ڏي ٿوري دير ٻي نهاري پوءِ مرڪيو- اها مرڪ جيڪا صدين جي تپسيا ۽ سڪيا بعد ڪيس مردن جي من موهڻ ڪارڻ ورثي ۾ ملي هئي. مرڪڻ مهل هن جا فقط چپ چريا، ناسن ڪي هلڪو لوڏو آيو. باقي سندس اکين ۾ ڪشش ۽ جادو ساڳيو هو.

مسٽر ياماگچي ڪو اهڙي ئي گهڙيءَ جو انتظار ڪري رهيو هو، تنهن موقعو ڏسي ان ئي گهڙيءَ فخر مان هن آيل مهمان ڇوڪريءَ جو تعارف ڪرايو.

”توهان جي اڳيان هن وقت ٽوڪيو شهر جي سڀ ڪان حسين ترين گيشا گرل 'مس سدا بهار چنبيلي' حاضر آهي.“

2

عورتن جي معاملي ۾ سيٽان جي قسمت ڪڏهن به سندس ساٿ نٿي ڏنو. هن ائين به نٿي چاهيو ته صرف مرد هجڻ جي ناتي هرڪا ايندڙ ويندڙ هن تي چڪن ٿيندي وتي، پر هن ايترو ضرور چاهيو ٿي ته سندس ايترو ته حق هئڻ کپي ته هو ڪجهه ڇوڪرين مان ڪا پنهنجي پسند جي ڳولي سگهي. پر ان معاملي لاءِ اڄا تائين ڪابه اهڙي ڇوڪري هن جي آڏو نه آئي هئي. هن جي ڳالهائڻ ٻولهائڻ جو طريقو ۽ هلت چلت جو نمونو ڪجهه اهڙو هو جو پاڻ ئي ان افسوسناڪ نتيجي تي پهتو ته سندس پسند جي ڪابه ڇوڪري ڪڏهن به هن کي نه چاهيندي. پر هاڻ ته ڪمال ٿي ويو جو هڪ بيحد سهڻي ڇوڪري، جيڪا هن کي پهرين نظر ۾ ئي وڻي وئي سا پاڻ به، پنهنجو سڀ ڪجهه هن مٿان نڇاور ڪرڻ لاءِ هئي. اهو هن لاءِ اهم نه هو ته هوءَ هڪ غير ملڪ ۽ غير زبان جي، جپاني ڇوڪري هئي. اها حقيقت آهي ته پيار محبت جي اشارن اڳيان زبان جو مضبوط قلعو به اچي ڦهڪو ڪندو آهي. اها هن لاءِ گهڻ پاڳ جي ڳالهه هئي جو ڪا ڇوڪري هن کي لفٽ ڪرائي- سا به هئڙي سدا ملوڪ!

منهن ڪان سواءِ چنبيليءَ جي باقي جسم بابت سيٽان ڪجهه چئي نٿي سگهيو جو ڪموني جا ڍگها ۽ ڪلفدار پُڙَ سندس جسم جي مڙني خامين کي، جيڪڏهن ڪي هيون ته، ڍڪي ڇڏيو هو. هن کي پهرين ڪڏهن به سمجهه ۾ نه ايندو هو ته ڪمونو عورت کي ڪيئن ٿو سونهن بخشي ۽ سندس عورتپڻي کي وڌيڪ جوت ڏئي ۽ اها سڌريل ماڻهن جي هڪ بهترين ايجاد چو ٿي سڏي وڃي. پر اڄ هيءَ ڪمونو پهريل عورت هڪ روايتي شهزاديءَ جي روپ ۾، جنهن بابت هن اسڪولي ڏينهن ۾ آڪاڻين جي ڪتابن ۾ پڙهيو هو، سندس سامهون ويٺي هئي ۽ نه فقط ويٺي هئي پر سندس بلڪل سامهون ويٺي هئي ۽ هن کي عجيب چاهت وارين نظر سان ڏسي رهي هئي. سيٽان کي هي سڀ هڪ اهڙو ڪرشمو ٿي لڳو جنهن جو بندوبست قدرت فقط هن جي وجهه ۽ فائدي لاءِ ويهي ڪيو هجي. بدقسمتيءَ سان سيٽان اها ڳالهه شروع ڪان ئي نه سمجهي سگهيو ته هن عورت جي هر ادا واپار آهي ويندي چپن جي مرڪ ۽ اک جي نهار تائين سڀ ڪجهه ڪاروباري فرض جي پورائيءَ لاءِ آهي.

هڪ خدمتگار ڇوڪري ڪجهه ڍڪيل پيالا هن جي اڳيان رکي هن کي خوابن پري خوبصورت دنيا مان سجاڳ ڪري هن فاني دنيا ۾ آڻي ڦٽو ڪيو. پر خواب ساڳيو ئي سندس پر ۾ ويٺو هو. وڏي شانُ مانُ سان 'مس سدا بهار چنبيلي' پيالي ڏي ادا سان نهاري معزز مهمان کي پيئڻ لاءِ اشارو ڪيو. مهمان کي ان جي واپرائڻ جو طريقو ٻڌائڻ خاطر مسٽر فوتابا پنهنجو پيالو ڪنيو، سندس مٿان ڪپڙي جو ڍڪ لاٿو ۽ پيالي جي اندِ وات تي رکي پيئڻ شروع ڪيو. سيٽان لاءِ اها هڪ عجب جوڳي ڳالهه هئي ته ڪاٽو وغيره پهرين عورتن کي ڏيڻ بدران مردن کي ڏنو وڃي. اها هڪ اهڙي گهٽتائي ۽ عورت جي شانُ ۾ گستاخي هئي، جنهن جو گهڻ ۾ گهڻ پاڻ ازالو ڪري سگهيو ٿي. هن پنهنجو گرم پيالو خيال سان هٿن ۾ ڪنيو ۽ پنهنجي پر ۾ ويٺل ساٿياڻيءَ کي پيش ڪيو.

ويٺل مائيڪو ڇوڪرين مان هڪ ان کي ان عمل تي ايڏو ته اچرج ۽ کل آئي جو اهو به ڌيان ۾ نه رهيس ته کلڻ وقت هن کي منهن اڳيان پکو جهلڻ کپي- متان مهمان شڪي ٿئي. پر بهرحال بچاءُ ٿي ويو. مسٽر ماتسوموتو جي وقتائتي ڪرڙين نگاهن ڪيس اتي جو اتي صحيح ڪري ورتو ۽ هن کل کي روڪي وات اڳيان ڪٽي هٿ رکيو. گيشا- مس سدا بهار چنبيليءَ پنهنجي مٺي جي هلڪي ٽوڻ سان سيٽان کي اجازت ڏني ته پلي هو شروع ٿئي. پر هڪ جينٽلمئن کي ائين هرگز نه ڪرڻ کپي ۽ 'ليڊيز فرسٽ' (عورت پهرين) جي اصول تي سختيءَ سان عمل ڪرڻ کپي. منجهندي سنجهندي هن پنهنجو پيالو وري ڪنيو ۽ گيشا جي خالي هٿن تي رکيو.

سڄي ڪمري ڪي ڇڻ ماٺ وٺي ويئي. گيشا ان ڪي قبول ڪيو ۽ مٿي ڇپن تي آڻي ان مان سرڪ پرڻ جو منهه ڪيو. پوءِ ٻيو پيالو سيٽان ڪي پيئڻ لاءِ ڏنو. سيٽان مطمئن ٿي پنهنجي ڇپن تي آندو ۽ ننڍا ننڍا ڍُڪ ڀري پيالو ڀي خالي ڪيو. سوپ پاڻيءَ جهڙو چڊڙو هو، پر بيحد لذيذ ۽ سامونڊي سواد وارو هو.

سوپ پيئڻ ڪان پوءِ ٻهرين ساڪي شراب جو دور هليو. سيٽان ڪي سندس پر ۾ ويٺل خوبصورت ساٿيءَ پنهنجن نازڪ هٿن سان گرم شراب جو جام پيش ڪيو جيڪو هن قبول ڪري پوءِ پنهنجن ميزبانن سان ڪنهن ڳالهه جو سلسلو شروع ڪيو، جواب ۾ جپاني همراهن نه وڌيڪ ڀچ ڀچ ڪئي ۽ نه ڪيس وندرائڻ لاءِ ڪا ڳالهه ٻولهه يا چرچو گهٻو ڪرڻ جي تڪليف ورتي- آخر ائين ڪن به ڇو جڏهن ته ان ڪم لاءِ هنن خرچ ڪري شهر جي خوبصورت گيشا ڪي گهرايو هو.

ماني مختلف ننڍڙن ٻشن ۾ ايندي رهي ۽ پوءِ سگهوئي اها خوبصورت گيشا ڇوڪري سيٽان جي پاسي مان اُٿي بيٺي. اُٿڻ مهل هن اهڙي ادا ڪئي ڇڻ هن جي دل هڪ پل لاءِ به سيٽان ڪان پري ٿيڻ نٿي چاهي. بهرحال اتان رڙهي ڪمري جي پرئين ڪنڊ ۾ رڪيل ساميسين (جپاني واڃو) ڪڻي وڄائڻ لڳي. ان ميوزڪ تي باقي ٻه مائيڪو ڇوڪريون پنهنجن ڪاغذي پکن ڪي لوڏي نچڻ لڳيون ۽ ائين اهو سلسلو ڪجهه دير تائين هلندو رهيو.

ساز بند ٿيڻ تي سيٽان تاڙيون وڄائي تعريف ڪئي. هن ڏٺو ته هي ئي هڪڙو هو جنهن ائين ڪيو- پر پاڻ مجبور هو. ڪنهن سٺي شيءِ ڪي داد ڏيڻ ۾ ڪهڙي خرابي، مسٽر ماتسوموتو پنهنجا پير چنڊي اُٿيو جنهن مان مطلب صاف ظاهر هو ته هاڻ پارٽي ختم ٿي. ٻئي مائيڪو ڇوڪريون پٺيان رڙهي بيٺيون ۽ گيشا ڇوڪري 'مس سدا بهار چنبيلي' گوڏن تي هٿ رکي مهمانن ڪان موڪلائڻ لاءِ جهڪي.

سيٽان جي سيني جي ڪنهن ڪنڊ پاسي ۾ هن ڪي پنهنجن قديمي ابن ڏاڏن جون دانهون ڪوڪون ٻڌڻ ۾ آيون، جڏهن انسان اڃا تهذيب يافته نه ٿيو هو پر جهنگلي دور ۾ هو. ان دور ۾ ڪنهن ماڻهوءَ ڪي ڪا دلپسند عورت ملي ويندي هئي ته هن جي مٿي ۾ سونٽو هڻي، ڪيس وارن ڪان ڇڪي گهر وٺي ايندو هو ۽ صدين ڪان اهوئي ٿيندو پيو اچي ته جيڪڏهن ڪجهه حاصل ڪرڻو آهي ته ڪري ڏيکارجي. هو اڳتي وڌي ان سدا سهڻيءَ وٽ اچي بيٺو ۽ ڪيسي مان پنهنجي نالي جو ڪارڊ ۽ پين ڪڍي اشاري سان هن ڪي لکڻ لاءِ چيو. هن هڪ خوبصورت مرڪ ڇپن تي آڻي پين جو ڍڪ لاهي، وڏي ڌيرج ۽ احتياط سان وڏن اکرن ۾ هڪ سٽ لکي. سيٽان پنهنجو ڪاٻو هٿ مٿي ڪن وٽ جهلي ٽيليفون تي ڳالهائڻ وارو انداز پيش ڪيو. گيشا پنهنجي ساڄي هٿ جون آڱريون ڳِل تي رکي لمحي لاءِ سوچيو پوءِ ڪارڊ تي هڪ دفعو وري لکيو.

سيٽان موڪلائڻ بعد پنهنجي هوٽل ۾ آيو. لابيءَ مان ڪمري جي چاٻي ڪنيائين. بوٽ لاهي ڪپڙا بيجدلائي پوءِ پنهنجي ڪمري جي اڪيلائيءَ ۾ آرام سان ڪارڊ ڪڍي جانچڻ لڳو. ڪارڊ جي پوئين پاسي هن ٻار جي لکڻيءَ جيان ڪچي اي بي سي ڊيءَ ۾ پنهنجو اصلي نالو Kanno - Masayo(ڪانوماسايو) لکيو هو. سيٽان اهو ڏسي خوش ٿيو ته ڪيس هن عزت ڏني نه ته هوءَ انڪار به ڪري سگهي ٿي. نالي هيٺيان ڪجهه انگ لکيل هئا جيڪي پڪ هن جو فون نمبر ئي ٿي سگهن ٿا.

رچرڊ سيٽان جو ڀيءُ ننڍي هوندي ئي گذاري ويو هو. ماڻس نپائي وڏو ڪيس جنهن ننڍي هوندي ڪان ئي عورت جي عزت ڪرڻ جو ڪيس سبق پڙهايو هو ۽ ان تي عمل ڪرڻ ڪي هن پنهنجو اولين فرض سمجهيو ٿي. خوش قسمتيءَ سان، مس سدا بهار چنبيلي هڪ باعصمت ۽ بااخلاق عورت هئي ۽ پوشاڪ مان به سٺي ۽ سٻاجهي لڳي رهي هئي، سندس نوڪري يا ڌنڌو- مردن سان ڪچهريءَ ۾ گڏ ويهڻ ۽ پنهنجين وٽندڙ ادائن، ڳالهين، خبرن چارن ۽ راڳ ۽ ساز ذريعي ڪين وندرائڻ هو. سيٽان ڪي گيشا عورتن بابت ڄاڻ ذري گهٽ نه برابر هئي. پر ايتري پڪ هيس ته هوءَ چوويهه ڪلاڪن مان اٺ ڪلاڪ ڪن ڪم ڪن ٿيون. اٺ ڪلاڪ آرام جا ڪيجن ته به اٺ ڪلاڪ بچن ٿا جن مان هوءَ ڪجهه وقت هن لاءِ ڪڍي سگهي ٿي. فون نمبر ڏيڻ مان هن جو مطلب صاف ٿو لڳي ته هوءَ ڳالهائڻ چاهي ٿي. هڪ گهڙيءَ لاءِ هن جي دل ڇڻ ٻڏي وئي جنهن ۾ هن ڪي لڳو ته ڪٿي ائين نه هجي ته هن منجهائس جان ڇڏائڻ لاءِ اهو نمبر غلط ڏنو هجي. پر هن

ڪان اڳ آمريڪا ۾ ته چوڪرين ڪي هن سان انڪار ڪرڻ ۾ ڪڏهن به دقت پيش نه آئي هئي. سو هي نمبر ضرور صحيح هوندو. ڪم ڪار ڪان واندو ٿي سپاڻي هو اهو نمبر ضرور آزمائيندو. هن ڪي اها ڳالهه سا ڌيان ۾ نه آئي ته ٿي سگهي ٿو ته هن ڪي سنڌس زبان جو هڪ لفظ به سمجهه ۾ ايندو هجي. بهرحال هي پنهنجو پاڻ ڪي هڪ خوشنصيب انسان قرار ڏئي پاسو ورائي سمهي رهيو.

ٻئي ڏينهن هو صبح ساجهر تيار ٿي، بريف ڪيس هٿ ۾ ڪڻي هيڊ هوٽل جي ڊائيننگ روم ۾ پهتو. نيرن ۾ آمريڪن نموني جو ناشتو: بيضا، بيڪن ۽ ڪافي ڏسي هن ڪي خوشي ٿي. گذريل ڏينهن هن ڪي اهو پڇڻ وسري ويو هو ته مسٽر ماتسوموتو جي آفيس جو ڪم ڪهڙي وقت ڪان شروع ٿئي ٿو. هن ڪي اهو سوچي خراب لڳو ته ائين نه ٿئي ته پاڻ دير سان آفيس ۾ پهچي ۽ اتي پهچي خبر پوي ته مسٽر ماتسوموتو- مالڪ ۽ سنڌس انجنيئرنگ اسٽاف هن لاءِ ڪلاڪ ڪان انتظار ڪري رهيا آهن. سو جلدي نيرن ڪري لابيءَ ۾ ويٺل ڪلارڪ ڪي ياماگچيءَ وارو ڪارڊ ڏيکاريائين جنهن ان تي لکيل آفيس جي ائڊريس پڙهي، پني پور تي ٽئڪسي ڊرائيور لاءِ جپانيءَ ۾ ڏس لکيو، ته هن صاحب ڪي فلاڻي روڊ تي فلاڻي آفيس ۾ پڄائڻو آهي. هونءَ آفيس اهڙي سولي هنڌ تي هئي جو آمريڪن بدران ٻيو ڪو هجي ها ته ڪلارڪ ڪيس ريل گاڏيءَ ۾ ئي وڃڻ جي صلاح ڏئي ها، پر ڪلارڪ ڪي لڳو ته هي آمريڪن متان رستي تي گم ٿي وڃي، جو هنن ڪي رڳو ڌارين ٻوليءَ ۾ پڻ پڻ ڪرڻ ٿي اچي.

آفيس جا پار پار پتا لکرائي، سيٽان وڏي بهادريءَ سان هڪ دفعو وري سر جو سانگو لاهي خودڪشيءَ جي موڊ ۾ ٽوڪيو جي ٽئڪسيءَ ۾ چڙهيو. بهرحال هي ڊرائيور به جيتوڻيڪ خوفناڪ نموني سان ٽئڪسي هلائي رهيو هو، پر پهرئين ڪان گهٽ تڙڙو ٿي لڳو. رستي تان سيٽان ٽوڪيو جي ماڻهن جا ڳاهٽ ۽ سوين دڪان ڏسندو رهيو. ٽئڪسي ڊرائيور ڪجهه پنهنجي مت تي ڪجهه ماڻهن ڪان پار پتا پڇرائيندو اچي ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي در وٽ پهتو ۽ ميٽر ۾ آيل بل- ڇهه سؤ چاليهه ين ونڻ لاءِ هٿ وڌايو. سيٽان سنڌس هٿ تي ست سؤ ين رکي باقي ريجو ڪيس بخشڻ جو اشارو ڪيو. ڊرائيور ڪاوڙ منجهان اهو ڪرڻ ڪان انڪار ڪيو ۽ باقي واپس ڏيڻ جا پئسا- سٺ ين، ڳڻي مسافر جي هٿ تي واپس رکيا، جيڪو (آمريڪن) اڳتي هلي شايد ڪنهن ڏينهن سڌري پئي- جيتوڻيڪ سنڌس سڌرڻ ۾ هن ڪي شڪ هو.

اندر گهڙڻ سان سيٽان ڏٺو ته ماتسوموتو ڪمپنيءَ جون آفيسون ڪلي چڪيون هيون ۽ ڪارخاني ۾ ڪم هلي رهيو هو. هن واچ ڏي نهاريو. ساڍا اٺ وڄي چڪا هئا. بهرحال اها ڪا ايتري دير نه هئي. هن ڪي هونءَ به ميزبانن جي پهچڻ ڪان پوءِ اچڻ ڪتو ٿي، جيڪي اڌ منو ڪلاڪ ڪن اڳ ڪٽي آيا هجن. بهرحال ان دوران هنن ڪي راتوڪي آيل ٽپال ڏسڻ جو به ڪافي وقت ملي ويو هوندو ۽ سيٽان سان پروجيڪٽ تي هاڻ سڪون سان ڳالهائي سگهيا ٿي. سيٽان جي آمريڪن ڪمپنيءَ هنن ڪان لکها ڊالرن جي هڪ گهڻ مقصدي اليڪٽرونڪ مشين نهرائڻ چاهي ٿي، جنهن سان ڪيترين ئي شيون چڪاس ڪري سگهجن.

اندر استقباليه ۾ ويٺل عورت سيٽان ڪي ڏسڻ سان چرڪ پري گهڙيال ڏي نهاريو ۽ پوءِ ڪنپ هجنس ها ته جيڪر اُڏامي وڃي ها، پر بدقسمتيءَ سان هن ڪي ڪاٺ جي ان گول ڪروتڙي ۾ ئي ڦاسي ببهٽو پيو جو در وٽ سيٽان اچي بيٺس ۽ سنڌس نڪرڻ جو رستو بند ٿي ويو.

سيٽان تازو 'جپاني- انگريزي- ٻول چال' وارو ڪتابڙو پڙهي ڪجهه جپاني جملا ياد ڪري آيو هو. تن مان هن هڪ آزمايو:

”وا ٽئڪسي وا - رچرڊ سيٽان ڊيسڪ.“

چوڪري اهو ٻڌي منجهي پئي ته هي چئي چا پيو. ٽئڪسي ۽ ڊيسڪ جي ڪهڙي ڳالهه پيو ڪري.

سيٽان هڪ دفعو وري ساڳيو جملو ورجايو.

جپاني چوڪريءَ نئڙت سان جهڪي جپانيءَ ۾ وراڻيس:

”ايگو گا وڪاري ماسين“ (انگريزي آئون نٿي سمجهان.) ان سان گڏ ساڳيو جملو انگريزيءَ ۾ پڻ ٺاهي چيس: ”نو انگلشو.“

”آئي ايم ناٽ اسپيڪنگ انگلش“ (آئون انگريزي نه پيو ڳالهايان) سيٽان چيو ۽ وري ساڳيو جملو چوڻ شروع ڪيو:

”وا ٽئڪسي وا...“

ڇوڪري ٿورو گهبرائي پر سگهوئي سمجهه ۾ اچي ويس ته هي مڙسالو پنهنجو تعارف پيو ڪرائي ۽ هن جو مطلب 'وا ٽئڪسي وا' مان جپاني لفظ 'وا تاڪشي وا' آهي- معنيٰ آئون ۽ ٻيسڪ مان مطلب 'ٻيسڪا' اٿس- يعني 'آهي' سو هن به پنهنجو تعارف ڪرايس:

”واقتاڪشي وا چيوڪو ديس“ (آئون مس چيوڪو آهيان.)

چيوڪو سوچيو ته عجيب اتفاق آهي جو هن ڪان اڳ ڪانئس ڪڏهن به ڪنهن نالو نه پڇيو هو. هي آمريڪن جنهن جي جيتوڻيڪ ڦڏي سڏي شڪل آهي پر فضيلت وارو ٿو لڳي. چيوڪو جي هڪ گهاٽي ساهيڙي هئي جنهن هڪ آمريڪيءَ سان وڃي شادي ڪئي هئي جنهن مان ٻه ٻار به هئس، جن سان گڏ هوءَ آمريڪا ۾ رهي ٿي. چيوڪو سيٽان وٽان پاسيري ٿي ٻاهر پنهنجي آفيس جي ساهيڙي مس ريڪو ڏي وئي جنهن کي ڪمپنيءَ وارن انگريزي زبان جي ڄاڻو ڪري رکيو هو.

ريڪو کي ڄاڻ هئي ته سيٽان نالي آمريڪن اچي رهيو آهي ۽ ساڻس انگريزي ڳالهائڻ جهڙي مصيبت لاءِ هن پاڻ کي اڳواٽ تيار ڪري رکيو هو. ريڪو انگريزي ڄاڻڻ لاءِ لڳاتار اٺ سال تعليم ورتي هئي، پر اڃا به سندس گرامر ۽ لهجي مان لڳو ٿي ته ڪو ڏاريون پيو ڳالهائي. رستي تان هن پنهنجي ڊڪشنري ڪنئي ۽ وڏي همت سان چيوڪو سان گڏ استقباليه ڏي وڃڻ لڳي. سيٽان جي ويجهو پهچي هن چيو: ”مسٽر سيٽان، از اٽ ناٽ“ (مسٽر سيٽان، اهوئي آهين نه؟)

”گڊ مارننگ“ سيٽان ٻڏل دل سان سلام ڪيس ۽ جهڪڻ جي ڪوشش ڪئي.

ريڪو ڏٺو ته سيٽان جپانين وانگر جهڪڻ جي ڪوشش ڪندي وقت عجيب ضرور لڳي رهيو هو پر بيوقوف هرگز نه. هن پنهنجي واقفيت ڪرائي ۽ پوءِ دروازي جو طاق کولي سيٽان کي اندر هلڻ لاءِ چيو. سيٽان در کي جهلي کيس پهرين هلڻ لاءِ اشارو ڪيو. ريڪو کي جيتوڻيڪ اهو عجيب لڳو پر دل ئي دل ۾ خوش به ٿي ۽ پوءِ کيس فوتابا جي ٽيبل ڏي وٺي آئي.

هن کي ايڏو جلد آفيس ۾ ايندو ڏسي فوتابا به ٿورو پريشان ٿي ويو. ڪيڪار ڪڙيءَ ڪان پوءِ کيس ڪانفرنس روم ۾ آندو ويو ۽ چانهه لاءِ آرڊر ڏنو ويو. سيٽ ماتسوموتو ۽ ٻين کي به اتي اچڻو هو. تيسين هي ان مشينري جا نقشا/ ڊرائينگون ڪدي ٽيبل تي وڇائڻ لڳو، جيڪا مشينري ماتسوموتو ڪمپنيءَ کي ٺاهڻي هئي. ڊرائينگ انجنيئرن جي عالمي زبان سمجهي وڃي ٿي جنهن ذريعي هو هر ڪا ڳالهه سمجهي سگهن ٿا.

ٿوري دير بعد ڪالهه وارا سڀ همراهه اچي گڏ ٿيا. ريڪو کي ترجمي خاطر وچ ۾ ويهاريو ويو. اڄ فوجي هارا نالي هڪ وڌيڪ همراهه پڻ آيل هو، جيڪو ڪارخاني جو چيف انجنيئر هو. هن خوش خير عافيت ڪرڻ بعد سيٽان ڪان سندس مسافريءَ جو احوال ورتو ۽ جپان ۾ رهائش ۽ ڪاڏي پيتي جو معلوم ڪيو ۽ ريڪو ترجمو ڪندي رهي.

جواب ۾ سيٽان پڻ ڪنڌ ڏوڻي هائوڪار يا ناڪار ڪندو رهيو، هن کي دير به ٿي رهي هئي، ته اڃا ڪم جي ڳالهه شروع نه پئي ٿئي جنهن لاءِ هو آمريڪا ڪان هلي هتي جپان پهتو آهي. آخرڪار هو وري ڊرائينگ ڪدي هنن کي پيش ڪرڻ وارو هو ته اسان جي آمريڪن ڪمپنيءَ کي هن قسم جي گهڻ مقصدي اسيمبلي ڪپي جيڪا آيا هي ٺاهي سگهندا يا نه، ته ايتري ۾ ڪانفرنس روم جو در کليو ۽ ڇوڪري چانهه جو سمان ڪڻي اندر گهڙي. سيٽان ڊرائينگون وري ويڙهي ڪڻي واپس بريف ڪيس ۾ وڌيون. نوجوان عورت چانهه جا ڪوپ، ساسرون ۽ ڪيڪ پيسٽريون ٽيبل تي سهڻي نموني سجائي رکڻ لڳي. پوءِ ٻي نوجوان عورت ظاهر ٿي. هوءَ چانهه جون به ڪيٽليون ۽ اڇي رنگ جا ڪجهه وٽيل ننڍا ٽوال بانس جي پيالي ۾ ڪڻي آئي. نئڙت منجهان سيٽان ڪانئس هڪ ٽوال وٺي هاڻ پنهنجن جوٽن تي وڇائڻ وارو هو ته هن کي محسوس ٿيو ته هڪ ته اهو آلو هو ۽ ٻيو ڪوسو پڻ. ريڪو خطري جي ڏپ سونگهي ورتي ۽ پنهنجو اوشي بوري (ننڍڙو ٽوال) کولي ان

سان پنهنجو منهن ۽ هٿ صاف ڪيا ۽ پوءِ پنهنجي ڦڪي سائي چانهه پيئڻ لڳي. سيٽان به ان پٺيان بنا ڪنڌ وجهڻ جي پنهنجي ڦڪي چانهه پيئڻ شروع ڪئي- اهو سوچي ته شايد سندس سواد اهڙو ئي ٿيندو هجي.

چانهه جي دور پوري ٿيڻ کان پوءِ هن کي فئڪٽريءَ گهمڻ جي دعوت ڏني وئي. ڪيس پوءِ جو پروگرام پڻ ٻڌايو ويو ته فئڪٽري ڏسڻ بعد منجهند جي ماني ٿيندي ۽ ان بعد ڪيس ڪاماڪورا شهر ڏي 'عظيم - ٻڌا' جي مورتي ڏيکارڻ لاءِ وٺي هلبو. پوءِ هڪ هڪ ٿي ماڻهو نڪرڻ لڳا. ريڪو در ڪولي پهرين مردن کي وڃڻ ڏنو پر سيٽان سڀ کان آخر ۾ نڪتو. هن ٻاهر نڪري ترجمو ڪندڙ ڇوڪريءَ ريڪو کي پاسيرو سڏي چيو:

”توکي 'مس' چئي مخاطب ٿيان يا ننڍو نالو 'ريڪو' وٺان؟“

”دوزو“ (پليز) ريڪو جپانيءَ ۾ ورائيس.

”ريڪو! اهو ته ٻڌاءِ ته جنهن ڪم لاءِ آئون هتي آيو آهيان، ان بابت ڳالهه ٻولهه ڪڏهن شروع ٿيندي؟“

ريڪو کي هي ماڻهو سوير کان ئي سٺو پئي لڳو. مرڪندي ورائيائين، ”سيٽان سانَ! (سيٽان صاحب) توهان هتي جپان ۾ پهريون دفعو آيل ٿا ڏسجو. اسان جپانين ۾ اهو رواج آهي ته ڌنڌي ڌاڙيءَ جي ڳالهه ٻولهه يڪدم نه ڪندا آهيون. توهان اڄ فرحت وٺو جيئن هن ڪمپنيءَ کان وڌيڪ واقف ٿي سگهو. سڀاڻي شايد توهان جا اهي نقشا ڏنا وڃن جن مطابق توهان ڪم چاهيو ٿا.“

سيٽان اهو ٻڌي ڍرو ٿيو. پوءِ ٻگهو ساهه ڪڍي چيائين: ”ريڪو! ڪالهه رات منهنجي هڪ نوجوان عورت سان ملاقات ٿي، مون کي ان وقت تنهنجي خبر نه هئي، سو ان کي وري ملڻ لاءِ چيو هوم.“

ريڪو اهو ٻڌي ٿورو شرمائجي وئي، هن ڪڏهن به اهو نه سوچيو هو ته فارينر به ٻين جي جذبات جو ايڏو خيال رکي سگهن ٿا. آخرڪار انهن ۾ سڀ جهنگلي به نه آهن. ”ڇا هن کي انگريزي اچي ٿي؟“ ريڪو پڇيو.

”مون کي خبر ناهي، پر مون وٽ هن جو فون نمبر آهي.“ سيٽان ٻڌايس.

”سو ديسڪا، (ته اها ڳالهه آهي)، تون هن کي فون ڪرڻ لاءِ مون کي چوڻ چاهين ٿو؟ اها مون لاءِ خوشيءَ جي ڳالهه آهي، سيٽان سانَ- ته اهو ٻڌاءِ ته تون هن کي ڇا ٿو چوڻ چاهين.“

اهو سوچڻ لاءِ سيٽان کي ڪجهه گهڙيون لڳيون. پوءِ هن چيو: ”آئون هن کي ڊنر لاءِ وٺي وڃڻ ٿو چاهيان بشرطيڪه هوءَ واندي هجي ته.“

هن سندس ڪارڊ ڪڍي ريڪو جي حوالي ڪيو. ڪارڊ پڙهي ريڪو جون اکيون ڦاٽي ويون. ”هيءَ ته گيشا آهي. ڇا توکي اها خبر آهي-؟“

هن ڪنڌ ڏوڻي هائوڪار ڪئي. ريڪو وري ڪارڊ ڏي ڏٺو ۽ نمبر پڙهيو: ”بهرحال آئون تو پاران فون ڪريانس ٿي.“

سيٽان تيسين اهوئي پهه ڪيو ته هو ريڪو کي به ساڻ وٺي هلندو. جيتوڻيڪ هيءَ مس سدا بهار چنبيليءَ جي پتيءَ ۾ به نه آهي پر انگريزي سٺي سمجهي ۽ ڳالهائي ٿي ۽ سندس جذبات ۽ ڳالهين جي سٺي ترجماني ڪري سگهندي.

ڏينهن جو پڇڙ حصو هن کي ماتسوموتو ڪمپنيءَ جو ڪارخانو ئي ڏسڻ ۾ لڳي ويو. هي اهو ڏسي بيحد متاثر ٿيو ته ڪمپنيءَ ۾ ڪيترين ئي اليڪٽرانڪ جون ننڍيون وڏيون شيون ٺهي رهيون هيون ۽ ڇوڪرين جون قطارون مٿي تي هڪ ئي رنگ جا رومال ٻڌي تحمل ۽ صبر سان مشينريءَ جا ننڍا ننڍا پرزا ٺاهي رهيون هيون. ان دوران هن جي ملائڪن کي به خبر نه پيئي ته سندس فون بعد مس سدا بهار چنبيليءَ جي سلسلي ۾ پٺيان ڪمپنيءَ ۾ ڪهڙي هڻ وٺ لڳي وئي هئي. ايتريقدر جو ڪمپنيءَ جو مالڪ مسٽر ماتسوموتو پاڻ ان مسئلي جي فيصلي لاءِ اچي حاضر ٿيو. هوءَ ته هڪ گيشا عورت آهي - سا به ٽوڪيو جي سڀ کان سهڻي ۽ مهنگي ۾ مهنگي، جنهن جي سنگت جي هڪ هڪ منٽ جي في سوين ين آهي. گذريل ڏينهن جي ڪلاڪ ٻن جي ڪچهري ۽ گڏ ويهڻ ۽ ڪائڻ پيئڻ لاءِ ئي ڪمپنيءَ کي ڪيئي هزار ين، ان گيشا جي مالڪڻ کي

ادا ڪرڻا پيا هئا. پر اهو پهرين ڏينهن آيل مهمان ڪي وندرائڻ لاءِ ضروري هو.

هلندڙ رسم رواج مطابق هو (گيشا عورتون) فقط اهو وقت مهمانن سان ڪلي ڳالهائين ۽ ڪين وندرائين ريجهائين جن جا انهن ڪي پئسا ڏنا ملن. گيشا جي ان مرڪ ۽ پيار ڪي، نه مهمان ڪي سچو پيار سمجهڻ ڪپي ۽ نه گيشا ڪي مهمان جي موهت ٿيڻ تي دل ڏئي ساڻس عشق ۽ شادي ڪرڻ ڪپي. جپان جي اها رسم رواج، تهذيب ۽ ثقافت صدين کان هلندي اچي.

وعدي مطابق جڏهن ريڪو فون ملايو هو ته ڪيس تعجب ضرور لڳو ته واقعي اهو ڪانو جو ذاتي نمبر هو جنهن ڪن خاص سببن ڪري هن آمريڪن ڪي پنهنجو نالو به اصلي لکي ڏنو هو جيتوڻيڪ هوءَ گيشا طور سچي ٽوڪيو ۾مس سدا بهار چنبيلي' جي نالي سان مشهور آهي. بهرحال مس سدا بهار چنبيلي سالن جون ريتون رسمون پچي هڪ گراهڪ سان دوستي رکڻ ٿي چاهي، ته اها سندس مرضي. ريڪو ڪي فقط ان ڳالهه عجب ۾ وڌو ته هي آمريڪن همراهه، جيڪو ڳالهائڻ ٻولهائڻ ۽ هلت چلت مان ته صفا چسو پيو لڳي ۽ نه وري ٻين ماڻهن وانگر چالاڪ ۽ عياش آهي تنهن سان ڪيئن هوءَ پهرين ئي ملاقات ۾ ايڏو ويجهو ٿي ويئي جو ڪيس نه فقط پنهنجو ذاتي نالو ٻڌايو اٿس، پر فون نمبر پڻ 'گيشا گهر' بدران پنهنجي ذاتي گهر جو ڏنو اٿس.

مس ريڪو پنهنجي باس ڪي ان ڳالهه کان آگاهه ڪيو ته سندن آمريڪن مهمان هڪ گيشا عورت ڪي ڊنر لاءِ دعوت ڏني آهي ۽ هيترن سالن جي سڪيا ۽ وهنوار چاڻڻ جي باوجود به مس سدا بهار چنبيليءَ عام عورتن وانگر هن مان متاثر ٿي پائنجي ۽ هن ڪيس چيو ته هوءَ ان جي پڪ بابت وري فون ڪندي.

مس سدا بهار چنبيليءَ ان بعد هڪدم پنهنجي اڏي (گيشا گهر) تي فون ڪري پنهنجي مالڪياڻيءَ کان ان جي پڻواريءَ بابت اجازت گهري. اڏي جي مالڪياڻي 'ماماسان' يڪدم ڪمپنيءَ جي مالڪ مسٽر ماتسوموتو ڪي فون ڪيو، جيڪو سندس پراڻو ۽ عزت وارو گراهڪ سمجهيو ويو ٿي، جيئن ته هن ئي ان آمريڪن جو پهرين تعارف ڪرايو هو جيڪو اچا به سندس ئي مهمان هو سو ڪيس مس سدا بهار چنبيليءَ جي ملاقات جي مڙني خرچ پکن جي جوابداري کڻڻ لاءِ آگاهه ڪيو.

سيٺان جو هھڙي وڏي درجي واريءَ گيشا سان وري ملڻ جو ٻڌي مسٽر ماتسوموتو جا ٽپ ئي ٽري ويا. هاڻ ڇا ڪري. جي انڪار ٿو ڪري ته ڪم ٿو خراب ٿئي. آيل مهمان جو موڊ خراب ٿيندو ۽ واندڪائيءَ واري وقت ۾ اجايو ٻين ڪارخانيدارن جي ور چڙهي ويندو. ساڳي وقت ڪيترو به خرچ اچي پر ڪمپنيءَ ڪي عزت بچائڻي آهي. گيشا گهر وارا ۽ آيل مهمان ڇا سوچيندو. اها ٻي ڳالهه ته اڄڪلهه ڪمپني ڏيوالي ڏانهن وڃي رهي آهي ۽ هھڙن اجاين سجاين خرچن سهڻ جي سگهه نه اٿس پر ان هوندي به 'ڪٽل آهيون ته به خان ته آهيون' وارو ڏيک ڏيڻ ضروري هو. هوڏانهن آمريڪن مهمان ڪي ته اها به شايد خبر نه هئي ته گيشا گرل جو چڪر ڇا آهي ۽ گيانا جي ساڻس ڳالهائڻ ٻولهائڻ جا منٽن جي حساب سان پئسا چڪائڻا پون ٿا. بهرحال مسٽر ماتسوموتو ٻڌندي ترندي گيشا گهر جي پوڙهي مالڪياڻي ماماسان ڪي هڪ ٻي شام لاءِ مس سدا بهار چنبيليءَ جي خدمتن جي ادائگيءَ لاءِ هائوڪار ڪئي. هن ماماسان ڪي اها تاڪيد ڪئي ته 'ماڪورا گاني' (وهاڻي واري خذمت) ان وندر ۾ شامل نه هئڻ گهرجي، جنهن جي بل لاءِ هو ٻڌل نه رهندو. ماماسان ڪيس پڪ ڏني ته مس سدا بهار چنبيلي ان ڳالهه کان پري آهي. جپان جي ٻين ڪيترن سهڻين ۽ اعليٰ قسم جي گيشا ڇوڪرين وانگر مس سدا بهار چنبيلي پڻ هم بستري جهڙي عياشي مهيا ڪرڻ کان گريز ڪري ٿي.

ان فيصلي جو اطلاع ريڪو ڪي گيشا گهر کان ڪيو ويو ته گيشا - مس سدا بهار چنبيلي توهان جي آمريڪن مهمان جي ڏنل ڊنر خوشيءَ سان قبول فرمائي ٿي ۽ هن سان گڏ فقط هڪ مائيڪو (سڪيا وٺندڙ گيشا) هوندي. ريڪو ڊنر لاءِ ٽوڪيو جي 'نيو اوتاني' هوٽل جو نالو چونڊيو- اهو ڄاڻي ته اتي مينو جپانيءَ سان گڏ انگريزيءَ ۾ ڇپيل پڻ ڏنو وڃي ٿو.

منجهند جي مانيءَ کان اڳ سيٺان باٿ روم مان ايندي وقت ريڪو جي ڊيسڪ وٽان لنگهيو. هن ڪيس چٺي ڏني جنهن ۾ مس سدا بهار چنبيليءَ سان ملاقات جو وقت ۽ جڳهه لکيل هئي. سيٺان جو ملول چهرو

خوشيءَ وچان ڀڪڻ لڳو. هن دفعي مانيءَ جو بندوبست ڪمپنيءَ جي آفيس ۾ انگريزي نموني سان ٽيبلن، ڪانٽن ڇرين ذريعي ڪيو ويو هو. مانيءَ دوران سيٺان پنهنجي هم پيشي جپاني انجنيئر فيوجي هارا سان ڪل پوڳ ڪندو رهيو. هن ڪي جپاني ماڻهن جي تهذيب تمدن، جيڪا سندس ملڪ جي تهذيب کان مختلف هئي، وٺي رهي هئي. چو جو هي پهريون دفعو هو جو هن ڏٺو ته پيار جي موٽ ۾ پيار ڪيو ٿي ويو.

منجهند جي مانيءَ کان پوءِ هو ڏکٽي فوتابا جي حوالي ڪيو ويو، جيڪو ڪيس ڪمپنيءَ جي ڪار ۾ هڪ سامونڊي ڪناري واري شهر ڪاماڪورا ڏي وٺي هليو. رستي تي هو جپان جي ڀهراڙي وارن علائقن جو به ديدار ڪندو هليو. سيٺان کي تعجب لڳو ته جپان جي زمين جو هڪ هڪ انچ استعمال هيٺ آهي. زمين جا بچيل ٽڪرا سائي گاهه سان پريل نظر آيا ٿي يا قطار ۾ پوکيل پاڇين ۽ ولين سان. رستي جي مٿان جتي ڪٿي پليون ۽ اليڪٽرسٽيءَ جون طاقتور تارون لنگهيون ٿي. هي ملڪ هڪ دور کان لنگهي ٻئي دور ۾ گهڙندو نظر آيو ٿي. پراڻيون ۽ نيون شيون هڪ ٻئي ۾ رلي ملي ويل ٿي لڳيون.

ڪاماڪورا شهر گوتم ٻڌ جي وڏي کان وڏي بوتي (Statue) کان مشهور آهي، جيڪو ٽامي جو ٺهيل آهي. سيٺان هن آفت جيڏي بت جي چوڌاري ڦري ڪيس ڏٺو ۽ فوتابا اهو ڏسي خوش ٿيو ته هڪ فارينر سندس ملڪ جي ڪنهن شيءِ مان متاثر ٿيو آهي. ان بعد فوتابا 'هاسي ڪان نان' مندر ۾ وٺي آيس جتي ڪاٺ مان ٺهيل هڪ ديويءَ جو بت رکيل آهي.

”ويري بيوٽيفل.“ (تمام سهڻو) فوتابا چيو.

”ييس.“ سيٺان جهيڻي هائوڪار ڪئي.

ان بعد مندر کان ٻاهر نڪري سمنڊ جي ڪناري تي اچي ويٺا. سامهون وشال ساگر جون لهرون جڏهن سندس پير چمڻ لڳيون ته سيٺان کي عجيب احساس ٿيو ته زندگي هن لاءِ چڻ هاڻ سک جا دروازا کولي ڇڏيا هجن ۽ شايد اڃا ٻيا به ڪيترائي هجن جيڪي اڳتي هلي کلن.

واپس پنهنجي ڪمري ۾ پهچي هن ايندڙ شام بابت سوچيو، ۽ ناممڪن حالتن ۾ پيش ايندڙ ڳالهين تي غور ڪيو جن ۾ هو زبردستي هيرو جي رول ۾ پيش ٿي رهيو هو، پر پاڻ فلمي هيرو ته نه هو. پاڻ ته فقط آمريڪا جي هڪ شهر جو رهاڪو انجنيئر هو، جنهن جي عورت جي معاملي ۾ ڪڏهن به ساعت نه رهي هئي، پر اڄ هن جي هڪ اهڙيءَ حسن جي ديويءَ سان ملاقات رٿيل هئي جيڪا هن ڌرتيءَ جي وڏي ۾ وڏي شهر- ٽوڪيو جي حسين ترين عورت مڃي وئي ٿي.

سيٺان پوري ڇهين بجي پنهنجي عينڪ کي چڱيءَ طرح نڪ تي جمائي هيٺ هوٽل جي لابيءَ ۾ پهتو. هن ڪلارڪ کي رات لاءِ ڪنهن بهترين ٿيٽر ۾ ٽڪيٽن جي ائڊوانس بڪنگ لاءِ چيو ۽ في الحال ڪين نيو اوتاني هوٽل ۾ ڇڏي اچڻ لاءِ هڪ ٽئڪسي سڏائڻ لاءِ پڻ چيو. ٿورو ترسي هن ڪلارڪ کان هڪ سوال پڇيو، جيڪو هن کي منجهائي رهيو هو:

”آئون هڪ عورت سان گڏ مانيءَ جي دعوت تي پيو وڃان. سندس سڄو نالو مس ڪانو ماسايو آهي. ان سڄي نالي ۾ سندس ذات ڪهڙي ٿي ۽ مون کي ڪيس ڇا سڏڻ کپي؟“

”ڪانو هن جي ذات ٿي ۽ ماسايو سندس نالو. جڏهن توهان جي دوستي گهاٽي ٿي وڃي ته پوءِ هن کي ماسايو سان سڏي سگهين ٿو. 'سان' معنيٰ 'سائين'، 'عزت ماب'، 'مانوارو' يا 'مانواري'. جيڪڏهن هن کي ڪا نوڪري آهي يا لقب ته پوءِ ان موجب. مثال طور 'ڪانو - ماسايو - سين سي ئي' معنيٰ 'ڪانو - ماسايو - مسترياڻي.' ڪلارڪ سمجهايس.

”ڪانو - سان گيشا آهي. هن جو گيشائڪو نالو 'مس سدا بهار چنبيلي' آهي.“ سيٺان ٻڌايس.

ڪلارڪ جون اکيون ڦاٽي ويون. ”توهان اڄ مس سدا بهار چنبيليءَ جي شام خريد ڪئي آهي، سيٺان - سانَ؟ توهان کي ڪنهن اعليٰ جاءِ جي ڳولا هوندي. هونءَ اسان جي هوٽل ۾ به توهان جهڙن وڏن ماڻهن لائق سوٽ (ڪمرو) مهيا ٿي سگهي ٿو.“

”نه مهرباني. هيءَ اسان جي ملاقات گيشا ۽ گراهڪ جي نه، پر ذاتي ياريءَ دوستيءَ جي ناتي هيٺ

ٿي رهي آهي.“

”هوءَ توهان جي ذاتي دوست آهي“ بس سائين، مان اجهو توهان لاءِ ٽئڪسي ٿو گهرايان ته توهان کي نيو اوتاني هوٽل ۾ ڇڏي اچي. موڪلائڻ وقت توهان کي 'گڊلڪ' (شال ڀاڳ ڀلو ٿيئي) به نه چوندس جو توهان جو ڀاڳ اڳهين ڀلو آهي.“

سيٺان نيو اوتاني هوٽل ۾ پهرين پهچي ويو. ڪمپنيءَ وارن هن لاءِ اها هڪ بهترين جڳهه چوندي هئي جنهن کي ڏسي هو خوش ٿيو. چيف بئري کي گهرائي چيائين:

”منهنجو نالو سيٺان آهي. ڊنر لاءِ هڪ ٽيبل رزرو ڊ رکرائڻ چاهيان ٿو جو منهنجا ڪجهه مهمان اچڻا آهن.“

بئرو ادب وچان جهڪيو: ”سائين توهان لاءِ اڳهين رزرويشن ٿي پئي آهي. توهان پاران توهان جي ميزباني ڪمپنيءَ ان سلسلي ۾ فون ڪيو هو ۽ اسان سڄو بندوبست ڪري ڇڏيو آهي. ڀلا سائين توهان هينئر ئي پنهنجي ٽيبل تي ويهڻ چاهيداؤ يا مهمانن اچڻ کان پو“-؟“

”نه، في الحال آئون لابيءَ ۾ ويهان ٿو. مهرباني ڪري مون کي اهو ته ٻڌاءِ ته 'گڊ ايونگ' (شام جي ڪيڪار) کي جپانيءَ ۾ ڇا ٿا چون؟“

”اهو تمام سولو آهي مسٽر سيٺان. 'ڪان بان وا'.“

”ڪان - بان - وا-“ سيٺان ورجايو.

”بلڪل صحيح ٿا چئو، سائين.“

سيٺان پوءِ لابيءَ جي در وٽ ٻيهي- تصوراتي دنيا ۾ پنهنجو پاڻ کي هڪ ڏينهن دنيا جي اهم شخصيت ٿيڻ جا خواب ڏسڻ لڳو. ايتري ۾ سامهون مس سدا بهار چنبيلي ايندي نظر آئي. هن کي ڪمونو پهريل هو ۽ ساڻس گڏ هڪ ٻي ڇوڪري آسماني ۽ اڇي رنگ جي وڳي ۾ هئي. سيٺان هن ڏي جهڙو تهڙو نهاري وري پنهنجي ملاقاتيءَ جي خوبصورت چهري ڏي ڏٺو. ويجهو اچڻ تي هو ساڻس جهڪي مليو ۽ سلام ڪيائين: ”ڪان بان وا“.

گيشا پنهنجن گوڏن کي جهڪايو، ڪنڌ کي ٿورو پاسيرو ڪيو ۽ پوءِ ان شانائتي ادا سان جهڪي سلام ڪيو جنهن جي سڪڻ پنيان صدين جي تاريخ آهي. ”ڪان بان وا - سيٺانو - سان“ هن مرڪندي جواب ڏنو. جيڪڏهن اهڙي ادا سان 'سائرس' ڳالهائي ها ته جيڪر 'اوڊيس' ته پنهنجي گهر جو رستو به ڀلجي وڃي ها.

بلو ۽ اڇي وڳي واري ڇوڪريءَ پنهنجو سهڻو جپاني چهرو سيٺان ڏي ڪري انگريزيءَ ۾ چيو: ”آئون پيگي آهيان،“ سندس لهجو صحيح نه هو پر انگريزي سٺي ٿي ڳالهايائين، ”آئون مائيڪو آهيان. يعني 'شاگرد - گيشا'. گيشا ٿيڻ کان اڳ ڪجهه سالن لاءِ ڇوڪري مائيڪو سڏبي آهي ۽ جڏهن به ڪا فرسٽ ڪلاس گيشا ڪٿي دعوت تي ويندي آهي ته هوءَ پاڻ سان گڏ هڪ يا ٻه مائيڪو به ڪٽندي آهي. هونءَ به مس سدا بهار چنبيليءَ کي انگريزي ٿوري گهٽ ٿي اچي. آئون توهان جي وچ ۾ خلل ثابت نه ٿينديس. بلڪ مون کي ته هونءَ به پنهنجن خيالن ۾ گم رهڻ جي عادت آهي.“

پيگيءَ کي انگريزيءَ ۾ لس ئي لس ڳالهائيندو ٻڌي سيٺان کي ڏاڍو مزو آيو. ٻنهي کي پاڻ سان گڏ وٺي مانيءَ لاءِ ڊائننگ روم ۾ گهڙيو. بئري کين سندن ٽيبل ڏيکاري جيڪا دريءَ پرسان هئي جنهن مان سڄي شهر جو نظارو صاف پئي ڏٺو. گيشا وڏي شانائتي نموني سان پنهنجي ڪرسيءَ تي ويٺي. سيٺان سامهون واري ڪرسيءَ تي ٿي ويٺو ۽ پيگي پاسي واري بچيل ڪرسي ريڙهي ان تي ويٺي - ۽ هڪ دفعو وري دل ئي دل ۾ سوچڻ لڳي ته سونهن ۽ سوپيا ۾ هيڏي مها سهٽي، ڳالهائڻ جي فن ۾ ههڙي اڪابر- مس سدا بهار چنبيليءَ هڪ فارينر کي شام گذارڻ ۽ ڪچهري ڪرڻ لاءِ ڪيئن چونديو آهي- جيڪو سندس ڪابه ڳالهه ٻولهه، چرچو گهڀو يا شعر و شاعري سمجهڻ کان قاصر آهي.

”مس ڪانو،“ سيٺان هاڻ پڇيو، ”ڊو يو اسپيڪ انگلش؟“ (تون انگريزي ڳالهائي سگهين ٿي؟) گيشا مرڪيو. آگوٺي ۽ آڱر سان چپٽيءَ جو نشان ڏاهي جپانيءَ ۾ چيو: ”ساڪوشي“ (تمام ٿوري ٿوري) ۽ پوءِ

وري انگريزيءَ ۾ چيو: ”لٽل بٽ.“

”پوءِ ته توسان ڳالهائڻ لاءِ مون کي جپاني سکڻي پوندي.“ سيٺان چيو.

پيگي تکو تکو ترجمو ڪندي ويئي. گيشا مرڪيو ۽ خاص ادا سان هيٺين پنبڻ وٺان هن ڏانهن نهاريو. سيٺان جو بلڊپريشر گيشا جي نيڻن جي ان نهار سان خطرناڪ حد تائين مٿي چڙهي ويو. اچ ڏينهن تائين هن ڏي ڪنهن عورت اهڙي پيار مان نه ڏٺو هو.

جڏهن هن جو مٿو بولاٽيون ڪائي ڪائي هڪ ڻانيڪو ٿيو، ته هن ڪائنن ڪجهه پيئڻ لاءِ پڇيو. ٻنهي عورتن شراب پيئڻ کان لهرايو. مس سدا بهار چنبيلي هن ڏي وري نئين دلچسپيءَ منجهان نهارڻ لڳي. ٻئري ڪين مينو (ڪاڏي جي لسٽ) آڻي ڏني. گيشا ان کي کولڻ کان اڳ ڪجهه سيڪنڊ انتظار ڪيو تيسين سيٺان پنهنجو مينو کولي جپان جي مشهور شيءِ اسٽيڪ (ڳئي گوشت جي چاپ) جو آرڊر ڏنو ۽ سندس مهمانن پنهنجو آرڊر جپانيءَ ۾ ڏنو جيڪو ٻئرو نوٽ ڪري ڪاڏو آڻڻ لاءِ روانو ٿيو.

سيٺان، ميزبان جي حيثيت ۾ پنهنجي ٻي مهمان- مائيڪو سان ڪا ڳالهه ٻولهه ڇورڻ لڳو:

”توتي اهو انگريزي نالو 'پيگي' ڪنهن رکيو؟“

مائيڪو ڏند ڪڍي کلڻ لڳي. ”مون تي اهو نالو منهنجي بواءِ فرينڊ رکيو. انگريزي به مون کي هن ئي سيکاري. هو جپان ۾ آمريڪن جي قائم ڪيل فوجي اڏي تي ايئرمئن آهي. اسان ٻئي هڪ ٻئي لاءِ چريا آهيون.“

”توهان جو مڱڻو ٿي چڪو آهي-؟“ سيٺان پڇيو ۽ ان ئي وقت ڪيس اهو به محسوس ٿيو ته ڪٿي سندس اها ڳالهه پيگيءَ کي خراب نه لڳي هجي.

”آئون مڱڻو ڪيئن ٿي ڪري سگهان؟ گيشا جي ڏنڌي ۾ شادي نٿي ڪري سگهجي،“ پيگيءَ وراڻيو، ”گيشا کي اڪيلو ئي رهڻو پوي ٿو.“ ايتري ۾ هن عينڪ واري همراهه- سيٺان جي منهن جو پنو لهندو ڏسي يڪدم ڳالهه سمجهي ويئي. سو اتي جو اتي ڳالهه ڦيرائي چوڻ لڳي ”ها البت اها ٻي ڳالهه آهي ته جيڪڏهن گيشا پاڻ به چاهي ٿي ته شادي ٿئي ته پوءِ هن کي پهرين ان ڏنڌي مان نڪرڻو پوندو آهي.“

سيٺان وڏي غور سان پڇيو: ”پوءِ پلا ائين ڪيتريون ئي گيشا عورتون ڪن يا نه؟“

”ها مڙيئي چڱيون خاصيون ڪن ٿيون.“ پيگيءَ هڪدم ڪوڙ ناهي چيو.

”تنهنجي انگريزي ته ڏاڍي سٺي آهي. ڇا تون آمريڪا ۾ به رهي چڪي آهين؟“

”رهي ته نه آهيان، پر هاڻ وڃي رهنديس. اتي ڪو گيشا گهر ناهي. منهنجو بواءِ فرينڊ چئي ٿو ته آمريڪا ۾ گيشا گهر جي گهڻي گهرج آهي ۽ وڏي ڪمائي ٿيندي. ڪجهه سالن بعد آئون به مائيڪو مان ڦري گيشا سڏائينديس. مون کي پنهنجو گيشائڪو نالو هوندو. پنهنجي لئه ۽ پنهنجو شان هوندو. پوءِ منهنجو بواءِ فرينڊ ۽ آئون گڏجي ڪجهه انگريزي ڄاڻندڙ ڇوڪريون هٿ ڪنداسين ۽ آمريڪا ۾ پهريون گيشا گهر کولينداسين.“

”اهو سوچيو اٿوَ ته ان لاءِ ڪهڙو هنڌ مناسب ٿيندوَ؟“

پيگيءَ ڪنڌ ڌوڻيو: ”منهنجو بواءِ فرينڊ چوي ٿو ته نيويارڪ پاسي کولينداسين ۽ تمام سهڻو هنڌ ڳولي ڇڏيو اٿس. براڊوي ۽ ايڪونجاهين گهٽيءَ جي ميلاپ وٽ.“

آمريڪا ۾ پيگيءَ جو گيشا گهر هلي سگهندو يا نه، ان بابت سوچڻ بدران سيٺان پنهنجو ڌيان ان حسين ترين مخلوق ڏي ڌريو جيڪا هر طرح مڪمل سونهن ۽ جوڀن جو مجسمو بڻيو سامهون ويٺي هئي. سيٺان پنهنجو هڏائون هٿ ٽيبل تي رکي مس سدا بهار چنبيليءَ ڏي وڌايو ۽ ان ڳالهه جو اظهار ڪرڻ چاهيو ته هن جو سڄو ڌيان هن ڏي آهي. مس سدا بهار چنبيليءَ مرڪيو ۽ پنهنجو ڪنڌائتين ۽ سهڻين آڱرين وارو هٿ هن جي هٿ مٿان رکيو. هٿ جي معمولي ڇهاءَ سيٺان جي ڪرنگهي تائين ڄڻ ڪرنٽ ڊوڙائي ڇڏيو. سيٺان گيشا جي بادامي اکين کي غور سان ڏسڻ لڳو جن ۾ چاهت جي گرمي هئي. سندس وار ڊونهين جهڙا ڪارا هئا ۽ منهن ۽ جسم جي چمڙي ڪريم جهڙي اڇي ۽ لسي هئي. ”جنهن ماڻهوءَ جي شادي مس سدا بهار چنبيليءَ

جهڙي عورت سان ٿيندي ان کي پئي کهڙي بهشت جي ضرورت.“ سيٺان دل ئي دل ۾ سوچيو.
بٺري هن جي اڳيان فروٽ ڪاڪ ٽيل اچي رکيو ۽ سندس مهمانن اڳيان پليٽن ۾ ساون پنن جي مٿان اچي رنگ جا چورس ٽڪرا.
”شا شي مي.“ گيشا چيو. ۽ پوءِ هڪ اڇو ڳٽرو چاپ اسٽڪ (تيلين) سان ڪٽي سيٺان کي چکڻ لاءِ کارايو. هن تجربي خاطر ان کي چٻاڙيو، پر چڱيءَ طرح پرکي نه سگهيو ته کهڙي شيءِ آهي.
”ڪچي مڇي،“ پيگيءَ چيو، ”شا شي مي جپان ۾ ڪچيءَ مڇيءَ جي ڊش کي چئجي ٿو.“
اهو ٻڌي سيٺان ڪٽي اکيون بند ڪيون ۽ وڏيڪ چٻاڙڻ بدران منهن ڪڙو ڪري هڪ ئي ڍڪ ۾ ڳهي ويو.
”تو لاءِ ڪجهه گهرايون؟“ پيگيءَ پڇيو.
”نه. مهرباني.“ سيٺان وراڻيو ۽ پوءِ ڳالهه بدلائي ڪائنئن اهم سوال پڇيو:
”مانيءَ بعد توهان جي ڪجهه وقت ڪيڏي سگهو ته 'نيچي - گيڪي' ٿيٽر ۾ ڊرامو هلي ڏسون.“
پيگيءَ ترجمو ڪيو ۽ پنهنجي سائنڻ جي فيصلي جو انتظار ڪرڻ لڳي. گيشا تيلين سان شا شي مي - مڇيءَ جو ٻيو ڳٽرو ڪنيو ۽ هوا ۾ جهلي بيٺي.
”اف يو وش“ (جيڪڏهن توهان چاهيو ته) گيشا آخرڪار وراڻيو. سندس منهن تي فخر جون ريکائون هيون جو هن انگريزيءَ جو جواب انگريزيءَ ۾ ئي ڏنو.
هوٽل مان اُٿڻ وقت لابيءَ ۾ موجود سيني همراهن مس سدا بهار چنبيليءَ کي مڙي مڙي ڏٺو. جيڪا واقعي هڪ جيئري جاڳندي سونهن هئي.
نيچي - گيڪي ٿيٽر ۾ هلندڙ ڊرامو سيٺان کي ڏاڍو وڻيو. پر ۾ ويٺل مس سدا بهار چنبيليءَ به سڄو وقت پنهنجو هٿ جهلڻ لاءِ سندس حوالي ڪري ڇڏيو هو. ڊرامي ختم ٿيڻ مهل پيگيءَ ڪيس ٻڌايو ته هو ٽئڪسيءَ ذريعي پاڻهي گهر هليا ويندا ۽ سيٺان ڪين گهر تائين ڇڏي اچڻ جي تڪليف نه ڪري جو هو اڪثر اڪيليون هليون وينديون آهن. سيٺان جيتوڻيڪ اها اُميد رکيو ويٺو هو ته ڇڏڻ جي بهاني پنهنجي محبوبه جو گهر ڏسي ڇڏي ۽ ممڪن ٿي سگهي ته سندس ماءُ پيءُ سان به ملي وٺي. پر في الحال ان جو سوال ئي پيدا نه پئي ٿيو. پوءِ ٿورو منجهندي پڇيائين:
”پلا سيان توهان سان ملي سگهان ٿو؟“
گيشا چپ ٿي وئي ته کهڙو جواب ڏجي. هونءَ گيشا جي زندگيءَ ۾ اهڙا گهٽ لمحا ايندا آهن جو هوءَ کنهن ڳالهه جو جواب نه ڏيئي سگهي.
”ڊو يو وش؟“ (تون ملڻ چاهين ٿو؟) گيشا پڇيو.
”آف ڪورس!“ (بلڪل) سيٺان وراڻيو. جواب ۾ پيگيءَ هن ڏي نهاري مرڪيو. ڪيس اها ڄاڻ نه هئي ته سيٺان ڪو ايڏو امير ماڻهو آهي. آمريڪن هجڻ ڪري، ان ۾ ڪو شڪ ناهي ته هو ٻين کان شاهوڪار ٿي سگهي ٿو، پر هڪ ٽاپ ڪلاس جي گيشا سان روز ملڻ تمام وڏي ڳالهه آهي، جنهن لاءِ حد درجي جو امير به ٻه دفعا سوچيندو. ڇو جو ان جي تمام ڳري ادائگي ٿئي ٿي.
بهرحال اهو ته پيگيءَ پئي سوچيو، پر اسان واري يار سيٺان کي اها خبر نه هئي ته هو جيڪو هڪ هڪ منٽ گيشا سان گهاري رهيو آهي ان جا پئسا سندس ميزبان - ماتسوموتو ڪمپنيءَ جو مالڪ سيٺ ماتسوموتو گيشا گهر جي مالڪياڻي - 'ماماسان' کي روڪڙا ادا ڪري رهيو آهي. جپان جي رسم موجب ماماسان وڏي عمر جون عورتون، غريب ۽ حسين ڇوڪرين کي حاصل ڪري ان کي گيشا بنجڻ جي تربيت ڏينديون آهن. ڳالهائڻ ٻولهائڻ، ڳائڻ، نچڻ کان علاوه ڪيترن ئي هنرن ۾ ان کي پڙ ڪنديون آهن. ان ۾ ڪيترائي سال ۽ ڪيترائي پئسا لڳي ويندا آهن. پر پوءِ به گيشا ٿي وڃڻ بعد ڪيس به ان جو ڦل/ ڪمائي ملندي آهي ۽ اها گيشا ان ماماسان جي سڄي عمر ٻڌي ٻانهي ٿي رهندي آهي. ان ڪري گيشا جو پنهنجو وقت به پنهنجو نه پر ان ماماسان يا گيشا گهر جي مالڪياڻيءَ جي ملڪيت هوندو آهي.
نه وري ماتسوموتو ڪمپنيءَ سيٺان کي ان بابت آگاهه ڪرڻ چاهيو ٿي جو هنن اها پنهنجي بي عزتي

سمجهي ٿي ته متان مهمان شڪي ٿي پوي.

ساڳئي وقت سيٽان وري اهو پئي سوچيو ته مس سدا بهار چنبيليءَ جي پهرين ملاقات ۾ ئي ساٽس ڪا دوستي ٿي وئي آهي ۽ هوءَ واندڪائيءَ مان پنهنجو ذاتي وقت ڪڍي هن سان ملي رهي آهي جيئن پاڻ ڪم ڪار لاهڻ بعد فرصت جون گهڙيون هن سان ملي ٿو. جيتوڻيڪ گيشا پنهنجي ڌنڌي جي نوعيت مطابق هن سان کلي ڳالهائي رهي هئي، پر سيٽان گيشا جي ان عمل ڪي واپاري ادا نه پر عشق ۽ محبت جو رنگ ڏئي رهيو هو. ان ۾ ڪو شڪ نه هو ته گيشا - مس سدا بهار چنبيليءَ ڪي به دل ۾ واقعي سيٽان لاءِ پهرين ئي ملاقات ۾ محبت جي چڻنگ دکي پئي هئي جا آهستي آهستي وڌي رهي هئي. هونءَ گيشائپ جي ڌنڌي ۾ هڪ گيشا ڪي ڪنهن سان عشق يا شادي ڪرڻ جي نه رسم رواج اجازت ٿي ڏني نه سندس رکوالي ڪندڙ ماماسان، جنهن جي حڪم هيٺ هوءَ هئي. پر هتي حالتون ڪجهه اهڙو رُخ اختيار ڪري رهيون هيون جو ان تي پيگيءَ ڪي به تعجب لڳي رهيو هو ته هي ڇا ٿي رهيو آهي. دل وندرائڻ لاءِ وڏا وڏا امير به فقط ڪڏهن ڪڏهن گيشا جي سنگت خريد ڪندا آهن. هي ته لڳاتار ٽئين ڏينهن لاءِ به گهر ڪري رهيو آهي. بهرحال گيشا ساٽس ملڻ لاءِ هڪدم ها ۽ وعدو نه ڪيو:

”چئي نٿي سگهان، ٿي سگهي ٿو ته سپاڻ مونکي ڪو ڪم هجي.“

مس سدا بهار چنبيليءَ انگريزيءَ جو هڪ هڪ لفظ خيال سان انگريزيءَ ۾ اُچاريندي چيو.

سيٽان اجا پنتي هٽڻ نٿي چاهيو: ”فئڪٽريءَ تي ڪم پورو ٿيڻ تي آئون پلا ڪٽي فون ڪندس ۽ پوءِ جي توکي ڪي گهڙيون فرصت جون ملي ويون ته مون سان گڏ ڪٽي گهارجانءِ.“

پيگي اهو جملو جپانيءَ ۾ ترجمو ڪري گيشا ڪي ٻڌايو ۽ جواب ٻڌڻ لاءِ پاڻ به آتي ٿي. ماٺ ۾ منٽ ڪن گذري ويو. ان ڪان پوءِ گيشا سيٽان ڏي مرڪ پريل نگاهن سان نهاريو.

”اوڪي يو ڪال.“ (چڱو پلا تون فون ڪجان”.) گيشا نيٺ چيو ۽ مڙي وڃي ٽئڪسيءَ ۾ ويٺي جيڪا ان ئي وقت اچي پهتي هئي.

3

ٻئي ڏينهن صبح جو نو لڳي ڪجهه منٽن تي مسٽر ماتسوموتو جي آفيس ۾ ان ئي عنوان تي بحث هلي رهيو هو، جو ٿوري دير اڳ ان سلسلي ۾ گيشا گهر ڪان فون اچي چڪو هو. جپاني ٻولي سڌي سنواٽي ناهي پر ان ۾ ڪيترين ئي ڳالهيون اڻ سڌيءَ طرح ڪيون وڃن ٿيون، ان ڪري ان جو لفظ بلفظ ترجمو ڪرڻ ته پاڻ ڪي اوڙاهه ۾ اڇلڻو ٿيو پر ايترو هو ته جيڪي ڳالهيون هلي رهيون هيون، ان مان صاف لڳو ٿي ته مٿئين ليول جي آفيسرن جي حالت خراب آهي. ڪين سمجهه ۾ نٿي آيو ته اهو گيشا وارو مسئلو ڪيئن حل ڪجي.

مسٽر فوتابا، جيڪو انگريزي ڳالهائيندي ته هميشه هٻڪيو ٿي، هينئر پنهنجي مادري زبان جپانيءَ ۾ ڪليءَ طرح بحث ۾ حصو وٺي رهيو هو. ”ڪمپنيءَ طرفان مهمانن جي وندر لاءِ رٿيل بجيٽ ته سڄي خرچ ٿي وئي.“ هن چيو - بلڪل ائين ئي سڌيءَ طرح، ”منهنجي خيال ۾ ته اسان کي هن بيوقوف مهمان مان ڪنهن طرح جان ڇڏائڻ کپي، جيڪو روز بروز مٿي جو سور ٿيندو پيو وڃي. گيشا واري عياشي پوءِ پلي وڃي پنهنجي ڏيهه ۾ ڪري ته خبر پئيس ته ڪيڏو ٿو بل اچي.“

مسٽر ياماگچي ڪجهه اونهو ئي سوچي رهيو هو. ”هنن وٽ آمريڪا ۾ اجا گيشائون نه آهن،“ هن فوتابا کي ٻڌايو، ”آمريڪا هڪ نئون ملڪ آهي ۽ سماجي طرح آمريڪي اجا ايترو سڌريل نه آهن. مون کي پڪ آهي ته سيٽان کي هتي جي حالتن جي خبر ناهي. اسان جي هن کي هتان پڇائي ڪيڏداسين ته آمريڪا کان مليل آرڊر هٿن مان هليو ويندو ۽ چئن ڏوڪڙن ڪمائڻ جي اُميد تي پاڻي گهمي ويندو.“

”سيٽانو سانَ کي،“ ماتسوموتو بيزاريءَ مان ٻڌايو، ”اسان سان تيسين گڏ رهڻو آهي جيسين سندن آرڊر ڪيل مشينري جو نمونو تيار ڪرائي ڪانئس پاس ڪرايون، ان ڪري ڪا ٻي راهه ڳولڻ کپي.“

”سندس وندر لاءِ ڇو نه ڪا آمريڪن ڇوڪري هٿ ڪجي.“ مسٽر ياماگچيءَ صلاح ڏني.

ماتسوموتوءَ اها ڳالهه نه مڃي. ”هڪ اڻ سڌريل آمريڪن ڇوڪريءَ سان وقت گذارڻ جو ڪنهن کي لاچار پيو آهي جڏهن ته ڪوڙ جپاني ڇوڪريون موجود آهن.“

”پلا هيستائين ڪيترو بل اچي چڪو آهي؟“ ياماگچيءَ پڇيو.

”خير، پهرين شام جو خرچ ته ڳڻڻ نه گهرجي جو اها ته اسان پاڻ ئي رٿي هئي ۽ ان ڏينهن جو خرچ اسان تي واجب هو - جيئن دستور موجب هر نئين آيل پارٽيءَ کي خوش ڪرڻ لاءِ ڪندا آهيون. پر گذريل شام جي چند گهڙين جو بل به ڏيڍ لک ين ٿي ويو آهي. ۽ هن اڄ لاءِ وري ساڳي گيشا کي دعوت ڏني آهي.“ (ڏيڍ لک ين اٽڪل ڇهه سؤ آمريڪن ڊالر وڃي ٿيا.)

”سيٽان سان عورتن جي ڪچهريءَ ۾ ويهڻ ۾ ڪا دلچسپي نٿو رکي،“ ياماگچيءَ ان نڪتي ڏي ڌيان ڇڪايو، ”هو دراصل هن خاص عورت جي ڦندي ۾ ڦاسي پيو آهي.“

”حقيقت ۾ اهو منهنجو ڏوهه آهي.“ پوڙهي ماتسوموتوءَ ڪنڌ ڌوڻيندي چيو، ”پر مون به فقط ان خيال کان مس سدا بهار چنبيلي جهڙي مهنگي گيشا گهرائي ته هيءُ هڪ وڏيءَ پارٽيءَ جو نمائندو آهي ۽ ٻيو ته روز روز ته اهو خرچ نه ڪبو. پر اها ڪل نه هيم ته هي اسان جو مهمان ان تي اکين ڇڪن ٿي پوندو ۽ هن جي ٻن مٺن ٻولن کي محبت نامو سمجهندو. مس ريڪو جو به ان ۾ ڏوهه ناهي جنهن فون ڪري هن کي ٻئي ڏينهن به ملرايو. هن ته دراصل اهوئي ڪجهه ڪيو جنهن لاءِ هن کي چيو ويو هو ۽ هوءَ ته هڪدم سربستو احوال اسان کي ڏيندي رهي آهي.“

هاڻ ڪري ڇا ٿو سگهجي. هرهڪ جي ڌيان ۾ مسٽر ماتسوموتو جهڙو هڪ ٻيو جپاني ڪارخانيدار - مسٽر ساڪاموتو جارج هو جيڪو سٺي انگريزي ڳالهائڻ ۽ آمريڪا ۾ گهڻو وقت رهڻ ڪري اتي جي گهڻي چاڻ رکندڙ هو ۽ هنن مڙني تي حاوي هو. هن جپان ۾ آيل ٻين جي گراهڪن کي پنهنجين اٽڪلن سان پنهنجو

ڪري ٿي ڇڏيو. سو ساڪاموٽو جارج جي جيڪڏهن سيٽان سان لهه وچڙ ٿي ته هنن لاءِ ٻائيتال مچي ويندو ۽ آمريڪا کان مليل هن آرڊر جي سچي ڪمائي هنن بدران ساڪاموٽو جارج جي حوالي ٿي ويندي.

”پلا گيشا کي هفتي جي ٻڌي حساب سان پاڙي تي رکڻ بابت ڇا خيال آهي.“ فوتابا پڇيو.

”بس اهائي هڪ ڳالهه آهي جيڪا آئون سوچيا پيو. ٻڌي حساب سان ڪجهه گهٽ اگهه ٺيڻ ڪري پئسي جي وري به ٿوري بچت ٿي سگهندي،“ ماتسوموتو وراڻيو، ”اهو به شڪر ڪرڻ گهرجي جو سيٽان صاحب هم بستري لاءِ گيشا کي نه چيو - نه ته ايڏي وڏي ڪلاس جي گيشا جي اها 'وهاڻي واري خدمت' پنهنجي ڪمپنيءَ جو ڳاٽو ڀڃي رکي ها.

”واقعي اهو ڪمال آهي. هڪ فارينر جو ايڏو سلڇڻو هجڻ واقعي عجب جهڙي ڳالهه آهي، جنهن تي يقين ته نٿو اچي.“ ياماگچيءَ چيو.

”بهرحال پوءِ اج لاءِ ڇا ڪجي-؟“ فوتابا پڇيو، ”ڇا ائين بهتر نه ٿيندو ته هن کي چئجي ته گيشا اج واندي ڪانهي.“

”جي ائين ڪبو ته، “ ياماگچيءَ چيو، ”سيٽان سانُ دلشڪستو ٿي، بيزاريءَ جي حالت ۾ آفيس کان سڌو هوٽل ڏي سوير ئي موٽي ويندو جتي پنهنجو رقيب ساڪاموٽو جارج هن سان ضرور ملاقات لاءِ پهچي ويندو.“

ڪارخاني جي مالڪ ۽ صدر مسٽر ماتسوموتو نيٺ آخري فيصلو ڪيو. ”هيئن ٿا ڪريون جو شام جو هن کي گيشان سان گڏ باغيچي ۾ واڪ ڪرڻ لاءِ پروگرام رکايون ٿا. پوءِ رات ڌاري هي همراهه پڪ گيشا کي مانيءَ جي دعوت ڏيندو جنهن لاءِ گيشا کي چئي ڇڏبو ته اڦٽ انڪار ڪري ڇڏي. ايتري رپورٽ ملڻ بعد وڌيڪ جو پوءِ سوچينداسين.“

ڏهين بجي ڌاري سيٽان اچڻ سان ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي رسيپشنسٽ ڇوڪريءَ کان پڇيو:

”صبح جي ڪيڪار - گڊ مارننگ کي توهان جپانيءَ ۾ ڇا ٿا چئو-؟“

”او هايو گوذائي ماس“ هن وراڻيس، ”لفظن تي تمام گهڻو زور نه ڏي. بس آمريڪا جي رياست 'اوهيو' چوڻ کان پوءِ 'گو' ۽ پوءِ 'ذائي ماس'.“

”او - هيو - گو - ذا - ئي - ماس، ريڪو سان“ سيٽان چئي ڏنو.

ڇوڪريءَ کي اهو ٻڌي مزو آيو. ”اوهيو - گوذائي ماس سيٽان سان. تمام خوشيءَ جي ڳالهه آهي جو توهان جپاني سکي رهيا آهيو.“

اهو چئي هوءَ سيٽان کي گس ڏيکاريندي ڪانفرنس روم ۾ وٺي آئي جتي چانهه جو بندوبست ٿيل هو. ياماگچي ۽ فوجي هارا اٿي بيٺا ۽ ڪيس ادب سان ڪيڪاريائون. ظاهري طرح ماحول ۾ ڪنهن به قسم جي بيزاري يا پريشانيءَ جو اهڃاڻ نه هو.

سيٽان ڊگهو ساهه کڻي چڻ ٽبي هنئي: ”اوهيو گوذائي ماس ياماگچي سان.“ هن دور پڙهڻ شروع ڪيو، ”اوهيو گوذائي ماس فيوجي هارا سان.“

سپني تعريف جي نگاهن سان ڪيس ڏٺو. جپاني جيتوڻيڪ رڳو جهڪي ڪيڪارين ۽ هٿ ڪونه ملائين پر ياماگچيءَ ان ڪيڪار جي موٽ ۾ پنهنجو هٿ اڳيان وڌايو- اهوئي سوچي ته جڏهن هڪ آمريڪن ايتري همت ڪري سگهي ٿو ته پاڻ به ائين ڇو نه ڪري. پوءِ سڀ هڪ دوستاڻي ماحول ۾ چانهه لاءِ تيار ٿي ويٺا ۽ جيئن ئي مشينري جي نموني ڏاهڻ جي ڳالهه نڪتي ته سيٽان يڪدم پنهنجي بريف ڪيس کولي، ان مان ان مشينريءَ جي اسيمبلنگ جو نقشو ڪڍي سپني اڳيان رکيو.

ٻن ڪلاڪن جي هن گڏجاڻيءَ ۾ ڪافي ڪم جون ڳالهيون هليون. دنيا جي سپني انجنيئرن جي هڪ ئي زبان ٿئي - سا آهي ڊرائنگ، ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي انجنيئرن ڊپارٽمينٽ اهي سڀ ڊرائنگون (نقشا) ڏسڻ سان جهٽ سمجهي ورتا جيڪي سيٽان آمريڪا جي انجنيئرن کان ٺهرائي ڪٺي آيو هو جنهن مطابق جپانين کي مشنيري ٺاهڻي هئي. ڪوجنا ۽ بناوٽ جي ڪاتي جي ماڻهن کي به سڏايو ويو ۽ ڪجهه ريڪو سان جي ترجمي

جي مدد سان به مشين جي تفصيل تي غور ڪيو ويو ۽ ان نموني جي مشنيري پلانٽ ٺاهڻ جي اوائلي قدمن تي سوچيو ويو. فضا ۾ چوڌاري انجنيئرنگ جو ماحول ڇانيل هو. سيٺان جي ڀُچيءَ ۽ ٻانهن جا ٻيڙا ڪليل ۽ ڪف گنجيل هئا. هڪ هٿ ۾ پينسل ۽ ٻئي ۾ سلائيڊ رُول هو. هن کي ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي انجنيئر فيوجي هارا سان خيالن جي ڏي وٺ ۾ ڪم ڪندي مزو اچي رهيو هو جيڪو اليڪٽرانڪ ٽيڪنالاجيءَ ۾ هن جهڙو ۽ ذري گهٽ هن برابر هو، جنهن ڪم لاءِ هي جپان ۾ آيل هو. منجهند تائين اهو شروعات جو مرحلو ٽپي چڪو هو.

منجهند جي ماني هن جپاني انجنيئر عملي سان گڏ ڪئي ۽ هن دفعي هي اهو مڃڻ لاءِ تيار هو ته چاپ اسٽڪس (تيلين) سان کائڻ واقعي سولو ڪم آهي- بشرطيڪ کائڻ واري شيءِ آئيس ڪريم نه هجي. مانيءَ دوران هن کي انجنيئري ڪم جو جوش هڪ طرف مزو ڏئي رهيو هو ته ٻئي طرف گيشا سان ملڻ جي پروگرام جي هورا ڪورا الڳ منجهائي رهي هيس. 'جيڪڏهن ڪم ۾ لڳو رهندس ۽ دير ٿي ويئي ته پوءِ گيشا سان ملڻ مشڪل ٿي پوندو.' هن سوچيو.

پر- پوءِ ڄڻ اوچتو جادو ٿيو- ۽ سندس مسئلو حل ٿي ويو. ٻي بجي ڌاري جپاني انجنيئر مسٽر فيوجي هارا اچي چيو ته اڳتي وڌڻ کان اڳ هن کي ڪجهه وقت ڏنو وڃي جيئن هو نقشن کي اجا به غور سان جانچي سگهي. سيٺان نقشن جون ڪاپيون ويڙهي هن جي حوالي ڪيون ۽ پاڻ استقباليه ۾ آيو جتي ريڪو کي چيائين ته هوءَ گيشا کي فون ڪري معلوم ڪري ته جيڪڏهن هوءَ واندي آهي ته هي هن سان ملڻ چاهي ٿو. ريڪو چپن تي مرڪ آڻي اقرار ۾ ڪنڌ ڌوڻيو ۽ گيشا جي نمبر بنا ڏسڻ جي ئي ڊائل ڪيو، ٻنهي جي وچ ۾ ڪجهه دير پوراٽيل جپاني هلندي رهي. پوءِ ريڪو فون جهلي سيٺان کي چيو: ”مس سدا بهار چنبيلي هھڙي جهڙالي ڏينهن تي توهان سان پارڪ ۾ پسار ڪرڻ ٿي چاهي. پوري ساڍي ٽين وڳي هوءَ پارڪ جي در وٽ بيٺي هوندي. آئون توهان لاءِ ٽئڪسي گهرائي ان کي اهو هنڌ سمجهائي ٿي ڇڏيان.“

”هڪ ٻي ڳالهه ريڪو.“ هن چيو، ”ڇا سڀاڻي توسان گڏ لنچ ڪرڻ جو شرف آئون حاصل ڪري سگهان ٿو؟“

ريڪو کي ان قسم جي ڳالهه جي ته ڪابه اميد نه هئي، ڇا جواب ڏئيس. بهرحال ترت جواب ڏيڻ لاءِ هن کي ڪجهه تڪڙي تڪڙي سوچ ڪرڻي پيئي. آفيس طرفان هن کي مانيءَ لاءِ هر روز ڪو اڌ ڪلاڪ مس موڪل ملي ٿي. پر هن اقرار جو فيصلو ڪري ورتو جو هن کي اِها پڪ هئي ته ڪارخاني جا مالڪ به اهوئي چاهيندا - جيئن آيل مهمان وندري ۽ خوش رهي. ان کان علاوه هن پاڻ به اهو چاهيو ٿي - جنهن کي ظاهر آهي ته ڪا خاص اهميت نه هئي. هن پنهنجو ڪنڌ نمايو: ”مون لاءِ خوشيءَ جي ڳالهه آهي. مان انتظار ڪنديس.“

سيٺان اهو ٻڌي دل ئي دل ۾ خوش ٿيو ته آمريڪا ۾ ته هن جهڙي ماڻهوءَ کي ڪا ڇوڪري لفٽ ئي نه ڪرائيندي هئي، پر هاڻ ته ڀاڳ کلي ويا اٿس. اهو سوچيندي هو ٽئڪسيءَ ۾ وڃي ويٺو.

ٽئڪسي ڊرائيور ڪيس هڪ پراڻي زماني جي باغ جي دروازي وٽ اچي لاٿو. ڪيسي مان هن هن پيري پورو پاڙو ڪڍي ٽئڪسي ڊرائيور کي ڏنو جيترو ميٽر ۾ آيو هو. ٽئڪسي ڊرائيور موٽ ۾ مهرباني چئي روانو ٿيو ۽ هي يار باغيچي جي در مان جيئن ئي گهڙيو ته سامهون هوءَ بيٺي هئي جنهن جي اکين ۾ قدرتي چمڪي چڪ هئي، جنهن جي چپن مان ڄڻ ماکيءَ جي لار ٿي ڳڙي، جيڪا سونهن ۽ سوپيا جي ديوي هئي، جنهن جي حسن ۾ ڪو ڦڏ يا ڦير نه هو. هوءَ نه فقط اتي موجود هئي پر اڪيلي موجود هئي.

”گڊ آفٽر نون،“ سيٺان سلام ڪيو ۽ هن ڏانهن پنهنجيون ٻانهون وڌايون. هن کي ريڪو کان اهو پڇڻ وسري ويو هو ته منجهند جي وقت واري سلام کي جپانيءَ ۾ ڇا چئجي.

”گڊ آفٽر نون،“ گيشا به انگريزيءَ ۾ سلام جو جواب ڏنو ۽ پوءِ هن جي وڌايل ٻانهن ڏي ڏسي منجهي پيئي ته ڪيس ڇا ڪرڻ کپي. سيٺان هن جو ساڄو هٿ جهلي ڌيرج سان پنهنجي ٺونٺ مٿان رکيو.

”آ - سو“ (ته ائين) هن جپانيءَ ۾ وراڻيو. پنهنجو هٿ سيٺان جي ٻانهن تي ائين رکندي هن کي

مونجهارو ته ٿيو پئي پر هن اهوئي ڪرڻ چاهيو ٿي جيڪو سيٽان جي دل وٽان هجي.
هو ٻئي آهستي آهستي واڪ ڪرڻ لڳا. باغيچو چئني طرف صاف سٿرو نظر اچي رهيو هو. هر شيءِ پنهنجي پنهنجي جڳهه تي ۽ صحيح نموني سان رکيل هئي. ڪيترن ئي وڻن جا ٿڙ ۽ ٽاريون ٿڌي هوا جي بچاءَ ڪارڻ هٿ جي ٺهيل سنهي ٽونئريءَ سان ڍڪيل ۽ ٻڌل هيون. ٽڪري ٽڪري تي سرن جون بينچون هيون. ڪٿي به گندگي ۽ ڪن ڪچرو نه هو.
هي همراهه پسار ڪندي ڪندي باغيچي جي هڪ اهڙي ڪنڊ ۾ پهتا جتي مختلف قسمن جا ننڍي قد جا وڻ هئا جپان ان قسم جي ننڍڙن وڻن ڪان مشهور آهي جن کي 'بانسائي' سڏجي ٿو. ”بانسائي.“ مس سدا بهار چنبيليءَ انهن وڻن ڏي اشارو ڪندي چيو. سيٽان کي اهي چامڙا وڻ بيحد وڻيا جيڪي قدبت ۾ جيتوڻيڪ ننڍن ٻوٽن جيڏا هئا پر هر لحاظ ڪان مڪمل وڻ هئا. انهن وڻن جو نظارو ڪندا ڪندا هو هڪ سوڙهي لنگهه وٽان ٿيي هڪ ننڍڙيءَ ڍنڍ جي ڪناري تي اچي نڪتا.
جيتوڻيڪ گيشا قد ۾ هن ڪان گرانٽ ڏيڍ ڪن ننڍي هئي پر سيٽان محسوس ڪيو ته هوءَ هن سان وڪ ۾ وڪ ملائي نهايت آرام سان هلي رهي هئي. ڍنڍ جي چوڌاري ٿورو پنڌ ڪرڻ بعد هڪ ننڍڙي ٻيٽاري نظر آين جتي وٽن جي جهنڊ هيٺ خاموشيءَ ۾ ويهي هو ڳالهائي سگهيا ٿي. هو ڪاٺين جي پل ٽپي اتي پهتا ۽ هڪ هنڌ چپر تي ويهي ڳالهائڻ لڳا. چوڌاري ماٺ ئي ماٺ هئي. رکي رکي فقط ڪنهن ننڍڙي پکيءَ لات ٿي لنوي يا ڪنهن جيت چرپر ٿي ڪئي.
سيٽان ڪنڌ هيٺ ڪري دل ئي دل ۾ اهو گهريو ته جيڪر رب ڪيس سهٽو ٿاهي ها. پر پوءِ هن رب جي رضا تي راضي رهي ايندڙ حالتن جو هر حال ۾ مقابلو ڪرڻ جو فيصلو ڪيو.
'مس ڪانو' هن مس سدا بهار چنبيليءَ کي سندس اصلي ۽ ذاتي نالي 'ڪانو ماسايو' سان سڏيو.
”هئه ئي“ (جيءُ). هن جپانيءَ ۾ وراڻيو.
”مس ڪانو - آئون توکي فقط 'ماسايو' چئي مخاطب ٿيان؟“ سيٽان پڇيس.
گيشا سندس هٿ کي پنهنجي نازڪ هٿ سان ٿورو مهٽي جپانيءَ ۾ چيو: ”دوزو (پلي)، ري - ڪا - دو“ هن آخري لفظن جو هڪ هڪ آواز ڏار ڏار اچاريو.
”ري - ڪادو نه پر ري - چرڊ - رچرڊ“، سيٽان پنهنجي نالي جي درستي ڪئي، ”منهنجو نالو رچرڊ سيٽان Richard - Seaton آهي. پر دوست مون کي پيار مان ڊِڪ Dick سڏين.“
”ڊي - ڪو - سانَ“ (ڊِڪ - سائين) هن سندس نالو جپاني اسٽائيل ۾ چئي پوءِ ڪجهه دير لاءِ سوچيو. جڏهن سندس دماغ ۾ انگريزيءَ جا ڪافي لفظ گڏ ٿيا ته هڪ هڪ لفظ آهستي آهستي ڪري چيو: ”يو هئو بيبيز؟“ (ڇا توکي ٻار آهن؟)
”مون کي زال ئي نه آهي.“ هن سنجيدگيءَ سان چيو.
همدرديءَجا جذبا گيشا جي چهري تي تري آيا ۽ پڇيائين: ”شي ڊاءِ؟“ (هوءَ مري ويئي؟)
سيٽان ڪنڌ ڌوڻيو ۽ هٿ جون تريون ڪولي دڪدائڪ حقيقت جو اظهار ڪيو. ”ناٽ وانٽ؟“ (توکي ڪابه پسند نٿي ڪري) گيشا وري انگريزيءَ ۾ پڇيو.
سيٽان ڪان هاڻ ان بابت وڌيڪ ڳالهايو نٿي ٿيو سو اٿي بيٺو. هو جپاني عورت جي پيٽ ۾ گهٽو قداور لڳي رهيو هو. هن جي ائين اوچتي اُٿڻ تي مس سدا بهار چنبيلي سمجهي وئي ته سندس انگريزي سادي هجڻ ڪري شايد هوءَ ڪا اهڙي ڳالهه ڪري وئي آهي جيڪا هن دل ۾ ڪئي آهي. هوءَ به اٿي بيٺي ۽ هن کي پرچائڻ جي ڪرڻ لڳي. هن کي ننڍي هوندي ئي اهو سبق سيکاريو ويو هو ته ڪنهن به ماڻهوءَ جي ذاتي ڳالهه ۾ دخل انداز نه ٿيڻ کپي. هوءَ پنهنجي بيوقوفيءَ تي شرمسار ٿي خطرناڪ انجام بابت سوچڻ لڳي.
”آئون ڪنهن بهتر ڪان بهتر ڇوڪريءَ جي ڳولا ۾ آهيان.“ سيٽان چيو.
آخرڪار گيشا کي ڳالهه سمجهه ۾ آئي. اڄ ڏينهن تائين ڪنهن به ڇوڪريءَ هن ماڻهوءَ کي پسند نه ڪيو آهي ۽ نه وري هي دل وندرائي سگهيو آهي جو ڪن سببن ڪري آمريڪا ۾ شايد ڪوبه گيشا گهر يا چڪلو نه

آهي. هن پنهنجي دل ۾ سيٽان لاءِ همدردي محسوس ڪئي ۽ هن معصوم ۽ پيار جي بکايل انسان جي ڏک جو سوچيندي هن جي اک مان ڳوڙهو تري اچي ڳل تي ڪريو.

سيٽان اهو ڏسي پنهنجو ورمال ڪڍيو. پنهنجي ڪابي هٿ سان سندس ڪاڏي مٿي ڪري اهو ڳوڙهو اگهيو ۽ پوءِ بنا ڪنهن سوچ ويچار جي سيٽان هن جو منهن پاڻ ڏي نمائي ڪيس ڪٽي چمي ڏني. مس سدا بهار چنبيليءَ جي چپن جو ڇهاءُ اليڪٽرڪ جي ڪرنٽ ڪان گهٽ نه هو. هن هڪ دفعو وري هن ڪي پاڻ ڏي ڇڪيو ۽ پاڪر ۾ سوگهو جهلي ڪيس ٻيهر چمي ڏني ۽ پوءِ اوچتو هن پاڪر ڪٽي ڍرو ڪيو. ۽ پنهنجي ڪئي تي شرمساري ۽ گناهه محسوس ڪرڻ لڳو. هن گيشا ڪي سندس اجازت بنا چمي ڏني - هن سوچيو، سندس اندر ڪٽي ڪيترو به اجرو هجي ۽ پلي ڪٽي هن اهو سڀ ڪجهه نيڪ نيتيءَ سان ڪيو هجي ته به اهو گناهه معافيءَ جوڳو نه هو. هن ڪي لڳو ته هاڻ هوءَ پڪ ڪاوڙ ڪندي. هو هڪ قدم پٺتي رڙهي پنهنجي پاڳ جو فيصلو هن جي اکين مان پڙهڻ لڳو.

گيشا پنهنجو هٿ آهستگيءَ سان مٿي ڪنيو ۽ پنهنجن چپن ڪي ڇيهو: ”يو ڪس مي،“ (تو مونکي چمي ڏني) هن چيو. پوءِ سيٽان جو چهرو ڪجهه سيڪنڊن لاءِ غور سان ڏسندي رهي.

”فرسٽ ٽائيم.“ (پهريون دفعو مون ڪي ڪنهن چمي ڏني آهي.) هن سيٽان ڪي ٻڌايو.

سيٽان ڪي هن جي ان ڳالهه تي يقين ئي نه آيو ۽ پوءِ بنا ڪنهن سوچ سمجهه جي چئي ڏنائين: ”چو پلا، ائين ڪيئن ٿو ٿي سگهي. تون ته هڪ گيشا آهين؟“

اهو ٻڌي هوءَ چپ ٿي وئي. چڻ ڪيس ڪو نانگ سونگهي ويو. ڪجهه گهڙيون اڳ جيڪا هن جي اکين ۾ اونهائي هئي سا غائب ٿي وئي ۽ پوءِ هن جي اکين ڏي نهاري ٽوڪ طور وراڻيائين: ”هائو. آئون هڪ گيشا ئي آهيان.“ ۽ پوءِ پنهنجي واچ ڏي ڏٺو.

سيٽان ڪي عورتن متعلق تمام گهٽ تجربو هو پر هو ايترو سمجهي ويو ته هن جيڪا ڳالهه ڪئي سا هن جي محبوبا ڪي خراب لڳي ۽ هن غلط ڳالهه ڪئي آهي.

گيشا ڪا رنڊي نه آهي جنهن بابت ڌاريان ماڻهو اڪثر غلط سوچين ٿا. پر بهرحال هو هڪ اهڙي اٽوٽنڊڙ ڳالهه ڪري ويٺو جنهن جي تلافي ايڏي سولي نٿي لڳي.

في الحال هي اهڙو ڏيکاءُ ڏيندو رهيو چڻ ڪا ڳالهه نه ٿي آهي ۽ سڀ ڪجهه ٺيڪ آهي. موڪلائڻ وقت هو مس سدا بهار چنبيليءَ سان گڏ باغ جي در تائين آيو ۽ پوءِ ٽئڪسيءَ ۾ هن ڪي ويهاري پوري ڌيان ۽ دل جوئيءَ سان ڪانئس موڪلايو ۽ ياد ڪري ڊرائيور جي هٿ تي رستي جي ڀاڙي لاءِ سؤ سؤ يين جا ٽي نوٽ رکيائين. پوءِ ڪار جي دريءَ وٽ جهڪي، اندر ويٺل گيشا ڪي هٿ لوڏي ”تنهنجي وڏي مهرباني“ چيائين. گيشا ورنديءَ ۾ ڪنڌ ڌوڻي مرڪيو. سندس مرڪ ڪاروباري هئي. هن ڀڄ رواني ٽيڻ ڪان پوءِ سيٽان ٻيءَ ٽئڪسيءَ ذريعي هوٽل ۾ پهتو، سچي واٽ ڪيس ڪو هوش نه هو. سندس ضمير ڪيس شرمسار ڪري رهيو هو ته هن ائين چو چيو. هوٽل وٽ پهچي هن هاٽسي باٿ (گرم غسل خاني) جو رُخ ڪيو. جتي هن ڪي پهرين ڏينهن مسٽر ياماگچي ۽ فوتابا وارا وٺي هليا هئا.

لابيءَ ۾ پهچڻ سان استقباليه ۾ ويٺل همراهه هن ڪي يڪدم سڃاڻي ورتو ۽ پيرن تي اُٿو ٿي هن جي آجيان ڪيائين. ”توهان جي خدمت لاءِ پهرين ڏينهن واري ساڳي ڇوڪري مس سميڪو ڪي موڪليان؟“ هن پڇيو.

”جيڪڏهن اها واندي هجي ته واهه نه ته پلي ڪابه هجي.“ سيٽان وراڻيو.

هي ٿوري دير ويٺو رهيو تان جو اها ڇوڪري پهرين آيل گراهڪ ڪي روانو ڪرڻ لاءِ جهڪي موڪلائي. پوءِ هن ڏي منهن ورائي مرڪي: ”ڪوني چي وا،“ چيو. ظاهر آهي ته ان جو مطلب گڊ آفٽر نون (منجهند وارو سلام) ٿيو. سيٽان پاڻ به ساڳيا لفظ دهرايا ۽ ان پٽڪڙي ڇوڪريءَ پٺيان هلڻ لڳو جيڪا ڪيس ساڳي ڪمري ۾ وٺي آئي.

ڪلاڪ ڪن بعد جڏهن هو ٻاهر نڪتو ته هن پاڻ ۾ عجيب تازگي محسوس ڪئي. مس سدا بهار چنبيليءَ

سان هن جيڪو اڄ سونهندڙ گفتگو ڳالهايو هو ان جو احساس ڪجهه ڪجهه ڏوپي ويل محسوس ڪيائين. واپس وري پنڌ ڪري هوٽل تي پهتو. ڪمري ڏي وڃڻ کان اڳ 'استقباليه' تان چاٻيون ڪٽڻ مهل ٽپال جو پڇيائين. ڪو خط يا تار ته نه آيل هئي البت هن لاءِ نياپو ڇڏيل هو. مسٽر جارج ساڪاموتو نالي ڪو همراهه آيو هو ۽ نياپو ڇڏي ويو هو ته مسٽر سيٽان جيڪڏهن ڪنهن ٻئي هنڌ وڃڻو ناهي ته هو ڪيس ستين بجي پاڻ سان ڊنر تي وٺي وڃڻ ۾ خوشي محسوس ڪندو.

سيٽان ڪنهن به جارج ساڪاموتو نالي ماڻهوءَ کان واقف نه هو. پڪ هن جو واسطو به ماتسوموتو ڪمپنيءَ وارن سان ئي هوندو. هن ڪلارڪ کي چيو ته فون ڪري ڪيس سندس دعوت قبولڻ جو اطلاع ڪري.

هن اهوئي بهتر سمجهيو ته ڪاروباري قسم جي گفتگو سان سندس من جي مونجهه ڪجهه هلڪي ٿي ويندي.

4

”مسٽر سيٽان ڪريو خبرچار ڪيئن آهيو. توهان سان واقفيت ڪري مونکي خوشي ٿي آهي.“ جارج ساڪاموٽو هوٽل جي لابيءَ ۾ ٻانهه لوڏيندي چيو، ”اميد ته جپان ۾ تنهنجو سٺو وقت پيو گذري.“

سيٽان پنهنجو چشمو نڪ تي مٿي چڪي، هن آيل ماڻهوءَ جو غور سان جائزو ورتو. ”ڇا توهان آمريڪن آهيو؟“

قداور ۽ جانٺي جوان مرڪيو: ”نه، آئون ته جپاني آهيان، پر مون ڪافي عرصو توهان جي ملڪ آمريڪا ۾ واپار وڙي جي سلسلي ۾ گذاريو آهي.“ هن پنهنجي پر ۾ بيٺل هڪ پرڪشش ڇوڪريءَ ڏي مڙندي چيو: ”نارما، هي آهي مسٽر سيٽان. مس نارما، منهنجي انگريزيءَ جي سيڪريٽري آهي. هوءَ هتي تعليمي دوري تي آيل آهي. ڏينهن جو ڪافي حصو هوءَ واندي گذاري ٿي. ان ڪري مون ڪيس به هن دعوت ۾ شريڪ ٿيڻ لاءِ چيو.“

سيٽان يڪدم ڄاڻي ورتو ته نارما انهن تيز ترار ڇوڪرين مان آهي جن عام زندگيءَ ۾ هن ڪي ڪڏهن به وٽ نه ڏنو ۽ جن کي حاصل ڪرڻ هن لاءِ ناممڪن ڪم هو. آمريڪا ڇڏڻ وقت سندس آفيس جي ڪئنٽين ۾ هن جون هڪ اهڙيءَ ئي ڇوڪريءَ سان نظرون چار ٿيون هيون، پر ٻين ڇوڪرين وانگر هوءَ به ساڍس پيچ پائڻ بدران ڪيس گهائل ڪري هلي وئي هئي. ۽ هاڻ سندس سامهون نارما بيٺي هئي جيڪا ان آمريڪن ڇوڪريءَ جي بنيادي ڊيزائين جي ٿوري ڪا ڦيرڦار هئي. بهرحال اصل پئٽنٽ شيءِ ته ملين ڊالر ملهه جي هئي.

”توهان جي اها مهرباني ڇئبي جو مون کي دعوت ڏني اٿوَ، مسٽر ساڪاموٽو،“ سيٽان چيو، ”ڇا توهان جو ماتسوموٽو ڪمپنيءَ سان ئي واسطو آهي؟“

ساڪاموٽو ٿورو کليو، ”نه اڄڪلهه منهنجو هنن سان واسطو ناهي. جيتوڻيڪ مسٽر ماتسوموٽو منهنجن پراڻن دوستن مان آهي. بهرحال، آئون هڪ بلڪل نرالي هوٽل ڄاڻان ٿو، مسٽر سيٽان، جيڪڏهن توهان جاپاني کاڌو کائڻ چاهيو ٿا ته ان هوٽل ۾ کائڻ سان توهان کي جاپان جو سٺو تجربو ٿي سگهي ٿو. ڇا خيال آهي، سائين اتي نه هلي کائجي؟“

سيٽان منجهي پيو. ”توهان ته تمام گهڻو سخي ٿا ڏسجو، پر مون کي سمجهه ۾ نٿو اچي ته...“

ساڪاموٽو ڳالهه کي درگذر ڪندي، وڏي ادا سان سيٽان کي پنهنجي ڪار ڏي وٺي آيو جيڪا ذري گهٽ مسٽر ماتسوموٽو جي ڪار جي ڪاربن ڪاپي هئي. سيٽان اهو سوچي ئي سوچي ته هو ڇا پيو ڪري ان کان اڳ هو پٺينءَ سيٽ تي ساڪاموٽو سان گڏ ويهي چڪو هو. نارما اڳيون در کولي اڳئين سيٽ تي ڊرائيور جي پر ۾ ٿي ويٺي.

هوٽل جي در وٽ پهچڻ تائين ساڪاموٽو جپان بابت سيٽان کان سندس خيال پڇندو هليو. جارج ساڪاموٽو هوٽل جي استقباليه وٽ پنهنجي واقفيت ڪرائي، سيٽان کي هوٽل جي سوڙهن ورانڊن مان لنگهائي اندر وٺي آيو. ڪجهه گهڙين لاءِ سيٽان کي ائين لڳو ته هي همراهه ڪيس ڪنهن ڦندي ۾ ڦاسائي رهيو آهي. سندس ميزبان ڪيس هڪ ننڍڙي بورچيخاني جي پر ۾ هڪ ٽيبل تي اچي ويهاريو. بورچيءَ جهڪي جهڪي ڪين سلام ڪيا.

”هيءَ هوٽل کاڌي جي شوقينن لاءِ آهي.“ ساڪاموٽو سمجهايس. ”۽ هتي هر روز فقط چند خاص ماڻهن جي خدمت چاڪري ڪئي وڃي ٿي. بورچي پنهنجي مرضيءَ تي مهمانن لاءِ اهو ڪجهه رڌيندو آهي جيڪو ڪيس بهتر لڳندو آهي ۽ مهمانن کي پنهنجو پاڻ هن جو حوالي ڪري ڇڏڻو پوندو آهي.“

پاسي کان بورچي تڪو تڪو گل گوبيءَ جي پنن جهڙي پاڇي ڇريءَ سان وڍڻ لڳو. هن ٽن پيالن ۾

مهمانن موجب، اها پاڇي سينگاري. پوءِ هڪ مڇي ڪٽي پهرين ان جا چلر لاٿا ۽ ڪنڊا ڪڍيا. ان ڪان پوءِ ان جا سنها ٽڪرا ڪيا ۽ پوءِ سهڻي نموني سان پيالن ۾ پاڇيءَ مٿان اهي مڇيءَ جا ٽڪرا سينگاري اچي هنن اڳيان پيش ڪيا.

”شا شي مي.“ جارج ساڪاموتو ان مڇيءَ بابت ٻڌايو.

”مون کي خبر آهي.“ سيٺان پنهنجيون ڪانٽ جون تيليون ڪنيون ۽ همت ڪان ڪم وٺي ان ڪچي مڇي (شا شي مي) جو هڪڙو ٽڪرو وات ۾ وڌو. بورچي تيسين ٻي ڪاڌي جي شيءِ تيار ڪرڻ ۾ جنبي ويو. هو عجيب غريب پاڇين کي صاف ڪري پوءِ انڻ پيرن واري آڪٽوپس مڇيءَ کي ٽڪرا ٽڪرا ڪرڻ لڳو.

”جپان هڪ نرالو ملڪ آهي،“ جارج ساڪاموتو ڳالهائڻ شروع ڪيو، پر ائين چڻ تقرير پيو ڪري، ”اسان وڏي خبرداري ۽ خيال سان پراڻيون ريتون رسمون ۽ رواج سانديندا اچون ته ساڳي وقت اسان ڪيترن ئي ڪارخانن ۽ مشنيريءَ ۾ دنيا ڪان اڳرا به آهيون. جپان جهاز سازي، دوربينن ۽ ڪئميرائن ٺاهڻ توڙي ڪارخاني سازيءَ ۾ ته سڀني ملڪن جي اڳواٽي ٿو ڪري. اسان اليڪٽرانڪس ۾ به سڀ ڪان پڙ ۽ مٿيرا آهيون.“

خذمتگار ڇوڪريءَ گرم ساڪي (شراب) جو گلاس سيٺان جي ساڄي پاسي ڪان اچي رکيو.

”مون کي خبر آهي،“ سيٺان اعتراف ڪيو، ”ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي ماڻهن جو ڪٽي مثال وٺو. زبان جي مشڪلات هوندي به هو اسان جون گهرجون چڱيءَ طرح سمجهن ٿا.“

جارج ساڪاموتو ڪنڌ ڌوڻيو. ”اهي تمام سٺا آهن. مونکي خوشي آهي ته توهان هنن سان گڏ ڪم ڪري رهيا آهيو ڇو جو هنن سان ويجهڙائيءَ ۾ ڪجهه مسئلا ٿي پيا هئا. توهان جي خريداريءَ سان هنن جي مدد ٿي سگهندي.“

”ڪهڙي قسم جا مسئلا؟“ سيٺان پڇيو.

ساڪاموتو هٿ کي جهٽڪو ڏئي ان ڳالهه جو اظهار ڪيو ته ڪا اهڙي وڏي ڳالهه يا وڏو مسئلو نه آهي. ”فلپين ۾ هنن جا ڪنيل ڪيترائي وڏا وڏا ٺيڪا هنن جي هٿن مان نڪري ويا آهن. هنن نين شين جي ترقي ۽ ڪوجنا پٺيان ڪافي ملڪيت لڳائي، پر ڪجهه به هڙ حاصل ٿي نه سگهين.“

هوٽل جي بورچيءَ جيڪو هنن جي ڳالهين جو هڪڙو اکر به ڪونه ٿي سمجهيو، تنهن به ٻيا ڏش اچي سندن اڳيان رکيا.

”حقيقت ۾“ ساڪاموتو ٻڌائيندو هليو، ”جپان ۾ رهڻ دوران توهان کي ڪپي ته ان ساڳي مشينريءَ جي نموني لاءِ ڪنهن ٻئي ڪارخانيدار کي به چئي ڇڏيو. جيئن متان ماتسوموتو ڪمپني اڳتي هلي توهان جي گهرجن جو پورائو نه ڪري سگهي يا ڪن سببن ڪري جي ڏيوالي ۾ هلي وڃي، ته ٻي ڪمپني يڪدم توهان جي غرض ته پوري ڪري وٺي.“

”ڇا تنهنجي خيال ۾ ته ماتسوموتو ڪمپني تمام گهڻي مصيبت ۾ آهي؟“

”هرگز نه. مون ٻڌو آهي ته هنن اڳئين پوئين ڪوٽ پوري ڪرڻ لاءِ هر شيءِ جي قيمت ۽ مزوريءَ جو اڳهه وڌائي ڇڏيو آهي. منهنجو فقط اهو رايو ۽ صلاح آهي ته احتياط طور توهان ڪنهن ٻيءَ ڪمپنيءَ سان به ڳالهائي ڇڏيو، جيئن پس پيش ضرورت وقت توهان کي مال جي گهرج لاءِ ٻيو طريقو ۽ هنڌ ته موجود هجي، جنهن سان پوءِ اتان آمريڪا ۾ ئي ويٺي ويٺي ڳالهائي سگهو. جيڪڏهن توهان ائين مناسب سمجهو ته آئون ان سلسلي ۾ توهان جي مدد ڪري سگهان ٿو.“

سيٺان ان بابت وڌيڪ بحث ڪري نه سگهيو. ان بدران هن هڪ نئون آيل ڏش چکي ڏٺو جيڪو هن کي بيحد لذيذ لڳو. ”مون کي هتي وٺي اچڻ لاءِ آئون سچ پچ ته توهان جو ٿورائتو آهيان،“ هن ساڪاموتو کي چيو ۽ پوءِ ڇوڪريءَ ڏي مهڙ ڪري پڇيو: ”نارما، توهان هتي ڇا پڙهي رهيون آهيو؟“

”آئون جودوڪا آهيان“ (آئون جودو جي رانديگر آهيان.)- نارما وراڻيو.

”چئبو ته تون مردن سان ملهون وڙهي ڪين دسيو رکين.“

هن هائوڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻيو.
”ڪڏهن کان اهو ڪم ڪندي اچين-؟“ سيٺان پڇيو.
هن ساڪيءَ جو ڪوپ خالي ڪندي چيو. ”ڇهن سالن کان آئون ڏهه هزار ملهون ماري چڪي آهيان ۽ هن وقت تائين آئون ”شوڊان“- ڪارو پٽو پڻ حاصل ڪري چڪي آهيان، جيڪو دنيا ۾ وڏي ڳالهه سمجهيو وڃي ٿو. پر ان هوندي به آئون پنهنجو پاڻ کي سيڪڙاڻ ئي سمجهان ٿي. آئون ان کان به وڌيڪ بنجڻ چاهيان ٿي.“
بورچي ڪجهه بيا کاڌي جا ڊش کڻي آيو. جن مان ڪيترن جو لذت ۽ سواد سيٺان لاءِ نئون هو، پر هي سڀ مان ڪجهه نه ڪجهه چکندو ويو جيئن جپان ۾ رهڻ دوران اهو تجربو به حاصل ڪري وٺي. رکي رکي هن جي ذيان ۾ اهو پڙاڏو گونجيو ٿي: ”ها آئون هڪ گيشا ئي ته آهيان.“ ۽ هو پنهنجو پاڻ کي سمجهائيندو رهيو ته ان جپاني گيشا بابت اجايو سجايو سوچي پاڻ کي پريشان ڪرڻ بدران هن سهڻيءَ آمريڪن ڇوڪريءَ ڏي ڌيان ڌريان. پر پوءِ سگهوئي ساڪاموٽو هن کي انجنيئرنگ جي ڳالهين ۾ لڳائي ڇڏيو. ساڪاموٽو کي اليڪٽرانڪس جي تمام گهڻي ڄاڻ هئي. ڊايوڊ، ٽرائيوڊ، سيمي ڪنڊڪٽر، ڪئپيسيٽر، ائنڊ گيٽ، نئنڊ گيٽ، ٽي. وي، ريڊيو، ڪمپيوٽر- هر شيءِ تي هو چڱيءَ طرح ڳالهائيندو رهيو ۽ سيٺان کي هڪ واريءَ دل ۾ احساس ٿيو ته ڪاش هن جو واسطو هن ڏيڍر جهڙي ماتسوموٽو بدران ساڪاموٽو سان هجي ها جيڪو جپاني ۽ انگريزي ٻنهي ٻولين کان ته چڱي طرح واقف آهي- ۽ هوڏانهن اسان واري همراهه ماتسوموٽوءَ انگريزيءَ جي هڪ لفظ سکڻ جي به تڪليف نه ورتي آهي. بهرحال ان هوندي به ماتسوموٽو ڪمپنيءَ جا ماڻهو وڏي محنت ۽ جوش جذبي سان ڪم ۾ لڳا پيا آهن. هنن ڪڏهن به ڪيس ڪنهن شڪايت جو موقعو نه ڏنو آهي.
بورچي اندر گهڙيو ۽ سامهون اچي بيٺو. هن دفعي هن پهرين دفعي کان گهٽو مرڪيو- معنيٰ مانيءَ ۾ جيڪي ڪجهه هن کي پيش ڪرڻو هو سو ڪري چڪو. سنڌس سڻي ماني پچائڻ جي شان ۾ تعريف ڪئي ويئي جنهن جي جواب ۾ بورچي وري وري جهڪيو ۽ هو اُٿي کڙا ٿيا. مانيءَ جو ڪوبه بل، چيڪ يا پئسا ان وقت ادا نه ڪيا ويا.
هوٽل کان ٻاهر نڪرڻ تي هو ساڳي گهٽيءَ ۾ اچي نڪتا. جتي هينئر هڪ بدران به ڪارون بيٺيون هيون. آئون نٿو چاهيان ته اوهان مونکي خراب ميزبان سمجهو،“ ساڪاموٽو چيو، ”پر فلپائن کان ڪجهه ڪاروباري نمائندا آيل آهن جن سان هن وقت منهنجي هڪ واپاري نوعيت جي ڪانفرنس آهي سو آئون اها اٽينڊ ڪرڻ لاءِ توهان کان اجازت گهرندس، هي ٻي ڪار توهان کي هوٽل تائين پچائيندي. توهان کي جيڪڏهن اعتراض نه هجي ته هوٽل تائين نارما به توهان سان گڏ هلي جيئن رستي تي جيڪڏهن توهان ڪجهه ڏسڻ وائسڻ چاهيو ته هوءَ مدد ڪري سگهي.“
”اهو ته تمام سٺو.“
”چڱو ته پوءِ آئون موڪلايان ٿو ۽ اُميد ته پنهنجي وري سگهوئي گڏجاڻي ٿيندي. نارما! هن کي پنهنجو ڪري سمجهجانءِ ۽ پارت هجنئي.“
”بهتر.“ ڇوڪريءَ وراڻيو.
ڪجهه گهڙين بعد سيٺان پنهنجي جسم تي پگهر جون بوندون محسوس ڪيون. هو وڏي آرام سان ڪار جي پوئينءَ سيٽ تي ٽيڪ ڏيو ويٺو هو جنهن تي ڪير جهڙا اڇا پوش چڙهيل هئا. نارما سرڪي سنڌس پرسان لڳي اچي ويٺي. ان ڪري هن جي نبض جي رفتار وڌي ويئي ۽ هن کي پنهنجا هوش حواس سنڌس وس کان ٻاهر لڳي رهيا هئا. اڳتي هلي ڪار رستي تان تکو موڙ کاڌو ۽ نارما ٿوري پري ٿي وري اڇلجي اچي هن تي پيئي. سيٺان ڪيس جهلي ورتو. سنڌس ڪابو هٿ تڪڙ ۾ نارما جي ڇاتين ۾ وڃي پيو.
”واهه واهه-“ نارما چيو.
”آئون...“ سيٺان جي زبان هڪ دفعو وري جهڙي گونگي ٿي پيئي. هو ڳالهائي نه سگهيو.

پوءِ نارما مرڪي رهي هئي. ”توکي ته جوڊو جو رانديگر ٿيڻ کپندو هو.“ پوءِ نارما ڇاٽي واٽي سيٺان جي ٻانهن مٿي ڪري پنهنجن ڪلهن پويان ورائي ڇڏي. ”مڙيئي خير آهي. مون کي ڏکو ڪائڻ کان بچائڻ لاءِ مهرباني.“

ڪار هڪ ڪاٺائين عمارت جي در وٽ اچي بيٺي. اها عمارت هڪ پراڻو مندر هئي. نارما ڪيس هيٺ لهڻ لاءِ چيو. ”اچو ته مندر گهمون.“

هو ٻئي هٽ هٽ ۾ ڏئي هلڻ لڳا. پهرين هڪ ڊگهو ورانڊو آيو جنهن جو پٽ ۽ ڇت ٻئي ڪاٺ جا ٺهيل هئا. ان ورانڊي جي آخر ۾ گوتم جو بت رکيل هو. ان اڳيان هڪ ڪاٺ جي پيٽي نذراني وجهڻ لاءِ هئي. جنهن جي پرسان ڪجهه ماڻهو پوڄا پاٺ ڪري رهيا هئا. ڪي ماڻهو مذهبي قسم جو راڳ وڏي سر ۾ ڳائي رهيا هئا. اوسي پاسي ۾ بيٺلن کان هو بلڪ بي نياز خاموشيءَ سان عبادت ۾ محو هو. هن کي تعجب لڳو ته جپان جيتوڻيڪ هڪ طرف ته ايڏي ترقي ڪئي آهي جو اڄ دنيا جي ماڊرن ملڪن مان آهي ٻئي طرف منجهس صديون اڳ جون ريتون رسمون اڄا هلنديون اچن. هو ڪيڏو سڪون محسوس ڪري رهيو هو. واپس ورڻ تي دل نٿي چيس. آخر نارما موٽڻ لاءِ اشارو ڪيس ۽ هي سندس ڪلهن مٿان ٻانهن ورائي مندر کان ٻاهر نڪتو.

ڪار ۾ پهچڻ تي نارما چيس، ”ٽوڪيو شهر سرڪاري طرح ڏهين بجي رات جو بند ٿيو وڃي. پر گنزا ۾ سڄي رات پرهه ڦٽيءَ تائين رونق رهي ٿي. توهان ڪافي پيئڻ لاءِ اتي هلندئو؟ مان اتي جي هڪ سٺي هوٽل کان واقف آهيان.“

”ڇو نه هلندس.“ سيٺان وراڻيو. ايندي وقت ڪار ۾ سندس هٽ ڇراند ڪي نارما بلڪل دل ۾ نه ڪيو ۽ ان مان ئي هن ڪجهه پرائي ورتو هو.

ڊرائيور ٽوڪيو جي خاموش ڳلين مان ڦيرائيندو ڪين گنزا ۾ وٺي آيو جتي ڪيترين ئي ننڍين ننڍين هوٽلون ڪليون پيون هيون. هوٽل جي ٻاهر شيشي جي ڪٻٽن ۾ اهي سڀ شيون ميڻ مان ٺهيون رکيون هيون جيڪي اندر گراهڪن کي وڪيون ويون ٿي. شين مٿان انهن جي قيمت به لکيل هئي. نارما ڊرائيور کي اچت جپانيءَ ۾ سمجهايو ته هو پلي هاڻ موڪل ڪري. سيٺان کي هوءَ پاڻهي گهر تائين پهچائيندي.

ڊرائيور جي رواني ٿيڻ تي هو ڪافي پيئڻ لاءِ گنزا جي هڪ ننڍڙي ريسٽورنٽ ۾ آيا. ان جو ڊائنگ روم مغربي نموني جو هو، جنهن ۾ ٽيبل ڪرسيون رکيل هيون. ڪافي ۽ ڪيڪ تي هو ڇڱي دير ڪچهري ڪندا رهيا. سيٺان پنهنجو پاڻ کي ذهني طرح اها ئي ڏک ڏني ته هو دراصل هن وقت هڪ ٻيءَ خوبصورت ڇوڪريءَ سان ملاقات ڪري پيو. ڪيس پنهنجي ملڪ آمريڪا ۾ ته ڪا ڇوڪري ڪنگهندي به ڪانه هئي. هن دل ئي دل ۾ سوچيو ته ڪاش سندس آمريڪن آفيس جا دوست يار هوند هن وقت اچي ڪيس ڏسي سگهن. هنن کي يقين ئي نه ايندو. هي خود به وائڙو هو ته نارما ساڻس ڪيترو ته آرام سان ڳالهائي رهي هئي ۽ پاڻ به بنا ڪنهن مونجهه، خوف ۽ احساس ڪمتريءَ جي هن سان لس ئي لس ڳالهائي رهيو هو. اها هڪ نئين زندگي هئي جنهن هن ۾ نئون روح ڦوڪي ڇڏيو هو.

”آئون ٽئڪسي گهرائي توکي گهر تائين ڇڏي ٿو اچان.“ نارما جهڙو ئي اٿي بيٺي ته هن چيس.

”تون فڪر نه ڪر سيٺان، منهنجو رستو تنهنجي هوٽل کان ٻئي طرف آهي، ان ڪري آئون پاڻهي هلي ويندس.“

”مڙيئي خير آهي. مونکي ڪا تڪليف نه ٿيندي.“ سيٺان چيو.

هن سيٺان جي ڳل تي هلڪي ٺڪي هڻندي چيو، ”آئون سمجهان ٿي سيٺان، پر توکي اجائي تڪليف نٿي ڏيڻ چاهيان. تنهنجي وڏي مهرباني.“ هن لمحي لاءِ ماٺ ڪئي. وري اوچتو ڪجهه سوچي، شايد چيڙائڻ جي خيال کان سيٺان کي چيو. ”ڇا خيال آهي جيڪڏهن آئون توسان تنهنجي هوٽل تائين هلان ته-؟“

سيٺان ان جو خلوص ڀريو جواب ڏيڻ لاءِ ڪجهه وڇڙيو ۽ پوءِ چيائين، ”ڀلي هل. آئون توکي شراب پيئڻ جي دعوت ٿو ڏيان.“ نارما هن جي اها دعوت قبول ڪرڻ لاءِ هائوڪار ڪئي.

”منهنجي خيال ۾ اها سٺي شروعات ٿيندي.“

ٻئي ڏينهن صبح جو شيو ڪرڻ مهل سيٺان سوچيو ته ڪن اڻ ڄاتل سببن ڪري ڪڏهن هن ڪي هتي ڪنهن به ڇوڪريءَ سان سنگت رکڻ ۾ نباهڻ ۾ دقت پيش نه آئي. ويندي آمريڪن ڇوڪري نارما به شراب پي وڃڻ وقت چئي رهي هئي: ”آئون وري تو وٽ ايندس. مون ڪي وسارجانءِ نه.“

ٻئي ڏينهن سيٺان 'ماتسوموتو ڪمپنيءَ' جي فئڪٽريءَ ۾ پهتو. صبح جون گهڙيون جلدي گذري ويون. ماتسوموتو ڪمپنيءَ ڪي جيڪو آمريڪا وارن لاءِ مشينريءَ جو نمونو ٺاهڻو هو ان جو ڪجهه حصو ڊولپمينٽ سيڪشن وارن تيار ڪري ورتو هو. ننڍڙيون ننڍڙيون قيمتي پٿرن جهڙيون شيون ان ۾ ڳتيل هيون. انهن مان ڪي ذرڙا پلاسٽڪ جا هئا، ڪي تارن جا، ڪي سيمي ڪنڊڪٽر مواد مان ٺهيل، ته ڪي وري ٽامي جي چادرن مان ٺهيل هئا. بهرحال جيڪي ڪجهه تيار ڪيو هئائون ان مان هنن جي اعليٰ دماغ جي ثابتي ملي ٿي. سيٺان هرهڪ ڪي پيار مان ڪٽي ڏنو ۽ تعريف ڪئي ته اهي ذرڙا ڪيئن هڪ ٻئي سان لڳي هڪ اعليٰ مشين ٺاهيندا، جيئن ٽي وي، وي سي آر ۽ ٻيون شيون، انهن ذرڙن مان، هي جپاني ٺاهي رهيا آهن. هي بلو پرنٽن (نقشن) ۽ مشيني دماغن جي دنيا آهن جنهن جو هو پاڻ به هڪ فرد هو.

ٻارهين لڳي پندرهن منٽن تي هن ٻين ڪان معافي وٺي موڪلايو، هٽ منهن ڌوتو، ۽ لنچ (منجهند جي ماني) لاءِ رٿيل پروگرام موجب سڌو ريڪو جي ٽيبل تي آيو. هوءَ سيٺان ڪي سامهون ايندو ڏسي پرس هٿ ۾ ڪري اٿي بيٺي ۽ ٻئي ڄڻا ڏهن منٽن اندر هڪ مغربي نموني جي ريسٽورنٽ ۾ اچي ويٺا.

سيٺان لاءِ گذريل چوويهن ڪلاڪن اندر هيءَ ٽين ڇوڪري هئي جنهن جو هو ويجهڙائيءَ ڪان جائزو وٺي رهيو هو. ڪيس انهن مڙني ۾ ريڪو، پنهنجي پر ۾ سڀ ڪان وڌيڪ ڪشش واري لڳي. ريڪو پاڻ ته هن آفت جيڏي فارينر اڳيان ويهندي عجيب مونجهاري واري ڪيفيت محسوس ڪري رهي هئي، پر ڪيس اهو به احساس هو ته هن جي خوشنودي حاصل ڪرڻ تي سندس ڪمپنيءَ جي مالڪ ڪي وڏو فائدو رسي سگهي ٿو. مينو جپانيءَ ۾ لکيل هو ان ڪري ريڪو ڪي ئي پڙهڻو پيو ۽ ظاهر آهي کاڌي جي چونڊ به هن ڪي ئي ڪرڻي پيئي. هونءَ ته جپان ۾ رواج موجب عورتن جي صلاح مشوري ڪي ڪا اهميت نٿي ڏني وڃي پر ريڪو ڪي تعجب لڳو ته سيٺان هڪدم سندس ڏنل صلاح قبول ڪئي ۽ هن جي چونڊيل کاڌي کائڻ لاءِ هائوڪار ڪئي.

”تون مسٽر جارج ساڪاموتو ڪي سڃاڻين؟“ جيئن ئي ٻئري سيوين جهڙين نوڊل جا پيالا سندن اڳيان رکيا ته سيٺان پڇيو.

غريب ريڪو منجهي پئي ته ڪهڙي ورندي ڏجي، پر جيئن تيئن ڪري هن وراڻيو: ”ساڪاموتو مشهور ماڻهو آهي، هو ڪيترين ئي ڪمپنين جو مالڪ آهي.“ مونجهاري ۾ ريڪو صحيح انگريزي به ڳالهائي نه سگهي.

بهرحال سيٺان جو مونجهاري ڌانهن ڪو ڌيان نه ويو.

”گذريل رات مون هن سان ماني کاڌي هئي. مون ته پهرين اهو سمجهيو ته شايد هن جو توهان جي ڪمپنيءَ سان سندس واسطو آهي.“

”نه.“ ريڪو نرميءَ سان وراڻيو.

”هن سان گڏ سيڪريٽري به هئي.“ سيٺان ٻڌائيندو هليو، ”تمام سٺي ڇوڪري ٿي لڳي. سندس نالو نارما اسڪاٽ آهي. شايد تون هن ڪي سڃاڻندي هجين.“

ڪجهه سيڪنڊن لاءِ ريڪو دل ئي دل ۾ پنهنجن ڏاڏن، پڙڏاڏن ڪي مدد لاءِ ٻاڏائڻ لڳي، ”نه منهنجي هن سان واقفيت ناهي. باقي فوٽابا- سانُ شايد نارما ڪي سڃاڻندو هجي. هو نارما سان جوڊو ڪراٽي جي پرئڪٽس ڪندو آهي ۽ اڪثر موچڙا کائي موٽندو آهي پوءِ سڄو هفتو گڪو ٿي هلندو آهي.“ ريڪو ڳالهه بدلائڻ خاطر چيو: ”پلا مس سدا بهار چنبيليءَ سان پارڪ ۾ ڪيئن وقت گذريو؟“

سيٺان هن ڪي دوست ۽ همدرد ئي سمجهيو ۽ پنهنجي اندر جو حال اوريو. ”ريڪو، آئون هڪ غلطي ڪري ويٺو آهيان. مون هن ڪي ڪٽي چمي ڏني هئي.“

”هن ٽوڪي ان جي اجازت ڏني؟“ ريڪو پڇيو. هن هائوڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻيو. ”پوءِ ته مڙيئي خير آهي.“

ريڪو جي ننڍي لاڪون طبيعت عاشقاڻي هئي. جيتوڻيڪ غمگين جپاني فلمون ڏسي هاڻ اڌ به نه رهي هئي.

”نه ريڪو، مون کي ائين ڪرڻ نه کپندو هو. هوءَ هاڻ مون سان ماڳهين ملڻ نٿي چاهي. هن مونکي اهو چيو ته اهو پهريون دفعو آهي جو ڪنهن مرد کيس چمي ڏني هجي.“

ريڪو ان ڳالهه جي صدارت ۾ ڪنڌ ڌوڻيو. ”جپاني ڇوڪريون گهڻو ڪري چمي ڪونه ڏيڻ ڏين.“

سيٽان جون اکيون ڏک سان پرجي ويون. ”پر ريڪو، مون هن کي چيو، 'پر تون ته هڪ گيشا آهين' بلڪل ائين چيو مانس.“

”توکي ائين چوڻ نه کپندو هو. اها تو هن جي بي عزتي ڪئي،“ ريڪو چيو، ”هوءَ هڪ اعليٰ قسم جي گيشا آهي. سيٽان سائين تون به هڪ جينٽلمئن آهين، پر تون جپاني عورت کي سمجهي نه سگهيو آهين.“

”آئون ڪنهن به عورت کي سمجهي نه سگهيو آهيان.“ هن تلخ حقيقت بيان ڪئي.

ريڪو کي اهو ٻڌي ڏک سان گڏ دل ۾ سيٽان لاءِ همدردي پڻ پيدا ٿي. سوچڻ لڳي ته ڪاش هن جي هٿ وس هجي ته هن کي ڪنهن طرح سان دلداري ڏئي سگهي. هن سيٽان جي اکين ۾ نهاريو ۽ همت ڪان ڪم وٺي چيو: ”توهان جيڪر چئو ته آئون اوهان جو پرچاءُ ڪرائي وٺان.“

”ڇا تون اهو ڪم ڪري سگهين ٿي؟“

”آئون ڪوشش ڪنديس.“

ماتسوموتو جيڪو ظاهري طرح هڪ اميراڻي شان شوڪت ۽ دٻدٻي واري ماحول جو مالڪ هو، پر اندروني طرح حساس، جذباتي ۽ مذهبي فطرت وارو هو. ڪاروباري زندگيءَ جي گوڙ گهمسان ۾ ته هو پنهنجا اهي نازڪ احساسات لڪائي رکندو هو، پر تڏهن به ڪڏهن ڪڏهن ظاهر ٿي پوندو هو. وقت ملڻ تي فرصت جا لمحا زين (ٻڌ) ڌرم بابت ويهي سوچيندو هو يا شاعري ڪندو هو. هن جي نظرن ۾ مغربي واپار جا طريقا هڪ چلڪندڙ چادر جيان هئا، جيڪا دراصل جپاني تهذيب جي هنڌ مٿان وڇائي وڃي ٿي. ماتسوموتو کي جيتوڻيڪ پنهنجي ذاتي ڪم لاءِ ريڪو کي اڪيلائيءَ ۾ سڏائيندي خراب لڳو ٿي، پر ڪاروباري هوشياري ۽ جاسوسي به ضروري شيون آهن.

جنهن وقت ريڪو آفيس ۾ گهڙي ته سندس لڱ منهن ڏسي ماتسوموتو ڀڄي ويو ته شايد ڪا گڙٻڙ ٿي آهي ۽ يڪدم ياماگچي ۽ فوتابا کي سڏائڻ پڻ مناسب سمجهائين. پوءِ هن ريڪو ڏي مهاڙ ڪري اٽڪل سان پڇيو: ”آمريڪن مهمان سيٽان سان ماني کائڻ دوران تنهنجي ڪا ساڻس اهڙي ڳالهه ٻولهه ٿي جيڪا تون سمجهين ٿي ته اسان جي لاءِ دلچسپيءَ جو باعث بڻجي سگهي ٿي؟“

ريڪو جنهن انگريزيءَ جي ڏکي گرامر ۽ ترجمي ڪري سيٽان سان هٻڪي هٻڪي ٿي ڳالهايو تنهن هاڻ جڏهن جپانيءَ ۾ لس ئي لس ڳالهايو ته ائين لڳو ڄڻ ڳالهين جو ڇوٽ هجي. هوءَ يڪدم اصل ۽ اهم ڳالهه تي آئي. ”سيٽانو - سانَ جي رات ساڪاموتو جارج ماني ڪئي هئي. هن سان گڏ نارما ڇوڪري به هئي. بعد ۾ ساڪاموتو ڇوڪريءَ کي سيٽان جي حوالي ڪري پاڻ هليو ويو. جن پوءِ هڪ هوٽل ۾ اچي ڪافي پيتي هئي.“

”ڪمال آهي...“ ماتسوموتو ڪجهه چوڻ ٿي چاهيو پر وري ماٺ ٿي ويو.

”بيشڪ.“ مسٽر فوتابا ڳالهه کي ٽيڪو ونڙايو، ”منهنجي هن ڇوڪريءَ سان جوڀو سڪڻ وارن ڏينهن کان وٺي واقفيت آهي، پر مونکي ته هن ڪڏهن ڏينهن جو به ڪافي ڪانه پياري آهي.“

ماتسوموتو ڪرسيءَ تي وڏيڪ اپو ٿي ويٺو. ”تنهنجي معنيٰ ته ساڪاموتو اسان کي پهرين ملهه ماري ويو، يا گهٽ ۾ گهٽ پهرين اننگ ۾ وڏيڪ اسڪور ڪري ويو.“

ريڪو ٿورو وڌيڪ جهڪي پنهنجي ڪمپنيءَ جي صدر صاحب جو ڌيان ڇڪايو: ”آئون نٿي سمجهان ته ڪو هن وڌيڪ رنس ڪيون آهن،“ هن چيو، ”سيٽان صاحب کي ڇوڪريون وڻن ضرور ٿيون، پر کيس اها خبر ناهي ته هنن سان ڪرڻ ڇا کپي. جيئن ته گيشا جو خرچ پڪو سڀ توهان ڪري رهيا آهيون ان ڪري

آئون توهان کي ايترو ضرور ٻڌائيندس ته ڪالهه پارڪ ۾ سيٽان سانَ جو گيشا مس سدا بهار چنبيليءَ سان گڏ ڪو سٺو وقت نه گذريو.“

ماتسوموتوءَ تعجب مان نهاريندي پڇيو: ”ڇو ڇوڪريءَ ڪهڙو ڏو ڪم ڪيو؟“

ريڪو پهرين ٿورو گهبرائجي وئي ته ڪٿي ٻئي جو ٻڌايل راز ظاهر ڪري ڪا اخلاقي غلطي ته نه پئي ڪري. پر پوءِ هن کي ڪمپنيءَ جو پڙ هر ڳالهه کان ڳرو نظر آيو. هن رومانوي انداز سان سچي ڳالهه ڪري ٻڌائي. جڏهن ڳالهه پوري ٿي ته هن کي تعجب لڳو ته سندس مالڪ ماتسوموتو جي منهن تي ڪجهه جذباتي تاثرات نمودار ٿي رهيا آهن.

”اها ڳالهه ته 'سيٽان سانَ' جي سٺين ڳالهين ۾ ڳڻڻ ڪپي،“ ماتسوموتو چيو، ”تنهنجي معنيٰ ته هن ٿوري ئي عرصي ۾ جپاني عورت جي اهميت کي قبول ڪري ورتو آهي.“

”اهو پڻ ظاهر آهي،“ ياماگڇيءَ چيو، ”ته سيٽان گيشا جي ڏنڌي کان بلڪل اڻ واقف آهي.“

”نارما جهڙي سهڻي ڇوڪري هڏيءَ طور ڪٽي، ساڪاموتو جهڙي استاد شاڪريءَ جو سيٽان جهڙي سٽيي شڪار پٺيان لڳڻ پاڻ لاءِ نقصانڪار ثابت ٿي سگهي ٿو.“ ماتسوموتو آخري فيصلو ٻڌايو. پوءِ ريڪو ڏي منهن ڪري چيو، ”مهرباني ڪري مس سدا بهار چنبيليءَ سان جلد لهه وچڙ ۾ اچي هن کي هفتي جي حساب سان جيترو جلد ٿي سگهي ته پگهار تي رکڻ جو بندوبست ڪر. هن کي اڻ مقرر مدي تائين اجوري تي رکينس ۽ چئينس ته سيٽان سانَ سان هڪدم فون تي ڳالهائي، جيڪو هينئر فئڪٽريءَ ۾ ويٺو هوندو. مس سدا بهار چنبيليءَ وٽان فون اچڻ تي سيٽان جو ڌيان ان ڏي ٿي ويندو ۽ نارما کي في الحال وساري ڇڏيندو جيڪا هن کي ساڪاموتو لاءِ پنهنجي ڦندي ۾ ڦاسائي رهي آهي.“

ريڪو ادب وچان جهڪي. ”سائين ڳالهه ته بلڪل عقلمنديءَ جي ٿا ڪريو،“ هن داد ڏيڻ لاءِ آهستي پڻڪيو. ياماگڇي ۽ فوتابا به ريڪو جي داد جي پوئواري ڪئي. پوءِ ريڪو اُٿي ڪڙي ٿي ۽ در کولي ٻاهر فون ڪرڻ لاءِ ويئي. جمعي جو ڏينهن هو، ايندڙ ڏينهن: ڇنڇر ۽ آچر موڪل هئڻ ڪري انهن ڏينهن تي شهر جون سڀ سٺيون سٺيون گيشائون، ڳائڻيون ۽ رنڊيون وغيره بڪ هجڻ جو انديشو هو. هن فون جو نمبر گهمايو، جلدي جلدي ڪجهه ڳالهايو ۽ ٻاهر نڪري آئي.

ان مهل ٽائيم ڇئن ۾ ڪجهه منٽ هئا جو ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي چيف انجنيئر فيوجي هارا سيٽان جي ڪلهي تي هٿ رکي فون ڏي سندس ڌيان ڇڪايو، جيڪو ڪنديءَ ۾ لڙڪي رهيو هو. سيٽان تعجب مان سوچيندو فون ڏي وڌيو ته ڪنهن جو ٿي سگهي ٿو.

هڪ صاف سٿرو ۽ پاٽيءَ وانگر وهندڙ لسو آواز ڪن تي پيس. ”سيٽان سانَ، آئون ڪانوماسايو آهيان - گيشا، مس سدا بهار چنبيلي.“

هڪ لمحي لاءِ سيٽان جو جسم ڇڻ ڪيرو ويرو ٿي پيو، پر پوءِ هوش جاءِ ڪري ڌيرج سان وراڻيائين. ”آئي ائم گلئڊ“ (آئون خوش ٿيو آهيان.)

پر گيشا فون تي هن جي آمريڪن نموني جي انگريزي نه سمجهي، وائڙي ٿي وئي. ”يو مئڊ؟“ هن ڊڄندي پڇيو.

”نه نه. مئڊ نه پر گلئڊ“ هاڻ سيٽان لفظ لفظ ڌار ڌار ڪري اچا به ڌيرج سان ڳالهايو، ”تنهنجو آواز ٻڌي مون کي خوشي ٿي آهي. آئون توسان ملڻ ٿو چاهيان.“

ڪرشمو چئجي يا عجيب اتفاق جو ان ئي وقت ريڪو سهڪندي اتان اچي لنگهي. سيٽان هن جي حوالي فون ڪندي چيو: ”فون تي مس سدا بهار چنبيلي پئي ڳالهائي. مهرباني ڪري پڇينس ته آئون ساڻس ملي سگهان ٿو.“

آفيس کان فئڪٽريءَ تائين ڊوڙي پهچڻ ڪري ريڪو اچا تائين سهڪي رهي هئي، تنهن سيٽان جو نياپو پهچايو. گيشا نئڙت مان پڇيو ته ڪين سندس ڪڏهن گهرج ٿيندي ۽ ڪيتري وقت لا“، ريڪو جيڪا اچا تائين صحيح طرح پاڻ سنڀالي نه سگهي هئي تنهن بنا سوچڻ جي گيشا جا چيل لفظ هوبهو ترجمو ڪري سيٽان

ڪي ٻڌايا، سيٺان اهو ٻڌي ڪجهه وائڙو ضرور ٿيو ۽ پوءِ ٻگهو ساهه کڻي چيو: ”پڇينس ته سياڻي پهرين موڪل آهي جي واندي هجين ته ٻئي ڏينهن گڏ گذاريون.“

سيٺان جو اهو عرض ٻڌڻ سان ريڪو کي چڻ ميڇالي ۾ ڪنهن متڪا وهائي ڪڍيا. مس سدا بهار چنبيليءَ جهڙي ٽاپ ڪلاس گيشا جو ٻن ڏينهن جو بل آسمان سان ڳالهيون ڪرڻ جيترو ٿو ٿئي. جنهن جي سهڻ جي سگهه هن جي غريب ڪمپنيءَ کي ته نه هئي پر چڱين خاصين امير ڪمپنين کي به اهو بل ڏونداڙي رکڻ لاءِ ڪافي هو. ريڪو سيٺان کي هڪ اهڙو فضيلت وارو انسان سمجهيو ٿي جنهن کي پنهنجين حيواني خواهشن تي پورو پورو ضابطو هو. پر سندس قائم ڪيل اهو اميج هاڻ هن اڳيان پور پور ٿي پيو. وائڙن وانگر هن سيٺان جو اهو نياپو لفظ بلفظ ترجمو ڪري اڳتي ٻڌايو ۽ اهو ٻڌي ٻي پاسي کان گيشا جي به ٻگهي ساهه کڻڻ جو آواز هن کي فون تي چٽو ٻڌڻ ۾ آيو.

جواب لاءِ سيٺان کي تڪڙ لڳي پيئي هئي ۽ هن ريڪو جي پٺي ٺپريندي جلدي ڪرڻ لاءِ چيس. ”ريڪو هن کي چئه ته هوءَ ڪجهه غلط نه سمجهي. مون لاءِ هروڀرو به وقت نه ڪڍي. جيڪڏهن واندي هجي ته واهه واهه، آئون ساڻس گڏ اهي ٻه ڏينهن جپان گهمندي خوشي محسوس ڪندس.“

ريڪو جهٽ پٽ ترجمو ڪري ٻڌايس. هن پنهنجي طرفان به تصبرو ڪندي چيس، منهنجي خيال مطابق سيٺان جي نيت صاف آهي ۽ ڪابه خراب ڳالهه ڌيان ۾ نه اٿس.

گيشا سيٺان سان سنئون سڌو ڳالهائڻ چاهيو. ريڪو فون سيٺان جي حوالي ڪيو جنهن کي هن پنهنجي پاڳ جو فيصلو ٻڌڻ لاءِ ڏڪندي ڪنن تي رکيو: ”سيٺان سانَ، يو وانٽ سي ڪيوٽو؟“ (سيٺان سائين، توهان ڪيوٽو شهر ڏسندائو؟)

سيٺان کي ڪيوٽو بابت ڪا خبر نه هئي، پر هي ته ههڙي پياري معشوق سان گڏ جهنم ۾ وڃڻ لاءِ به تيار هو. ”هائو.“ هن وراڻيو.

هن فون ريڪو کي واپس ڏنو، جنهن وعدو ڪيو ته جيئن ئي ڪيوٽو وڃڻ جو پروگرام پڪو ٿيندو ته هوءَ وري مس سدا بهار چنبيليءَ کي فون ڪري ٻڌائيندي.

پوءِ فون رستي ريڪو ٻه ٽڪيٽون نيو ٽوڪئڊو ريل گاڏيءَ جو، ٽوڪيو کان ڪيوٽو تائين رزرو ڪرايون ۽ جيڪي ڪجهه ٿي گذريو سا سڄي ڪارروائي مسٽر ماتسوموتو کي ٻڌائڻ لاءِ رواني ٿي.

غريب ماتسوموتو جيڪو اُميد رکيو ويٺو هو ته آمريڪا مان مليل هن ٺيڪي مان ڪجهه ڪمائي پنهنجي ڪمپنيءَ جي ساک بچائي تنهن مس سدا بهار چنبيليءَ جي ٻن ڏينهن جي بل جو اڳواٽ اڳواٽ ويهي حساب ڪيو ته وايون بتال ٿي ويس. آمريڪا طرفان مليل آرڊر وارو مشينري پلانٽ جيسين ٺهي، چڪاس ٿئي، آمريڪا پهچي ۽ ان جا پئسا ملن تيسين ته سندس ڪمپنيءَ جو ڏيوالو ئي نڪري ويندو. اهو سوچي هن کي روئڻ ٿي آيو.

5

ٻئي ڏينهن صبح جو ٿاءِ ٻڌندي سيٽان پاڻ بابت سوچيو ته جيتوڻيڪ هو ڇوڪرين سان سنگت رکڻ جي معاملي ۾ ناتجربيڪار آهي، پر منجهس سٺيون عادتون ۽ دل جي صاف گوئي به اهڙيون شيون آهن جن جي ڪري سندس محبوبه به پڪ هن تي فدا ٿيندي هوندي. نئين ائڊوينچر جي شوق ۾ هو بئگ کڻي ٽوڪيو جي سينٽرل ريلوي اسٽيشن ڏي روانو ٿيو.

هن اڳ ڪڏهن به ماڻهن کي ايڏو تڪڙو تڪڙو هلندي نه ڏٺو هو- انسانن جو هڪ سمنڊ هو، جيڪو هزارين مختلف منزلن ڏي وڃي رهيو هو. نيو ٽوڪئڊو ريلوي لائين جا پليٽ فارم ماڻهن جي هشامن سان سٽيا پيا هئا. ڊگهيون اليڪٽرڪ جون ريل گاڏيون نانگڻين وانگر اسٽيشن اندر مقرر وقت تي اچي وڃي رهيون هيون. جپان دنيا ۾ هڪ اهڙو ملڪ آهي جتي ريل گاڏيون مقرر ڪلاڪ ته ڇا پر پورن منٽن ۽ سيڪنڊن تي پهچن ۽ ڇٽن ٿيون. اهو هتي وقت جي پابنديءَ جو ڪمال آهي. پليٽ فارم تي ننڍا ننڍا انگ لکيل هئا جن جي سامهون مقرر گاڏا اچي ٿي بيٺا. سيٽان پنهنجي گاڏي نمبر پنجين ۾ چڙهڻ لاءِ سولائيءَ سان جاءِ ڳولي ورتي.

ٿوري دير بعد گاڏي ترندي آئي ۽ بنا ڪنهن لوڏي جي پنهنجي مقرر هنڌ تي بيهي رهي. پليٽ فارم تي لکيل انگن جي بلڪل سامهون انهن انگن جا گاڏا هئا. دروازا کليا ۽ ماڻهو اندر گهڙڻ لڳا. سيٽان پنهنجي فرسٽ ڪلاس جي ڊبي ۾ مليل نمبر واري سيٽ تي اچي ويٺو. هن واچ ۾ وقت ڏٺو. گاڏي ڇٽڻ ۾ اڻ منٽ باقي هئا. هن کي پريشان وڪوڙي وئي ته سندس محبوبا خبر ناهي ايندي به يا نه. ٽن منٽن تائين ته هو پاڻ کي گهٽ وڌ چوندو رهيو ته اجايو ٻاهر مسافريءَ جو پروگرام رٿيوسين. هتي نه هڪ گاڏي آهي ۽ نه هڪ پليٽ فارم. ۽ وري ساڳي پليٽ فارم تان چوويهن ڪلاڪن ۾ ڪيئي گاڏيون پيون ڇٽن. ٿوري پل ڇڪ به پروگرام ۾ رولو وجهي سگهي ٿي. ان ڪان ته فلم ڏسڻ جو پروگرام رکجي ها ته غلط فهميءَ جو ڪو انديشو ته نه رهي ها. هي پريشانيءَ ۽ مونجهاري جي عالم ۾ انتظار ڪرڻ لڳو ۽ اهو ارادو ڪيائين ته آخري منٽ تائين هو سندس انتظار ڪندو پوءِ به جيڪڏهن هوءَ نه آئي ته پاڻ لهي ويندو. انهيءَ ٻڌتر ۾ هو ته ڪنهن نازڪ هٿ جو ڇهاءُ هن پنهنجي ڪلهي تي محسوس ڪيو ۽ ڪنڌ مٿي کڻي ڏٺائين ته هوءَ بيٺي هئي.

مس سدا بهار چنبيليءَ کي ڏسڻ شرط پاڻ پيرن تي اُٿي بيٺو. هن ڪانئس ٿيلهو وٺي مٿي تختي تي رکيو ۽ ڪيس پنهنجي پر ۾ دريءَ واري پاسي کان ويهڻ لاءِ جاءِ ڏني ۽ اڪين ئي اڪين ۾ هن جا ٿورا مڃيائين جو هوءَ مٿس ڀروسو رکي گڏ گهمڻ لاءِ هلي آئي هئي. هن کي گهٽيءَ يا گهر ۾ پائڻ وارا ڪپڙا پاتل هئا ۽ واقعي بلائوز ۽ اسڪرٽ ۾ بيحد وڻندڙ لڳي رهي هئي.

”اوهيو گو ذائي ماس“ هن جپانيءَ ۾ صبح جي ڪيڪار ڪئي.

”اوهيو گو ذائي ماس، ماسايو سانَ“

سيٽان به جپانيءَ ۾ ئي ورندي ڏني، جنهن جي عيوض مس ڪانو ماسايو دل لڀائيندڙ مرڪ ڇپن تي آندي. سيٽان کي ڄڻ خاطري ملي ته گذريل دفعي پارڪ ۾ جيڪا هن کان غلطي ٿي هئي تنهن کي هن درگذر ڪري ڇڏيو آهي.

پوءِ ريل جي سفر جا پورا ٽي ڪلاڪ هن کي هڪ حسين ترين عورت سان گڏ ويهڻ جو ڀرپور مزو نصيب ٿيو. مزي جي ڳالهه اها جو سمورو وقت هوءَ به هن جي ڳالهين مان محفوظ رهي. جيئن ئي هو هڪ ٻئي سان بي حجاب ٿي ويا ته سيٽان محسوس ڪيو ته هن جيترو سمجهيو ٿي هوءَ ان کان گهڻو وڌيڪ انگريزي ڳالهائي سگهي ٿي.

سفر دوران هن منجهند جي ماني ريل گاڏيءَ جي ڊائيننگ ڪار ۾ وڃي کاڌي. ٻئي ٽيبل جي هڪ طرف

ٿي ويٺا ۽ سامهون دريءَ مان نه ڪٽندڙ نظارا هئا جن مان هڪ ڪڏهن به نه وسرندڙ فيوجي جبل جو هو. هڪ سؤ پنجويهه ميل في ڪلاڪ جي رفتار سان سفر ڪندي سيٽان دل ئي دل ۾ جپاني انجنيئرن جي اعليٰ ذهن جي تعريف ڪرڻ کان رهي نه سگهيو جن هن قسم جي ريل گاڏي ٺاهي آهي. آمريڪا جي ڪابه شيءِ هن ريل سان پيٽي نٿي سگهي.

شام ڏاري هو ڪيوٽو شهر ۾ داخل ٿيا ۽ پوري وقت تي- ويندي سيڪندن جي حساب سان، گاڏي ڪيوٽو اسٽيشن تي اچي بيٺي. جيئن ئي هو ٻاهر پليٽ فارم تي نڪتا ته سامهون ايندڙ هڪ جوان مڙس ڪانئن اچي سامان ورتو.

”سائين ڪيوٽو ۾ ڀلي ڪري آيائو. اچو، توهان لاءِ ٻاهر ڪار بيٺي آهي جيڪا توهان کي توهان جي رهائش واري مسافرخاني تائين پهچائيندي.“ ٻاهر نڪري هن سامان هڪ ڪار جي ڊڪيءَ ۾ وڌو. اها ڪار عام قسم جي ٽئڪسي نه هئي، پر سچي ڏينهن لاءِ مسواڙ تي جهليل پرائيويٽ نموني جي ڪار هئي. اهو ماڻهو جيڪو پورن ڀن ڏينهن لاءِ ملڪ جي خوبصورت ترين گيشا جو خرچ برداشت ڪري سگهي ٿو سو هڪ عام ٽئڪسيءَ ڪيئن موڪليندو. اسٽيشن تي آيل همراهه هن کي ڪار ۾ ويهاري ڊرائيور کي جپانيءَ ۾ سمجهايو. سيٽان دل ئي دل ۾ ريڪو جي تعريف ڪئي جنهن هنن لاءِ هي بندوبست ڪرايو هو.

ڪار شهر جي ٽرئفڪ کي چيريندي آخر هڪ سوڙهي گهٽيءَ ۾ هڪ ٻنا نالي واري عمارت اڳيان اچي بيٺي. هڪ مرڪندڙ جپانيءَ ٻاهر نڪري سامان ڪنيو ۽ ڪين دروازي وٽ وٺي آيو. جيئن ئي هنن بوٽ لاٿا ته هو مرڪيو ۽ ڪين اندر وٺي آيو. ڪاٺ جو ٺهيل هي مسافرخانو اندران تمام سهڻو هو. مسافرخاني جي سادي ٺهيل استقباليه وٽ ڪمونو ۾ ملبوس ٻن عورتن ۽ ڪمپليٽ سوٽ پهريل هڪ مرد سيٽان جي اڌ جپاني اڌ انگريزيءَ ۾ ڪيڪار ڪري آڌر ڀاءُ ڪيو.

”سيٽان سان-! ها - ئي؟ (توهان سيٽان آهيو؟) اِراس - شائي - ماسي (ڀلي ڪري آيا) ويلڪم“ مرد چيو.

”توهانجي مسافرخاني ۾ اسان جي رهائش لاءِ ريزرويشن ته ٺيڪ آهي يا نه؟“ سيٽان پڪ ڪئي.

”ريزرويشن - ها - ئي - دوزو“ جپاني همراهه سيٽان کي هٿ ۾ پين ڏيندي ٻڌايو ته ريزرويشن بلڪل ٺيڪ آهي.

سيٽان رجسٽر تي پين سان پنهنجو نالو- ”رچرڊ سيٽان“ وڏي اي بي سيءَ ۾ لکيو. پوءِ پين مس سدا بهار چنبيليءَ جي حوالي ڪئي. جنهن سڌيون ڦڏيون ليڪون پائي شڪلين واري جپاني (ڪانجيءَ) ۾ پنهنجو اصلي نالو ڪانو ماسايو لکيو. سيٽان ڪلارڪ کي ٻڌايو: ”اسان کي به ڪمرا ڏجان“.“ ۽ ان سان گڏ ڪيس پنهنجيون ٻه آڱريون ڏيکاري رهيو هو ته ايتري ۾ سندس ڏيان هڪ ننڍڙي قد جي نوڪر ڏي ڇڪجي ويو جيڪو سندس پيرن ۾ انهن جي ماپ کان گهٽو ننڍو چمپل پارائڻ جي ڪوشش ڪي رهيو هو.

عورتن مان هڪ ڪين رستو ڏيکاريندي ورانڊي ۾ وٺي آئي جتان هڪ ڪمري وٽ پهچي هن ڪمري جو گهڙڪندڙ دروازو ڪين اندر گهڙڻ جو اشارو ڪيو.

ڪمرو چڱو وٽندڙ هو. سنهي پيس جي تڏي مٿان جپاني قسم جو ننڍڙين ٽنگن وارو ٽيبل رکيل هو. پر ان ڪمري ۾ هڪ بخاري ۽ به مغربي طرز جون ڪرسيون پڻ هيون جن جي وچ ۾ هڪ وڏيڪ ننڍڙو ٽيبل هو. هڪڙي پٽ ۾ تصوير جيڏي ننڍڙي دري هئي جنهن مان مسافرخاني جو سهڻو ۽ ننڍڙو ذاتي باغيچو نظر آيو ٿي. باغيچي جي وچ ۾ بانس جي لڪڻ مان پاڻيءَ جو ڦڙو ڦڙو وهي هيٺ ڪري رهيو هو. عورت ڪمرو هنن جي حوالي ڪري ٻاهر نڪتي ته پٺيان نوڪر سندس سامان کڻي آيو ۽ وڏي خيال سان ڪمري جي ڪنڊ ۾ هڪ هڪ شيءَ لاهي رکي.

سيٽان سوچڻ لڳو: ڪنهن سبب ڪري ريڪو غلط فهميءَ جو شڪار بنجي هنن لاءِ ٻن الڳ ڪمرن جو بندوبست نه ڪرائي سگهي آهي ۽ ماسايو (مس سدا بهار چنبيلي) هن بابت ڪيڏو ته خراب تاثر وٺيو ويٺي هوندي. هن پنهنجو ٿيلهو ڪنيو ۽ هٿ جي اشاري سان اهو اظهار ڪندي ته هي ڪمرو هن لاءِ ئي آهي. پاڻ پنهنجي لاءِ ٻئي ڪمري جو بندوبست ۾ نڪتو.

ٻاهر لابيءَ ۾ مسافرخاني جو مئنيجر مليس جنهن کي ڳالهه سمجهائڻ تي هو وائڙو ٿي ويو ته هي آمريڪن همراهه پنهنجي زبان ۾ ڇوڪري ڇا پيو. هن ته پنهنجي حساب سان سڀ کان بهتر ڪمرو هنن جي حوالي ڪيو آهي، پر ان هوندي به سيٺان صاحب خوش نه آهي. سيٺان جڏهن زبان سان سمجهائي نه سگهيو ته اشارن واري زبان کان ڪم ورتائين. مئنيجر ڪافي ذهين ٿي لڳو. سيٺان وڏي خبرداريءَ سان هڪ هٿ جي شاهد آڱر اڀي ڪري ٻئي هٿ سان ان ڏي اشارو ڪري چيو ”ون“ (هڪ). يعني اسان ته هن کي 'ون' ٿا چئون توهان جپانيءَ ۾ ڇا ٿا چئو.

”يوبي“ (آڱر) جپانيءَ پنهنجي ٻوليءَ ۾ ٺهه پهه وراڻيس. هن اهوئي سوچيو ته مهمان جي اهو معلوم ڪرڻ ٿو چاهي ته جپانيءَ ۾ آڱر کي ڇا ٿو سڏجي ته هن کي ٻڌائيندي ڪهڙو غم!

سيٺان پوءِ ٻي آڱر به اُڀي ڪئي ۽ هاڻ ٻنهي آڱرين ڏي اشارو ڪيو:

”يوبي“ جپاني هڪدم ساڳيو جواب ڏنو. ڇو جو جپانيءَ ۾ واحد جمع جو چڪر ته آهي ئي ڪونه. سو هڪ آڱر به 'يوبي' ته ٻه آڱريون به 'يوبي'.

سيٺان سمجهي ويو ته ائين ڪرڻ سان به ڪم نه هلندو. سامهون مس سدا بهار چنبيليءَ کي ايندو ڏسي هن کي خوشي ٿي. هوءَ وائڙي ٿي ويئي ته سندس معزز گراهڪ سان ڪهڙي قسم جي ويڌن ٿي پئي آهي.

”آئون ٻن ڪمرن لاءِ گهر ڪري رهيو آهيان، پر هي منهنجي ڳالهه سمجهن ئي ڪونه پيا.“ سيٺان هن کي ٻڌايو. پريشانيءَ جي عالم ۾ هو ايترو ته تکو تکو ڳالهائي ويو جو گيشا کي به سمجهه ۾ نه آيو. نئڙت سان هن هوٽل جي انچارج سان جپانيءَ ۾ ڳالهايو. هن سيٺان کي ترسڻ جو اشارو ڪيو ۽ پاڻ ٽيليفون نمبر گهمائي ڪٿي فون ڪرڻ لڳو. ٿوري دير ڳالهائڻ کان پوءِ هن فون مهمان جي حوالي ڪيو.

”هي جپان ٽريول سروس آهي.“ زبردست قسم جي انگريزيءَ ۾ ڪنهن ٻئي پاسي کان ڳالهايو، ”مهرباني ڪري پنهنجو مسئلو ٻڌايو ته ان جو ترجمو ڪريون.“

”مهرباني سائين،“ سيٺان گرمجوشيءَ مان چيو: ”آئون هينئر هينئر هن مسافرخاني ۾ پهتو آهيان. مون سان گڏ هڪ عورت به آهي جيڪا منهنجي مهمان آهي. اسان شادي شده نه آهيون.“

”سائين مڙيئي خير آهي. توهان ڪوبه فڪر نه ڪريو. هوٽل وارا توهان جي وچ ۾ ڪنهن به قسم جو رخنو پيدا نه ڪندا.“

”شايد توهان منهنجي ڳالهه چڱيءَ طرح نه سمجهي. دراصل منهنجي نيت صاف آهي ۽ دل ۾ هن عورت لاءِ عزت آهي. آئون هن سان گڏ سمهڻ نٿو چاهيان.“

”جيڪا توهان جي مرضي، سائين.“

سيٺان وري ورجايو: ”آئون ٻه ڌار ڌار ڪمرا چاهيان ٿو. هڪ هن جي لاءِ ۽ هڪ پنهنجي لاءِ.“

”ڌار ڌار ڪمرا-؟ ائين نه؟ سائين!“ مئنيجر ڪجهه تعجب مان پڪ ڪرڻ چاهي.

”مهرباني جو توهان ڳالهه سمجهي. دراصل ڪيترائي آمريڪن بلڪل نرالا آهن. پر آئون انهن مان نه آهيان. آئون ڪنهن عورت سان سمهڻ کان اڳ هن سان شادي ڪرڻ چاهيندس.“

”سائين توهان بلڪل صحيح ٿا چئو، سيٺان صاحب. توهان جا نيڪ خيال قابلِ داد آهن. بهرحال آئون ان بابت مسافرخاني جي مئنيجر کي سمجهايان ٿو.“

سيٺان ٽيليفون مئنيجر حوالي ڪيو. جنهن فون تي ڳالهه ٻڌي پهرين تعجب جو اظهار ڪيو، ان بعد سندس چهري تي سڪون ۽ اطمينان جا تاثر نظر آيا. آخرڪار هن فون رکيو ۽ مس سدا بهار چنبيليءَ کي ان ڳالهه جي مبارڪ ڏني ته هي آمريڪن همراهه توسان جهٽ پٽ شادي ڪرڻ وارو آهي. ان مطابق دعوت جو پڻ جوڳو بندوبست ڪيو ويندو.

اهو ٻڌي ڪانو ماسايو کي ماٺ وٺي ويئي، ان ۾ ڪو شڪ ناهي ته آمريڪن ان ڳالهه کان بدنام آهن ته جپان ۾ هنن کي جنهن وقت به پور پوندو آهي ته بنا ڪنهن سوچ سمجهه جي شاديءَ لاءِ ڇوڪري ڊوڙائي اچي شنتو مندر ۾ ٻائي اڳيان ٻيهاريندا آهن جڻ شادي نه ٿي راند ٿي. ۽ ڪيوٽو ته ان قسم جي شادين ۽ مندرن

ڪان مشهور آهي. هن اتان هڪدم پڇي وڃڻ جو سوچيو پر ٻي گهڙيءَ سيٽان تي نظر پوڻ سان اُن نتيجي تي پهتي ته جيڪڏهن هن ڪي مرد جي طبيعت جي ٿوري به پروڙ آهي (جيڪا هن ڪي تمام گهٽي هئي) ته سيٽان اهڙن ماڻهن مان هرگز ڪونه ٿو لڳي. ضرور ڪٿي ڪا ڳالهه هيٺ مٿي ٿي ويئي آهي.

سو هڪ دفعو وري جپان ٽريول سروس وارن سان رابطو رکيو ويو جنهن بعد ڳالهه وچي سيڻي جي سمجهه ۾ ويٺي ۽ مئنيجر صاحب - جيڪو شاديءَ جي دعوت جو سوچي رهيو هو تنهن ڪانئن معافي وٺي نوڪر کي ٽئڪسي آڻڻ لاءِ چيو جيئن سندس مسافرخاني جا مهمان ڪيوٽو شهر گهمڻ لاءِ روانا ٿين.

تيستائين گيشا ماسايو ڪانو هن ماڻهوءَ - سيٽان بابت سوچڻ لڳي جنهن کي وندرائڻ سندس فرض هو. هو جيتوٽيڪ ڪو سهڻو نه هو، پر نيت جو صاف ۽ ايماندار ٿي لڳو جيڪا خاصيت مس سدا بهار چنبيليءَ (ماسايوڪانو) دل سان قبول ڪئي ٿي ۽ جنهن ڪري ڪيس سيٽان لاءِ عزت پڻ هئي. جنهن نموني سان هي گيشا سان گڏ هلي رهيو هو ان مان اهو اندازو صاف ٿي لڳو ته هن ويچاري کي اها خبر ناهي ته جيڪو وقت ڪانو ماسايو ساڻس گذاري پئي ان جي هڪ هڪ منٽ جو ڳرو ملهه ڪو ٻيو ادا ڪري رهيو آهي. جنهن وقت هوءَ ٽئڪسيءَ ۾ چڙهي ''۽ ڊرائيور کي ائڊريس ٻڌائي رهي هئي ته هن کي خيال آيو ته سيٽان لاءِ بهتر اهو ٿيندو ته هو ڪا اهڙي سٺي ڇوڪري ڳولي جيڪا گيشائپي ڌنڌي ۾ نه هجي.

ٽئڪسي شهر مان نڪري ٻهراڙيءَ جي علائقي مان هلندي هلندي هڪ باغ وٽ اچي بيٺي. ٻئي ڄڻا اتي لٿا ۽ باغ ۾ چڪر هڻڻ لڳا. باغ ڇا هو جنت جو ٽڪرو هو. زمان ۽ مڪان جو ته ڄڻ مٿس اثر ئي نه ٿيو هو. ٻڳها ٻڳها وڻ جن جا گهاٽا ڇانورا. پري پري تائين ور وڪڙ ڪائيندڙ ڍنڍ جو ڪنارو. گلن، پنن، پراڻن وڻن جي ڇوڏن ۽ ڍنڍ جي پاڻيءَ جو مليل جليل هڳاءُ- ڇا ته پرسڪون جڳهه هئي. ڄڻ خلقتهار پاڻ پنهنجن هٿن سان واندڪائيءَ ۾ ويهي ٺاهي هجي.

هڪ پوڄاريءَ جيان، سيٽان سرن سان ٺهيل رستي تان هلندو اڳتي وڌيو، گيشا به پٺيان پٺيان هلندي رهي پوءِ هو هڪ وڏي پٿر وٽ ترسي ان تي ويهي رهيو. ڪانو ماسايو ويجهو پهچي پنهنجي ٿيلهي مان هڪ ننڍڙي ڪئميرا ڪڍي ۽ فوٽو ڪڍڻ لاءِ اک تي رکي. سيٽان عينڪ کي نڪ تي ٺاهي فوٽي لاءِ ڪئميرا جي شيشي ڏي نهاريو. جيئن ئي ڪانو ماسايو ڪئميرا جو بٽڻ دٻايو ته هو اُٿي ڪڙو ٿيو ۽ ڪانئس ڪئميرا وٺي ڪيس ان پٿر تي ويهڻ جو اشارو ڪيو.

حڪم جي تعميل ڪندي گيشا پٿر تي ٿي ويٺي ۽ سيٽان فوٽو ڪڍيو. ان بعد سيٽان جيئن ئي اچي هن جي پر ۾ ويٺو ته هن ڪيس پاڻ ڏي وڌيڪ ويجهو ويهڻ لاءِ اشارو ڪيو. سيٽان ائين ئي ڪيو. ان بعد گيشا پنهنجو منهن هنجي منهن جي اڃا به ويجهو آڻي سندس عينڪ لاٿي ۽ عينڪ بنا سندس منهن کي غور سان ڏسڻ لڳي. ايتري قدر جو هڪ هٿ سندس ڪاڏيءَ تي رکي منهن ٻنهي پاسي ڦيرائي به ڏٺائين.

''توکي هي باغيچو وڻي ٿو؟ سهڻو آهي نه؟'' مس سدا بهار چنبيليءَ پڇيو.

''هائو، خاص ڪري جڏهن تون ان ۾ موجود آهين.'' سيٽان وراڻيو.

هن سندس جملي جو مطلب سمجهيو ۽ جذباتي ٿيڻ ڪان بچڻ لاءِ پنهنجو پاڻ کي اهو سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي ته سيٽان فقط هڪ گراهڪ جي حيثيت رکي ٿو. هڪ گهڙيءَ لاءِ ته هوءَ ايڏو بي اختيار ٿي پيئي جو آئيندي لاءِ گيشا ٿيڻ ڪان انڪار ڪرڻ جو فيصلو ڪري ورتائين. هن چاهيو ٿي ته هوءَ به هڪ عام انسان ٿي رهي ۽ نه هڪ وڪائو مال. هن اهو چاهيو ٿي ته پاڻ تي لڳل گيشا مس سدا بهار چنبيليءَ جو ٺپو ڊاهي هڪ عام ڇوڪري ٿي وڃي جنهن کي هر قسم جي آزادي هوندي آهي ته جيڏانهن وڻيس تيڏانهن وڃي. جنهن سان وڻيس تنهن سان ملي. شايد باغ جي سونهن ۽ رومانيت هن جي دل ۽ دماغ تي ايڏو ته گهرو اثر ڪيو جو هوءَ سالن جي ورتل سکيا جا اصول به في الحال وساري ويٺي هئي. آخرڪار هوءَ به هڪ انسان هئي جنهن جي رت ۾ پڻ جذبات هئا ۽ سونهن لاءِ چِڪ هئي.

''هي پهريون دفعو هو جو هن ڪنهن ڪان پنهنجي لاءِ تعريف ٻريل ٻول هڪ گيشا جي ناتي سا نه، پر پنهنجو پاڻ- يعني مس ڪانو ماسايو لاءِ ٻڌا هئا. هن اهو به محسوس ڪيو ته سيٽان جي هن ۾ ڪابه لالچ ناهي

۽ ان کان علاوه سيٺان ۾ اها مڙيئي سنائي آهي جيڪا بئي ڪنهن فارينر ۾ هجڻ جو هوءَ سوچي به نٿي سگهي. عينڪ بنا هن جو مهاندو جيتوٽيڪ مشرقي نموني جو نه هو پر ان هوندي به سندس ڪي ڪي نقش تڪا ۽ چٽا پٽا ٿي لڳا. ”يو آر اي هئنبسم“ (تون سهڻو آهين) هن مڙيئي ٿورو ڪوڙ کان ڪم وٺي سيٺان جي تعريف ڪئي.

سيٺان جون اکيون پورجي ويون ۽ پوءِ هن آهستي انڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻي ان ڳالهه جو اظهار ڪيو ته هو ته ڪو سهڻو ناهي. ڀلا اهو ڪيئن ٿي سگهي ٿو، جي سهڻو هجي ها ته سندس ملڪ ۾ ڪا ته ڇوڪري مٿس ضرور موهت ٿئي ها. گيشا هن جي من جي ——— ريت پروڙي ورتي. سندس عينڪ هٿن ۾ جهليندي، هن آهستي پيار وچان پنهنجيون آڱريون سندس ڳچيءَ جي چوڌاري ڦيرائي ڪيس ڀاڪر ڏي چڪيو ۽ اهو سوچڻ سواءِ ته جپان ۾ کلئي عام رستن ۽ پارڪن ۾ چمي ڏيڻ خراب ڳالهه سمجهي وڃي ٿي. هن سيٺان جي چپن تي چپ رکي چمي ڏني. پوءِ ٿوري ساعت لاءِ هيڏانهن هوڏانهن ڪنڌ ورائي پڪ ڪئي ته اوسي پاسي ۾ ڪو ماڻهو ته نه آهي. پري پري تائين ڪير به نه هو. اڪيلائي ۽ خاموشي چانيل ڏسي هن وري سيٺان کي ڀاڪر ڏي چڪيو ۽ پنهنجا چپ هن جي چپن سان چنبڙائي ڇڏيا. سيٺان ماٺ ئي ماٺ پٿ بٽيو بيٺو رهيو. انهيءَ ڌپ کان ڳالهايائين به نٿي ته متان بي خبريءَ ۾ هو ڪو اهڙو جملو چئي وجهي جيڪو سندس محبوبه کي خراب لڳي.

”منهنجي خيال ۾،“ ڪانو ماسايو انگريزيءَ ۾ ايترو چئي وري وڏيڪ لفظ سوچڻ لاءِ ڪجهه دير ترسي چوڻ لڳي، ”تون عينڪ ڪٽي نه پا“.“

”افسوس جو آئون پاڻ به پائڻ نٿو چاهيان، پر مون لاءِ پائڻ ضروري آهي.“ سيٺان چيو.

بنا عينڪ جي جيتوٽيڪ هن کي چٽو ته ڏسڻ ۾ نه پئي آيو، پر ان هوندي به هو ايترو ڏسي سگهيو پئي ته سندس اڳيان بيٺل ڇوڪري ڪنڌ ڌوڻي رهي آهي. مس سدا بهار چنبيلي هڪ دفعو وري ٻوليءَ جي مسئلي سان ويڙهه ڪندي ڪاميابي حاصل ڪئي ۽ جيڪي ڪجهه هن چاهيو ٿي ان جا انگريزي لفظ سندس ڌيان ۾ اچي ويا: ”Contact Lenses“ (ڪانٽئڪٽ لينسز - عينڪ بدران اکين جي ماڻڪيءَ مٿان رکڻ جا ننڍڙا شيشا).

ٿوري دير وڏيڪ باغ ۾ گهمڻ ڦرڻ بعد مس سدا بهار چنبيليءَ ٽئڪسي گهرائي ۽ هو اتان روانا ٿي هڪ ٻي عمارت وٽ پهتا جيڪا سچي ڪاٺ جي هئي ۽ صاف لڳي رهيو هو ته ڪو عبادت گهر آهي. اندر گهڙڻ لاءِ سيٺان در وٽ ڪجهه سڪا ڏنا ۽ بوٽ لاٿو. مندر جي اندر ڪاٻي پاسي سنهو فٽ پاٿ هو ۽ ساڄي پاسي ڏاڪن تي قطار ۾ رکيل پٿر جون مورتيون ائين ٿي لڳيون چڻ ڪنهن بادشاهه جي دربار ۾ خدمتگار قطار ۾ ويٺل هئا ۽ اوچتو سندن ساهه نڪري ويو هجي ۽ هاڻ ايامن کان ائين پند پهڻ ٿي پيا هجن.

”هزار ديوتائن جون مورتيون“ مس سدا بهار چنبيليءَ معلومات طور ڳالهه ڪئي، ۽ هن جي منهن ۾ نهاريو. سيٺان ماٺ ۾ سپڪجهه ڏسندو هليو. اڳيان اڳيان هوءَ هئي ۽ پٺيان هي. اڌ قطار مورتن جي ختم ٿيڻ بعد هڪ وڏو ڪمرو آيو جتي گوتم ٻڌ جي هڪ وڏي مورتيءَ کي ڏسي هن عقيدت ۽ عزت وچان پنهنجون منٿيون پيڙيون ۽ پوڄا خاطر اڳيان ڪنڌ جهڪايو.

سيٺان لاءِ اها ڳالهه نرالي ۽ نئين هئي ته هوءَ هڪ اهڙي پٿر جي ديوتا اڳيان جهڪي رهي هئي، جنهن کان هو بلڪل اڻ واقف هو. هن گوتم ٻڌ بابت ٿورو گهڻو ٻڌو ضرور هو پر هن ان گيان ڪندڙ بابت پڙهيو بلڪل نه هو- جيڪو هندستان جو شهزادو سڌارٿا گوتم هو، جنهن حضرت عيسيٰ عه جي جمڻ کان به پنج ڇهه صديون اڳ سچ ۽ اندر جي روشني حاصل ڪرڻ لاءِ پنهنجيون محل ماڙيون ۽ تخت تاج ڇڏي ڏنا هئا، جنهن جي اثر هيٺ دنيا جا جيترا گهڻا ماڻهو آيا اوترا ڪنهن ٻئي فاني مخلوق جي اثر ۾ نه آيا. چين، برما، سريلنڪا جيان جپان تي به ٻڌ ڌرم جو اثر آهي ۽ اهو سوچي سيٺان پريشان ٿي ويو ته سندس ساٿڻ مذهبي طرح هن کان مختلف آهي. بهرحال گوتم ٻڌ جي مورتيءَ کان پوءِ باقي بيٺل پنج سؤ بتن وٽان لنگهي هي مندر کان ٻاهر نڪتا.

ٻاهر نڪري ڪانو ماسايو واچ ۾ وقت ڏٺو ۽ پوءِ سيٺان ڏي منهن ڪندي هن کان پڇيو:

”هڪ ٻي به جاءِ ڏسڻ لاءِ هلون؟“

جاءِ ڪٽي کھڙي به هجي. اھڙي سھڻي ساٿيءَ سان گڏ گھمڻ ڦرڻ لاءِ انڪار ڪير ٿو ڪري سگھي.
”ها پلي وٺي هل.“

هڪ دفعو وري هنن ٽئڪسي ڪئي ۽ شھر ڏي روانا ٿيا. ٽئڪسي جتي اچي بيٺي اھو هڪ باغ هو. دروازي وٽ پھچي اندر گھڙڻ لاءِ هن ٽڪيٽ ورتي. باغ بيحد پراڻو، پر تمام صاف سٿرو هو. منجھس گلن ڦلن کان وڌيڪ گول پٿر جا رستا ۽ پاڻيءَ جون شاخون ۽ واٽر ڪورس هئا. هو ٻئي هڪ وڏي پٿر تي اچي ويٺا ۽ ڪا دير هڪ ٻئي ڪي غور سان ڏسندا رهيا. ان بعد هو پنھنجي مسافرخاني ڏي روانا ٿيا.

مسافرخاني ۾ گھڙڻ سان بندري قد جي جپاني نوڪر هن دفعي نوان آنڊل وڏي سائيز جا چمپل سيٽان اڳيان رکي هن جي پيرن ۾ پائڻ جي ڪوشش ڪئي. جڏهن هن ڏٺو ته اهي چمپل سندس مھمان جي پيرن ۾ بلڪل صحيح اچي ويا ته ڏاڍو خوش ٿيو.

مئنيجر سيٽان جي رُکي ۽ عجيب طبيعت کي ڌيان ۾ رکندي ڪيس ورانڊي ۾ وٺي آيو ۽ ڪيس ٻئي ڪمري ڏي اشارو ڪري ٻڌايائين ته سائين هي ڪمرو توهان لاءِ آهي. در وٽ سندس سامان به رکيو هو جيڪو هن ڪٽي اندر ڪيو. مئنيجر جي هلئي وڃڻ کان پوءِ اڪيلائيءَ ۾ هو ڪمري جو جائزو وٺڻ لڳو. باٿ روم مغربي نموني جو هو جنھن ۾ هڪ ڪاٺ جو چورس ٽب به رکيل هو. قميص جا ٻيڙا کولي جھڙي هن قميص لاٿي ته در تي ٺڙڪو ٻڌائين. گنجيءَ ۾ ئي اڳتي وڌي هن در کوليو. هن سمجھيو شايد مئنيجر آيو آهي پر هي اهو ڏسي وائڙو ٿي ويو ته ٻاهر مس سدا بھار چنبيلي پاڻ بيٺي آهي. هن کي ڪاٽن جو پلين آسماني ۽ اڇي رنگ جو ڪمونو پھريل هو، جيڪو تازو ڌوٻيءَ وٽان آيل ۽ ڪلف ڏنل ٿي لڳو. هوءَ بيحد پياري لڳي رهي هئي.

بنا پڇڻ چوڻ جي هوءَ اندر گھڙي آئي ۽ ڪمري کي ڏسڻ لڳي. ڪمري جي هڪ ڪنڊ ۾ هن کي اها شيءِ ملي ويئي جيڪا هن ڳولڻ چاهي ٿي - ڪاٽن جو اڇي ڪاري رنگ جو ڪمونو - يوڪاتا - ويڙهيو سيڙهيو خومچي ۾ رکيو هو. هن ان کي ڪٽي کوليو جيڪو گائون وانگر هو ۽ سيٽان کي اهو پائڻ لاءِ چيائين: ”هي مردانو ڪمونو آهي ۽ ان کي جپانيءَ ۾ يوڪاتا سڏجي ٿو.“

سيٽان يوڪاتا پائڻ لڳو ته هن سندس پتلون کي چڪي چيو: ”يوڪاتا هن جي مٿان نه پائبو آهي. شاباش! ان کي لاهي ڇڏ.“ هانسي باٿ ۾ ڪپڙا لاهيندي هن جو ايترو حجاب پڇي چڪو هو سو پٺيرو ٿي هن پتلون لاٿي. ۽ پوءِ هيٺ جھڪي يوڪاتا کي پيرن تائين ڏٺائين. هن کي هيءَ عجيب ڊريس پسند آئي جيڪا هيٺ مرن تائين ٿي آئي. يوڪاتا جي وچ ۾ ڪپڙي جون پٽيون لڳل هيون جن کي چڪي هن اڳٺ وانگر ٻڌو.

گيشا هن کي پسند جي نگاهه سان ڏسي واهه واهه ڪئي ۽ پوءِ ڪيس هٿ کان وٺي پنھنجي پھرين واري ڪمري ۾ وٺي آئي. ڪنڊ ۾ رکيل هڪ ننڍين ٽنگن واري ڪرسيءَ تي ويھڻ جو اشارو ڪري پاڻ سامھون رکيل ٻي ڪرسيءَ تي هن ڏي منھن ڪري ويٺي. سندس چپن تي دل لپائيندڙ مرڪ ڪيڏي رهي هئي. پوءِ وارن جي پويان هٿ وجھي پنھنجن ٻڌل وارن مان بڪل ڪڍي مٿي کي جھٽڪو ڏنو ته سندس وارن جون ڊگھيون ڇڳون ڪلھن تي پکڙجي ويون. هن پنھنجين آڱرين سان وارن کي ڦڻي ڏيندي پٽيان ڪيو ۽ پوءِ پنھنجي اسپيشل گراهڪ ڏي جادو ڀريل نگاهن سان ڏٺو.

کليل وارن سان هن جي سونھن ۽ شخصيت وڌيڪ نکري پيئي. سيٽان هن کي دل و جان سان چاهيو ٿي ۽ ڪيس سندس سخت ضرورت محسوس ٿي رهي هئي ۽ هو هن کي ذري گھٽ زور سان ڀاڪر پائڻ وارو ئي هو ته در تي کڙڪو ٿيو ۽ ڪم واري ڇوڪري بيئر جون به ٿڌيون بولتون ٽري ۾ رکي اچي حاضر ٿي.

وڏي اندروني ڇڪتاڻ بعد سيٽان پنھنجو پاڻ سنڀاليو ۽ بيئر جو گلاس ڪٽي پيئڻ لڳو. نوڪرياڻي وچئين ٽيبل تي ڊنر لاءِ ڪاڏي جا پيالا ۽ پليٽون لڳائي هلي ويئي.

پٺ تي پلٽ ماري ويھي ڪائڻ جو ڏانءُ اچا به سيٽان کي نٿي آيو پر هاڻ مڙيئي گذارو ڪرڻ جھڙو سکي ويو هو.

مس سدا بھار چنبيليءَ کي سنھي وڳي ۽ کليل وارن ۾ ڏسي هن جي دل اڌما ڪائي رهي هئي. هڪ

گهڙيءَ لاءِ هن جي دل ۾ اهو نفساني خيال به آيو ته اجايو هن ڌار ڌار ڪمرن ۾ رهڻ لاءِ ضد ڪيو، جيڪر هو هڪ ئي ڪمري ۾ رهن ها، هن اخلاقيات جي اصولن ڪي دل ئي دل ۾ گهٽ وڌ ڳالهايو جن ڪارڻ اڄ هو ان مزي کان محروم رهجي ويو نه ته اڄ جي رات سندس زندگيءَ جي سنهري رات هجي ها.

رات جي مانيءَ کان پوءِ هو ٻاهر مسافرخاني جي پرسان هڪ ننڍڙي باغيچي ۾ پسار لاءِ نڪتا. قسمين قسمين ۽ رنگين شين جا دڪان چوڌاري بلاڪن وانگر پکڙيا پيا هئا. هن هڪ دڪان تان پنهنجي محبوبه ڪي ڪارائڻ لاءِ مٺائي ورتي جا ٻنهي کاڌي. ڪمري تي واپس پهچڻ تي هنن جا ڪمرا سمهڻ لاءِ تيار هئا. ٽيبل ۽ ڪرسيون وغيره هٽائي جپاني نموني جا نرم هنڌ 'فوتان' ٻن ٻن وهاڻن سان گڏ هڪ ٻئي جي پر ۾ وڇايل هئا. ننڍڙي بلب وارو ٽيبل لئمپ ٻري رهيو هو جنهن جي تمام هلڪي روشني ڪمري ۾ پکڙيل هئي.

سيٽان کي اها خبر نه پئي پيئي ته هن جي ساٿيءَ کي اهو محسوس ٿي رهيو آهي يا نه ته سندس دل ۾ کهڙي آنڌ مانڌ متل آهي ۽ گيشا کي اها پڪ نه پئي ٿي ته آيا هو ساڻس سچي محبت ڪري ٿو يا نه. پر ڪيس اها پڪ ضرور هئي ته هن شخص پنهنجي زندگيءَ ۾ ڪنهن عورت سان اڃا همبستري نه ڪئي آهي. جڏهن هو اُٺي ٻيٺو ۽ در کان ٻاهر نڪري، اڪين ۾ ڳوڙها آٽي ڪانئس موڪلايو ته هن پنهنجيون جپاني ريتون رسمون ۽ اخلاقي حدون نظر انداز ڪري ڪيس ڪٽي پاڻ ڏي ڇڪيو. ڪن گهڙين لاءِ هوءَ ڪيس ڀاڪر ۾ جهلي بيٺي رهي ۽ پنهنجو پاڻ ڪي چميءَ لاءِ حاضر ڪري ڇڏيائين ۽ جيڪي ڪجهه هن ڪي مليو ان کان وڌيڪ پاڻ ڏنائين، ۽ پوءِ ڪمري جو دروازو گهرڪائي بند ڪرڻ وقت هن کي اهو لڳو ته آمريڪن ماڻهن بابت جيڪي ڪجهه هن ڳالهيون ٻڌيون هيون، گهٽ ۾ گهٽ اهي سيٽان سان لاڳو نه هيون.

6

سومر جي صبح جو رچرڊ سيٽان جرڪندڙ چهري سان ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي آفيس ۾ جيئن ئي گهڙيو ته ريڪو پري کان ئي سندس خوشيءَ کان ٻهڪندڙ منهن ڏسي سمجهي ويئي ته سيٽان جا گذريل ٻه ڏينهن تمام سٺا گذاريا آهن ۽ پڪ ماڪورا گاني - وهاٽي واري عياشي پڻ ڪئي اٿس.

تازين جنگين ڪري جپان ۾ ڇوڪرين جو تعداد تمام گهڻو ۽ مردن جو گهٽ ٿي وڃڻ ڪري ڪنهن خوش نصيب ڇوڪريءَ کي ڪو ٻواءِ فرينڊ يا مڙس مليو ٿي ۽ سندس جواني سجائي ٿي ٿي. ”ڪالهوڪيون ٻه راتيون مس سدا بهار چنبيليءَ ڪنهن مرد سان گذاريون - ڪمپنيءَ کي ان لاءِ ڇٽي پرٽي سا پيئي.“ مس ريڪو اهو سوچيندي هئي به سوچڻ لڳي ته اهڙيون راتيون ڪڏهن سندس زندگيءَ ۾ اچا نه آيون آهن. ڪنهن ڪنهن وقت هن ڪيڏي ته ملولائي محسوس ڪئي ٿي. هن پنهنجو گهر چاهيو ٿي، ان سان گڏ ٻار پڻ.

اهو ڏسي ريڪو کي تعجب لڳو ته سيٽان اڳيان لنگهي هن وٽ ائين اچي بيٺو ڇڻ هو ڪا اهم شخصيت هجي.

”اوهيو گوذائي ماس، ريڪو - سان“ (صبح خير، ريڪو صاحبه)

”اوهيو گو ذائي ماس، سيٽان - سان.“ (صبح خير، سيٽان سائين) اُميد ته موڪل جا ڏينهن سٺيءَ طرح گذريا هوندا.“ جيتوڻيڪ هن کي اهو پڇندي شرم پئي آيو، پر هن بنا هٻڪ جي پڇي ورتو.

”جي ها، ريڪو، مون کي ڏاڍو مزو آيو. ڀلا ريڪو ٿوري دير لاءِ اندر ڪانفرنس روم ۾ هلنديءَ؟“ سيٽان پڇيو.

ڪانفرنس روم ۾ گهڙي سيٽان اندران ڪنڊو ڏنو ته ريڪو گهٻرائجي ويئي.

”پهرين ته ريڪو تنهنجي تمام وڏي مهرباني جو تو مون لاءِ ههڙي سٺي پروگرام جو بندوبست ڪيو. اري گاتو گو ذائي ماس (مهرباني). اهو ٻڌي ريڪو سڪون جو ساهه کنيو نه ته هن ته سمجهيو ته سيٽان الائي ڇا ٿو ڪري.

”مون کي مسافرخانو ڏاڍو پسند آيو. پر هنن اسان لاءِ فقط هڪ ڪمري جي ريزرويشن ڪئي هئي. مون کي ڪين اهو سمجهائڻ ۾ ڇڱي دقت پيش آئي ته اسان کي هڪ نه پر ٻه ڪمرا گهرجن.“

”ٻه ڪمرا؟“ ريڪو تعجب مان پڇيو، ”ڇو توکي فوتان (جپاني هنڌ بسترو - جيڪو پٽ تي وڇايو ويندو آهي) پسند نه آيو ڇا؟“ هن جي دماغ ۾ ته اهائي ڳالهه اچي سگهي ٿي.

”نه اها ڳالهه ناهي. مون کي فوتان ته تمام گهڻو پسند آيو. اهو پهريون بسترو مون کي هتي جپان ۾ ئي نصيب ٿيو جنهن تي آئون چيلهه سڌي ڪري آرام سان سمهي سگهيس.“ ريڪو جي اکين ۾ سوال جا نشان ڏسي، سيٽان کي سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي: ”ڳالهه هيءَ آهي ريڪو، ته مون کي مس سدا بهار چنبيليءَ لاءِ دل ۾ عزت آهي...“

ڳالهه کي سمجهڻ لاءِ ريڪو پڇيس: ”توهان جو مطلب آهي ته توهان کي هوءَ وڻي ٿي.“

”جي ها. مون کي هوءَ بلڪل وڻي ٿي، پر هن دنيا ۾ اچا ڪيترائي انسان پيا آهن جيڪي ان ڳالهه ۾ يقين رکن ٿا ته شاديءَ بعد ئي ڇوڪريءَ سان گڏ سمهڻ ڪپي.“

ريڪو اهو ٻڌي واقعي حيرت ۾ پئجي ويئي. فارينرن کي سمجهڻ واقعي هن جي وس جي ڳالهه نه هئي، سو هن وڌيڪ ڳالهائڻ کان پرهيز ئي ڪئي.

ساڳي ئي وقت ماتسوموتو ڪمپنيءَ جو مالڪ مسٽر ماتسوموتو ٻه اهائي خبر ٻڌي رهيو هو جنهن تي واقعي اعتبار ڪرڻ ڏکيو ٿي لڳو. گيشا هائوس وارن فون ڪري ڪيس ٻن ڏينهن جي خرچ جو حساب ٻڌايو ته

مس سدا بهار چنبيلي جنهن جي ڪلاڪ جو اگهه هيترو آهي سا هيترا ڪلاڪ توهان جي مهمان سان گڏ رهي ۽ ٽوٽل هيترو بل توهان جي بلي ٿيو.

جيتوڻيڪ اهو خرچ آسمان سان ڳالهيون ڪرڻ جيترو هو، پر ان هوندي به اهو ان خطرناڪ بل کان گهٽو گهٽ هو جنهن بابت هو سوچي رهيو هو. چاڪاڻ جو سيٺان مس سدا بهار چنبيليءَ کان ماڪورا گاني- وهاٽي واري عياشيءَ (همبستري) جي گهر نه ڪئي هئي - جيڪا انڊو پاڪستان جي ٻوليءَ واري رسم کان به ڳري اگهه واري ٿي ٿئي. گيشا گهر کان ڪيس اهو به ٻڌايو ويو ته جيئن ته سيٺان صاحب هڪ سٺي گراهڪ وانگر هن قيمتي ملڪيت - مس سدا بهار چنبيليءَ سان، تمام گهڻي خيال ۽ خبرداريءَ سان پيش آيو آهي، ان ڪري آئيندي لاءِ مس سدا بهار چنبيليءَ جي مڙني گراهڪن ۾ ڪيس وڌيڪ ترجيح ۽ اهميت ڏني ويندي.

سيٺ ماتسوموتو ڳالهه ٻڌي فون رکيو. هن ڪيترا دفعا پنهنجن وڏن کي ياد ڪري دعا گهري هوندي ته ان گيشا جي شل کا تنگ ٻانهن پچي ته اسان جي جان ڇٽي. پر ائين ٿيڻ اڻ ٿيڻو هو سو هاڻ هن کي ٻيو ئي ڪجهه سوچڻو پيو. هن اڳهين فوتابا کي چئي ڇڏيو هو ته اڄ رات لاءِ سيٺان کي ماني ۽ ٿيٽر ۾ ڊرامي ڏسڻ جي دعوت ڏجان"- جيئن گهٽ ۾ گهٽ گيشا تي ٿيندڙ اڄ جي خرچ کان ته بچت ٿي وڃي.

ريسرچ ۽ ڊيولپمينٽ سيڪشن ۾ سيٺان ڪمپنيءَ جي جپاني انجنيئر فيوجي هارا سان پروجيڪٽ تي ڳالهائي رهيو هو جو فوتابا اچي نڪتو ۽ ڊنر لاءِ دعوت ڏنائينس جيڪا هن خوشيءَ سان قبول ڪئي.

سيٺان اڄ ڪم ۾ ايڏو ته رڌل رهيو جو وقت گذرڻ جو به هوش نه رهيس. منجهند جي مانيءَ تي به دير ٿي ويس. جنهن بعد فئڪٽري بند ٿيڻ جو وقت ٿي ويو. اڄ گهربل اليڪٽرانڪ مشين جي اسيمبليءَ ۾ ڪم ايندڙ سڀ پرزا ٺهي راس ٿيا هئا. انهن کي ٻئي ڏينهن صبح جو ڳنڍي گهربل ٽيسٽنگ مشين ٺاهڻي هئي. سيٺان رات جي ماني فوتابا سان گڏ ٽوڪيو جي مشهور امپيريل هوٽل ۾ ڪاڌي. فوتابا کي انگريزي گهٽ ٿي آئي. ان ڪري ڪچهري گهڻي ٿي نه سگهي ۽ ماٺ ۾ پيٽ پري ڪائڻ جو سٺو موقعو ملي ويس. بهرحال سيٺان اهو ضرور اندازو لڳائي ورتو ته فوتابا جي بيحد دلچسپ شخصيت ٻوليءَ جي قيد ۾ ڦاسيو چيتيون چيتيون ٿيو پوي.

جپاني ٻوليءَ ۾ لام جو اُچار نه هجڻ ڪري ڪيترائي جپاني لام اُچاري نٿا سگهن. پوءِ انگريزي ڳالهائڻ وقت جتي ايل (L) اچي اتي آر (R) اُچارين. سو فوتابا جي انگريزي به گرامر جي چڪن سان گڏوگڏ اُچارڻ ۾ به اهڙي ئي هئي. جڏهن ماني ختم ٿي ته فوتابا مڙيئي هڪ انگريزي جملو ڳالهائڻ جو بندوبست ڪيو:

(You liking beautiful girls? Seeing plenty tonight no clothes. Nichi geki Music hall one block obly. Walking okay?)

("نيچي گيڪي ميوزڪ هال ۾ هلندئو. تمام سهڻيون ڇوڪريون اُگهاڙيون ٿي ڊانس ٿيون ڪن. فقط هڪ بلاڪ پري آهي. پنڌ ئي هلون؟" هن جو مطلب هو)

"ها پلي پنڌ ئي سهي." سيٺان مڃيو.

اسٽيج تي ڀهرين جپاني ڇوڪرين بنا انگين جي ڊانس ڪئي. جيتوڻيڪ ناچ ۾ آمريڪا ان کان به وڌيڪ مشهور آهي، پر سيٺان ڪڏهن به اتي اهڙين ڳالهين ۾ دلچسپي نه ورتي هئي. سو هتي هي پهريون دفعو ان قسم جو ناچ ڏسي پهرين ته هن کي عجيب لڳو پر پوءِ جپاني ڇوڪرين جون ننڍڙيون پر سوٽُ چاتيون جانچي ڏسڻ ۾ لڳي ويو. آخر ۾ هڪ آمريڪن ڇوڪريءَ پنهنجي ناچ جو مظاهرو ڪيو ۽ نچندي نچندي پنهنجي جسم جا جڏهن ڪپڙا لاٿا ته ماڻهن ان کي سڀ کان گهڻو داد ڏنو.

"آل ويز ون فارينر" (هر پيري هڪ فارينر جو ناچ ضرور ڏيکاريندا آهن.) فوتابا تار واري زبان ۾ چيو، "هتي جپان ۾ آمريڪن عورتن کي تمام گهڻو پسند ڪيو وڃي ٿو."

سيٺان اهو سوچي فرحت محسوس ڪئي ته چڱو جو سندس ماءُ جو دور لنگهي ويو ۽ وڃي قبر ۾ آسودي ٿي ۽ هي اُگهاڙا ناچ سڀ پوءِ شروع ٿيا، جن واهيات ڳالهين جي هوءَ سخت خلاف هئي. سندس

پيءُ جي وفات بعد ڪيس ماءُ نپائي وڏو ڪيو هو ۽ تمام گهڻو مذهب سان لاڙو هجڻ ڪري هن سيٽان جو نيپاج به ڪجهه اهڙو ئي ڪيو ۽ ڪيس سخت اخلاقي حدن اندر رکيو. سندس وفات کان پوءِ جيتوڻيڪ هر ڳالهه سيٽان جي مرضيءَ تي ڇڏيل هئي، پر ته به هو ڪافي حد تائين اخلاقيات جو ساٿ قائم رکندو هليو. ٿيٽر ختم ٿيڻ کان اڳ جڏهن آخري دفعو سڀني سهڻين ڇوڪرين کي هڪ ئي قطار ۾ بيهاري پيش ڪيو ويو ته سيٽان پهريون دفعو دل کولي تاڙيون وڄايون ۽ ناچ جي تعريف ڪئي.

هوٽل تي موٽڻ وقت هن کي جارج ساڪاموٽو طرفان ملايل ڇوڪري نارما جو نياپو مليو ته آڌي رات کان اڳ، ڪنهن وقت هوءَ وري فون ڪندي. فوتابا کان موڪلائي سيٽان پنهنجي ڪمري ۾ آيو ۽ جيمس بانڊ جي اسٽائيل سان فون ڪٽي نارما سان ملايائين.

نارما جي آواز ۾ ساڳي پنهنجائپ هئي: ”ڊڪ! مون تو لاءِ هڪ پروگرام رٿيو آهي. تو ڪڏهن سومو (جپاني ملهن جو ملاکڙو) ڏٺو آهي؟ جپان جي پراڻي ثقافت آهي ۽ اهو ملاکڙو صدين کان هلندو اچي. سڀاڻ رات لاءِ مون وٽ ان جون به ٽڪيٽون آهن. تون اوڏانهن هلڻ وقت مون کي به ڪٺندو هلجان“.

”بلڪل. مون طرفان پڪ ئي سمجهجان.“ سيٽان گرمجوشيءَ سان وراڻيو.

”تمام سٺو. آئون جوڊو ڪراٽي جي اڪاڙي تي هونديس جتان مون کي ڇهين بجي ڌاري ڪنيو هلجان“. چڱو ڊڪ، وڏيڪ سڀاڻي، في الحال شب خير.“

”شب خير“ سيٽان کي پنهنجا ڳالهايل لفظ وات مان نه پر نڙيءَ مان نڪرندا محسوس ٿيا ۽ نارما جي فون رکڻ بعد به ڪا دير هو فون هٿ ۾ جهلي سوچيندو رهيو. نارما ڦهر جي سهڻي ڇوڪري آهي. هونءَ هن جو ارادو مس سدا بهار چنبيليءَ کي دعوت ڏيڻ ۽ ان سان گڏ شام ملهائڻ جو هو. پر هن صبر کان ڪم وٺڻ ۾ پنهنجو فائدو سمجهي في الحال نارما سان انڪار به نٿي ڪرڻ چاهيو ۽ نه وري مس سدا بهار چنبيليءَ سان پروگرام پڪو ٿي ڪيو.

ٻئي ڏينهن منجهند جو ٽي بجي ڌاري ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي پوڙهي مالڪ ماتسوموتو سڪون جو ساهه کنيو ۽ خوشي محسوس ڪئي جو ٻه ڏينهن گذري چڪا هئا ۽ سندس آمريڪن مهمان - سيٽان ٽوڪيو جي مهانگي گيشا جو نالو نه کنيو هو ۽ ظاهر آهي في الحال ڪمپنيءَ جو ڪجهه ته خرچ بچيو. ماتسوموتو کو مهمان نوازيءَ کان پڳو نٿي، پر اکين اڳيان نظر ايندڙ ڏيوالپڻي هن کي منجهائي رکيو هو. ياماگچيءَ کي گهرائي حالات جو جائزو وٺڻ لاءِ چيائين:

”آئون پنهنجن وڏن کان دعائون گهري رهيو هوس،“ هن چيو، ”ته ڪنهن پر سيٽان جي هن گيشا مان جان ڇٽي، پر اهي دعائون اگهامڻ بدران ماڳهين نارما اچي نازل ٿي آهي جيڪا اسان لاءِ ويتر نقصانڪار ثابت ٿيندي، جنهن جو مقالو اسان مس سدا بهار چنبيلي جهڙي گيشا سان ڪيئن ٿا ڪرائي سگهون. نارما انگريزي سٺي ڳالهائي ٿي ۽ ساڪاماتو جارج جي ڪمپنيءَ سان هن جو پڪو ۽ يڪو واسطو آهي، جيڪو اڄڪلهه فلپائن پڻ روانو ٿيڻ وارو آهي ۽ آئون نٿو سمجهان ته فلپائين وارا اسان کي ٺيڪو ڏيڻ لاءِ هاڻ ڪا نظرثاني ڪندا.“

ان ئي ويل ماتسوموتو جي فون جي گهنٽي وڳي. فون گيشا گهر کان هو ۽ پوڙهي انچارج ماماسان ڇئي رهي هئي ته مس سدا بهار چنبيليءَ جي اڄ شام لاءِ هڪ ٻئي گراهڪ گهر ڪئي آهي. پر جيڪڏهن هنن کي پنهنجي مهمان سيٽان لاءِ اڄ ضرورت هجي ته پوءِ هوءَ ان خاطر ٻئي گراهڪ کي جواب ڏئي ڇڏين. ماتسوموتو خوشيءَ وچان ڪيس ٻڌايو ته هو ڀلي مس سدا بهار چنبيلي ڪنهن ٻئي گراهڪ لاءِ بڪ ڪري ڇڏي.

”هڪ ڳالهه منهنجي ذيان ۾ هينئر هينئر آئي آهي،“ ياماگچيءَ چيو: ”سيٽان - سانَ کي ڪيوٽو شهر گهمڻ ۾ ڏاڍو مزو آيو هو. ڇو نه اسان هن کي جپان جا ٻيا شهر گهمائڻ جي پڻ آڇ ڪريون. گيشا جي هڪ يا ٻن ڪلاڪن لاءِ جيترا اسان کي پئسا ڏيڻا ٿا پون ان کان وري به گهٽ خرچ ايندو.“

ماتسوموتو ڪي اها ڳالهه وڻي. ”واهه واهه. هينئر ئي وڃي سيٽان ڪي دعوت ڏئي اچ. سندس ملڪ وڃڻ ۾ باقي ڪو هفتو ڪن مس آهي ۽ ائين ڪرڻ سان پنهنجي ڪجهه مڙيئي ڪل بچي پوندي.“

ياماگچي جڏهن سيٽان وٽ پهتو ته هو ٻانهن جا ڪف مٿي ڪنجي پنهنجي تيار ڪيل مشنيري جي نموني ڪي ڪنهن خاص اوزار ذريعي چڪاسي رهيو هو. اهو عجيب قسم جو اوزار آمريڪا کان هن پاڻ سان آندو هو. ان ڪي ڏسي مسٽر ياماگچيءَ جي دل ۾ آمريڪن لاءِ عزت پيدا ٿي جن اهو اوزار ايجاد ڪيو آهي. ان ۾ ڪو شڪ ناهي ته آمريڪن اهي ماڻهو آهن جيڪي ڪنهن ٻي شيءِ جي ڪٽي نه پر اعليٰ ٽيڪنيڪل تهذيب جي هام هڻي سگهن ٿا.

ان ئي وقت ريڪو به رڙهي اچي اتي بيٺي ته متان ياماگچيءَ ۽ سيٽان کي ترجمي جي ضرورت پوي ياما گچيءَ ڪجهه پنهنجي انگريزي ۾ ۽ گهڻو ٿڌو ريڪو جي ترجمي ذريعي سيٽان اڳيان جپان گهمڻ جي دعوت پيش ڪئي ”اها ته منهنجي دل وڻان ڳالهه آهي، مسز ياما گچي!“ سيٽان شوق منجهان چيو. ”پر مون کي اهو خيال ٿو ٿئي ته ائين ڪرڻ سان ڪمپنيءَ تي خرچ جو بار نه پوي.“

ياماگچيءَ هن کي دلداري ڏني ته خرچ جو هو بلڪل نه سوچي، بلڪ ڪمپنيءَ کي ان قسم جي مهمان نوازي ڪري خوشي ٿيندي. پوءِ اوچتو ياماگچيءَ شام جي مانيءَ لاءِ پڻ سيٽان کي چيو.

”مون کي افسوس آهي،“ سيٽان وراڻيو، ”اڄ منهنجي هڪ آمريڪن ڇوڪريءَ سان ملاقات رٿيل آهي جنهن کي ساڻ وٺي سومو ملاکڙي تي ويندس.“

اهو ٻڌڻ سان ياماگچيءَ کي يڪدم مونجهه ورائي وئي ۽ دل سست ٿيڻ لڳيس. هن کي خبر هئي ته اها آمريڪن ڇوڪري ڪير ٿي سگهي ٿي. حالات کي منهن ڏيڻ لاءِ فقط هڪ ئي طريقو هو- مس سدا بهار چنبيليءَ جون خدمتون وري حاصل ڪرڻ. جيتوڻيڪ اڄ لاءِ ته هوءَ هٿن مان نڪري ويئي ۽ ٿي سگهي ٿو ته سندس اڄ جو گراهڪ ٻيو ڪونه، پر ساڪاموتو ئي هجي، جنهن سيٽان کي گيشا کان ٽارڻ ۽ نارما جي ڦندي ۾ ڦاسائڻ لاءِ اها سٽ سٽي هجي.

سيٽان پوري وقت تي جوڊي ڪراٽي جي آڪاڙي - ڪوڊوڪان ۾ پهتو. ڏاڪڻ تان چڙهي اچي ڪرسيءَ تي ويٺو. جوڊي جا سڀ رانديگر اڇي رنگ جي ڪاٽن واري وڳي ۾ هئا، جن جي چيلهين تي سائو، پورو يا ڪارو بيلٽ ٻڌل هو.

بيل وڄڻ تي هڪڙي مئچ ختم ۽ ٻي شروع ٿي ٿي. سيٽان جي نظر سگهو ئي نارما تي پيئي جيڪا گوتم ٻڌ جي مورتيءَ وانگر بنا چرپر جي سيٽيو ويٺي هئي. انچارج ٻن چٽن جا نالا ورتا. ٻه رانديگر پنهنجين جاين تان اٿيا هڪڙو هڪڙيءَ ڏر جو هو ۽ ٻيو ٻيءَ جو. هڪ ٻئي ڏي منهن ڪري پرتڪلف انداز ۾ نوڙيا پوءِ حڪم ملڻ سان ٻنهي هڪڙي وڪ وڌائي هڪ ٻئي تي حملو ڪيو ۽ هڪ ٻئي کي ڪيرائڻ جي ڪوشش ڪئي. آخرڪار هڪڙو ڇٽو ٻئي جي دڏ سان وڃي لڳو. پير نڪري ويس ۽ ”اپپان“ ريفريءَ اعلان ڪري ڪٽندڙ ڏي هٿ جو اشارو ڪيو. هارائيندڙ پنهنجي جاءِ وٺڻ کان اڳ وري وري جهڪيو.

”نارما.“ انچارج هاڻ نارما کي مقابلي لاءِ سڏيو.

نارما اڳتي وڌي آئي ۽ اڳئين راند جي ڪٽيندڙ - جيڪو قدبت ۾ ڇوڪريءَ کان مضبوط ٿي لڳو تنهن جي سامهون مقابلو لاءِ اچي بيٺي. هڪ دفعو وري رسم موجب جهڪڻ ٿيو. ان بعد ويڙهه شروع ٿي ويئي. نارما سان مقابلو ڪرڻ وارو جيتوڻيڪ ڪانئس پهلوان هو پر هن کي نارما مٿي ڪٽي پٺيان هيٺ ڦهڪو ڪرايو ۽ ان ئي وقت ريفريءَ نارما جي ڪٽڻ لاءِ ”اپپان“ چيو.

ان بعد نارما جو جنهن سان مقابلو ٿي رهيو هو اهو نارما کان عمر ۾ ٿورو وڏو ۽ تجربيڪار ٿي لڳو. اڌ منٽ تائين نارما پنهنجن پيرن تي بيٺي رهي پر پوءِ حملي ڪندڙ هن کي مٿان ڦيرائي ڪٽي هيٺ تڏي تي ڦهڪو ڪرايو. ريفريءَ ”اپپان“ چئي مقابلي جو نتيجو ٻڌايو. سيٽان جو خوف مان وات پٽجي ويو، پر نارما تي ڄڻ اثر ئي نه ٿيو. هڪدم اُٿي بيٺي ۽ پنهنجي سگهاري ڪٽيندڙ همراهه سان ڪلي ڳالهائڻ لڳي.

ان بعد نارما سيٽان سان اچي مليو ۽ ٻئي ڄڻا ٻاهر نڪري آيا.
”ڪهڙو حال آهي؟ ٻچي ته وئين؟“ سيٽان پڇيو، ”آئون سامهون بالڪنيءَ مان ڏسي رهيو هوس. منهنجو ته...“
نارما ڪليو. ”اهڙا ته مون هزارين ڏک ڪاڏا هوندا. ان ڪان پوءِ ئي مون کي ڪارو بيلٽ مليو آهي. ڏک کيئن پچائي وڃجي - اهو پڻ هتي سيکارين ٿا.“
اتان نڪري هو ٻيهرين شهر کان ٻاهر هڪ ننڍڙي ريسٽورنٽ ۾ اچي ويٺا، جنهن ۾ مغربي نموني جون ٽيبل ڪرسيون رکيل هيون - جيئن فارينر اچڻ جي ڪشش محسوس ڪن.
”اچو ته ٽئمپورا کائون - مڪڻ ۾ تريل سامونڊي ڪاتو ۽ ڀاڄيون.“ نارما چيو. ”شهر جي سٺين جاين مان هيءَ به هڪ آهي.“ هن ٻنهي کي آرڊر ڏنو.
”مسٽر ساڪاموتو کيئن آهي.“ سيٽان پڇيو.
”خوش آهي. توکي ڏاڍو چاهي ٿو. هو تنهنجي لاءِ چوندو رهي ٿو ته تون تمام قابل ماڻهو آهين.“
سيٽان حجاب کان ڪنڌ ڪٽي هيٺ ڪيو.
”توهان کي جپان ۾ رهندي کيئن محسوس ٿو ٿئي؟“ سيٽان پڇيو. جيتوڻيڪ کيس خود عجيب لڳي رهيو هو اهو سوال ڪندي. پر هن مڙيئي ڪجهه ڳالهائڻ خاطر ڪٽي پڇيو.
”تمام سٺو لڳي ٿو. مون کي آمريڪا سان به پيار آهي، پر اتي جلدي ٿڪجيو ٿو پوان.“
”توهان کي پلا جپان کيئن ٿو لڳي؟“ نارما هن کان ٻيو سوال ڪيو.
ان وقت هن جي ڌيان ۾ مس سدا بهار چنبيلي ڦرڻ لڳي ۽ ان سان گڏ اهو باغيچو پڻ، جتي هن کي پهريون دفعو چمي ڏني هئائين.
”آئون ڪڏهن به ايترو خوش نه هوس جيترو هتي جپان ۾ اچي ٿيو آهيان.“ هن دل جي گهراين مان چيو.
نارما ڪجهه گهڙين لاءِ پنهنجو هٿ هن جي مٿان رکندي چيو: ”ڏيک! ڳالهه هيءَ آهي ته زندگيءَ جا کي کي پهلو پرپور نموني گذاريندي توکي خوف ٿو ٿئي.“
بئرو ٽئمپورا ۽ ٻين شين جا ڊش کٽي حاضر ٿيو. سيٽان کي کائڻ جو طريقو سمجهه ۾ نه آيو، پر پوءِ نارما کي ڏسي پاڻ به ائين ٽئمپورا جا ذرا کٽي ناسي رنگ جي چٽنيءَ مان ٻوڙي کائڻ لڳو - اهو واهه جو ڪاڌو هو. هن پنهنجو پاڻ کي چيو، ”هڪ اها بور زندگي هئي جيڪا آئون آمريڪا ۾ گذاري رهيو هوس...“ پر هاڻ هن ان زندگيءَ کي جڻ طلاق ڏئي ڇڏي هجي.
ماني کائڻ بعد هو ٽئڪسي ڪري ملاڪڙو ڏسڻ لاءِ سومو هال ۾ آيا جيڪو ماڻهن سان ڀريو پيو هو. وچ تي ننڍڙو اکاڙو هو. هنن کي اکاڙي جي پر ۾ پٽ تي وڇايل تڏي تي ويهڻ لاءِ جاءِ ملي. نارما جپاني نموني سان ڪڙين تي ٿي ويٺي، پر سيٽان پلٿ ماري ڪڏهن هڪ پاسي پير تي ته ڪڏهن ٻئي پير تي پنهنجو بار ٿي رکيو. ملاڪڙي لاءِ ٻيهرين ريفري هٿ ۾ ڪاغذ جو پکو لوڏيندو آيو ان کان پوءِ ٻه سومو پهلوان، جن کي مقالو ڪرڻو هو، اهي آيا. ڳري جسامت وارن هنن همراهن کي فقط سنهڙا ڪڇا پيل هئا.
جيستائين ملهه جو سوال آهي، سيٽنا محسوس ڪيو ته، سومو سخت بور قسم جي راند آهي. ملهه بذات خود ته سيڪنڊن جي به نه پر ان کان اڳ جا ساٺ سوڻ، ٻائي جو پرارٿنائون، پاڪ لوڻ جي ڇٽڪار - ڏسڻ واري جو ڄڻ مٿو ئي ڦيرائي ٿا ڇڏين ۽ پوءِ وڃي اصلي ملهه شروع ٿئي ٿي - جيڪا کي چند سيڪنڊ ئي هلي ٿي. هڪ پهلوان ٻئي کي ٺيلهو ڏيندو ۽ هو دائري کان ٻاهر وڃي ڪرندو يا جي هو ٺيلهو بچائي ويو ته ٿونو هٽندڙ پهلوان پاڻ ترڪي وڃي ٻاهر ڦهڪو ڪندو ۽ ملهه ختم. هڪڙا پهلوان هلن وري ٻيا اچن. وري ساڳيا ساٺ سوڻ. ساڳي ڪٽراڳ. هڪ يا ٻه ملهون مزو ڏين ٿيون باقي مقرر ٽائيم تائين ويهي ملهه زوريءَ زهر ڳهڻ جي برابر ٿيو.
آخرڪار، نارما پنهنجو هٿ سيٽان جي ٻانهن تي رکي چيو: ”جيڪڏهن ملهن ڏسڻ مان دل پرجي وئي

هجئي ته ٻڌاءِ ته هليا هلون. دراصل ساشي ميءَ (جپاني ڪچي مڇيءَ) وانگر هي سومو ملهه به جيسين ڪجهه دفعا ڪائجي يا ڏسجي نه تيسين مزو مور نٿو ڏئي. چڱو هل ته هلي منهنجي فليٽ تي ڪجهه شراب پيئون.“

نارما جو فليٽ جيتوڻيڪ ننڍو هو، پر تمام سهڻي نموني سان سينگاريل ٿي لڳو. منجهس جيڪي آرٽ جون شيون رکيل هيون سي جيتوڻيڪ مغربي نموني جون هيون، پر سندن ڊيزائين مشرقي هئي. اندر گهڙڻ تي نارما سيٺان جي بريف ڪيس وٺي پاسي تي رکي ۽ ڪيس بوٽ ۽ ڪوٽ لاهي هلڪو ٿي آرام سان ويهڻ لاءِ چيو.
سيٺان به اهو بهتر ۽ صحيح سمجهي سندس صلاح جي پوئواري ڪئي ۽ سولو ٿي ڪوچ تي ويٺو. تيسين نارما بيڊروم جي گهرڪندڙ دروازي مان اندر ويئي ۽ ٿوري دير بعد سلڪ جي اڇي ۽ سنهي وڳي ۾ ٻاهر نڪتي جنهن جون ٻانهون ڪمونو وانگر ويڪريون هيون. جيئن ئي سيٺان جي پر مان لنگهي ننڍڙي بار ڏي ويئي ته سيٺان کي محسوس ٿيو ته يڪي چوغي جهڙي چولي هيٺان نارما ڪي نه انگي آهي نه ڪڇو. سيٺان کان سندس پسند جو شراب پڇڻ بنا هوءَ پنهنجي مرضيءَ سان ڊبل سائيز جا ٻه گلاس ٺاهي آئي ۽ اچي ڪوچ تي هن جي پرسان ويٺي.
”ٺڪُ محسوس ڪري رهيو آهين؟“ نارما پنهنجي گلاس مان ڍُڪ پري سيٺان کان پڇيو.
”هائو.“ هن قبول ڪيو. ”پر اسان هر روز ڪافي ڪم ڪري رهيا آهيون ۽ جنهن رفتار سان ڪم هلي رهيو آهي، مون کي لڳي ٿو ته پنهنجي گهر هفتي ڪن اندر پهچي ويندس.“
نارما پنهنجو گلاس هيٺ رکي هن سان وڌيڪ لڳي ويٺي ۽ چيو: ”پنهنجون اکيون بند ته ڪجو.“ سيٺان چيو مڃيو ۽ اکيون بند ڪرڻ سان نارما جو جسم پنهنجي جسم سان لڳندي محسوس ڪيو. نارما پنهنجا گرم چپ سندس چپن تي پورن ٽن سيڪنڊن لاءِ رکيا، ۽ پوءِ پري ٿي ويٺي. ”مون کي پنهنجي ان مشينريءَ بابت ته ٻڌاءِ جنهن جي لاءِ تون آمريڪا کان آيو آهين.“ هن هڪدم چيو، پر سندس لهجي مان صاف بڪي رهيو هو ته هن اها ڳالهه پڇڻ لاءِ وَٽُ ڪاڍو آهي.
سيٺان پنهنجي عينڪ اکين تي صحيح ڪندي سولو ويهڻ لاءِ هيڏانهن هوڏانهن پاسا ورايا ۽ چيو: ”اها هڪ نين ۽ پيچيده قسم جي اليڪٽرانڪ مشين آهي، جنهن ذريعي ٻيون مشينون ٽيسٽ ڪري سگهبيون. ماتسوموتو ڪمپنيءَ جا ماڻهو اها شيءِ اسان لاءِ ٺاهي رهيا آهن.“
نارما پنهنجو گلاس کڻي هڪ ڍڪ وري پريو.
”ڀڪ! تون ساڪاموتو کان به کڻي ان جو اڳهه پڇ ته هن جي ڪمپني اها مشين گهٽي ۾ ٺاهي سگهندي. پڇڻ ۾ ڇا هي.“
سيٺان پنهنجي گلاس مان ڍڪ پري چيو: ”آئون ڀاڻ به اهوئي چاهيان ٿو، پر اسان ان ڪاروبار جو وعدو ماتسوموتو وارن سان ڪري چڪا آهيون.“
نارما بيحد آرام سان ڳالهايو: ”ساڪاموتو، ماتسوموتو جي گراهڪن پويان ناهي، پر آئون هڪڙي ڳالهه ٿي ڪريان ته ماتسوموتو جي فئڪٽريءَ ۾ باهه ٿي لڳيو وڃي يا ڪو ٻيو ڪجهه اهڙو اتفاقي حادثو پيش اچي، ته توهان لاءِ ساڪاموتو جهڙو ماڻهو ساڳي وقت هڪ وڏي مدد ثابت ٿي پوندو.“
سيٺان ٿورو پٺيان جهڪي پنهنجي ٿڪل دماغ کي آرام ڏنو. ”جيڪڏهن آئون توکي ان مشين جا نقشا ڏيان ته تون ساڪاموتو تائين پهچائيندينءَ.“
”چو نه. جيڪڏهن تون چوندين ته.“
”چڱو ڀلا.“ هن بريف ڪيس چڪي ان مان هڪ لفافو ڪڍيو. ”هي ان مشين جو نقشو آهي. مون کي حساب ڪري ٻڌائجو ته هن مشين جهڙيون سؤ سو توهان ڪيتري ۾ ٺاهي ڏيندا؟“
نارما لفافو وٺي کڻي پاسي تي رکيو. ڇڻ ڪا اهم ڳالهه نه هجي. ”سيٺان تون بيحد ٿڪو پيو آهين آئون

تنهنجي وهنجڻ لاءِ ڪوسو پاڻي ٺاهي ٿي وٺان.“ هن سيٽان جي اکين ۾ گهوري ڏٺو. ”وهنجي تازو ٿي وٺ جيئن پوءِ اڄ جي رات پاڻ سٺي نموني ملهائي سگهون. ڪيئن ٺيڪ آهي نه؟“

جيئن رستي تي حادثي مهل هڪ ئي وقت تي چار گاڏيون ٽڪرائبيون آهن تيئن سيٽان جي دماغ ۾ به هڪ ئي وقت ڪيترين ئي ڳالهين اچي واسو ڪيو. پهرين ته اها هئي ته نارما پنهنجي پاڻ سونپي رهي آهي جيڪا ڳالهه جيتوڻيڪ يقين جوڳي نٿي لڳي، پر پنهنجي جاءِ تي هڪ حقيقت هئي. ٻيو لفظ ”اخلاق“ سندس سامهون هو جيڪو بئنر وانگر ڦڙڪي رهيو هو ۽ ٽين سڀ کان زبردست ڳالهه ان حساس گهڙيءَ جي ياد هئي جڏهن مسافرخاني ۾ مس سدا بهار چنبيليءَ ڪيس چمي ڏئي موڪلايو هو، شايد جيڪر هو چاهي ها ته ان اولمپڪ راند ۾ هو سڀ کان مٿانهون هجي ها. پر هن ڪي ننڍي لاڪون گهر ۾ ڪجهه اهڙي سکيا ڏني وئي هئي جو هن اڳيان اخلاق کان مٿي ڪابه شيءِ نه هئي ۽ هينئر به ان شروعاتي سکيا ۽ مذهبي ماحول جي اثر تي ڪرڪندي هن فيصلو ڪيو ته هن کي هتي نارما وٽ رهڻو ناهي ۽ هڪدم اُٿڻ کپي. پنجن منٽن بعد هي اُٿي ڪڙو ٿيو ۽ نارما وڏي پيار، سک ۽ دوستاني نموني سان ڪيس چمي ڏئي ڪانئس موڪلايو.

هوٽل تي پهچي هن مشين وانگر ڪپڙا لاٿا ۽ سمهڻ جا ڪپڙا پائي پلنگ تي ڏکهو ٿي سمهي پيو. نفساني خواهشن کي هو ڪيڏي عرصي کان دٻائي رهيو هو. هو ”اخلاقي“ زندگي گذاري رهيو هو فقط ان ڪري جو هن زنا جهڙو گناهه نٿي ڪرڻ چاهيو ۽ هن کي رنڊين سان حد درجي جي نفرت هئي پر نارما جي ڇا ڳالهه ڪجي، جنهن ۾ هرڪا سونهن ۽ ڪشش موجود هئي...! هن پنهنجو پاڻ کي مرد ثابت ڪري ڏيکارڻ ٿي چاهيو پر ساڳي وقت هو مرد ٿيندي به ڊنو ٿي.

7

ٻئي ڏينهن منجهند جو ساڍي ٽين وڳي ڌاري ماتسوموتو ڪمپنيءَ مٿان مايوسيءَ جا گهاٽا ڪڪر مڙڻ لڳا. لڳو ٿي ته هن ڪمپنيءَ مٿان هر اها بدبختي جيڪا ٿي سگهي ٿي اها اچي نازل ٿي آهي يا باقي رهيل به بس اچڻ واري ئي آهي. اها تڪليف ڏيندڙ ڊيوٽي ياماگچي صاحب جي ئي حصي ۾ آئي هئي ته پنهنجن آفيسرن کي اطلاع ڪري ته سيٽان صاحب واقعي مس نارما سان گڏ 'سومو' راند ڏسڻ ويو هو، جتان پوءِ سوير ئي موٽيو ۽ نارما سان ويندي وقت به بريف ڪيس سيٽان جي هٿ ۾ هئي. اها خبر اهڙي هئي جنهن جي ٻڌڻ سان گيشا هائوس فون ڪرڻ لازمي هو جو نارما کي منهن ڏيڻ جو اهوئي طريقو هو. ماتسوموتو وارن کي صاف صاف لڳو پئي ته آمريڪا وارن مان جيڪا ٿوري گهڻي اُميد ٿيڻ جو آسرو هو سو به في الحال ٻن سالن لاءِ ته ختم ٿي ويو.

” پوءِ ٽيهريءَ ڌاري هڪ ٻي خبر پهتي جنهن هٽي ماتسوموتو کي هڪ گمنام شاعر ٻڌائي ڇڏيو ۽ هو پنهنجو منهن هٿن ۾ لڪائي سوچڻ لڳو ته دنيا جي هنن جهنجهٽن ۽ پنهنجي شڪست جو منهن ڏسڻ بدران چو نه اچو ڪمونو پائي جپاني رسم مطابق پنهنجو پيٽ چريءَ سان ڪپي عزت جو موت مرجي. ٿلهير مهانڊي فيوجي هارا (ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي انجنيئر) ٻت ٻت ڪندي اها خطرناڪ خبر ٻڌائي ته جنهن اليڪٽرناڪ مشين جو سئمپل هو آمريڪا لاءِ ٺاهي رهيا هئا تنهن جا مڙئي پرزا جوڙڻ بعد اها ڪم نٿي ڪري.

جيتوڻيڪ ماتسوموتو کي اليڪٽرانڪ بابت تمام گهٽ ڄاڻ هئي پر في الحال ان مصيبت جو ٻڌندي ئي پنهنجين اکين سان ان کي ڏسڻ لاءِ انجنيئرنگ ڊپارٽمينٽ جو رُخ ڪيو. انجنيئرنگ ڊپارٽمينٽ ۾ ٽيبل تي اها اليڪٽرانڪ جي سهڻي مشينري رکيل هئي جيڪا هن جي ڪمپنيءَ جي ورڪرن ٺاهي هئي. سيٽانو سانُ - جنهن ماڻهوءَ کي هر طرح سان خوش رکڻو هو، اهو به صبر سان ان مشيريءَ جا سرڪٽ ۽ سئچ هڪ دفعو وري چيڪ ڪري رهيو هو. پر نتيجو وري به ساڳيو ظاهر ٿي ٿيو ته ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي تيار ڪيل هيءَ اليڪٽرانڪ مشينري بيڪار ٺاهي وئي آهي.

ريڪو همت ڪري خوفائتي ماڻ کي ڇيري اعلان ڪيو ته سيٽان سانَ جو فون آيو آهي، مس سدا بهار چنبيلي ڳالهائڻ ٿي چاهي. سيٽان سانَ انهيءَ سمن جي جواب لاءِ فون ڏي ويو ته پٺيان فيوجي هارا انجنيئر ڳالهه ڪئي، ”هن مان کي به ٽي شيون ممڪن ٿي سگهن ٿيون: هڪ ته ٿي سگهي ٿو ته مشين جي بنيادي ڊيزائين جيڪا آمريڪا کان آئي آهي اها غلط هجي. يا ته ان مشين کي ٽيسٽ ڪرڻ وارو اوزار جنهن سان سيٽان سانَ ان کي چڪاسيو، ٿي سگهي ٿو اهو صحيح نه هجي. پر مون سيٽان سانَ سان گڏ ڪم ڪيو آهي، هي تمام سٺو انجنيئر آهي ۽ آخري ڳالهه جنهن لاءِ مون کي ڊپ آهي اها هيءَ ته اسان جيڪا اليڪٽرانڪ مشين ٺاهي آهي ان ۾ ڪٿي ڪو غلط پرزو نه هٽي ويا هجون. هاڻ اهوئي ضروري آهي ته بلو پرنٽس (نقضا) ڪڍي وري مٿان ڪان وٺي جانچ ڪجي ته ڪٿي غلطي ٿي ويئي آهي - شايد ائين ڪرڻ سان غلطي ملي وڃي.“

”ڀلا سيٽان سانَ وٽ نقشن جو ٻيو سيٽ آهي؟“ ماتسوموتو پڇيو، ”جيڪڏهن هجي ته پوءِ هڪ ئي وقت ٻنهي سيٽن کي جانچڻ سان غلطي جلدي ملڻ جا امڪان آهن.“

فيوجي هارا کي پراڻي زماني جا اهي نياپا آڻيندڙ غلام ياد آيا جيڪي خراب خبر آڻڻ تي اڪثر ان ئي وقت قتل ڪيا ويندا هئا. اها سزا ڪين ان ڪري ڏني ويندي هئي جو خراب خبر آڻڻ ڪري مالڪن جي سڪون ۾ رُخنو پئجي ويندو هو. ”نه سائين، هن وٽ ٻيو سيٽ هو سهي، پر هن رات ئي مس نارما کي ڏئي ڇڏيو - وڏيڪ توهان پاڻ سمجهو آهيو.“

”آئون ته هڪ منهن ڪري وڃي ٿو مندر وسايان ۽ گوتم ٻڌ کي ٻاڏايان،“ ماتسوموتو اعلان ڪيو، ”جي

اتان جيئرو نه وريس ته منهنجي وصيت نامي جي ڪاپي ڪبٽ جي مٿئين خاني ۾ ڪاٻي پاسي رکي اٿوَ. چڱو هاڻ سايو نارا - موڪلايانوَ ٿو.“

سيٽان ٽيليفون تي ماسايو جو آواز ٻڌو. گذريل رات هو انهيءَ فيصلي تي پهتو هو ته نارما سان فقط وقت پاس ڪري رهيو آهي باقي هن ڪي چاهت سا ڪانوماسايو (گيشا) سان ئي آهي. هينئر ئي سندس آواز ٻڌڻ سان هن ڪي ائين لڳو ڄڻ نيراني هير سندس سڄي جسم ڪي تازو ڪري ڇڏيو آهي. هوءَ ڪو بهانو پيش ڪري ان ڪان اڳ سيٽان ڪيس شام جي ملڻ لاءِ چيو.

ٻئي ڏينهن صبح جو سيٽان روز جي وقت ڪان گهڻو اڳ آفيس پهتو ته هن ڏٺو ته جپاني انجنيئر فيوجي هارا ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي ٺهيل اليڪٽرانڪ مشينريءَ تي گڪو ٿيو پيو آهي. ان ئي وقت ريڪو چانهه ڪٽي ظاهر ٿي ۽ سيٽان ڪي ٻڌايائين ته فيوجي هارا سڄي رات هتي هو ۽ فقط ٻن ڪلاڪن لاءِ ستو آهي. سيٽان ڪي ضمير مارڻ لڳو ته هو گذريل ڏينهن سوير ئي گيشا سان ملڻ خاطر آفيس مان هليو ويو ۽ هي جپاني انجنيئر سڄي رات ڪم ڪندو رهيو. هن يڪدم پنهنجو ڪوٽ لاٿو ۽ چانهه پي ڪم ۾ لڳي ويو. هن فيوجي هارا ڪي ڏاڍو چيو ته هو پلي وڃي ڪجهه دير سمهي آرام ڪري، پر هن ائين ڪرڻ ڪان انڪار ڪيو. منجهند تائين ٻئي گڏ ڪم ڪندا رهيا ۽ نيٺ هنن ڪي معلوم ٿي ويو ته ان اليڪٽرانڪ مشين جي ڊيزائين جو نقشو- جيڪو آمريڪا مان ٺهي آيو هو- بلڪل غلط آهي.

سموري مسئلي بابت بحث ريڪو ذريعي هڪ ٻئي سان ڪيو ويو. فيوجي هارا پڇيو: ”توهان وٽ پٺيان آمريڪا ۾ ان گهربل مشينريءَ جو اصلي ماڊل آهي؟“ ”آهي،“ سيٽان چيو، ”پر ان ماڊل ۾ هيءَ مشينري ناهي. دراصل پهريون جيڪو ماڊل ٺاهيو ويو هو، ان ۾ ڪجهه تبديليون آڻي هيءَ نئين ڊيزائين ڪڍي هئيسين.“

سهڪيءَ واري جپانيءَ ۾ جهٽ پٽ فيوجي هارا ريڪو ڪان پڇيو ته ڊرائنگ تي ڏس ته آيا ان تي سيٽان جي صحيح ٿيل آهي يا ڪنهن ٻئي جي. بهرحال جنهن به غلط ڊرائينگ ٺاهي آهي گهٽ ۾ گهٽ اهو سيٽان ناهي. فيوجي هارا جا ان بعد چيل جملا ريڪو ترجمو ڪري چيو: ”مونکي اهو چوندي ڏاڍو افسوس پيو ٿئي، پر آئون مجبور آهيان جو مون ڪي ڪجهه نه ڪجهه راءِ ڏيڻ ڪپي ۽ منهنجي راءِ موجب جيڪا ڪجهه غلطي آهي سا بنيادي ڊيزائين ۾ آهي - يعني هن ڊرائينگ ۾ آهي.“

سيٽان ڪنڌ ڌوڻيو. ”آئون مڃيان ٿو، ڏوهه سڄو اسان جو آهي.“

فيوجي هارا ڊرائنگ بورڊ ڪي هٿن سان دٻائي اُٿي بيٺو. ”پوءِ اڇو ته پهرين هين ڊرائينگ ڪي وري نئين سنئين ٺاهيون.“ هن صلاح ڏني، ”مونکي پڪ آهي ته اسان ٻئي ڄڻا گڏجي ڪم ڪنداسين ته ضرور ان ۾ ڪامياب ٿي وينداسين.“

”بلڪل. پاڻ ٻنهي ڪي گڏ ڪم ڪرڻو پوندو،“ سيٽان ورندي ڏني. ”۽ جڏهن نئين ڊرائينگ ٺاهي بس ڪنداسين ته مون ڪي پڪ آهي ته اها پهرين ڪان بهتر ٺاهي وٺنداسين.“

فيوجي هارا خاموشيءَ سان تاڙي ملائي.

”ريڪو سانَ،“ سيٽان چيو، ”مهرباني ڪري ياماگچيءَ ڪي ٻڌاءِ ته آئون سندس ڏنل جپان گهمڻ واري دعوت هن هفتي قبول ڪري نٿو سگهان. ان جا سبب تون پلي پيٽ هن ڪي ٻڌائي سگهين ٿي.“

پوءِ ٻئي انجنيئر ڪم ۾ جنبي ويا. ڳالهه ٻولهه يا صلاح سولي ريڪو جي معرفت ڏيندا وٺندا رهيا، پر انهن ماڻهن وانگر جيڪي هڪ ٻئي ڪي چاهين ۽ عزت ڪن. ان رات ته هو رات جو اٺين تائين ڪم ڪندا رهيا. اجا به دير تائين ڪم ڪن ها پر سيٽان سوچيو ته سندس ساٿي رات ڪان پيرن پر بيٺو آهي ۽ هن ڪي آرام جي سخت ضرورت آهي. ريڪو جي گهڻي استعمال ٿيل ۽ اڌ ڳابري ڦاٽل ڊڪشنري سندس ئي هٿن ۾ هئي، هوءَ سوچيندي رهي ته اجا خبر ناهي ڪيترن ٽيڪنيڪل لفظن جو ترجمو هن ڪي ڪرڻو پوندو جيڪو ڪم هونءَ عام طرح جيتوڻيڪ هن جي وس ۾ وٽ ڪان ٻاهر پئي لڳو.

“ پوءِ جڏهن باقي ڪم ٻئي ڏينهن تي رکي موڪل ڪئي ويئي ته سيٽان ريڪو ڪي ٻاهر وٺي آيو ۽ چيائينس

ته هل ته توکي ڊنر ڪارايان. اليڪٽرانڪس جا ڏکيا ڏکيا لفظ ترجمو ڪرڻ ڪان جان ڇٽڻ تي هن به فرحت محسوس ڪئي. جڏهن هو ڪافي گهڻو ساڪي (جپاني شراب) پي پاڻ کي هلڪو محسوس ڪرڻ لڳا ته سيٽان هڪدم هن ڏي جهڪي چيو:

”ريڪو مان توکي هڪ ڳالهه ٻڌائڻ ٿو چاهيان، ته توسان شادي ڪرڻ وارو مڙس ڀاڳ وارو هوندو. تون تمام دلبر ڇوڪري آهين. ذهين ۽ بيحد ٺاهوڪي.“

جملي جي آخر ۾ جيتوڻيڪ هن ٿورو وڌاءَ ڪان ڪم ورتو پر ته به هوءَ قبول صورت ته هئي.

ريڪو جواب ۾ چيو: ”آئون هڪ غريب خاندان سان تعلق رکان ٿي، سيٽان سائين، ۽ هڪ سٺي ماڻهوءَ جي زال ٿيڻ لاءِ مون وٽ ته ڪجهه به ناهي جو آڇي سگهان.“ هوءَ پنهنجي ڪاڌي پنهنجي ڇاتي تي رکي روئڻ لڳي.

سيٽان کيسي مان رومال ڪڍي هن جي منهن کي پنهنجن هٿن ۾ جهلي سندس ڳوڙها اگهيا. ”ٻي ڳالهه،“ هن چيو، ”ته ريڪو، مون کي تون رچرڊ سيٽان چوڻ بدران فقط 'ڊِڪ' ئي سڏينديءَ ڪر. جنهن نالي وٽڻ سان مونکي پنهنجائپ جو احساس ٿئي ٿو. هڪ دفعو پنهنجي زبان سان مو کي ان نالي سان ته سڏ.“

آلين اکين سان ريڪو هن ڏي نهاريو. ”ڊِڪِ!“ هن چوڻ جي ڪوشش ڪئي.

سيٽان سندس گهر ڏسڻ لاءِ زور پريو پر ريڪو کيس سمجهايو ته هنن جو غريب پاڙو سندس ڏسڻ لائق ناهي. بهرحال پوءِ سيٽان ريڪو کي سٺي موڊ ۾ آڻڻ لاءِ ڳالهيون ڪندو رهيو ۽ اُٿڻ مهل هن جهڪي کيس چمي ڏني.

ريڪو وائڙي ٿي ويئي. ”ڊِڪ سان هي ڇا! مان ته ان جي لائق ئي نه آهيان.“ هن چيو.

”چو نه آهين.“

”چڱو سايو نارا“ ريڪو چيو.

”سايونارا.“

جمع ڏينهن صبح ساڻ مينهن وسڪارو شروع ٿي ويو. مينهوڳي ماتسوموتوءَ جي موڊ ۾ چڱي موج آندي. هن کي اهو سوچي به خوشي ٿي ته مشين جي غلط ڊيزائين ۾ سندس ڪمپنيءَ جو ڪوبه ڏوهه ناهي، پر قدرت طرفان ان ۾ ته خير ٿي ويو، پر پٺيان ماڳهين ٻيون مصيبتون ورائي ويون. جيئن ته هڪ ته ساڪاموتو فلپين ڪان موٽي آيو هو ۽ کين ڊپ هو ته متان آمريڪن جو کين مليل ٺيڪو هو رد ڪرائي نه ڇڏي ۽ ٻي مصيبت- گيشا هائوس جي بلن جو ڍير به پهچي ويو هو، جن موجب پئسا يڪدم موڪلڻا هئا جيئن آئيندي لاءِ منهن مٺي ڪري سگهجي ۽ ڪارپٽ به رهجي اڇي. آخري مصيبت اها ته اليڪٽرانڪ مشين هاڻ وري نئينءَ سنئين ڊيزائين ڪرڻي پيئي- تنهن جي معنيٰ سيٽان کي اڃا به هتي ترسڻو آهي. هاڻ ان لاءِ به ڳالهيون هيون. يا ته کيس ساڪاموتو جهڙي سياڻي جي حملي لاءِ آزاد ڇڏي ڏجي يا ته وري گيشا هائوس جو اڃا به وڏيڪ بل ڀرڻ لاءِ تيار ٿي وڃڻ کپي. مٿين مصيبتن ڪان علاوه ٻي اها ته بدقسمتي ته سڄي هفتي جي آيل ٽپال ۾ ڪوبه نئون ٺيڪو يا ڪم نه آيو هو. نئون ته ٺهيو پر پهرين ٺهيل شين جو به آرڊر آيل نه هو.

ماتسوموتو جي آفيس جي انٽرڪام جي گهنٽي وڳي. فون کنيائين ته ٻئي پاسي کان ياماگچي هو جيڪو ساڻس اچي ملڻ لاءِ اجازت وٺي رهيو هو. اڌ منٽ ڪان پوءِ هو پهچي ويو ۽ پنهنجي باس سان ڳالهائڻ لڳو:

”آئون هڪ خوشخبري ڪٺي آيو آهيان.“ هن چيو، ”ڪالهه شام جو سيٽان سانُ دير تائين ڪم ڪندو رهيو. ان بعد هن ريڪو سان گڏ رات جي ماني وجي ڪاڌي. ان ريت هو نارما ڪان به پري رهيو ته گيشا گهر ڪان به.“

”ريڪو کي پرڪشش سڏڻ ڪٺي ممڪن به هجي،“ ماتسوموتو چيو، ”پر هن جو گيشا سان مقابلو ڪرائڻ ائين آهي جيئن ڪنهن هٿيار بنا پوليس واري کي انهن ڌاڙيلن پٺيان پڄائجي جن وٽ طاقتور هٿيار هجن.“

ياماگچيءَ هائوڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻيو. ”آئون سچ پچ ته سيٽان سانَ کي عزت جي نگاهه سان ڏسان ٿو جنهن

اسان جي آفيس جي نوجوان عورت کي ان لائق سمجهيو آهي جڏهن ته ان کان بهتر عورتون هو حاصل ڪري سگهي ٿو. سچ پچ ته سيٽان جي ان ڳالهه منهنجي دل ۾ آمريڪن لاءِ ويٺل تاثر کي بهتر بڻائي ڇڏيو آهي.“

”منهنجي تاثر کي پڙ،“ ماتسوموتو مڃيو. ”پلا تو ڪجهه محسوس ڪيو آهي ته هاڻ مس سدا بهار چنبيليءَ ۾ هن دلچسپي گهٽائي ڇڏي آهي.“

”هن هفتي سيٽان هن سان فقط هڪ دفعو مليو، پر ان جو سبب اهو به ٿي سگهي ٿو ته هن کي سچو هفتو واندڪائي نه ملي هئي. ٿي سگهي ٿو سياڻ پرهيڻءَ موڪل هجڻ ڪري هو هن سان وري ملڻ جي ڪري.“

”سياڻ پرهيڻءَ؟“ ماتسوموتو منهن بڇڙو ڪيو.

ياماگچيءَ ڪجهه ڳالهائڻ لاءِ هٿ مٿي ڪنيو. ”گذريل هفتي جو بل ڪو ايڏو گهٽو نه هو. ڇو جو ڪائڻ پيئڻ ۾ گهمڻ ڦرڻ جا سڀ بل هو پاڻ ٿو ڏئي. هو ته اهو پيو سمجهي ته پاڻ مس سدا بهار چنبيليءَ کي پيو وندرائي ۾ مزو وٺرائي. ڪيس اها چاڻ ڪنهن پر ڪانهي ته سندس وندر لاءِ اسان کي گيشا ڳري اجوري تي رکڻي ٿي پوي.”

”واقعي،“ ماتسوموتو مڃيو، ”مس سدا بهار چنبيليءَ کي فون ڪري اهو سمجهائينس ته هوءَ سيٽان کي سياڻ پرهيڻءَ وارا موڪل جا ڏينهن هتي رهي ڪم ڪرڻ کان نٽائڻ تي مجبور ڪري ۽ ڪيس پاڻ سان وٺي ڪيڏانهن پري گهمڻ نڪري وڃي، جيئن هو ساڪاموتو جي چنبي ۾ نه اچي سگهي.“

”ان لاءِ اُتامي تمام رومانوي جاءِ آهي.” ياماگچيءَ صلاح ڏني.

ماتسوموتو ڪجهه دير لاءِ اکيون بند ڪري ڇڏيون. ”ها، اها ته بلڪل آهي.“ هن هائوڪار ۾ وراڻيو.

8

چنچر جو ڏينهن سيٺان لاءِ خوبصورت ڏينهن هو. ڪاماڪورا جي جابلو شهر مان هڪ ايئرڪنڊيشن ٽوئرسٽ بس مسافرن ڪي ڪٽي لنگهي رهي هئي. ويٺل مسافر درين مان شهر جو خوبصورت نظارو ڪري رهيا هئا. بس ڊرائيور هٿ ۾ مائيڪرو فون ڪٽي، شهر جي خاص خاص جاين وٽان لنگهڻ وقت انهن بابت ٻڌائي رهيو هو.

سيٺان سيٽ تي ٽيڪ ڏيئي ٿوري دير لاءِ اکيون پوري وري پٽيون ۽ پڪ ڪئي ته اها هڪ حقيقت آهي يا خواب. جمعي جي ڏينهن تائين جپاني انجنيئر فيوجي هارا سان گڏ سيٺان ڪم ۾ سخت رڌل هو. منجهند ڌاري فيوجي هارا ڊيزائين مان مطمئن ٿي سيٺان ڪي چيو هوته ڪيس چڏيو وڃي ته موڪل جا ٻه ڏينهن ان ڊيزائين ڪي گهر ۾ ڪٽي وڃي آخري دفعو آرام سان ٽيسٽ ڪري ۽ پاڻ به اهي ٻه ڏينهن فرحت ڪري.

واندڪائيءَ جو سوچي سيٺان هڪدم مس سدا بهار چنبيليءَ ڪي فون ڪيو هو. ايتري ۾ ريڪو به اچي پر ۾ بيٺي ۽ ڪم ڪار جو پڇڻ لڳي هئي. سيٺان ريڪو جي مدد سان هن سان ڳالهايو ۽ چنچر آچر موڪل جا ڏينهن ڪٽي گڏ گذارڻ لاءِ چيو هو.

جواب ۾ هن پڇيو ته هن ڪي ڪٽي ويندي خوشي ٿيندي. ريڪو سامونڊي ڪناري واري هنڌ 'اُتامي' ڏي وڃڻ لاءِ ڪين صلاح ڏني جيڪا هن جهٽ پٽ قبول ڪئي.

پوءِ ريڪو سندن لنچ لاءِ بندوبست خوبصورت هوٽل هاڪونيءَ ۾ ۽ رات جي ماني ۽ ٽڪڻ جو بندوبست اونويا مسافرخاني ۾ ڪرايو.

بس جبلن جي وچ ۾ هلي رهي هئي جتي هوا ايڏي ته صاف ۽ تازي هئي جو چڻ ته هر ڪنهن شيءِ دنيا ۾ هاڻ جنم ورتو هجي. ڪوبه دونهون، ڌوڙ ۽ غلاظت جهڙي شيءِ ته منجهس بلڪل موجود نه هئي. پر ۾ ويٺل گيشا- ماسايو جو پاسيرو پوز سيٺان غور سان ڏٺو. سندس نڪ نه گهٽو اندر پيٺل هو ۽ نه وري گهٽو اُڀ هو. نرڙ ڪليل ۽ ڪشادو جنهن تي سندس وارن جو نمونو وٽيو پئي. بس اکين ۾ جي ٿورو فرق نه هجي ها ته هوءَ هڪ حسين يورپين عورت سمجهي وڃي ها.

ٽوئر جي انچارج مائڪرو فون تي اعلان ڪيو ته اسين فيوجي - هاڪوني - ايزو نالي هڪ قومي پارڪ ۾ گهڙي رهيا آهيون. گهمندڙن جي هن پارٽيءَ کي ٻيڙي ذريعي هيءَ ڍنڍ پار ڪرائبي. ان بعد ڪيبل ڪار ذريعي ٻرندڙ جبلن جو نظارو ڪرايو ويندو. پر ۾ جيڪا هوٽل آهي اتي لنچ ڪارائي ويندي.

ٻيڙيءَ جو سفر ڏاڍو مزيدار رهيو، باقي ڪيبل ڪار جو سفر - هڪ جبل جي چوٽيءَ کان ٻي جبل جي چوٽيءَ تائين - رت سڪائيندڙ هو. منجهند جي مانيءَ کان پوءِ هڪ ڪار انتظار ۾ بيٺي هئي جيڪا هنن ٻنهي کي اُتامي شهر ۾ وٺي آئي. اڌ رستي تي کين فيوجي ياما (جبل) نظر آيو- جنهن کي ڏسي سيٺان ٿڌو ساهه کنيو. لازمي طور ڊرائيور ڪار بيهاري جيئن هي چڱيءَ طرح هن پربت کي ڏسي سگهن.

”فيوجي - سانُ (فيوجي سائين) جپان لاءِ فخر آهي.“ ماسايو چيو، ”منهنجو گيشا وارو نالو به ان جي پويان رکيل آهي. وَڪاري ماسڪا (سمجهين ٿو؟)“

سيٺان ماسايو جو هٿ جهلي چيو: ”تون واقعي ان جي لائق آهين.“

ڪيترن منٽن تائين هو جبل جي سونهن ۽ سحر جو جائزو وٺندا رهيا. پوءِ ڪار اُتامي ڏي رواني ٿي. سندن رهائش لاءِ اتي سمنڊ جي ڪناري تي اونويا نالي مسافرخانو هو جنهن جي رجسٽر تي هنن پنهنجا نالا اچي لکيا. ڪلارڪ کين ٻڌايو، ”توهان جي آرام ڪرڻ ۽ ماني کائڻ لاءِ اسان وڏي ۾ وڏو ڪمرو رکيو آهي جتي ويهي توهان سامهون سمنڊ جو نظارو ڪري سگهو ٿا. پرسان سمهڻ جو ڪمرو آهي جيڪو البته ٿورو ننڍو آهي.“

ڪمرو واقعي واهه جو هو. سامهون حد نگاهه تائين سمنڊ جو نظارو ٿي سگهيو ٿي، پاسي کان سرسبز ٽڪريون ۽ باغيچا هئا. ڪمري جو فرش سنهي پيس جي ٽوئنئريءَ سان ڍڪيل هو، ڪنڊ ۾ رکيل ريفريجريٽر - فقط هلڪي پڻ پڻ ڪري رهيو هو. دريءَ اڳيان روايتي ڪرسيون ۽ ٽيبل رکيل هئا. هو اڪيلا ٿيا ته سيٽان ماسايو جو جائزو ورتو. هن ڪيس پيئندو ڏسي سندس سونهن ۽ پنهنجي زندگيءَ تي غور ڪيو- جنهن ۾ عجيب تبديلي اچي چڪي هئي. هن دل ئي دل ۾ ڏٽيءَ جا ٿورا مڃيا.

ماسايو ٽيبل تي رکيل ٻه يوڪاتا ڪٽي هڪ سيٽان کي پائڻ لاءِ ڏنو. ”اچي سائين، هي پايو. دوزو!“ هن چيو ۽ ٻيو کڻي باٿ روم ۾ هلي ويئي. هن کي خوش ڪرڻ لاءِ سيٽان يوڪاتا پاتو ۽ ان ۾ لڙڪيل اڳٽ چيلهه جي چوڏاري چڱيءَ طرح ٻڌو. هوءَ پڻ اهو سنهو چوغي جهڙو يوڪاتا پائي ٻاهر نڪتي ۽ پنهنجن وارن کي کولي اچي هن جي پرسان بيٺي ۽ هن اڳٽ کي مختلف نموني سان ٻڌو. ”سائين، ان تي جوراب نه پائبا آهن.“ هن چيو ۽ جهڪي سيٽان جا جوراب لاهڻ لڳي. سيٽان کي ان وقت شديد خواهش ٿي رهي هئي ته هن کي ڪٽي چمي ڏئي، پر هن ان عمل کي فقط لفظي ويس پهرايو: ”تون ايڏي ته سهڻي آهين جو مون کي ته يقين ئي نٿو اچي.“

”تون منهنجو 'يو ئي - تومو داچي' (تمام سٺو دوست) آهين.“ هن نرميءَ سان چيو. ”هلو ته ٻاهر چڪر تي هلون.“

”هنن ڪپڙن ۾-؟“ سيٽان پڇيو.

جواب ۾ هوءَ کلڻ لڳي: ”تون جپان ۾ آهين، ۽ جپان جا اهي ئي ڪپڙا آهن.“ خوشيءَ وچان هوءَ سيٽان جو هٿ جهلي ڪيس در کان ٻاهر ڇڪي آئي.

لابيءَ ۾ ويٺل ڪنهن به ماڻهوءَ سندس يوڪاتا ڏي ڌيان نه ڏريو، مسافرخاني جي ٻاهرين در وٽ خدمتگار ڇوڪري ڪاٺ جون چاکڙيون (گيٽا) سندن پيرن ۾ وڌا. ڪاٺ جون چاکڙيون جن جي ترن ۾ ٻه ٻه پٽيون لڳل هيون تن سان سيٽان کي پهرين ته هلڻ جو ڏانءُ نه آيو. هلڻ وقت هر هر اڳيان جهڪي ٿي ويو. پر پوءِ ٺهي ويو ۽ چاکڙين جو آواز پڙ وٽڻ لڳس. هن کي ائين محسوس ٿيو ڄڻ هو ٻه ڪنهن طرح جپاني لڳي رهيو هجي. ۽ ٻي ڳالهه ۾ ڪٽي نه پر ڪپڙن ۾ ته ساڻس گڏ هلندڙ ڇوڪريءَ- مس سدا بهار چنبيليءَ- سان مئچ ڪري رهيو هو. بهرحال ڪجهه دير چڪر ڏئي واپس هوٽل ڏي ورڻ لڳا. هو هڪ اهڙو مرد لڳي رهيو هو جنهن ڄڻ هڪ خوبصورت عورت جو پيار کٽي ورتو هجي. پلا زندگيءَ ۾ ٻيو هن کي ڪتو ٻه چا ٿي.

هوٽل جي لابيءَ ۾ پهچي گيشا- ماسايو فرنٽ ڊيسڪ (استقباليه) جي ڪلارڪ کان ڪجهه پڇيو جنهن ساڄي پاسي ڏي اشارو ڪيو. هوءَ سيٽان کي اوڏانهن وٺي هلڻ لڳي. ”ڊڪِ هن مسافرخاني ۾ وهنجڻ لاءِ زبردست حوض آهي. توکي ضرور پسند ايندو.“ زمان مستقبل جو جملو ٿاهيندي هوءَ هبڪڻ لڳي.

ٻئي ڄڻا ڪجهه وکون اڳيان هلي پوءِ هيٺ لٿا ۽ دروازو کوليو. در جي اندرئين پاسي هڪ پوڙهو انچارج ويٺو هو جنهن کين ٻه ٽوال ڏنا ۽ پاسي کان رکيل تارن جي ٽوڪرين ڏي اشارو ڪيو. سامهون واري در کان هڪ جپاني بلڪل اُگهاڙو وهنجي سهنجي پئي آيو. گيشا هن ڏي ڪوبه ڌيان نه ڏريو ۽ نه وري هن ئي هن عورت ڏي توجهه ڏنو. هن تارن واري ٽوڪريءَ مان يوڪاتا ڪڍي پاتو. پوءِ سيٽان کي ڳالهه سمجهه ۾ آئي.

”ماسايو سانَ هي ڪميونٽي- باٿ (عوامي تالاب) ته نه آهي؟“

”ها. ۽ هتي جي سٺن حوضن مان هڪ آهي. هن حوض ڪان ئي هي مسافرخانو مشهور آهي. اڄ مون سان گڏ اچ.“ هن سيٽان کي ٽوڪري ڏني، ”دوزو.“ (اچي وٺ). سيٽان چيو، ”ماسايو، آئون ڪڏهن ٻه ائين اُگهاڙو ٿي نه وهنتو آهيان ۽ نه ئي ڪنهن ڇوڪريءَ جي اوگهڙ ڏٺي اٿم.“

هن ٿورو مرڪندي ۽ چرچي مان جهڪي چيس:

”ته پوءِ اها عزت افزائي مون کي ئي نصيب ٿيندي.“

هن ٻي ٽوڪري پاڻ ڏي ڇڪي ۽ جڏهن هن ڏٺو ته هوءَ پنهنجي يوڪاتا (چوغي) جو اڳٺ ڪولي رهي آهي ته ڪيس به پڪ ٿي ويئي ته هاڻ بچڻ جي ڪابه واهه ناهي. لاچار پنپرو ٿي پهرين جاڪڙيون، پوءِ ڪڇو ۽ پوءِ يوڪاتا لاهي ٽوڪريءَ ۾ وڌائين.

”ٽوال ياد ڪري ڪڻجان“.“ ماسايو چيس.

پلارو ٽوال- جڏهن بدن تي ڪجهه به نه هجي ته ٽوال واقعي وڏي ڳالهه ٿيو پوي. جيڪڏهن هو ان کي ٻانهن تي رکي ڪٽي هلي ته به...

هو ٽوال ڪڻڻ لاءِ مڙيو ته سامهون ماسايو نظر آيس، سندس پٺ هن ڏي هئي، ۽ پنهنجن ڪپڙن جي ٽوڪري تختي تي رکي رهي هئي. سيٽان ڏٺو ته هوءَ بلڪل الف اُگهاڙي هئي پر ڏاڍي سڪون سان بيٺي هئي- ڄڻ ڪا ڳالهه ئي نه هجي. سيٽان پنهنجي ٽوڪري هن جي ٽوڪريءَ جي پر ۾ رکي.

ماسايو ڏاڍي آرام سان پنهنجو ٽوال ڪنيو ۽ اندرين دروازي ڏي هلڻ لڳي. سيٽان وڌي دروازو ڪوليو ۽ پوءِ وڏي خبرداريءَ سان هن جي پٺيان هلڻ لڳو.

اندر هڪ گول وڏو حوض هو جيڪو ڪنهن زماني ۾ اٽليءَ جي شهر روم ۾ هوندو. منجهس پاڻي هڪ پاسي ڪان ڦوهاري وانگر ٿي هيٺ وچ تي ڪريو. ٻاهر سخت سيءَ هوندي به هتي اندر گرمائش هئي. ڪيترائي اُگهاڙا ماڻهو- مرد، عورتون ۽ ٻار حوض ۾ وهنجي رهيا هئا يا حوض جي ٻاهران، ان جي چوڌاري آند تي ليٽي آرام ڪري رهيا هئا. ائين ٿي لڳو ڄڻ پراڻي زماني جي وحشي ماڻهن جي عياشيءَ جي محلات هجي.

گيشا ماسايو هن کي هڪڙي پاسي اچي بيهاريو جتي ڪيترائي گرم ۽ ٿڌي پاڻيءَ جا نل هئا. انهن جي پرسان صابڻ دانيون، اسٽول ۽ پلاسٽڪ جون بارديون رکيون هيون. مس سدا بهار چنبيليءَ گرم ۽ ٿڌي پاڻيءَ جي نلن کي هڪ جيترو ڪولي ٻه بارديون ڀريون. پوءِ سيٽان ڏي منهن ڪري بيٺي. سيٽان کي پهريون دفعو هن جي سچي اوگهڙ جو جهٽڪو اڪين ذريعي محسوس ٿيو.

”پهرين پاڻ کي، هن پاڻيءَ سان صاف ڪرڻو پوندو.“ هن سيٽان کي سمجهايو ۽ پوءِ ائين مرڪڻ لڳي ڄڻ چئي رهي هجيس ته هي سڀ ڪجهه جيتوڻيڪ تو لاءِ نئين ڳالهه آهي - پر آهستي آهستي سکي ويندين.

هن پاڻيءَ جي هڪ باردي سندس حوالي ڪئي. ”دوزو“ (اچي وٺ) هن چيو. پوءِ هوءَ اسٽول تي ٿي ويٺي. هن پنهنجن وارن جون ڇڳون جهلي مٿي جي مٿان وچ تي رکيون ۽ ٿورو اڳيان جهڪي. چئيوان ٻار وانگر سيٽان هن جي مٿان پاڻي نائيو. موٽ ۾ هن مرڪي مهرباني چئي، ۽ صابڻ ڪٽي پاڻ کي هڻڻ لڳي. سيٽان باردين کي پاڻيءَ سان وري ڀري هاڻ پنهنجي مٿان نائڻ لڳو. پوءِ پٺ ڏي منهن ڪري صابڻ هڻڻ لڳو. صابڻ هٽي هن پاڻيءَ لاءِ جهڙو پٺيان نهاريو ته هوءِ پاڻيءَ جي باردي ڀري بيٺي هئي. سيٽان کي ويهڻ جو اشارو ڪيائين ۽ هو اٺندي اٺندي ويهي رهيو. گوڏا چاتيءَ ۾ ۽ هٿ ٽنگن جي چوڌاري ويڙهي ائين ٿي ويٺو ڄڻ بند ٿيل جئڪ نائيف (ڪئنچي، ڪٽر، اوپنر ۽ چريءَ وارو چاقو) هجي.، هن مٿانس باردي اونڌي ڪئي ۽ گرم پاڻيءَ جي لار پٺيءَ تي لڳل صابڻ کي صاف ڪندي وئي. پوءِ ٻي باردي چاتي تي وڌي. جيئن ئي سيٽان اکيون صاف ڪري مٿي نهاريوته هوءَ خالي باردي ۽ جادوءَ ڀريل نگاهن سان هن ڏي ڏسي مرڪي رهي هئي. سندس جسم جيتوڻيڪ صابڻ جي گجيءَ سان ڍڪيل هو ته به سهڻو لڳي رهيو هو. بدن جا ونگ ۽ ور وڪڙ ليپائيندڙ هئس. چيلهه پوري ٻني ۽ چاتيون ڀريل. سيٽان ڊگهو ساهه ڪٽي پنهنجو پاڻ کي هوش ۾ رکيو. پئرس وارن سونهن جي مقابلي ۾ وينس کي سونو صوف انعام ۾ ان ڪري ڏنو جو هيءَ مس سدا بهار چنبيلي نه اتي موجود هئي ۽ نه مقابلي ۾ حصو ورتو هئائين. نه ته صحيح معنيٰ ۾ سونهن جي ديويءَ هيءَ آهي.

هوءَ هيٺ ٿي ويٺي ۽ سيٽان ڏي مٿي نهاريائين. ”پاڻي وجهندئو؟“ هن پڇيو. سيٽان ٽي بارديون هڪ ٻئي پويان ڀري هن مٿان نائيون ۽ صابڻ جي سڄي گجي پاڻيءَ سان گڏ هلي وئي. هاڻ سندس جسم جي لسي ۽ کير جهڙي اڇي چمڙي چمڪڻ لڳي. پوءِ هوءَ اُٿي بيٺي- عاج جي هڪ مڪمل مورتيءَ جيان، سيٽان

ڪي هٿ ڪان جهلي حوض ڏي وڌڻ لڳي، جتي ٻيا به هئا.

”واٽر وارم“ (پاڻي ڪوسو اٿئي.) هن سيٺان کي چتاءُ ڏيندي ٻڌايو. ”پاڻ کي آهستي آهستي ٿي حوض ۾ گهڙڻ کپي.“

اهو چتاءُ ضروري هو جو حوض جو پاڻي واقعي گرم هو ۽ نه سهڻ ڪان ٿورو ڪو گهٽ. پاڻ کي جهلڻ لاءِ پسي ڪان لوهي پائيپ هئا. سيٺان جيسين پاڻ کي سنڀالي تيسين انهن کي جهلي بيٺو. حوض جي چوڌاري بين ماڻهن جا مٿا ۽ ڪلها نظر اچي رهيا هئا. ٿوري دير کان پوءِ سامهون در ڪليو ته هن پيري هڪ سڄو ڪٽنب- ماءُ پيءُ ۽ مختلف ڄمارن جا پنج ٻار گهڙيا- سڀئي الف اُگهاڙا هئا، پر ڪنهن کي به پنهنجي اوگهڙ جو ذرو به احساس نه هو. ٽي ننڍا ٻار ته پاسي کان ٺهيل هڪ ننڍي حوض ۾ هليا ويا جتي ٻارن جا رانديڪا به پيا هئا. باقي جوان پٽ ۽ ڌيءَ پنهنجي ماءُ پيءُ سان گڏ نل تان وهنجي سهنجي وچ واري وڏي حوض ۾ اچي گهڙيا جتي سيٺان وارا به هئا.

”توکي ڪميونٽي باٿ (عوامي تلاءُ) وڻي ٿو؟“

”تمام گهڻو وڻي ٿو،“ سيٺان وراڻيو، ”پر ايتري گرم پاڻيءَ ۾ ته ڇڻ بيهوش ٿو ٿجي.“

هن حوض جي ڪپر وٽ وچي ٽوال ڪنيو ۽ ٿڌي پاڻيءَ مان ٻوڙي سيٺان جي منهن کي اگهيو. ان بعد ٻئي ٻاهر نڪري آيا. نلن وٽ وچي ٿڌي پاڻيءَ جون ٻه ٽي بارديون مٿان هاري پنهنجي بدن کي اگهي ٻاهر نڪتا ۽ ٽوڪريءَ مان ڪپڙا ڪڍي پاتا.

”هاڻ گهر هلجي.“ ماسايو صلاح ڏني.

هوءَ واپسيءَ جو رستو وٺي پنهنجي وڏي ڪمري ۾ آيا. ماسايو دريءَ وٽ ويهي پنهنجن وارن کي برش سان لسو ڪيو. سيٺان ريفريجريٽر کولي ڏٺو:

”ماسايو، هن ۾ ته بيئر، ڪوڪ ۽ ٻيا شربت به پيا آهن. تون ڇا پيئڻ پسند ڪندينءَ؟“

”ڪوڪا ڪورا“ (ڪوا ڪولا) هن جواب ڏنو.

سيٺان ڪوڪا ڪولا کولي هن کي ڏني ۽ بيئر پاڻ لاءِ کولي اچي ويٺو. مس سدا بهار چنبيليءَ وارن کي برش ڏيندي دريءَ مان سامهون ڏٺو: ”بيوٽيفل جپان“ هن چيو.

سيٺان پنهنجن هٺن سان هن جو منهن آهستي آهستي مٿي ڪري هن جي اکين ۾ نهاريو: بيوٽيفل جپان“ هن ورجايو.

هوءَ رڙهي اچا به سندس پر ۾ ٿي ويٺي ۽ هن پنهنجا ڪلها هن جي جسم سان گسايا.

سيٺان جي دل ٽڙڻ لڳي پر سڄي زندگي احتياط سان هلڻ واري عادت هن وقت به آڏو اچي ويس ۽ پنهنجو پاڻ کي سنڀالي ورتائين. اجا هن سان واقفيت ٿئي کي ٻه هفتا به مس ٿيا آهن- هن سوچيو ۽ آهستي آهستي ڪري هٿ ڀرا ڪري ڇڏيائين ۽ رڙهي پري ڪرسيءَ تي اڪيلو وڃي ويٺو.

جيئن ئي هن بيئر پيئڻ شروع ڪيو ته در تي ڪنهن آهستي ڪڙڪو ڪيو. ماسايو بنا ڇرڻ پرڻ جي جپانيءَ ۾ جواب ڏنو ۽ موٽ ۾ ڪمونو ۾ هڪ ڇوڪري اندر گهڙي، جهڪي ۽ مانيءَ جي لاءِ ننڍي ٽيبل ٺاهڻ لڳي. پوءِ گاديلا ٺاهي ٻاهر هلي ويئي. ٿوري دير بعد مانيءَ جا ٻه خومچا ڪڍي آئي ۽ ٽيبل تي سجائي رکيائين ۽ پوءِ ٻاهر هلي ويئي.

ان ۾ ڪو شڪ ناهي ته هن مسافرخاني جي ماني ٻه واهه جي هئي. ماني کائڻ بعد ماسايو ٻاهر نڪري واڪ ڪرڻ جو خيال ڏيکاريو. سمنڊ جي ڪناري تي شام جي لڳندڙ ٿڌي هير ۾ عجيب نشو هو. واپس موٽڻ تي هو ٿوري دير باغ ۾ لڳل پينگهن ۾ اچي ويٺا. سيٺان سڪون محسوس ڪري رهيو هو. سندس آمريڪا جي دنيا ڪان هيءَ دنيا نرالي هئي. هو ماسايو کي ڏسي هن بابت سوچڻ لڳو- جيڪا ڪيس گيشا گهٽ هڪ عورت وڌيڪ لڳي ٿي- هن به اهوئي ٿي چاهيو.

چوڌاري اوندهه ڇانئجڻ تي باغيچي جون هلڪيون بتيون ٻريون. هاڻ هڪ هڪ منٽ قيمتي هو. ٿورن ئي ڏينهن بعد هي جپان ڇڏي رهيو هو، ٿي سگهي ٿو هن کي ماسايو جو وري ديدار نصيب نه ٿئي.

هوءَ پنهنجي پينگهي مان لهي هن وٽ آئي ۽ هٿ کان جهلي پڇڻ لڳي: ”ڪمري تي هلون؟“ هن سيٽان جي نظرن سان نظرون ملائيندي چيو. سندس نظرن ۾ ڪليل پيغام هو.

جڏهن هو ڪمري تي پهتا، ته ان ۾ ڪافي تبديلي اچي چڪي هئي. نوڪرياڻيءَ ماني کائڻ واري ٽيبل ۽ ڪرسيون ڪڍي ڇڏيون هيون. پٽ تي ٽيبل لئمپ پري رهيو هو جنهن جي هلڪي روشني ڪمري جي فقط ٿوري حصي ۾ اچي رهي هئي. تڏي جي وچ تي به هنڌ هڪ ٻئي جي پرسان وڇايل هئا.

سيٽان اندر گهڙندي ٿورو هبڪيو ته آيا هن کي رات جي وقت ڪمري ۾ اندر اچڻ گهرجي يا نه. ماسايو ان مسئلي جو حل ڪنڌ جي ڌوڻ ۽ هڪڙو ئي جپاني لفظ 'دوزو' چوڻ سان حل ڪري ڇڏيو. 'دوزو' هڪ اهڙو جپاني لفظ آهي جيڪو توهان کي هر ڳالهه جو لائسنس ڏيو ڇڏي ته جيڪي ڪرڻ چاهيو ٿا پلي ڪريو- اکين تي، يا جيڪي ڪري رهيا آهيو پلي ڪندا رهو.

جيئن ته اجا رات جا نو به نه ٿيا هئا ان ڪري سيٽان هن جي اجازت قبول ڪئي ۽ اندر آيو. گيشا فرج مان ٻه ٿڌيون بيئر جون بوتلون ڪڍي گلاس ۾ اوتيون. هڪ سيٽان جي اڳيان ۽ هڪ پنهنجي اڳيان رکي سامهون شهر جون بتيون، ٽڪريون ۽ مٿي تارا ڏسڻ لڳي، جن لامحدوديت جو احساس ٿي ڏنو. ڳالهائڻ جي ڪا ضرورت نه هئي. سيٽان ته گيشا کي فقط ڏسي پئي ٺريو. هوءَ صحيح معنيٰ ۾ سونهن جو مجسمو هئي. سندس صورت ۽ سيرت، ڪردار ۽ بذات خود پاڻ سڀ مڪمل هجڻ جو مثال هئا.

”انگريزي ڳالهائيندي مون کي ڏاڍي ڏکيائي ٿي ٿئي.“ هن ڳالهائڻ شروع ڪيو. ”تون پهريون ڌاريون آهين جنهن سان مون انگريزي ڳالهائي آهي.“

سيٽان ڪنڌ ڌوڻي ان ڳالهه جو اظهار ڪيو ته هو اها ڳالهه محسوس ڪري ٿو. ”تون ڪيترين ئي سٺاين جو مالڪ آهين. تون عظيم انسان آهين، سيٽان. ان ڪري مان توکي هڪ ڳالهه ٻڌائڻ ٿي چاهيان ته تون مون کي وساري ڇڏ. آئون ڇوڪري نه آهيان. آئون گيشا آهيان. تولاءِ، ڪنهن ڇوڪريءَ جو ساٿ ضروري آهي- مس نارما جهڙيءَ جو.“

انهن جملن هن کي ڌونڌاڙي ڇڏيو. هن ته اهو به ڪونه سوچيو هو ته نارما جي هجڻ جي به ڪا هن کي خبر هوندي. هو ٿونٺ جي زور تي ٿورو اپو ٿي ويٺو. ”تون هن کي سومو- مئچ تي وٺي ويو هئين جتي ڪيترين ئي گيشائن توکي ڏٺو هو.“ هن ٻڌايس، ۽ پٽ تي وڇايل توئنريءَ تي پنهنجي چيچ ڦيرڻ لڳي، چڻ ڪا شڪل ٺاهي رهي هجي. ”تون اتان سوير ئي اُٿي ويو هئين.“ هن وڌيڪ چيو،“ ”نهنجي خيال ۾ ته شايد پوءِ تون هن جي ڪمري تي به ويو هئين.“

” جي ها. آئون ويو هوس.“

”ڪا فڪر جي ڳالهه ناهي. مرد مختلف زندگي گذارين ٿا، سيٽان سائين.“ پوءِ هن توئنريءَ تي آڱر ڦيرڻ بند ڪري پنهنجو مٿو مٿي ڪنيو، ۽ اکيون هن ۾ کپايون. ”آئون گيشا آهيان، پر مون اهائي ڪوشش ڪئي آهي ته توسان دوستي نڀايان. ريتون رسمون جيتوڻيڪ اجازت نٿيون ڏين، پر آئون ان هوندي به ڪوشش جاري رکندي اچان. پر هاڻ سوچيان پئي ته اهي ريتون صحيح آهن.“ هوءَ ڪنڌ هيٺ ڪري ماٺ ٿي ويئي.

سيٽان پنهنجي سڄي همت گڏ ڪري ڪانئس اها ڳالهه پڇي جنهن جو هن کي سڀ کان گهڻو ڏپ هو.

”تنهنجي معنيٰ تون هاڻ مون سان نه ملندينءَ؟“

هن پنهنجو ڪنڌ ساڄي کابي ڌوڻي نهڪار ڪئي.

”ڇو پلا؟“ سيٽان پڇيو.

جواب ۾ مس سدا بهار چنبيليءَ فقط سيٽان ڏي نهاريو.

سيٽان وري ڪانئس پڇيو: ”ڇو پلا؟“

هن منهن ڪٽي ٻئي پاسي ڪيو جيئن ڪيس سيٽان ڏي ڏسڻو نه پوي. ”ڪميونٽي باٽ تي،“ هوءَ چوڻ لڳي، ”تو مون سان سچ نه ڳالهايو.“ هن اهي لفظ جيڪي ڳالهائڻ نٿي چاهيا سي نيٺ چئي ڏنا ۽ ان سان گڏ سندس اکين مان ڳوڙها ڳڙڻ لڳا.

”تو چيو هو... ته... تو ڪنهن به ڇوڪريءَ کي... مون کان اڳ اُگھاڙو ڏٺو ناهي.“

”اها حقيقت آهي،“ هن اعتماد سان چيو.

پر هوءَ اهڙو ڏيک ڏيڻ لڳي ڄڻ صفا ڪانه پئي ٻڌي. ”منهنجي خيال ۾ ته آئون ڪير ٿيندي آهيان پڇڻ واري. پر توهان کي گھٽ ۾ گھٽ مون سان ڪوڙ ڳالهائڻ نه کپي.“ اهو چئي هن پنهنجو منهن ڪٽي هٽن سان ڍڪيو.

”ماسايو، اها حقيقت آهي...“

هن پنهنجا هٿ پري ڪيا ۽ ڌيرج سان چيو: ”تو هينئر مون کي ٻڌايو ته تون نارما سان جي گھر ويو هئين. آئون نارما سان کي چڱيءَ طرح سڃاڻان ٿي. هوءَ ساڪاموتو سان جي رکيل آهي ۽ تون ان جي گھر وئين.“

”ها، بس رڳو گھر ئي ته ويو هوس. باقي نارما سَان سان گڏ ستو هرگز نه هوس.“

”ڇو؟ اهو ڪيئن؟!“ هن جواب جي طلب ڪئي.

”ڇو جو منهنجو پيار توسان آهي.!“

سيٹان هاڻ وچي اهي لفظ ڇيا جيڪي جيتوڻيڪ سچو ڏينهن سندس چپن تي هئا، پر چوندي لڄ ٿي ٿيس.

”ڇا واقعي توکي مون سان پيار آهي.“

”ها. ها. منهنجي جان، مون کي توسان پيار آهي. تون سمجھين ڇو نٿي، ته مون نارما کي به ان ڪري ڇڏي ڏنو جو مون کي توسان پيار آهي. مون کي تون ٿي گھرجين.“

ان ئي مهل سيٹان کي محسوس ٿيو ته هو ڇا جو ڇا چوندو وڃي. مس سدا بهار چنبيليءَ جي حساس طبيعت جو ته ڪيس ان ڏينهن کان احساس هو جڏهن سندس چمي واري ڳالهه تان دل ۾ ڪيو هئائين. ٿي سگھي ٿو هينئر هوءَ وري چڙي پئي هجي. هاڻ هن کي ڇا ڪرڻ گھرجي؟ مانڙي ڪري اُٿي وڃي يا وڃڻ کان اڳ ڪيس ڪجھه چوڻ به کپي؟

ايتري ۾ هن کي پنهنجي ڳل تي هن جي نازڪ آڱرين جو ڇهاءُ محسوس ٿيو. هن منهن ڦيرائي ڏٺو، هوءَ پرسان بيٺي هئي- ٻئي ٻانهون کولي، پاڪر پائڻ لاءِ آتي. هن به اڳتي وڌي ڪيس ڪٽي پنهنجين ٻانهن ۾ سوگھو ڪيو. هن ڪڙين تي بيهي پنهنجا چپ سيٹان جي چپن تي رکيا. نفساني خواهشون سيٹان کي وڻ ويڙهيءَ وانگر ورائي ويون. هن مس سدا بهار چنبيليءَ کي چرين وانگر ڀڳي، ڳلن ۾ اکين تي چميون ڏيئي ڳوڙها اُگھيا.

“ پوءِ هن سچي همت ۽ بردباريءَ سان پنهنجو پاڻ ضابطي ۾ ڪيو. ٻانهون هڪدم ڍريون ڪري ڇڏيائين جيئن هوءَ ڪائنس پري هلي وڃي. ”ماسايو، آئون...“

هوءَ آهستي آهستي ٿي پري وڃي بيٺي. هن سيٹان جو نالو وٺي ڪيس سڏيو، پر هن کي ڪجھه ڪندي ڊپ ٿي لڳو. هن هاڻ نهارڻ به نٿي چاهيو ته متان سندس همت جواب ڏئي وڃي ۽ اهو کي ڪجھه ڪري وجھي جنهن لاءِ هن کي نندڻ کان سبق مليل آهي ته اهو اخلاقي پاپ آهي. ايتري ۾ هن وري مس سدا بهار چنبيليءَ جي جسم جو هلڪو ڇهاءُ پنهنجين ٻانهن تي محسوس ڪيو جيڪو آهستي آهستي، تمام آهستي آهستي وڌندو ويو ۽ نيٺ هوءَ اچي هن جي پاڪر ۾ پئي.

هن ڪيس پيار ۽ نفاست سان ائين جهليو جهڙي نازڪ ۽ قيمتي شيءِ، هوءَ واقعي هئي ۽ هن هاڻ محسوس ڪيو ته هوءَ پاڻ هن وٽ هلي آئي آهي ۽ هن سمجھيو ٿي ته ان جو مطلب ڇا آهي ۽ هوءَ ڇا ٿي چاهي. ڏسندي ئي ڏسندي سچي دنيا سسي ڄڻ هنن تائين محدود ٿي وئي ۽ مٿي آسمان تيزيءَ سان ڦرڻ لڳو. سيٹان ڪيس ڪٽي زور سان پاڪر ۾ جهليو.

9

هفتي جي موڪل جا ٻه ڏينهن: ڇنڇر آچر گهمي سيٽان سومر ڏينهن جڏهن ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي آفيس ۾ پهتو ته هن کي سڀ عجيب نگاهن سان ڏسي رهيا هئا. هو سڌو ريڪو وٽ ترجمي لاءِ آيو جيئن هو ۽ فيوجي هارا هڪ ٻئي سان خيالن جي ڏي وٺ ڪري سگهن. ريڪو هن کي گهوري ڏسڻ بعد اُٿي بيٺي. ”آئون بيحد خوش آهيان، ريڪو چيو، ”ڇا توهان هاڻ اکين جا شيشا اندر ٺا پايو؟“

”ڪيئن توکي وڻن ٿا يا نه؟ انهن کي ڪانٽئڪٽ لينسز (Contact Lenses) چئبو آهي.

”او بڪ“ توهان عينڪ بنا سٺا لڳي رهيا آهيو. مون کي پڪ آهي ته مس سدا بهار چنبيليءَ کي توهان ڏاڍو وڻندئو.“ ريڪو چيو.

”هن ئي مون کي صلاح ڏني ته عينڪ بدران اهي اکين جي ماٽڪيءَ تي رکڻ وارا شيشا استعمال ڪريان.“

”بهرحال سهڻا پيا لڳو، واقعي.“ ريڪو چيو.

هن ريڪو جي ڪلهن تي پيار مان هٿ رکي چيو: ”خير سهڻو ته ڪونه پيو لڳان پر بهرحال تنهنجي مهرباني. هاڻ اچ ته ڏسون ته ڪم ڪٿي پهتو آهي؟“

ڪم پنهنجي صحيح ۽ سٺي رفتار سان وڌي رهيو هو. فيوجي هارا ٻه ڏينهن موڪل وارا ڏينهن رات ڪم ۾ لڳو رهيو ۽ ذري گهٽ سڄو مسئلو حل ڪري ڇڏيو هئائين.

پوءِ سيٽان ٻه هن سان گڏ ڪم ۾ لڳي ويو. وچ وچ ۾ هن ڪانٽئڪٽ لينس لاهي نڪ تي وري پراڻي عينڪ ٿي چاڙهي جو ڊاڪٽر ڪيس صلاح ڏني هئي ته اهي شيشا اجا لڳاتار استعمال نه ڪري جيسين اکيون انهن تي ٺهن. بهرحال سيٽان ان ڏينهن جو انتظار ڪرڻ لڳو جڏهن سندس عينڪ مان هميشه هميشه لاءِ جان ڇٽي ويندي.

چئين بجي ڪان ٿورو اڳ ڪيس ٽيليفون لاءِ سڏ ٿيو. سندس دل خوشيءَ ڪان ڳائڻ لڳي ته مس سدا بهار چنبيليءَ جو فون هوندو پر ڳالهائڻ تي خبر پيس ته مسٽر ساڪاموٽو هو. ”ڇا پاڻ لاءِ اهو ممڪن ٿي سگهندو ته اڄ شام جو ڪجهه گهڙين لاءِ گڏ ويهي ڳالهايون؟ آئون ڪي ڳالهيون توهان سان ڪرڻ ٿو چاهيان جيڪي توهان جي لاءِ فائديمند ثابت ٿي سگهن ٿيون.“

سيٽان کي ياد آيو ته هن ان مشين جي اڳهه لاءِ ڪانئس پڇرايو هو سو بهرحال هاڻ اخلاقي طور هن سان هڪوار ضرور ملڻو پوندو. ”تون نائين بجي ڌاري ملي سگهندين جو ان ڪان اڳ آئون ڪنهن جي ماني تي هوندس.“

”نوين جو وقت تمام سٺو وقت آهي. آئون تو لاءِ پنهنجي ڪار موڪليندس.“ ساڪاموٽو چيو.

سيٽان واپس پنهنجي آفيس ڏي ويو. رات جي مانيءَ لاءِ هن مس سدا بهار چنبيليءَ کي چيو هو، پر هن سيٽان کي پڪ نه ڏني هئي ۽ چيو هو ته هوءَ شايد ڪم تي وڃي. بهرحال جي واندي ٿي سگهي ته فون ڪندي.

ساڍي ڇهين وڳي تائين سيٽان کي ٻن ڳالهين جي پڪ ٿي ويئي. هڪ ته ماسايو- مس سدا بهار چنبيليءَ کي پڪ اڄ رات لاءِ ڪٿي ڊيوٽي ڪرڻي پئجي ويئي آهي جو اجا فون نه ڪيو اٿس. ۽ ٻي ڳالهه ته فيوجي هارا مشين جي ڊيزائين جو مسئلو بلڪل حل ڪري ورتو آهي. هاڻ وري نئين سنئينءَ ماتسوموتو ڪمپنيءَ کي مشين ٺاهڻي پوندي، ان ڪري هن کي جپان ۾ رهڻ لاءِ ٻه چار ٻيا ڏينهن ٻه ملي ويندا. هن کي ان ڳالهه تي فخر هو ته هن جو ماسايو جهڙي سهڻي ڇوڪريءَ سان عشق ٿي ويو هو. ريڪو کي ٻه ان جي ٿوري ٿوري خوشبو آئي پئي. هوءَ سيٽان جو سوچي خوشي محسوس ڪري رهي هئي، پر هن کي دل ۾ هڪ تمام وڏو

خوف پڻ هو.
سيٽان ستين بجي آفيس مان واندو ٿي اچي ٽئڪسيءَ ۾ ويٺو. رستي تي هن ماسايو جي ڊيوٽيءَ بابت اهو هرگز سوچڻ نٿي چاهيو ته هوءَ ڪنهن جپاني سيٺن جي دعوت ۾ هن جي مهمانن سان ڪلي ڳالهائي رهي هوندي، يا انهن کي راڳ ڳائي وندرائي رهي هوندي.
هوٽل تي پهچڻ سان ڪيس پنهنجي ملڪ جي آفيس کان آيل خط مليو جنهن ۾ لکيل هو ته سندس جپان ۾ رهائش ڪمپنيءَ کي چڱي وڏي خرچ ۾ وجهي رهي آهي. بهرحال اُميد آهي ته سندس رهائش ڪمپنيءَ لاءِ ڪارگر ۽ فائديمند ثابت ٿيندي. ان کان علاوه لکيل هو ته نڪتل نتيجن کان ڪين جلد آگاهه ڪيو وڃي جو تمام گهٽا ڏينهن ٿي ويا آهن.
اهو پڙهي سيٽان کي پهرين دل ۾ آيو ته جيڪر آمريڪا پنهنجي آفيس وارن کي صاف صاف جواب لکي موڪلي ته پنهنجو ٺهيل مشينريءَ جو نقشو غلط هو جيڪو هتي فيوجي هارا وڏي محنت ۽ هوشياريءَ سان چڪون ڪڍي درست ڪيو آهي. پر پوءِ خيال آيس ته ائين لکڻ سان سندس آمريڪي دوست جيڪو اتي ڊيزائينر آهي ۽ جنهن اهو نقشو ٺاهيو آهي، ان تي مصيبت اچي ويندي.
رات جي ماني پنهنجي هوٽل ۾ ئي کاڌائين. ڀي کابه خاص پهر اوسي پاسي ۾ ويٺل نه هئي. نائين کان ٿورو اڳ ۾ هو پنهنجي ڪمري تي آيو ۽ هڪ دفعو وري ڪانٽئيڪٽ لينس پاتائين. ايتري ۾ ساڪاموتو جو ڊرائيور ڪيس وٺڻ لاءِ اچي نڪتو.
شهر جي وڏن رستن تان هلندا پوءِ سوڙهين گهٽين ۾ آيا ۽ آخرڪار هڪ ڪاٺ جي عمارت وٽ ڊرائيور ڪار اچي جهلي. عمارت جي ٻاهران لالٽين ٻري رهيو هو. سيٽان پنهنجا بوٽ لاٿا، ماماسان کي جهڪي ڪيڪاريو، جيڪا ڪيس وراندي مان وٺي هلڻ لڳي. اڳتي هلي هن هڪ ڪمري جو دروازو گهرڪائي کوليو. سامهون ويٺل جارج ساڪاموتو اُٿي بيٺو ۽ سيٽان کي ڪيڪاري گرمجوشيءَ سان هٿ ملايو:
”مسٽر سيٽان توسان وري ملي مون کي خوشي ٿي آهي.“ پوءِ هڪ دفعو وري ڪيس غور سان ڏسي چيو:
”منهنجي خيال ۾ توهان اکين تي ڪانٽئيڪٽ لينس پاتا آهن. ان ڪامياب تبديليءَ تي مون طرفان مبارڪباد قبول ڪندا. اها تعريف ناهي پر حقيقت آهي ته بنا عينڪ جي توهان جي منهن جي بيهڪ بهتر لڳي رهي آهي. ڀلا مون طرفان سنتوري- جپاني وسڪي پيئڻ قبول ڪندا؟“
سيٽان هائوڪار ڪئي. ٻئري جهڪي شراب پيش ڪيو. پوءِ ساڪاموتو ڳالهه شروع ڪئي: ”نارما توهان جا ڏنل نقشا مون تائين پهچايا.“ ايترو چئي هن شراب جو ڍڪ ڀريو ۽ پنهنجا چپ اُگهيا. ”منهنجي انجنيئري کاتي جي ماڻهن انهن کي غور سان جانچيو.“ پر ۾ رکيل هڪ پيتيءَ مان هن هڪ مشينري ڪڍي ميز تي رکي. ”ڪم جو جهٽ پٽ اڪلاءُ اسان جي ڪمپنيءَ جي اهم خصوصيت آهي. اسان توهان جي نقشي مطابق مشين جو نمونو ٺاهيو آهي، جنهن کي توهان جانچي ۽ چڪاسي سگهو ٿا.“
سيٽان مشين کي پهرين نظر ۾ ئي ڏسڻ سان ساڪاموتو جي ماڻهن جي بهتر هنرمندي ۽ هٿ جي صفائيءَ ۽ سليقي جو اندازو لڳائي ورتو: ”مون اهو نٿي چاهيو ته توهان ڪا ايتري تڪليف وٺو.“ سيٽان چيو، ”مون فقط توهان کان ان جو اڳهه پڇڻ چاهيو ٿي.“
ساڪاموتو هٿ لوڏي چيو: ”اڳهه سان گڏ نمونو به پيش ڪرڻ اسان جي اصولن مان هڪ آهي ۽ هي توهان لاءِ ئي آهي. ان جي ڪا قيمت ناهي ۽ نه وري توهان تي ان جو ڪو ٿورو ٿا ڪريون.“
”آئون پنهنجي ملڪ آمريڪا ۾ پنهنجي آفيس وارن کي توهان جو هي نمونو ضرور ڏيکاريندس. توهان جي ماڻهن کي خبر ناهي هن مشين کي ٺاهڻ بعد چڪاس ڪرڻ جو موقعو مليو يا نه؟“
”نه. باقي هنن کي اها پڪ آهي ته هنن اها مشينري توهان جي نقشي ۽ ڊيزائين مطابق بلڪل صحيح ٺاهي آهي. ڀلا توهان کي خراب ته نه لڳندو. جي آئون توهان کان پڇان ته توهان کي ماتسوموتو ڪمپنيءَ وارا ڪهڙي اڳهه ۾ مشين ٺاهي ڏين پيا؟“

سيٽان ڪجهه گهڙين لاءِ سوچيو. هن ماتسوموتو ڪمپنيءَ وارن جا مسئلا ٻڌائڻ نٿي چاهيا. ساڳي وقت پنهنجي آمريڪن ڪمپنيءَ جي غلطي به ٻڌائڻ نٿي چاهي. ”هول سيل جي حساب اسان اٽڪل پنجونجاهه ڊالر ڪن في نگ.“

ساڪاموتو پنهنجي خرچ جي تخميني جو چٺو سيٽان جي حوالي ڪيو. ”انيتاليهه ڊالرن ۾ في پيس!“

سيٽان پڙهي عجب کاڌو. ”پر مسٽر ساڪاموتو ڳالهه اها آهي جو اسان تي ماتسوموتو ڪمپنيءَ جا ٿورا آهن ۽ هنن سان زبان ڪري چڪا آهيون.“

”اها ڳالهه توهان جي بلڪل صحيح آهي. پلا هي توهان وارا نقشا آئون پاڻ وٽ رکي ڇڏيان جيئن متان توهان کي ٻي ڪنهن ڪمپنيءَ کان به ٺهرائڻ جي ضرورت پئجي وڃي يا چئو ته توهان جي هوٽل تي پهچايان.“

سيٽان صاف جي ڳالهه ڪرڻ ٿي چاهي: ”منهنجي خيال ۾ ته توهان نقشا پلي اسان کي ڏئي ڇڏيو. ان ڪري نه ته ڪو توهان ۾ اسان جو اعتماد ناهي پر ان ڪري جو اسان ان مشين ۾ ڪجهه تبديلي آڻڻ بابت سوچي رهيا آهيون.“

”بهتر. ايترو ضرور چوندس ته توهان ماتسوموتو ڪمپنيءَ وارن جي مدد جيتري ڪريو پيا ان لاءِ جس هجناوَ. اهي واقعي اها لهڻن. ۽ مون کي خبر آهي ته هو توهان جي تمام گهڻي خدمت ڪري رهيا آهن.“

سيٽان شراب جو ڍڪ پري دل ئي دل ۾ مس سدا بهار چنبيليءَ جي صحت ۽ دوستيءَ لاءِ دعا گهري: ”آئون ماتسوموتو وارن جو ٿورائتو آهيان جن منهنجو هڪ تمام سٺي ڇوڪريءَ سان تعارف ڪرايو آهي.“

”منهنجي خيال ۾ ته آئون هن کي سڃاڻان ٿو،“ جارج چيو، ”گيشا ڪانوماسايو- جيڪا مس سدا بهار چنبيليءَ جي نالي سان سڏجي ٿي.“

”توهان ته هر ڳالهه جي جانچ رکو ٿا. شابس هجناوَ.“

ساڪاموتو ڪليو، ”خير جاسوسي خاطر هرگز نه. هڪ ڏينهن مون کي مس سدا بهار چنبيليءَ جي ضرورت هئي جيئن منهنجن مهمانن کي مانيءَ تي وندرائي سگهي، پر گيشا گهر وارن ٻڌايو ته هن کي ماتسوموتوءَ توهان جي وندر لاءِ هفتي ڪن لاءِ مسواڙ تي رکي ڇڏيو آهي.“

سيٽان ٿورو جهڪي چيو، ”ڇا چيو توهان؟! توهان جو مطلب آهي ته مس ماسايو ڪانوءَ کي مون سان ملڻ لاءِ ماتسوموتو پئسا ڏيئي مسواڙ تي رکيو آهي؟ مون کي ته اها ڳالهه سمجهه ۾ ئي نٿي اچي.“

ساڪاموتو هن ڏي گهوري ڏٺو: ”مسٽر سيٽان، ڇپان کان ٻاهر گيشائن کي اڪثر غلط سمجهيو وڃي ٿو. سو توهان کي به ڪٽي ڪيترو به تفصيل سان سمجهائجي پر ڪو فائدو نه ٿيندو. ان هوندي به ايترو توهان کي يقين ڏياريان ٿو ته مس سدا بهار چنبيليءَ کي توهان لاءِ هر وقت حاضر رکڻ لاءِ جيڪو خرچ پڪو ماتسوموروءَ ڪيو آهي ان لاءِ شابس هجيس.“

سيٽان پنهنجي جذبات تي ضابطو رکندي چيو: ”مسٽر ساڪاموتو، ٽوڪيو ۾ اچڻ وقت مون کي ڊنر ڪارائي ويئي هئي. مس ڪانو پڻ اتي هئي ۽ اها خبر اٿم ته هوءَ پئسن تي گيشا طور گهرائي ويئي هئي جيئن مهمانن کي پنهنجي فن، ڳالهين ۽ راڳ جهڙين شين سان وندرائي سگهي. ان کان پوءِ آئون هن سان ڪيترائي دفعا ائين دوستي ياريءَ ۾ سندس واندڪائيءَ جي گهڙين ۾ سندس مرضيءَ تي مليو آهيان. ڇا توهان جو خيال آهي ته سندس اهو ملڻ دوستيءَ ۾ نه پر ڪاروباري نموني جو هو، جنهن لاءِ هوءَ پئسا وصول ڪندي رهي؟!“

مسٽر ساڪاموتو منجهي پيو ۽ اها مونجهه سندس چهري مان به بکي رهي هئي. ”مسٽر سيٽان! مون کي افسوس آهي جو آئون اجائي اها ڳالهه ڪري ويٺس. مونکي اها خبر نه هئي ته توهان ان بابت اڻ ڄاڻ آهيو. آئون دلي طرح توهان کان معافي گهران ٿو. مس سدا بهار چنبيليءَ جي ڪردار تي ڪنهن به قسم جو شڪ نٿو ڪري سگهجي. رڳو پئسي ڏوڪڙ جي ڳالهه ناهي. اها توهان جي خوش اخلاقي به چئبي جو هوءَ

هميشه توهان سان ملندي رهي ٿي.“

”پر هن کي ان لاءِ مسلسل پئسا ملندا رهيا؟“ سيٽان معلوم ڪرڻ لاءِ ضد ڪيو.

”جي هروڀرو معلوم ڪرڻ چاهيو ٿا ته، هائو. پر اها ڳالهه آهي ته هوءَ ايري غيري نٿو خيري سان به نٿي ملڻ چاهي، ڪو ڪيترا به پئسا ڏوڪڙ ڏئي. هوءَ گراهڪن مان پنهنجي پسند موجب چونڊي ڪري ٿي. ۽ اها هڪ وڏي ڳالهه آهي ته هوءَ هر وقت توهان کي ئي چونڊيندي رهي آهي.“

سيٽان پنهنجي ميزبان کي شرمندگيءَ جي احساس کان بچائڻ ۽ ڳالهه ڦيرائڻ لاءِ شراب جو گلاس کڻي پيتو ۽ پوءِ مشينريءَ جو نمونو ۽ سندس اگهه جو چٺو ڪنيو ۽ اُٿي بيٺو. ”چڱو مسٽر ساڪاموتو. توهان جي ميزبانيءَ جي وڏي مهرباني. اُميد ته توهان جي ملاقات جو مون کي وري جلد شرف حاصل ٿيندو.“ جيئن ئي ساڪاموتو اُٿي بيٺو ته سيٽان جلدي هٿ ملائي اُٿي هليو. ننڍڙو ورانڊو اُڪري در وٽان بوٽ پاتو ۽ بنا ڪهيون پڌڻ جي اچي ٽئڪسيءَ ۾ ويٺو. هي ان ڪري به جلدي اُٿي پيو جيئن سندس منهن جو لٿل پنو ڪو بيو نه ڏسي وٺي.

پنهنجي هوٽل ۾ پهچي سڌو ڪمري ۾ آيو. لابيءَ ۾ به ساهه نه پٽيائين. ڪمري ۾ گهڙي بوٽن کي اچل سان لاهي پنهنجو منهن هٿن ۾ لڪائي ڏڳهو ٿي سمهي رهيو. جيئن سندس چهرو پٽيون به ڏسي نه سگهن.

سڄي رات هنڌ تي جاڳندي پاسا ورايائين. دنيا سندس اڳيان ٽڪرن ٽڪرن ۾ ٽٽندي ۽ جڙندي رهي. صبح ٿيڻ تي هن رات وارا اچا تائين پاتل ڪپڙا لاٿا، شيو ڪري، وهنتو ۽ ٻيا ڪپڙا پاتائين.

ڪانٽئڪٽ لينس پائڻ بدران پراڻي عينڪ نڪ تي رکيائين ۽ ٽيڪسي ڪري آفيس پهتو. آفيس ۾ پهچي سڌو ريڪو جي ٽيبل وٽ آيو. ”تو سان آئون ڪجهه ڳالهائڻ ٿو چاهيان.“ هن چيو.

ڪانفرنس روم ۾ پهچي سيٽان چيو، ”ريڪو سان آئون توتي پروسو ٿو ڪريان ۽ مونکي اُميد آهي ته تون منهنجن سوالن جا صحيح صحيح جواب ڏيندينءَ. منهنجي ڳالهه تو سمجهي؟“ ريڪو ڳالهه ته سمجهي پر ڊڄي ويئي ته الا ڇا آهي. ”هر دفعي جڏهن به آئون مس سدا بهار چنبيليءَ سان مليو آهيان يا گهمڻ ويو آهيان ته ماتسوموتو ڪمپنيءَ ان لاءِ گيشا گهر کي پئسا دا ڪيا آهن. اها ڳالهه ڇا صحيح آهي؟“

ڪوڙ ڳالهائڻ اجايو هو. ”ها.“ ريڪو چيو.

”ڏس ڪمپنيءَ جي اڪائونٽنٽ ڇوڪري تنهنجي ساهيڙي آهي. تون هڪ ڪم ڪر هن کي گيشا گهر جا اهي سمورا بل وٺي اچ جن جي ادائيگي ڪمپنيءَ مون خاطر ڪئي آهي، پر ڏس ڪنهن به ٻئي کي خبر نه پوي.“

”ڇا واقعي؟“ ريڪو چيو.

”ها بلڪل.“ سيٽان چيو. هن جي لفظن ۾ رُڪ جهڙي سختي هئي. هوءَ ڇا ٿي ڪري سگهي. چپڙي ڪري ڪمري مان نڪتي ۽ واپس آئي ته سندس هٿن ۾ ڪجهه پنا هئا.

سيٽان ڪيسي مان پين ڪڍي ۽ اچن پنن جي بندي ڪٽي حساب جوڙڻ لڳو.

”نيو اوتاني هوٽل ۾ رات جي ماني؟“ سيٽان پڇيو.

ريڪو جي اکين ۾ ڳوڙها تري آيا ۽ پني تي لکيل انگ آڏا ڦڏا نظر اچڻ لڳس. ”جپاني سڪي ۾ هڪ لک پنجونجاهه هزار ين.“ (اٺ هزار ڪن رپيه) ريڪو عام طرح ڳالهائڻ جي ڪوشش ڪئي.

سيٽان سلائيڊ رول ذريعي جپاني سڪي ين کي بدلي آمريڪن ڊالرن ۾ آندو. ”اٽڪل ڇهه سؤ ٽيهه ڪن ڊالر،“ سيٽان چيو، ”“ پارڪ ۾ گڏ واڪ ڪئيسين، ان جا ڪيترا پئسا؟“

”ريڪو بل کي اٿلائي پٿلائي ڏٺو. ٽيهه هزار ين.“ ريڪو ڏک مان چيو.

”سي ٿي چوراسي ڪن ڊالر. مهرباني ۽ ڪيوٽو ۾ گذاريل رات جا ڪيترا پئسا؟“

ريڪو هن کي ٻڌائڻ نٿي چاهيو. سيٽان هن کان ڪاڳر ڦري ان تي لکيل انگ پاڻ پڙهڻ لڳو: ”پنج لک ين.“ (پنجويهه هزار رپيه ڪن) ”گذريل اربع ڏينهن آئون ڪيس فلم تي وٺي ويو هوس.“

ريڪو ڪنڌ جهڪائي ٻڌايو: ”چاليهه هزار ين.“ ”يعني سي ٿيا ڏيڍ سؤ ڪن ڊالر.“ سيٽان آهستي آهستي هٿن مان نڪري رهيو هو ۽ سندس چڙ جو پارو پڻ وڌي رهيو هو.

”پلا اُتامي ۾ گذاريل به ڏينهن؟“ سيٽان رڙ ڪري چيو.
”سائين ان جو بل گيشا گهر کان اچا پهتو ناهي.“ ڊڪ سانَ آئون توکي سچ پيئي ٻڌايان.“
سيٽان هاڻ سمورن پئسن جو جوڙ ڪيو ۽ پوءِ چيڪ بک ڪڍي ان مان هڪ چيڪ ڦاڙي پئسن جو انگ ان تي لکيو ۽ ان سان گڏ صحيح پڻ ڪئي.

”ريڪو سان! مسٽر ماتسوموتو کي اطلاع ڪندا ته آئون هن سان هينئر جو هينئر ملڻ ٿو چاهيان.“
”چڱو آئون ڏسان ٿي.“ هن خبرداريءَ سان چيو ۽ وٺي پڳي. هوءَ پهرين ياماگچيءَ وٽ آئي ۽ اچي سربستو احوال ڪيائينس ته هيءَ هيءَ ڳالهه ٿي آهي. پوءِ هوءَ ماتسوموتوءَ جي آفيس ۾ حاضر ٿي. اها خطرناڪ خبر اڳهين ڪارخاني ۽ آفيس جي ورانڊن ۾ گشت ڪري رهي هئي. ڪمپنيءَ جي جپاني انجنيئر فيوجي هارا جنهن جو سيٽان سان گهٽو ساٿ رهيو هو، اهو سمجهي سگهيو ٿي ته سندس ساٿي ڪهڙي عذاب ۾ آهي. هن جي دل گهٽو ئي چاهيو ته سيٽان سان ڳالهائي ساڻس همدردي ڪري پر انگريزي نه اچڻ ڪري مجبور هو.

جنهن وقت ريڪو سيٽان کي ماتسوموتو جي آفيس ۾ وٺي آئي ته ياماگچي به اتي ويٺو هو. هو هڪ ڪاغذ هٿ ۾ جهلي ائين ويٺو هو جڻ ميٽنگ هلائي رهيو هجي. هن اُٿڻ ٿي چاهيو پر سيٽان ڪيس هٿ سان اشارو ڪري ويهڻ لاءِ چيو. ماحول ۾ ٿوري گهٽ هئي. ”مسٽر ماتسوموتو،“ سيٽان ڪچيو، ”گذريل رات مون کي پهريون دفعو خبر پيئي ته مس سدا بهار چنبيلي جنهن سان ملڻ وقت مون اهو پئي سمجهيو ته هوءَ دوستي ياريءَ ۾ مون سان پئي ملي، پر اصل ۾ هن جون اهي ملاقاتون ڪاروباري هيون. بهرحال سڀ کان اڳ ته آئون معذرت ٿو گهران جو مان توهان جي مهمان نوازي ۽ خلوص جو ناجائز فائدو وٺندو رهيس.“
ريڪو به دفعا ڊڪشنري کولي لفظن جي معنيٰ ڏٺي ۽ پوءِ سيٽان جي چيل انگريزي جملن جو جپانيءَ ۾ ترجمو ڪيو ۽ پوءِ ماتسوموتو جو جپاني جواب ترجمو ڪري سيٽان کي ٻڌايو: ”ائين ڪرڻ سان اسان کي خوشي ٿي آهي.“
”مون کي خبر آهي ته توهان وٽ جپان ۾ منهن مٿي ڪرڻ وڏي ڳالهه سمجهيو وڃي ٿو،“ سيٽان چيو، ”اسان جي ملڪ ۾ عزت قائم رکڻ به اوتري ئي اهم ڳالهه آهي.“
”ساڳي ڳالهه ٿي،“ ماتسوموتو چيو، ”فقط نالا جدا جدا آهن.“
سيٽان ڪيسي مان چيڪ ڪڍي ٽيبل تي رکيو. ”هي چيڪ ذري گهٽ ان سڄي خرچ جو آهي، جيڪو توهان پهرين ڏينهن جي مانيءَ کان پوءِ اڄ تائين مون ڪارڻ گيشا تي ڪيو آهي. اُتاميءَ ۾ به راتيون گذارڻ وارو بل اچا توهان تائين نه پهتو آهي. جيئن ئي ايندو ته اهو پڻ آئون ادا ڪندس. آئون سمجهان ٿو ته اهو تمام ڳرو هوندو.“ ريڪو ترجمو ڪيو ۽ ڪمري ۾ ويٺل ٽنهي جپانين اها ڳالهه سمجهي. ”هي هتي جي جپاني بئنڪ جو چيڪ هن وقت جيتوڻيڪ بيڪار آهي.“ سيٽان چيو، ”پر آئون آمريڪا پهچڻ شرط پنهنجي بچت جا پئسا هيڏانهن جپان واري بئنڪ ڏي وڃي موڪليندس، جيئن هي چيڪ ڪئش ٿي سگهي.“
”سيٽان سانَ،“ ماتسوموتو ڪجهه ڏڪ مان چيو، ”تون وڏي عزت وارو انسان آهين. آئون توهان جو ڏنل چيڪ وٺڻ کان جيتوڻيڪ انڪار ٿو ڪريان، پر جنهن جذبي هيٺ توهان اهو پيش ڪيو آهي، ان جا ڳڻ هميشه ڳائيندو رهندس.“
”جيڪڏهن توهان منهنجي عزت رکڻ چاهيو،“ سيٽان چيو، ”ته پوءِ هي چيڪ توهان کي ضرور قبول ڪرڻو پوندو.“
وڏي ٽيبل پٺيان ويٺل هن گمنام شاعر، سيٽان کان چيڪ وٺي مٿئين وچ واري خاني ۾ رکيو. پوءِ هو ٽيبل وٽان ڦري اڳيان اچي بيٺو ۽ جهڪي موڪلائڻ بدران هن سان هٿ ملايو. اها هڪ وڏي عزت هئي جيڪا هن سيٽان کي ڏيڻ چاهي، پر سيٽان اڳهين پنهنجو مان مٿڀرو محسوس ڪري چڪو هو.
جنهن وقت فون جي گهنٽي وڳي ان وقت سيٽان پنهنجي ٽيبل تي نه هو. ريڪو فون ڪن تي رکي جواب ڏنو. پوءِ هن چوڌاري ويٺلن تي تکڙي نظر وڌي. ڪنهن جو به ڌيان هن ڏي نه هو، پوءِ پنهنجي منهن تي بنا

ڪنهن تاثر آڻ جي هن مختصر جپانيءَ ۾ ڪانوماسايو ڪي سچو احوال ٻڌائي ورتو ته ڪجهه دير اڳ ڇا وهيو واپرايو آهي.

سيٺان ماتسموتو جي آفيس مان نڪري انجنيئرنگ ڊپارٽمينٽ ۾ آيو. ريڪو اتي ئي ترسڻ مناسب سمجهيو جيئن ڪجهه پڇڻ يا ٻڌائڻ لاءِ هن جي ترجمي جي ضرورت پئجي وڃي. سيٺان مشين وانگر هيڏانهن هوڏانهن ڪم ڪندو رهيو جيتوڻيڪ سندس چهري تي اُداسي ڇانيل هئي. جپاني انجنيئر فيوجي هارا هن جو هي حال ڏسي ڏک محسوس ڪيو پر ڇا ٿي ڪري سگهيو.

ڇهين وڳي ڌاري سيٺان اُٿيو ۽ هن چيو: ”آئون ٿوري دير ۾ ٻاهران رات جي ماني ڪايو ٿو اچان. اڄ منجهند جي ماني به نه ڪاڌي اٿم. بهرحال اجهو ٿو اچان.“

”ڀلي سائين،“ فيوجي هارا چيو، ”اسين ويٺا هونداسين.“ سنگت خاطر هن سان گڏ وڃڻ جو هن گهڻو ئي چاهيو، پر پوءِ ماٺ ٿي ويو ۽ سيٺان اڪيلو پيرين پيادو ٻاهر هليو ويو. سندس جسم سور ڪان چڻ پڇي پور ٿي رهيو هو. گذريل چوويهن ڪلاڪن ۾ جيتوڻيڪ هن ڪجهه به نه ڪاڌو هو پر ان هوندي به هن کي اجا تائين بک بلڪل محسوس نه پئي ٿي.

جڏهن هو سادي ستين تائين واپس نه وريو ته ريڪو ۽ فيوجي هارا فڪرمند ٿيڻ لڳا. ٻنهي ڇٽن گهر به وڃڻ نٿي چاهيو جو سيٺان وڃڻ وقت چيو هو ته آئون موٽي ٿو اچان. سادي اٺين بجي ڌاري فيوجي هارا ريڪو کي چيو ته ” هيئنئن ٿا ڪريون جو تون اتي ترس ته آئون ڪيس ڳولي ٿو اچان ۽ جيڪڏهن ان وچ ۾ پاڻ اچي وڃي ته ڪيس هوٽل تائين ڇڏي اچجانءِ“.

”اها سٺي صلاح آهي.“ ريڪو به مڃيو.

ٻاهر نڪري فيوجي هارا سوچيو ته هو ڪيڏانهن وڃي سگهي ٿو. هڪ هنڌ ڪيتريون ئي ننڍيون هوٽلون ۽ شراب خانا هئا، فيوجي هارا ڪيس ڳولڻ لاءِ اوڏانهن روانو ٿيو. اتي پهچي هڪ هڪ هنڌ پڇڻ لڳو ته هتي هڪ ڊگهي قد جو فارينر ته نه آيو؟ ڪلاڪ ڪن هو ڳوليندو رهيو. آخر هڪ شراب خاني ۾ پهچڻ سان ان مالڪ چيو: ”دوزو“ ۽ ڪنڊ جي ڏوڻ سان سيٺان ڏي اشارو ڪيو جيڪو بني هوشيءَ جي عالم ۾ ٽيبل تي ڪنڌ رکي ستو پيو هو.

”آئون هاڻ پوليس کي اطلاع ڪرڻ وارو هوس.“ شراب خاني جي مالڪ چيو.

”ان جي ڪا ضرورت ناهي.“ فيوجي هارا وراڻيو. ”گهڻي ڪم ۽ ٿڪ ڪري هي بيحال ٿي ويو آهي. ڀلا هن جي بل جو حساب ته چڪتو آهي يا نه؟“

مالڪ ڪنڌ ڌوڻيو ۽ سندس مدد سان فيوجي هارا سيٺان کي ٽئڪسيءَ ۾ وڌو. فئڪٽريءَ وٽ پهچي فيوجي هارا ريڪو کي به سڏي آيو.

”منهنجي خيال ۾ ته هن کي سندس هوٽل تي وٺي هلون،“ فيوجي هارا چيو، ”پر هوٽل جي لابيءَ ۾ سيني اڳيان هن حال ۾ وٺي هلڻ سان هي ڏٺو ٿي پوندو.“

”واقعي،“ ريڪو چيو، ”ائين هو ڪنهن جي اڳيان منهن ڪڍڻ جهڙو نه ٿيندو.“

”آئون هن کي ڪٽي پنهنجي گهر وٺي هلان،“ فيوجي هارا چيو، ”پر منهنجا ماءُ پيءُ به اسان وٽ ٽڪيل آهن ۽ ڇتيءَ جيتري جاءِ به ناهي جو سيٺان لاءِ ڪٽي هڪ وڌيڪ فوتان (هنڌ) وڇائجي. هل ته ڀلا ڪنهن ٻيءَ هوٽل ۾ وٺي هلونس.“

”ڪنهن به هوٽل ۾ وٺي هلڻ صحيح نه ٿيندو ۽ ڏسڻ وارن جي نظر ۾ ڪري پوندو. هن کي يا ته آئون پنهنجي گهر تي وٺي وڃان. مون سان فقط منهنجي ماءُ ٿي رهي سا ڪنهن پاڙي واي گهر ۾ سمهي سگهي ٿي. پر آئون اڪيلي سر هن کي ڪٽي نه سگهنديس.“ ريڪو چيو.

”آئون ڇگيءَ طاقت وارو آهيان.“ ڊرائيور، جيڪو هنن جون ڳالهيون ٻڌي رهيو هو تنهن چيو، ”مون کي توهان جي مدد ڪندي خوشي ٿيندي.“

”ته پوءِ آئون سيٺان جي هوٽل تي فون ڪري،“ فيوجي هارا چيو، ”ڪين ٻڌائيندس ته سيٺان سانَ کي

ڪنهن دعوت ۾ رات گذارڻي پئجي ويئي آهي، ان ڪري هو اڄ رات هوٽل تي نه ايندو ۽ رات جي پائڻ جو سامان ڪو ماڻهو اچي ڪٽي ويندو. پوءِ آئون ئي هن جي ضرورت جو سامان هوٽل تان ڪٽائي سڌو تنهنجي گهر ايندس.“

ٽئڪسي ڊرائيور فيوجي هارا کي ڪنهن ويجهي ريلوي اسٽيشن تي لاهي پوءِ ريڪو جي ڏس موجب سندس گهر اچي پهتو جيڪو ڪاناڻي گهرن جي علائقي ۾ تختن جو ننڍڙو گهر هو. هو ٿوري دير ترسيو تيسين ريڪو اندر وڃي پنهنجي ماءُ سان حال ڪيو.

سيٽان کي هيڏي ننڍڙي گهر ۾ اندر وٺي هلڻ ڪو آسان ڪم نه هو. هڪ ته بيهوشيءَ جي ڪري هو چپ وانگر ويتر ڳرو ٿي لڳو ۽ ويندي همت واري ڊرائيور کي به ڪافي تڪليف پئي ٿي. آخرڪار هن کي گهر جي وڏي ڪمري ۾ پٽ تي ليٽايو ويو.

ريڪو جلدي جلدي ڪري سندس بوٽ لاٿا ۽ مٿي هيٺان وهاڻو رکيو. پوءِ پاڻيءَ جو پيالو ڀري اچي سندس منهن ڌوتو.

جنهن وقت فيوجي هارا اُتي پهتو ته هوءَ اڃا تائين هن جي ڀر ۾ ويٺي هئي. فيوجي هارا سيٽان جي رات جي ڪپڙن جي هڙ اچي پٽ پرسان رکي ۽ ريڪو هنڌ ٺاهي سيٽان جو ڪوٽ، قميص ۽ پتلون لاهي ڪيس هنڌ ۾ سمهاريو. فيوجي هارا ريڪو کي چيو ته سپاڻي آفيس ۾ اچڻ جي ڪا جلدي ڪانهي پلي آرام سان اچجانءِ. سيٺ ماتسوموتو کي آئون حالتن کان آگاهه ڪري ڇڏيندس. پوءِ هو آهستي ڪري ٻاهر نڪتو ۽ ريلوي اسٽيشن ڏي روانو ٿي ويو.

ٿوري دير بعد ريڪو جي پوڙهي ماءُ چانهه لاءِ اچي پڇيو. سندس سڄو چهرو گهنجن سان ڀريل هو ۽ ڪاري رنگ جو ڪمونو پهريل هوس. ريڪو آهستي ڪري چيس ته هوءَ ڪابه تڪليف نه وٺي. پوءِ هوءَ پنهنجو هنڌ ڪٽي پاڙي واري گهر ۾ هلي ويئي. ريڪو پاڻ يوڪاتا پائي سيٽان جي ڀر ۾ ٿي ويٺي، جيئن مٿان سيٽان اُٿي سوچي ته هو ڪٿي آهي ته ڪيس ٻڌائي سگهي.

ٻن ڪلاڪن بعد سيٽان کي سجاڳي ٿي ۽ ٿونٽ تي اُٿي ويٺو ۽ هن ڏي نهاري پڇيو: ”آئون ڪٿي گم ٿي ويو آهيان؟“

”تون ڪٿي به گم نه ٿيو آهين سيٽان سانَ. پر گهڻي ڪم ۽ ٿڪ ڪري تون ساڻو ٿي ڪري پئين ۽ فيوجي هارا ۽ آئون توکي پنهنجي گهر وٺي آيا آهيون.“

”گهڻي پيئڻ ڪري مون هوش وڃايا آهن،“ هن چيو، ”هن ڪان اڳ ڪڏهن به مون ائين نه ڪيو هو.“

”نه نه. اهڙي ڳالهه ناهي. تون آرام ڪر.“ اهو چئي ريڪو پنهنجو هٿ سندس نرڙ تي گهمائڻ لڳي.

”ريڪو مون پنهنجو پاڻ پاڻ ئي کلايو آهي.“ سيٽان چيو، ”دراصل مون چاهيو ٿي ته مون سان ڪو محبت ڪري.“

”اهڙي ڳالهه ناهي. آئون به ته توسان محبت ڪريان ٿي.“

”ريڪو جنهن کي گهڻو پائنبو آهي ان کي چا چئبو آهي. منهنجو مطلب آهي جپانيءَ ۾ ڊيئر (پياري) کي چا چئجي؟“

”جپانيءَ ۾ بلڪل ان جهڙو ته لفظ ناهي، ڊِڪ. پر جنهن کي گهڻو چاهبو آهي ته پوءِ ان جي نالي پٺيان 'چان' وجهبو آهي- جيئن 'سيٽان سانَ' بدران 'سيٽان چان'- اهوئي فرق آهي.“

”ريڪو چان، جپان ۾ آئون ٽن ڇوڪرين سان مليو آهيان. انهن مان تون هڪ اهڙي آهين جيڪا منهنجو گهڻو خيال ٿي رکين. چا تون مون سان شادي ڪندينءَ؟“

هن پنهنجو ڪنڌ هيٺ جهڪايو: ”توهان مون کي اها عزت پيا ڏيو جنهن جو آئون سوچي به نٿي سگهان. پر آئون پنهنجو پاڻ کي توهان جي قابل نٿي سمجهان. دل جي گهراين سان آئون توهان جي شڪرگذار آهيان.“ هن جهڪي پنهنجا چپ هن جي چپن تي زور سان ڪپايا. پوءِ هوءَ اُٿي ويٺي ۽ چيو: ”هينئر توهان سمهي آرام ڪريو. سڀاڻي پاڻ ڳالهائينداسين.“

”گڊ نائيٽ، ريڪو چان“ (شب خير پياري ريڪو.)
”ڪامبان - وا، ٻڪ چان“ (شب خير پيارا ٻڪ).

پوءِ به هوءَ تيستائين اُتي ئي ويٺي رهي جيسين سيٺان کي گهاٽي ننڊ آئي ۽ ڪونگهرا هڻڻ لڳو. پوءِ هن جهڪي تڏي کي ڇهيو جنهن تي سيٺان ستل هو ۽ آهستي چپن ۾ پڙڪيو: ”ٻڪ چان! اها مون لاءِ عزت ۽ خوشيءَ جي ڳالهه آهي جي تون مون سان شادي ڪرين. آئون تنهنجي زال ٿي گولين وانگر گذاريندس ۽ تنهنجي خدمت ڪندي رهنديس.“ پوءِ هوءَ اُٿي ۽ بنا هنڌ ۽ وهاڻي جي پر واري ڪنڊ ۾ گڪي ٿي سمهي رهي، جيئن متان ڪنهن وقت به سيٺان کي ڪنهن شيءِ جي ضرورت پوي ته هوءَ ويجهي هجڻ جي صورت ۾ سڏ جو جواب ڏئي سگهي.

10

لنچ بعد سيٺان ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي ڪارخاني تي پهتو. سيٺان هاڻ تازو توانو لڳي رهيو هو، پر سندس منهن تي اها رونق نظر نه پئي آئي جنهن ڪان هرڪو واقف هو. فيوجي هارا انجنيئر جي سامهون ٽيبل تي ويهي هن چيو: ”يار ڪو ڪم هجنئي ته مون کي به ڏي ته آئون به ويهي ڪريان.“

”مشينريءَ جو نقشو (ڊيزائين) ته مڪمل ٿي ويو،“ فيوجي هارا چيس، ”هاڻ ان نقشي موجب ان جا اوزار پيا ٺهن ۽ ٻيو ته ڪو ڪم مون کي نٿو سجهي.“

”ڪجهه نه ڪجهه مون کي ڪرڻ کپي. تو منهنجو ڪم ويهي ڪيو آهي، مون کي به تو لاءِ ڪجهه ڪرڻ کپي.“ سيٺان چيو.

فيوجي هارا کي سمجهه ۾ نه پئي آيو ته ڪهڙو ڪم ڪيس ڏئي. ”في الحال ته ڪوبه ڪم ناهي جو توهان کي ڏيان. ڪيترن هفتن کان اسان کي ڪوبه نئون ڏنڌو نه مليو آهي، سواءِ ان توهان واري ڪم جي.“ هن پنهنجي دوست ڏي نهاريو جيئن ئي ريڪو ترجمو ڪري ٻڌايو. ”جيئن ته توهان کي اسان جي ڪمپنيءَ جون ڏکدائڪ حقيقتون معلوم ٿي چڪيون آهن ان ڪري مون کي پنهنجي ڪمپنيءَ بابت توهان کي سڀ ڪجهه ٻڌائڻ کپي. جپاني ماڻهو هر ڳالهه ۾ عزت جو سوال آڻيندا آهن جيئن انڊو پاڪ ۾ مهمان اچي ويو ته غريب گهر وارو قرض کڻي به هن جي خدمت چڱيءَ طرح ڪندو توڙي کڻي سندس ٻار پلي ٻن ڏينهن کان بک تي هجن. ٻار جو طهر يا شادي ڏام ڌوم سان ڪئي ويندي جو ان ۾ عزت جو سوال آهي پوءِ چاهي سڄي عمر پيو ان جو قرض لاهجي، تهڙيءَ طرح اسان وٽ جپان ۾ ڪا شيءِ ٺاهڻ نه ايندي ته به ڪمپني انڪار نه ڪندي ته هن کي اها شيءِ ٺاهڻ نٿي اچي جو ائين ڪرڻ وڏي بي عزتي سمجهي وڃي ٿي. ميوي جي واپاريءَ کان صوف گهرائبا ته هو انڪار هرگز نه ڪندو ته نٿو موڪلي سگهان جو انهن جي موسم ئي ڪانهي. پر چوندو ته بس سائين هلو ته پٺيان موڪليان ٿو، چاڻ ته آيا. ٽن مهينن کان پوءِ جڏهن انهن جي موسم ايندي ته پوءِ توهان کي اطلاع ڪندو ته هاڻ اهي دڪان تي پهچي ويا آهن.“

”پلا ان ڳالهه جو سيٺ ماتسوموتوءَ جي ڪمپنيءَ سان ڪهڙو تعلق؟“ سيٺان پڇيو.

”فقط ايترو، سيٺان سائين، ڪجهه مهينا اڳ اسان کي آمريڪا جي هوائي فوج طرفان ڪنهن اوزار ٺاهڻ جو آرڊر مليو هو جيڪو رڊار ۾ لڳائڻ لاءِ هو. ڪيترين آمريڪن ڪمپنين به ان لاءِ انڪار ڪري ڇڏيو هو ته ان کي ٺاهڻ هنن جي وس جي ڳالهه ناهي. پر اسان لاءِ کليو کلايو انڪار ڪرڻ بي عزتيءَ جي ڳالهه هئي ته هڪ اليڪٽرانڪس جي شيءَ اسان نه ٺاهي سگهنداسين! اسان ڪوشش ۾ لڳا رهياسين ته من ڪنهن طرح به ڪامياب ٿي وڃون.

”ان جي تياريءَ لاءِ جيڪا اسان وٽ بچيت هئي اها سموري ختم ٿي وئي. ان بعد جيڪا موڙي ۽ ٻئي پروجيڪٽ لاءِ رکيل رقم هئي اها به سڄي لڳائي ڇڏيسين پر ڪجهه به هڙ حاصل نه ٿيو. آخر ۾ هرهڪ فنڊ ۾ بچيل رقم جو آخري پئسو به لڳائي ڇڏيوسين، پر اها شيءِ هنن جي گهرج مطابق ٺهي نه سگهي ۽ ساڳي وقت اسان ان کي به بي عزتي ٿي سمجهيو ته حقيقت کان ڪم وٺي آمريڪا جي فوج کي اطلاع ڪريون ته اها شيءِ ٺاهڻ اسان جي وس کان ٻاهر آهي. هنن کي اهوئي لکندا آياسين ته سندن آرڊر ڏنل شيءِ تي ڪم جاري آهي، پر ٻين ڪمپنين کي خبر هئي ته اسان ناڪامياب ويا آهيون ۽ نقصان ۾ اچي ويا آهيون. فلپين ۾ اسان پنهنجو وڏو گراهڪ وڃائي ڇڏيوسين جو اتي جي مئنيجر کي اسان ۾ اعتماد نه رهيو ۽ ڏنل آرڊر ڪئنسل ڪرائي ڇڏيائين.“

”تنهنجي معنيٰ ته سيٺ ماتسموتو ۽ سندس فئڪٽري (ڪارخانو) خطري ۾ آهي؟“

فيوجي هارا ڪنڌ ڌوڻيو: ”صحيح طرح آئون نٿو چئي سگهان، پر ايترو ضرور آهي ته اسان جي

ڪمپنيءَ کي ڪيتري عرصي کان ڪوبه آرڊر/ ڏنڌو نه پيو ملي.“

سيٽان ڪجهه دير خاموش ويٺو رهيو ۽ پوءِ چيائين: ”آئون پنهنجي ملڪ موٽڻ چاهيان ٿو،“ پوءِ ٿوري دير لاءِ سوچي چوڻ لڳو: ”پر هيئن به آهي ته منهنجي ڪمپنيءَ جي هدايت آهي ته اڳو پوءِ مشينريءَ جو نمونو پاڻ ساڻ کڻيو اچجان“، سو لڳي ٿو ته اجا ڪجهه ڏينهن ٻيا به هتي رهڻو پوندو.“

”ڪجهه ڏينهن لاءِ توهان گهمڻ ڦرڻ لاءِ نڪري دل چو نٿا وندرايو؟“

”دل ته مون گهڻي ئي وندرائي آهي. مهرباني.“ سيٽان رکائيءَ سان جواب ڏنو. ”۽ پوءِ پاڻ ئي ندامت محسوس ڪندي چيائين، ”سائين معاف ڪجو، منهنجي ڳالهه دل ۾ نه ڪجو.“

فيوجي هارا سندس ڏک محسوس ڪندي ڪنهن طرح هن کي مشغول رکڻ چاهيو. هن آفيس جي هڪ ماڻهوءَ کي موڪليو جيڪو نقشن وارا پنا کڻي آيو. انهن مان هڪ نقشو فيوجي هارا چونڊي ٽيبل تي وڇايو: ”هونءَ جاسوسيءَ جي خيال کان هوائي فوج طرفان اسان کي اها تاڪيد ڪئي ويئي آهي ته هي ڪنهن به غير ضروري ماڻهوءَ کي نه ڏيکاريو وڃي، پر توهان غير ضروري نه پر بيحد ضروري ۽ اهم ماڻهو آهيو.“

سيٽان نقشي تي جهڪيو ۽ ان کي چڱيءَ طرح غور سان جانچڻ لڳو. ”توهان ههڙو ڏکيو ڪم هٿن ۾ کڻي چريائي ڪئي،“ سيٽان نيٺ ڳالهايو، ”ڀلا ان کي ٺاهڻ لاءِ ڪهڙا طريقا اختيار ڪيا اٿانوَ؟“

فيوجي هارا ڪنڌ ڌوڻيو ۽ نقشن جا ٻيا ڍير ڪيس وڌائي ڏنا. سيٽان هڪ هڪ ڪري انهن کي جانچڻ شروع ڪيو.

ڇهين بجي شام جو ريڪو سيٽان جي پرسان اچي سندس ڪلهي تي هٿ رکيو پر سيٽان سندس هٿ پري ڪري ڇڏيو ۽ پنهنجو مٿو هٿن ۾ جهلي نقشن (بلو پرنٽ) کي ئي غور سان ڏسندو رهيو. ريڪو چيڙ ڪري هلي ويئي ۽ ٿوري دير کان پوءِ سوشيءَ مچي ۽ چانورن جو دٻو سيٽان ڪجي کائڻ لاءِ کڻي آئي. سيٽان فقط ايترو وراڻيو: ”ريڪو چان (پياري ريڪو) تون ڀلي گهر هلي وڃ.“ هن چئيوان نوڪر وانگر ڪنڌ ڌوڻي هائوڪار ڪئي. سيٽان کي بروقت احساس ٿيو ته هن کي ايترو کهرو نه ٿيڻ کپي. ”اورتي اچ ريڪو.“ سيٽان جهڪي ڪيس چمي ڏني ۽ چيو: ”منهنجو فڪر نه ڪر، مون کي اج رات دير تائين هتي ڪم ڪرڻو آهي. تون ڀلي موڪل ڪر. گهر پهچي پنهنجي ماءُ کي به منهنجا سلام ڏجان“. هن وري جهڪي هائوڪار ڪئي ۽ ٻاهر نڪري آئي.

سيٽان سڄي رات نقشن کي اٿلائيندو پٿلائيندو رهيو ۽ ممڪن صورت ۾ آڻڻ لاءِ ڊرائينگن ۾ تبديلي ڪندو رهيو. صبح جو فيوجي هارا ۽ ٻيا آيا ته هن کي ان ئي حالت ۾ ڏٺائون. فيوجي هارا ڪيس ماني گهرائي ڏني ۽ اسٽاف جي ماڻهن کي ٻڌائي ڇڏيو ته سيٽان کي ڪوبه منجهائي نه جيئن هو هڪ منو ٿي ڪم ڪندو رهي. سيٽان ڊرائنگ پيپر ٽيبل تي وڇائي ان تي مختلف نموني جي 'مشين ڊرائنگ' ٺاهيندو ويو. مٿان اچي شام به ٿي. سڀ هليا ويا، پر ياماگچي ۽ ماتسوموتو سيٺ اجا موجود هئا. هنن سيٽان کي ڪنهن به طرح ٻي رات ٽڪڻ لاءِ نٿي ڇڏڻ چاهيو.

اتي فيوجي هارا - جپاني انجنيئر به ماتسوموتو جي آفيس ۾ اچي نڪتو. ”سيٽان سانَ کي گيشا واري ڳالهه تان گهرو صدمو رسيو آهي.“ هن سمجهايو، ”۽ هن جو ڌيان ان ڳالهه تان هٽائڻ لاءِ مون ڪيس ايئر فورس واري نقشي جو ڪم ڏئي ڇڏيو آهي جيڪو پاڻ کان حل نه ٿيو آهي. هينئر آئون هن کي ڏسيو پيو اچان. هن ان مشڪل کي ايترو ته حل ڪري نقشي کي مڪمل ڪري ورتو آهي جو مون کي لڳي ٿو ته هرڪو ڏسي تعجب ڪائيندو.“

”آئون هڪ شرنائيءَ واري کي سڃاڻان،“ سيٺ ماتسوموتو چيو، ”هن کي هڪ دلي صدمو رسيو جنهن ڪري ڏاڍو ڏک ٿي پيس. پوءِ جڏهن هن ڏک جي حالت ۾ شرنائيءَ کڻي وڃائي ته ان مان اهڙا ته عمدا عمدا سر نڪتا جو ٻڌڻ وارا دنگ رهجي ويا. ڪاش ان وقت ڪو اهي سر محفوظ ڪري سگهي ها. عشق جي چوٽ انسان جي دل ۾ جيڪو درد پيدا ڪري ٿي ان پيڙ اِهِ هو ڪڏهن ڪڏهن وڏا وڏا ڪم ڪريو وڃي.“

”منهنجي خيال ۾ ته سيٺان جي به ساڳي حالت آهي،“ فيوجي هارا چيو، ”انجنيئري ۾ ڪڏهن ڪڏهن دماغ ڪاميابين جون اتاهيون چوٽيون ڇهي وٺندو آهي ۽ هر مشڪل ڪم آسان پيو لڳندو آهي.“

”پوءِ اسان کي هن وقت ڇا ڪرڻ کپي؟“ ياماگچيءَ پڇيو.

”سيٺان کي اڪيلو ڇڏي ڏيڻ کپي.“

ٻئي ڏينهن فيوجي هارا ٻهريون ماڻهو هو جيڪو صبح ساڻ آفيس پهتو. هن ڏٺو ته سيٺان ٻانهن تي ڪنڌ رکي ڪوچ تي گهاٽي ننڊ ۾ ستل هو. ٽيبل تي هڪ تمام پيچيده ۽ منجهيل ڊرائنگ ٺهي تيار ٿي رکي هئي. ڊرائنگ مٿان پني تي ڪجهه انگريزيءَ ۾ لکيل هو: ”پيارا فيوجي هارا! مون توهان جي ڊرائنگ مڪمل ڪري ورتي اهي. مبارڪ هجناوَ! - ڊڪ سيٺان.“

فيوجي هارا ان تيار ڪيل نقشي کي ڪلاڪ ڪن لاءِ غور سان جانچيندو رهيو. هڪ هڪ ذرو چڱيءَ طرح سمجهڻ لڳو جيڪو هر لحاظ کان صحيح هو ۽ گهربل پرزي مطابق هو. هن پوءِ اهو نقشو کڻي، پنهنجي اسسٽنٽ کي ڏنو ته ان مطابق آمريڪن ايئر فورس وارن لاءِ اهو مشين جو پرزو هڪدم ٺاهڻ شروع ڪري ڏئي. پر ۾ بيٺل سيٺن ماتسوموتو وائڙو ٿي سيٺان جو پڇيو ته اهو ته خيريت سان آهي.

فيوجي هارا ان جو جواب ڏيڻ بدران چيس:

”مون کي لڳي ٿو سيٺان بلڪل صحيح نقشو ٺاهي اها ڪاميابي اسان کي ڏياري آهي جيڪا اسان حاصل نه پئي ڪري سگهياسين.“

يارهين بجي ڌاري سيٺان پاسا ورائي اُٿيو. سندس سڄو جسم سور کان ڏکي رهيو هو. هٿ منهن ڌوئي شيو ڪيائين. تيسين ريڪو چانهه کڻي آئي. هو فيوجي هارا جي سامهون ويهي چانهه ڊڪ ڊڪ ڪري پيئڻ لڳو.

”توهان جي ٺهيل ڊيزائين مون ڪنئي آهي.“ فيوجي هارا چيو، ”۽ مون کي پڪ آهي ته هر لحاظ کان صحيح آهي. توهان جي سچ پچ ته وڏي مهرباني.“

”نه. اهڙي ڳالهه ناهي. آئون ڪجهه نه ڪجهه ڪرڻ جي موڊ ۾ هوس جيئن پاڻ کي مشغول رکي سگهان.“ سيٺان چيو.

”سيٺان سائين،“ ريڪو چيو، ”منهنجي خيال ۾ توهان کي سڌو هوٽيرو (هوٽل) تي وڃي آرام ڪرڻ کپي. توهان کي بستري تي ليٽي ننڊ ڪرڻ کپي.“

”پوءِ پلا اڄ باقي ڪم في الحال توهان هلائي سگهو ٿا؟“

“فيوجي هارا مرڪيو، ”بس سڀاڻي صبح جو هليا اچجو. پر گهڻو جلدي به نه.“

انهن ٻن ڏينهن دوران هوٽل تي هن لاءِ 126 ٻهريون ته ڪنهن جپانيءَ جو هو جنهن جي نالي کان هي واقف نه هو. ڪمري ۾ پهچي ساڻس ڳالهائڻ لاءِ هن فون آپريٽر کي چيو. فون تي ڳالهائيندڙ همراهه ٻڌايو ته هو ڪنهن اخبار جي تجارتي صفحي جو انچارج آهي ۽ ڪائنس ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي ڪارڪردگيءَ بابت تاثرات معلوم ڪرڻ چاهي ٿو.

”واهه واهه، اهي تمام سٺو ڪم پيا ڪن،“ سيٺان ٻڌاين، ”تازو هنن آمريڪن ايئر فورس وارن لاءِ ريڊار جو هڪ گهربل پرزو پڻ ڊيزائين ڪيو آهي. جيڪو بيحد پيچيدو آهي.“

”ڇا واقعي اها حقيقت پيا ٻڌايو.“

”بلڪل سچ. بلڪ هو ته اهو پروزو ٺاهي به رهيا آهن.“

اخباري نمائندي لاءِ اها هڪ گرما گرم خبر هئي جيڪا هو اخبار ۾ ڏئي سگهيو ٿي.

”سائين توهان جي مهرباني.“ اخباري نمائندي موڪلايو.

”مڙيئي خير آهي.“ سيٺان وراڻيو ۽ سوچڻ لڳو ته ماتسوموتو وارن جي ڪجهه ته لئي وينٺي.

ٻيو فون ساڪاموتو جو آيل هو جنهن سان پوءِ به ڳالهائي سگهيو ٿي. مس نارما نياپو ڇڏيو هوته هن

گهربل شيءِ پهچائي ڇڏي آهي. جپان ٽريول سروس طرفان خط ڇڏيل هو جنهن ۾ هنن پڇيو هو ته جيڪڏهن ڪيس هن هفتي ڪيڏانهن گهمڻ لاءِ هلڻو هجي ته هو ان جو جوڳو بندوبست ڪن. سيٽان ڪاوڙ ۾ اچي اهو خط ته ڦاڙي ڇڏيو. هاڻ گهمڻ وري ڪهڙا. هن سوچيو.

مس ڪانوماسايو - مس سدا بهار چنبيليءَ جو فون آيو هو. جنهن جو نالو پڙهي هن جي وري طبيعت خراب ٿي ويئي. ڄڻ ڪنهن پٺيءَ ۾ خنجر هڻي ڪڍيو هجيس. هن ان نياپي واري چٺي به پنهنجن هٿن ۾ جهلڻ نٿي چاهي.

آخري نياپو ڪنهن محترمه - مس هازاما نالي جو هو، اهو نياپو فون ذريعي ڏنو ويو هو ته جيئن ئي سيٽان ڪي واندڪائي ٿئي ته هن سان ڳالهائي. سيٽان اهو نالو ان ڪان اڳ نه ٻڌو هو. بهرحال اها به ترسي سگهي ٿي. هن آپريٽر کي فون ڪري چيو ته في الحال هن کي ڪنهن سان به فون تي ڳالهائڻو ناهي. هو ڪپڙا بدلائي بستري ۾ گهڙي ويو ۽ ليٽڻ سان ئي ننڊ وٺي ويس.

چئن ڪلاڪن بعد جڏهن سندس اک کلي ته بک جو احساس ٿيس. ڪپڙا پائي هاڻ ٺائي ٻڏي رهيو هو ته اوچتو ڪيس ياد آيو ته مس هازاما نالي هڪ ڇوڪريءَ جو به فون آيو هو. هن ٽيليفون آپريٽر کي هن نمبر ملائڻ لاءِ چيو. ٿوري دير بعد هازاما ڇوڪريءَ جو آواز فون مان ٻرڻ لڳو- ”مسٽر سيٽان؟ مون کي سڃاڻو ٿا؟ آئون پيگي آهيان.“

”ها سڃاتم،“ سيٽان وراڻيو. پر سندس آواز ۾ اها گرمي نه هئي.

”منهنجي بواءِ فرينڊ - ايئرمئن ملسپ کان سواءِ ٻي ڪنهن کي به خبر ناهي ته ڪو مون توکي فون ڪيو آهي. توسان ڪنهن ضروري ڪم جي سلسلي ۾ ملڻ چاهيان ٿي.“

”ملو ته پلي پر اهو ته ٻڌايو ته مائيڪو (سيڪڙاٺ گيشا) ڪلاڪ جي ملاقات جو گهڻو ٿي وٺي؟“ هن پڇيو.

ڇوڪريءَ کي سيٽان جي اها ٽوڪ سمجهه ۾ نه آئي.

”مائيڪو جو اڳهه ڪو گهڻو ناهي. آئون خوش نصيب آهيان جو مون کي ڪلاڪ جا پنڌرهن ڊالر ڪن مليو وڃن.“

”بهتر. ته پوءِ آئون توکي ڪلاڪ لاءِ معاوضي تي گهرائڻ چاهيان ٿو.“

”تون مون کي، معاوضي تي گهرائڻ چاهين ٿو؟“ چڱو ڀلا تون جي ان ۾ خوش آهين ته ائين ئي سهي. پاڻ نائين وڳي ملنداسين. ملڻ جي جاءِ بابت استقباليه تي ٻڌائي ٿي ڇڏيان ته هو تنهنجي ٽئڪسي ڊرائيور کي ٻڌائي ڇڏيندا.“

سيٽان تيسين ماني گهرائي ڪاڌي. پوڻي نائين بجي هيٺ ٽئڪسيءَ لاءِ آيو جنهن جي ڊرائيور کي استقباليه ۾ ويٺل ڪلارڪ سمجهائي ڇڏيو ته ڪٿي وٺي هلڻو آهي. ڊرائيور هن کي ڪيڏانهن ۽ ڪٿان ڦيرائي وٺي پئي ويو هن نه ڌيان ٿي ڏنو ۽ نه ان جي پرواهه هيس. هن هڪ دفعو فيصلو ڪيو هو ته ٽوڪيو جا هو سڀ رستا ياد ڪري ڇڏيندو جيئن اچڻ وڃڻ ۾ سولائي ٿئيس. پر هاڻ اهي سڀ سهڻا خيال موڪلائي ويا هئس. نيٺ ٽئڪسي هڪ گهٽيءَ ۾ هڪ عمارت اڳيان اچي بيٺي. سيٽان ڊرائيور کي پئسا ڏئي ان عمارت جي در وٽ آيو ۽ هن بوٽ لاٿو. خدمتگار ڇوڪريءَ جهڪي در جو طاق کوليو ۽ هي اندر گهڙيو. سامهون ڪارن گلن واري ڪموني ۾ ملبوس اڇي رنگ جي ڇهري واري مائيڪو بيٺي هئي: ”مون کي مس هازاما ملڻ لاءِ هتي گهرايو آهي.“ سيٽان چيس.

مائيڪو وراڻيو: ”ڇا توهان مون کي نه سڃاڻو؟“

سيٽان وائڙو ٿي ويو. ”او معاف ڪجو! مون ته توهان کي سڃاتو ئي ڪونه،“ هن چيو. پر جيسين هوءَ ڪو جواب ڏئي، خدمتگار ڇوڪري ڪين هڪ پرائيويٽ ڪمري ڏي وٺي هلي. ويهڻ کان اڳ پيگي سيٽان اڳيان جهڪي ”مون کي معاوضي تي گهرائڻ لاءِ وڏي مهرباني. سڄي گيشا گهر ۾ توهان جي ڳالهه پئي هلي ته توهان پهريا آهيو جنهن مائيڪو کي نالي سان گهرايو آهي.“

”پاڻ سنو ٿيو. تنهنجي لئه ويٺي.“

”واقعي. مون تولاءِ ڪجهه ڪاڌو گهرايو آهي. پر جيئن ته تو مون کي پاڙي تي رکيو آهي سو توکي وندرائڻ لاءِ جيڪي چوين ائين ڪريان. چئين ته راڳ ٻڌايان“، ڪو ساز وڄايان يا ڊانس ڪريان. ۽ پوءِ خبرون چارون ڪريون.“

”جيڪي توکي وڻي.“

هن ساميسين (واڃو) ڪڍي راڳ ڳائڻ شروع ڪيو، جنهن جو ٽلهه هو: ”ٻڌل قلعي مٿان چنڊ چمڪي رهيو آهي.“

ٿوري دير بعد در جو طاق کڙڪيو ۽ خدمتگار ڇوڪري ننڍڙن پيالن ۾ ڪاڌو چڙهي موٽي ويئي. ”قاعدي مطابق ڪم جي وقت مون کي کائڻ نه کپي،“ پيگيءَ چيو، ”پر آئون توسان ڳالهيون ضرور ڪنديس.“

سيٺان کي هن ڇوڪريءَ لاءِ دل ۾ رحم جو جذبو پيدا ٿيو. ”جيڪڏهن تون نه کائيندينءَ ته مون کي شرمساري ٿيندي.“

”هاڻ پاڻ کي جيڪي ڳالهيون ڪرڻيون آهن سي تمام اهم آهن، پهرين تون مانڙي ڪري ٻڌ ته آئون ڇا ٿي چوان. توکي ياد آهي پهرين رات جڏهن تون مس ڪانوماسايو- مس سدا بهار چنبيليءَ سان مليو هئين؟ تو هڪ اهڙي ڳالهه ڪئي هئي جنهن پهرين رات ئي ماسايو جي دل جيتي ورتي هئي. اسان وٽ جپاني مرد عورتن سان ائين ورتاءُ نٿا رکن جيئن آمريڪن 'فرسٽ ليڊيز' جي اصول تي هلي عورت کي عزت بخشين ٿا. تو پاڻ پيئڻ کان اڳ مس سدا بهار چنبيليءَ کي پنهنجو سوپ پيئڻ لاءِ آڇيو هو - ياد اٿئي نه؟ اهڙي سٺي برتاءَ جو ته هن ڪڏهن سوچيو به نه هو. سو ظاهر آهي پهرين ئي مئچ ۾ تنهنجو گهڻو اسڪور ٿي ويو هو. هن توکي پنهنجي گهر جو فون نمبر ڏنو، جيتوڻيڪ ڪابه گيشا پنهنجو ذاتي نمبر نه ڏيندي آهي، پر گيشا سان ڳالهائڻ لاءِ گيشا گهر سندس انچارج 'ماما سان' کي فون ڪرڻو پوندو آهي. گيشا گهر جي مالڪ 'ماما سان' وٽ گيشائون ائين آهن جيئن ڪنهن دڪاندار وٽ مسواڙ تي رکيل سائيڪلون. مالڪ کي ڪلاڪ جي حساب سان پئسا ڏيئي سائيڪل ڪڍو. پئسا مالڪ جا ئي ٿيا. سائيڪل جي حوالي فقط اها رقم ٿيندي جيڪا سندس مرمت لاءِ ڪم اچي.“

”بهرحال هوءَ تمام سٺي هئي. مون کي چڱو بيوقوف بڻايائين.“

”نه“ پيگيءَ چيو. ”اها ڳالهه ناهي، توئي هن کي بيوقوف بڻايو. تون شاديءَ لاءِ هڪدم سنجيدو ٿي وئين جنهن بابت گيشا ٿي ڪري هوءَ سوچي به نٿي سگهي. پر پوءِ هن جو به توسان عشق ٿي ويو ۽ توکي پسند ڪرڻ لڳي. تون ڇا ٿو سمجهين ته هوءَ ڪيوٽو گهمڻ لاءِ هر ايري غيري سان پڳي بيٺي آهي؟ هن توکي پسند ٿي ڪيو تڏهن توسان هلي، تنهنجيون تصويرون ڪيدائين جيڪي اڄ به هن جي ڪمري ۾ سامهون لڳل آهن. تو هڪَ، فقط تو هڪَ کي هن چاهيو آهي ۽ چاهي ٿي.“

اها سيٺان لاءِ نه فقط خبر هئي، پر خوشخبري هئي. ”جيڪڏهن مون هن کي غلط سمجهيو آهي ته آئون معافي ٿو گهران.“

منهن تي پالش جو گهاتو تهه هجڻ جي باوجود پيگي اکين رستي ڪجهه چوڻ لڳي. ”مس سدا بهار چنبيلي ڪنهن زماني ۾ مائيڪو هئي. هوءَ هڪ تمام غريب خاندان جي ڇوڪري هئي. سندس ماءُ پيءُ اتراهين ڏيهه ۾ رهندا هئا. غربت ۽ ڏڪار ڪري هن پنهنجي ڌيءَ کي ٽوڪيو ۾ اچي پئسن تي وڪيو.“

”وڪيو؟ پئسن تي!“

”جي ها. گيشا گهر جي مالڪڻ ماما سان سندس مائٽن کي روڪ ڏيئي سندس ڌيءَ هميشه لاءِ خريد ڪئي. هوءَ مون وانگر ناهي. آئون ڪنهن وقت به گيشا گهر ڇڏي سگهان ٿي جو آئون پنهنجن مائٽن جو ڪاوان پيئان ٿي، پر هوءَ ڄڻ زرخريد ٻانهي ٿي جنهن کي ماما سان ڪارائي پياري ۽ پهرائي وڏو ڪيو ۽ پوءِ هوءَ جڏهن سورهن سالن جي ٿي ته سندس مالڪڻ - ماما سان هن کي ڪنهن سيٺ وٽ پهرين رات لاءِ وڏي رقم تي وڪيو. هوءَ ويچاري ڇا ٿي ڪري سگهي.“ سيٺان کي ڄڻ نڙيءَ ۾ ڳوڙهو ڦاسي پيو ۽ هن وڏي زور

سان ڳٽ ڏني.

”پر پوءِ ان بعد هن کي مردن سان نفرت ٿي پيئي. اڳتي هلي هوءَ اعليٰ درجي جي گيشا بڻي. پوءِ توهان آيائو. توهان کي جيڪڏهن مون ۾ يقين هجي ته توهان کي هڪ ڳالهه ٻڌايان؟“

سيٽان معاملي تي ڪجهه سوچيندي چيو: ”جيڪڏهن تون چئين ٿي ته مون کي اعتبار آهي.“

”ته ٻڌ! توسان ڳڏ هوءَ اُتامي هلي هئي ۽ ويندي هوءَ توسان ڳڏ ستي به هئي، پر ان جو بل سيٺ ماتسوموتوءَ کي نه موڪليو ويو. پر گيشا گهر کي ان جا پئسا ملي ويا. گيشا گهر ان جا ٻه هزار ڊالر وصول ڪيا هئا. توکي خبر آهي ته اها رقم گيشا گهر جي مالڪڻ - ماماسان کي ڪنهن ادا ڪئي؟ ماسايو پاڻ. هن پنهنجي ڪيسي مان پنهنجي بچايل پونجيءَ مان ڪڍي ڏنا. چاڪاڻ جو هن پنهنجي پيار جا پئسا ٻئي کان وصول نٿي ڪرڻ چاهيا.“

سيٽان اهو ٻڌي وائڙو ٿي ويو.

”سيٽان! ائين سمجهه ته هن پنهنجو پاڻ توکي ارپي ڇڏيو ۽ هن ان جا پئسا تنهنجي ميزبان سيٺ کان به وٺڻ نٿي چاهيا. تون پهريون ماڻهو آهين جنهن سان هن رهڻ ۽ سمهڻ پسند ڪيو.“

”پيگي تون به اعتبار ڪرين يا نه، ته منهنجي لاءِ به اهو اُتاميءَ ۾ رهائش وارو پهريون ئي دفعو هو جو ڪنهن عورت سان مون پيار ڪيو.“

”سيٽان، هن کي اها خبر آهي. هڪ تنهنجي اها معصوميت به هئي جنهن تي هوءَ عاشق آهي. ڪابه گيشا ڪنهن سان سچو پيار يا عشق نه ڪندي آهي پر تو اهڙيون حالتون پيدا ڪيون جو هن جو توسان سچو عشق ٿي ويو. جيڪڏهن تون چاهين ته هوءَ تنهنجي زال به ٿي رهندي.“

سيٽان عينڪ لاهي پنهنجون آليون اکيون اگهيون.

”تون ڪيئن ٿي اهو چئين،“ هن پڇيو، ”ڇا هرهڪ کي اها خبر آهي.“

”نه هرهڪ کي نه. فقط مون کي. هن مون کي پيڻ ٿاهيو آهي.“

ان رات سيٽان کي تمام ٿوري دير لاءِ ننڊ آئي. هن جو ذهن عجيب جذبن هيٺ پيڙجي رهيو هو. ٻئي ڏينهن تيار ٿي آفيس آيو. فيوجي هارا انجنيئر، ياماگچي، فوتابا، ريڪو ۽ سيٺ ماتسوموتو هڪ ئي هنڌ موجود هئا. ماتسوموتو تمام سٺي موڊ ۾ هو. بلڪ هو شعر ٺاهي رهيو هو.

جپان ۾ خبرون تمام تکيون ٿيون ڊوڙن. تجارتي اخبار جي نمائندي واري خبر ماتسوموتو تائين پهچي ويئي هئي ته سومر واري اخبار ۾ اها خوشخبري اچي رهي آهي ته ماتسوموتو ڪمپني آمريڪن ايئرفورس وارن لاءِ اهو پرزو ٺاهي ڏيکاريو آهي جيڪو ناممڪن سمجهيو ويو ٿي. ظاهر آهي اها خبر اچڻ سان وڏيڪ ڪاروبار ملڻ لاءِ فون اچڻ شروع ٿي ويندا.

ماتسوموتو پنهنجي آفيس جي پٽ تي سيٽان جي اها ڊرائنگ هٽي ڇڏي جيڪا آمريڪن ايئر فورس وارن جي پرزي لاءِ ٺاهي وئي هئي. پاڻ ان خوشيءَ ۾ زبردست شعر لکيو هئائين، ماتسوموتو شاعريءَ ۾ هائيڪو پسند ڪيو ٿي. هائيڪو ٿي سٽو ٿئي جنهن ۾ ڪل سترهن پد/ ماترائون ٿين. هن برش سان اهو شعر بصر جي ڪلن جهڙي پني تي لکڻ شروع ڪيو. ان جپاني هائيڪو جو مطلب هو:

وڏو طوفان ٻپا ٿيو

طاقتور پکي ان اندر اُڏاڻو

سچ ان مان نڪري پيو.

ريڪو مرڪ سان سيٽان کي جهڪي ڪيڪاريو. سيٽان پيار مان هن جي ڪنڌ تي ٻانهن رکندي چيو، ”ريڪو منهنجو خيال رکڻ لاءِ تنهنجي سچ ته وڏي مهرباني. تون ڪيڏي نه سٺي ڇوڪري آهين.“

هن سيٽان جي هٿ جون آڱريون دٻائي چيو: ”نه پيارا سيٽان، ايتري سٺي ڪٿي آهيان.“

”نه تون آهين.“ ايترو چئي هو ماٺ ٿي ويو، جو ان کان وڌيڪ هن چوڻ نٿي چاهيو. هن کي ياد اچي

ويو ته ريڪو هن لاءِ چا چا ٿيڻ لاءِ تيار آهي.

سيٺان ريڪو سان گڏ انجنيئرنگ ڊپارٽمينٽ ۾ ويو، جتي ڪيڪار ڪڙي ۾ چانهه بعد، هن کي تيار ٿيل اليڪٽرانڪ مشين جو اهو نمونو ڏنو ويو جنهن جو آرڊر سيٺان جي آمريڪن ڪمپنيءَ ڏنو هو. اهو تمام بهترين نموني جو ٺهيل نظر اچي رهيو هو. فيوجي هارا چيو: ”مون هن کي رات چڪاسي ڏنو ۽ هن مشين ائين لس ئي لس ڪم ٿي ڪيو چڻ ڪنهن شاعر جو غزل هجي. آئون ان جي تعريف ان ڪري نٿو ڪريان جو اسان ٺاهيو آهي.“

”چئبو ته توهان منهنجو ڪم ڪري ورتو.“

”جيستائين ڪم جي ڳالهه آهي ته توهان پڻ اسان جي وڏي مدد ڪئي آهي جو آمريڪن ايئر فورس لاءِ ان مشينري پرزي جو نقشو ٺاهي ڏنو اٿوَ جيڪو اسان لاءِ ناممڪن هو ۽ مون کي يقين آهي ته هاڻ ڊرائنگ موجب ٺهيل اهو پرزو بلڪل صحيح طرح ڪم ڪندو.“

”بهرحال اُميد ته اهائي آهي. ٻي ڳالهه ته فيوجي هارا آئون ريڪو جا به ٿورا مڃي چڪو آهيان ۽ توهان کي پڻ مهرباني چوڻ آيو آهيان جو توهان منهنجو هيڏو خيال رکيو.“

فيوجي هارا مرڪيو، ”ان ۾ ڪهڙي ڳالهه آهي. دوستن سان ڪو ليکو آهي چا. هونءَ توهان سان سيٺ ماتسوموتو ملڻ لاءِ پئي چيو.“

ڪجهه منٽن بعد هو ماتسوموتو جي ڪمري ۾ آيو جتي ترجمي لاءِ ريڪو به اچي نڪتي هئي. ماتسوموتو وڏي شان سان چيو: ”آمريڪا جي ڪمپنيءَ جيڪو اسان کي ڪم سونپيو هو سو هاڻ مڪمل ٿي ويو آهي. اسان کي افسوس آهي ته ان جي پوري ٿيڻ ڪري اسان جو بهترين دوست سيٺان اسان کان جدا ٿي ويندو جنهن لاءِ ڪير به نٿو چاهي ته هو هليو وڃي.“

”دومو اري گاتو - (وڏي مهرباني) - مئني ٿئنڪس (لک لائق).“ سيٺان چيو. هن پاڻ به آمريڪا وڃڻ نٿي چاهيو. پوءِ هن کي مس ماسايو جا لفظ ياد اچي ويا ”يوئي تومو داچي“ - (تون منهنجو سٺو دوست آهين.)

ماتسوموتو وري چوڻ لڳو: ”تمام وڏي جاکوڙ ۽ وڏي هوشياريءَ سان سيٺان سان آمريڪن ايئر فورس جي پرزي جو نقشو ٺاهي اسان جي ڪمپنيءَ کي ٻڏڻ کان بچائي ورتو آهي.“

هن هڪ لفافو سيٺان کي ڏيندي چيو: ”هڪ تمام معمولي خرچي اسان طرفان.“

لفافي منجهه اهو چيڪ پيل هو جيڪو سيٺان گيشا جي خرچ جي سلسلي ۾ ڏنو هو. اها جيتوڻيڪ وڏي رقم هئي پر سيٺان ان کي هاڻ پاڻ وٽ رکڻ بهتر سمجهيو.

”ٿوري ئي عرصي ۾،“ سيٺ ماتسوموتو چيو، ”سيٺان ايترو ته اسان سان رلي ملي ويو آهي جو هو اسان مان ئي هڪ ٿو لڳي. آئون سمجهان ٿو ته سندس آمريڪن ڪمپنيءَ ۾ هو وڏي عهدي جو مالڪ آهي، پر ان هوندي به آئون ڪيس پنهنجي ڪمپنيءَ ۾ پاڻ وٽ رکڻ جي آڇ ڪندس. اسان لاءِ عزت افزائي ٿيندي جيڪڏهن هو اسان جي ڪمپني - ماتسوموتو ڪمپنيءَ ۾ وائيس پريزيڊنٽ جي عهدي تي رهي ”وڪري ۽ انجنيئرنگ کاتي“ ۾ ڪم ڪري. ٿي سگهي ٿو اڳتي هلي اسان جو ڪارخانو بين الاقوامي شهرت وارو ثابت ٿئي ۽ فقط ماتسوموتو ڪمپنيءَ بدران ”ماتسوموتو ائنڊ سيٺان ڪمپني“ جي نالي سان سڏجي – اجا به ”سيٺان ائنڊ ماتسوموتو ڪمپني.“

ماتسوموتو وڏيڪ ڳالهائڻ ڇڏي ماٺ اختيار ڪئي ۽ ان اوچتي ماٺ ۾ ياماگچي، فوتابا ۽ فيوجي هار اجن جهڪي ٻاهر نڪتا جيئن ماتسوموتو ۽ سيٺان اڪيلائيءَ ۾ ڳالهائي سگهن. فقط ريڪو ترجمي خاطر ترسي پيئي. ماتسسوموتو ڳالهايو: ”اسان جي ڪمپني آمريڪن وانگر ڪا امير ڪمپني ناهي، پر اسان ٿي شيون ڏيون ٿا. هڪ مهيني سر پگهار.“ هن سيٺان ڏي هڪ موڙيل پني جو ٽڪر وڌايو. سيٺان ان کي کولي پڙهيو ته ٿي چار لک ين جو انگ لکيل هو- يعني ٻه هزار ڪن ڊالر. ”ٻي شيءِ جيڪا جپان ۾ تمام اهم آهي: خرچ پکي لاءِ پئسو - توهان آمريڪن گراهڪن کي ڪارائي پياري سگهو ٿا، فرسٽ ڪلاس ۾ سفر ڪري سگهو ٿا وغيره

وغيره. اهو سمورو خرچ ڪمپنيءَ تي ۽ ٽين شي”: هر سال فائدي موجب ان جو حصو- بونس توهان کي به ملندو ۽ جي ڪمپنيءَ جو اوڄ اچي ويو ته توهان کي پڻ پائيواريءَ ۾ شامل ڪيو ويندو.“

”مون کي هن وقت سمجهه ۾ نٿو اچي ته ڇا جواب ڏجي.“ سيٽان چيو.

ريڪو سيٽان جو اهو جملو ترجمو نه ڪيو. ان جي بدران هن سيٽان کي چيو: ”آئون ٿي تو پاران جواب ڏيان.“ پوءِ هن جپانيءَ ۾ هڪ چڱي خاصي ڇڻ تقرير ڪري وڌي. جيڪا ٻڌي ماتسوموتو ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ويٺي ويٺي ڪنڌ جهڪايو ۽ پوءِ مرڪي سيٽان سان هٿ ملائي موڪلايو.

سيٽنا ان بعد ريڪو کي ڪانفرنس روم ۾ وٺي آيو ۽ دروازو بند ڪري پڇيو:

”خدا جي واسطي اهو ته ٻڌاءِ ته موتسوموتوءَ کي مون پاران ڇا چيو؟“

ريڪو مرڪي ٻڌايو: ”مون هن کي تو پاران چيو ته اها تولاءِ خوشيءَ جي ڳالهه آهي جو هو توکي ههڙي بزردستي ڪمپنيءَ ۾ حصيدار ڪري رهيو آهي.“ سيٽان ڪنڌ ڌوڻيو، ”پوءِ چيومانس ته تون هينئر هڪدم پنهنجي ملڪ وڃڻ ٿو چاهين جيئن اسان جو ٿهيل مشينري جو نمونو اتي ڏيڪاري سگهين. ان ڪم ۾ دير نٿو ڪرڻ چاهين جو توکي اهو انديشو آهي ته متان وچائين ڪو ٻيو رقيب اهڙي شيءِ ٺاهي وچ ۾ ڦيٽارو نه پيدا ڪري.“

”اڙي نه نه!“

”ٺيڪ آهي سيٽان، سڀ ڪجهه هلي ٿو ۽ پوءِ مون چيو ته تون ڪنهن فال واري کي ڊارو هٽائي صلاح مشورو ڪرڻ چاهين ٿو ته آيا جپان ۾ نوڪري ڪجي يا نه. جپان ۾ جوتشين، ڊارو هٽڻ ۽ پاڳ ٻڌائڻ وارن جو ڏاڍو مانُ ۽ اهميت آهي ۽ انهن سان صلاح مشورو ڪرڻ تمام ضروري سمجهيو وڃي ٿو جيئن توهان وٽ وڪيل سان صلاح مشورو ڪرڻ تمام ضروري آهي- ٻنهي ۾ ڪو گهڻو فرق نه آهي. ٻئي ٽڪا هڻن ٿا.“

”ريڪو جيئن ته منهنجو هتي جو ڪم پورو ٿي ويو آهي ان ڪري مون کي هاڻ آمريڪا واپس وڃڻ کپي، پر هڪڙي دل جپان ڇڏڻ تي به نٿي چاهي.“

هوءَ خوشيءَ ۾ ٻهڪڻ لڳي: ”اهو ته پاڻ سنو. پوءِ هتي ئي رهي پئه؟ منهنجو باس ٿي اسان جي ئي آفيس ۾ ڪم ڪر؟“

”آئون ان بابت سوچيندس.“ هن وعدو ڪيو.

پوءِ سيني ڪان موڪلايائين، فوجي هارا سان گرم جوشيءَ سان هٿ ملايائين ۽ ريڪو کي ورانڊي ۾ اڪيلو ڏسي چمي ڏنائين ان بعد پنهنجي هوٽل ۾ پهتو. هوٽل ۾ پهچڻ سان به فون ڪيائين. هڪ جي جواب ۾ خبر پيس ته مس ماسايو- مس سدا بهار چنبيلي- ڏينهن ٻن لاءِ ٻهراڙيءَ جي ڪنهن ڳوٺ ۾ ويئي آهي ۽ اڳاري ڏينهن ايندي. مايوسيءَ جي عالم ۾ هن اهوئي حساب لڳايو ته هو ايستائين ترسي نه سگهندو ۽ ٻيو فون ٽڪيٽ لاءِ جپان ايئر لائين جي آفيس کي ڪيائين.

11

سيٺان آمريڪا پهچي ٻئي ڏينهن پنهنجي آمريڪن ڪمپنيءَ جي ڇاتل سجاتل آفيس ۾ آيو جتي هن پنهنجي زندگيءَ جو بي رونق وقت گذاريو هو. ڪمپنيءَ جي ڊزائين انجنيئر مسٽر هرب پنهنجو ڪنڌ ڊرائنگ بورڊ جي مٿان ڪٽي هن ڏي نهاريو. ”هيلو ڊڪ سيٺان!“ هن ڪيڪاريس، ”تنهنجي عينڪ ڪي ڇا ٿيو؟“

”بس يار جپان پهچي ڪانٽئڪٽ لينس لڳائڻ شروع ڪري ڏنم.“ سيٺان پنهنجي آفيس جي هن نقشا ٺاهيندڙ دوست جي پر ۾ ٿي ويٺو. ”هرب، توسان هڪ ڳالهه ڪرڻي اٿم جنهن جي توکي ڄاڻ نه هوندي. تو جيڪا ماتسوموتو ڪمپنيءَ لاءِ ڊيزائين ٺاهي هئي ان نقشي ۾ تمام وڏي غلطي هئي. بهرحال تنهنجي نقشي مطابق هنن جپانين اليڪٽرونڪ مشين ته ٺاهي ورتي، پر پوءِ ڪٽي جو چڪاس ڪريون ته ڪم صفا نه ڪري.“

”نه يار. ائين وري ڪيئن؟“ هرب چيو.

”سچي، يقين ڪر. اهو ته شڪر ڪر جو ماتسوموتو وٽ هڪ تمام ذهين انجنيئر فيوجي هارا نالي هو جنهن ان مان چڪون ڪڍي نين سر نقشو ٺاهيو پوءِ ان مطابق جڏهن مشين ٺاهي ويئي ته سمورا گهربل ڪم صحيح طرح ڪرڻ لڳي، بلڪ هڪ اڌ وڌيڪ پڻ. بهرحال تون فڪر نه ڪر، آئون تنهنجو اهو ڊڪ ڍڪي ڇڏيندس. پنهنجي ڪمپنيءَ جي مالڪ کي اهو ٻڌائيندس ته جپاني ڪمپنيءَ وارن ان کي وڌيڪ بهتر بنائڻ لاءِ ٿوري تبديلي آندي آهي.“

”ڊڪ! تنهنجي مهرباني جو منهنجي ڪل بچائي ورتي اٿئي.“

”مڙيئي خير آهي. ڪڏهن تنهنجو به جپان وڃڻ ٿئي ته ان انجنيئر فيوجي هارا جا ٿورا مڃي ڇڏجان“. في الحال ان نقشي جا هتي پيل نقل ڪڍي گم ڪري ڇڏ.“

”ان جو فڪر نه ڪر. هاڻ تون اهو ٻڌاءِ ته جپان جي گيشائن سان ڪا دل پشوري ڪئي يا نه؟“ هن سيٺان جي پاسرائين ۾ ٺونٺ هڻندي پڇيو.

”هائو بلڪل.“ سيٺان وراڻيو، ۽ ان ئي وقت فون جي گهنٽي وڳي. هرب فون کنيو ۽ سيٺان وڌيڪ قصو ٻڌائڻ کان بچي ويو. صاحب توهان سان ملڻ ٿو چاهي. مشينريءَ جو آندل پرزو پاڻ سان کڻي وڃو.“

”چڱو.“ سيٺان پنهنجي بريف ڪيس کڻي روانو ٿيو. آمريڪن ڪمپنيءَ جو مالڪ- جناب مرسر آفيس ۾ اندر پنهنجي گول ڦرندڙ ڪرسيءَ تي ٽيڪ ڏيو ويٺو هو. ان حال ۾ هو نوي سيڪڙو انسان لڳو ٿي ۽ ڏهه سيڪڙو ڏنبرو مڇي. ڪمپنيءَ جو وائيس پريزيڊنٽ وليم سن- قد ۾ ٻيندو شيطان ته ڳالهائڻ ۾ ان ڪان به وڌيڪ. هن جي پر ۾ ويٺو هو.

”توکي ڇاق چڱو ڀلو موٽندو ڏسي خوشي ٿي اٿم.“ مرسر چيو، ”پڪ اٿم ته ڏکو ڪائي پنهنجي عينڪ نه ڀڳي هوندءِ.“

”نه سائين. جپان پهچڻ سان ڪانٽئڪٽ لينس وجي لڳرايم.“

”واهه! مون نٿي سمجهيو ته جپاني ڪو ان حد تائين ترقي يافته ٿي ويا آهن جو ڪانٽئيڪٽ لينس به ٺاهڻ لڳا آهن.“

”منهنجي خيال ۾ ته جپاني پهريان ماڻهو آهن جن اهي ايجاد ڪيا.“ مرسر جي ڳالهه ڪي رد ڪد ڏيڻ خطرناڪ غلطي هئي، پر سيٺان کي اها سمڪ ان وقت آئي جڏهن ڳالهه ڪري ويٺو. بچاءَ لاءِ هن کي هلڪي واٽ نظر آئي: ”سائين منهنجي خيال ۾ توهان ئي مون کي اها ڳالهه ٻڌائي هئي.“

خطرناڪ جوس جيڪو مرسر جي طبيعت ۾ پيدا ٿيڻ لڳو اهو گهٽجي ويو.

”ڀلا ماتسوموتو وارن کي ڳولڻ ۾ توکي ڪا تڪليف ته درپيش نه آئي؟“

”نه سائين هن جي ڪمپنيءَ جو وائيس پريزيڊنٽ مون کي وٺڻ لاءِ ايئرپورٽ ڪي آيو هو.“

مرسر عينڪ کي هيٺ مٿي ڪندي چيو: ”مون کي سمجهه ۾ نٿو اچي ماتسوموتو پاڻ کي الائي ڇا ٿو سمجهي جو توکي وٺڻ لاءِ نه آيو؟“

زندگيءَ ۾ پهريون دفعو سيٽان مزي سان ڪوڙ ڳالهايو: ”سائين هو ان وقت آمريڪن ايئر فورس ڪان آيل وڏن عهدن وارن عملدارن سان ڪانفرنس ۾ مشغول هو.“

”چڱو. اچو ته مشينريءَ جو نمونو ڏسون جيڪو ماتسوموتو وارن ٺاهي موڪليو آهي.“ وليم سن چيو.

سيٽان بريف ڪيس کولي ان مان ماتسوموتو وارن جو نمونو ڪڍي ٽيبل تي سهڻي نموني سان سينگاري رکيو. ٻئي ڄڻا جهڪي ان کي غور سان ڏسڻ لڳا. ” هن ۾ هڪ دلچسپ ڳالهه توهان کي ٻڌائڻ جي آهي.“ سيٽان چيو. ”ماتسوموتو ڪمپنيءَ جو انجنيئر مسٽر فيوجي هارا وڏي قابليت ۽ ذهانت جو مالڪ آهي. جڏهن اسان جي نقشي مطابق مشينريءَ جو نمونو ٺهي رهيو هو ته هن ان ۾ ٿوري ڦيرڦار آڻڻ جي رٿ ڏني. مون ان کي غور سان جانچڻ بعد ان جي موڪل ڏئي ڇڏي.“

سيٽان جي ان ڳالهه جو اثر ڪنوڻ وانگر ترت نڪتو. ”ان جي موڪل 'تو' ڏيئي ڇڏي“ وليم سن ڇڙ مان جواب طلب ڪيو.

”جي هائو، سائين! مسٽر فيوجي هارا جي ان رٿ ڪري هاڻ اها ساڳي مشينري هڪ ٻه ٻيا ڪم به وڌيڪ ڪري سگهندي ۽ ساڳي وقت هرهڪ نگ تي اسان کي ٻه ڊالر يارهن سينٽ گهٽ پرڻا پوندا.“

وليم سن جي منهن ۾ هڪدم تبديلي اچي وئي ۽ هو پنهنجي وڏي اختياري واري صاحب ڏي ڏسڻ لڳو. ”انهن حالتن ۾، منهنجي خيال ۾ تنهنجو اهم قدم ٺورو گهڻو صحيح هو.“

”مهرباني سائين. آئون هڪ ٻي ڳالهه ٻڌائڻ چاهيان ٿو: توهان جي ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي چونڊ واقعي لاجواب آهي. هو اليڪٽرانڪ جي سامان جا بهترين ڪاريگر آهن ۽ ان سان گڏ بااخلاق پڻ. ان ۾ ڪو شڪ ناهي پر سائين جپان ڌرتيءَ جو اهو حصو آهي جتي هر وقت زلزلا ايندا رهن ٿا. وڏيون وڏيون عمارتون، ڪارخانا، جايون ڏسندي ئي ڏسندي تباهه ٿيو وڃن ۽ خدا نه ڪري جو ماتسوموتو سيٺ جي ڪمپني اچي ٿي پٽ پوي ته پاڻ ڪيڏانهن ويندا سين. ان ڪري آئون هڪ ٻي ڪمپني به جانچي آيو آهيان جيئن پاڻ کي مال جي سپلاءِ لڳاتار پهچندي رهي ۽ هي انهن طرفان ٺاهي ڏنل مشين جو نمونو آهي.“ سيٽان بريف ڪيس مان هڪ ٻي اليڪٽرانڪ مشين جو نمونو ڪڍي ٽيبل تي رکيو. جيڪو ساڪاموٽو وارن ٺاهي ڏنو هوس.

”ان نموني لاءِ تو ڪيتري رقم خرچ ڪئي؟“ وليم سن هڪدم پڇيو.

”ڪجهه به نه. ان ڪمپنيءَ پنهنجي مرضيءَ ۽ مشهوريءَ ڪارڻ اهو مفت ٺاهي ڏنو. باقي اڳهه جي لهه وچڙ لاءِ وڌيڪ ٺي ڏينهن لڳي وڃن ها جيڪي مون في الحال وڃائڻ نٿي چاهيا. پر ايترو آهي ته قيمت جي لحاظ سان هو ماتسوموتو وارن جو سخت مقابلو ڪن ٿا.“

”ٺي سگهي ٿو- بلڪ ممڪن هجي ته هنن جون قيمتون گهٽ هجن؟“ وليم سن چيو.

سيٽان چيلينج قبول ڪيو. ”بلڪل ممڪن آهي. پر مون کي في الحال رڳو اهو فڪر هو ته ڪنهن ٻئي ذريعي جو به بندوبست ڪجي جو ڪاروبار جي نقطي نظر ڪان اها ڳالهه سمجهيم.“

”تو بلڪل عقل ڪان صحيح ڪم ورتو.“ مرسر چيو، ”هاڻ، وليم سن منهنجي خيال ۾ ته سيٽان سان ڪالاهان واري ڳالهه ڇوري وڃي.“

”هتي هڪ آمريڪن ڪمپني- ڪالاهان نالي آهي،“ وليم سن ڳالهه شروع ڪئي، ”اهي ڪنهن جپاني ڪمپنيءَ سان رابطو رکڻ چاهين ٿا جيئن هن ڪان هو پنهنجي ضرورت جو سامان ٺهرائي سگهن. جيئن ته هو اسان جا سچڻ آهن ۽ اسان جي واپار سان ڪو مقابلو نه اٿن ان ڪري اسان هنن جي مدد ڪرڻ چاهيون ٿا. هنن اسان ڪان پڇيو پئي ته جپان ۾ اسان جي ڪمپنيءَ جو ڪم ڪار ڪهڙو ماڻهو پيو ڪري جيئن ساڳي ماڻهوءَ کي هو به جپان موڪلي سگهن.“

”ڪالاهان ڪمپنيءَ جي ماڻهن سان آئون مختلف ميٽنگ ۾ ملي چڪو آهيان ۽ هنن کي سڃاڻان ٿو،“ سيٽان چيو، ”مون کي سندن مدد ڪندي خوشي ٿيندي.“

وليم سن هڪ نظر مرسر ڏي وجهي بعد ۾ سيٺان کي چيو، ”توکي اسان هڪ دفعو جپان موڪليو ته ان جو مطلب اهو ناهي ته کو تون پاڻ کي وڏو هوشيار سمجهڻ لڳين. ڪالاهان ڪمپنيءَ طرفان جيڪڏهن کو ماڻهو جپان جي سلسلي ۾ لهه وچڙ ۾ ايندو ته اهو آئون هوندس. منهنجي ڳالهه توکي سمجهه ۾ آئي.“

”بلڪل سمجهه ۾ آئي،“ سيٺان چيو، ”آئون مجيان ٿو ته منهنجي هن ڪمپنيءَ ۾ ڪا حيثيت ناهي.“ اهو چئي هو اتي بيٺو. ”هاڻ جيئن ته جنهن ڪم لاءِ آئون جپان ويو هوس، سو مڪمل ٿي چڪو آهي، سو آئون توهان جو ٿورو ٿو مڃيان، جو توهان مونکي جپان موڪليو ۽ ان سان گڏ مان توهان جي ڪمپنيءَ مان نوڪري ڇڏڻ جي استعيفيٰ پيش ٿو ڪريان. ڪمپنيءَ جي قانون موجب بنا اطلاع نوڪري ڇڏڻ ۾ ٻن هفتن جي پگهار جو چيڪ مون پاران ٻاهران اچي پيو. مون کي جپان ۾ هڪ نوڪري ملي هئي جا مون في الحال قبول نه پئي ڪئي. پر هاڻ سمجهان ٿو ائين نه ڪيم ته اها وڏي بيوقوفي ٿيندي.“

مرسر هن ڏي ڪي گهڙيون نهاريندي پڇيو: ”ڇا تون اهو ٻڌائڻ پسند ڪندين ته توکي هو ڪهڙي پوسٽ ڏئي رهيا آهن؟“ هن ٺوڪ جي نموني ۾ پڇيو.

”جي هائو سائين. مون کي ماتسو ڪمپنيءَ ۾ وائيس پريزيڊنٽ بنائي رهيا آهن.“

وليم سن ڪان ڇڻ ڇرڪ نڪري ويو ۽ ڪي گهڙيون دريءَ مان ٻاهر هڪ هنڌ بيٺل ٽڪريون ۽ وڻراهه ڏسندو رهيو ۽ پوءِ وري سيٺان ڏي نهاري پڇڻ لڳو: ”پگهار ڇا ڏيندؤ؟“

”اتڪل ٻيڻو.“

جيئن ته سيٺان دل ۾ فيصلو ڪري ڇڏيو هو ته هن کي هيءَ ڪمپني ڇڏڻي آهي، ته هن هاڻ ان تي عمل ڪرڻ ئي بهتر سمجهيو. جيتوڻيڪ عادت موجب رکي رکي سندس اندر جو آواز اهوئي چئي رهيو هو ته چريائي ته نه پيو ڪرين. هن پنهنجي ٽيبل جا سڀ ڪاغذ پٽ پنهنجي انچارج حوالي ڪيا ۽ آفيس جي دوستن کي الوداع چئي گهر ڏي روانو ٿيو. گهر پهچي هن فون کنيو ۽ جپان ۾ ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي نمبر تي ڪال بڪ ڪرايو ۽ آپريٽر کي پي پي ۾ ريڪو جو نالو ڏنو. ڏهن منٽن اندر فون ملي ويو ۽ ٻئي پاسي ريڪو منتظر هئي.

”اوهيو گو ذائي ماس (صبح جو سلام) ريڪو چان (ريڪو جان)“. سيٺان چيو.

جواب ۾ چاتل سڃاتل آواز ٻڌي هن جي دل خوش ٿيڻ لڳي. ”بڪ چان (پيارا بڪ) تون ڪٿان پيو ڳالهائين؟“

”يونائيٽيڊ اسٽيٽس آف آمريڪا مان،“ سيٺان وراڻيس.

”ريڪو مهرباني ڪري سيٺ ماتسوموتو کي ٻڌاءِ ته مون کي هن جي نوڪريءَ واري آڇ قبول آهي.“

”واهه واهه! بڪ جان. دوزو (ڏاڍو سٺو). ماتسوموتو ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيندو. هڪ لمحي لاءِ ترس ته آئون ڪيس اندر ڪمري ۾ ٻڌائي وٺان.“ ذري گهٽ هڪ سڄو منٽ آمريڪا ڪان جپان تائين پئسفڪ سمنڊ ۾ وڇايل فون جي تار تي ماٺ ڇانيل رهي، ان بعد ريڪو جو آواز آيو. ٻوڙڻ ڪري سهڪي رهي هئي. ”بڪ چان، هن وقت مان سيٺ ماتسوموتوءَ جي ئي آفيس مان پئي ڳالهايان. هو توهان جي اچڻ جو ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو آهي. تون بس هليو اچ. اهو ٻڌاءِ ته ڪيترن ڏينهن اندر پهچي ويندين؟“

”مون کي تياريءَ ۾ ڪجهه وقت لڳندو، مڙيئي ٽي هفتا ڪن.“

ٿوري ماٺ ٿي ويئي. پوءِ ريڪو چيو: ”سيٺ چئي پيو ته تنهنجي مدد ڪان پوءِ ڪافي نئون ڌنڌو ملڻ شروع ٿي ويو آهي. جيترو ٿي سگهي سگهوئي اچ. هو چئي پيو توکي اچڻ جي ٽڪيٽ به ڪمپني ئي ڏيندي.“

سيٺان وراڻيو، ”توهان جي سخاوت لاءِ ٿورائتو آهيان.“ ۽ پوءِ ٻگهو ساهه کڻي هن هڪ ذاتي سوال پڇيو: ”ڀلا ريڪو مون لاءِ ڪو فون ته نه آيو؟“

”شي نو ڪال. آءِ ساري. (افسوس جو تنهنجي ساهيڙي گيشا جو فون نه آيو) بڪ تون چئين ته آئون تو پاران ڪجهه ڪريان؟“

”منهنجي خيال ۾ ته في الحال ڪجهه نه ڪر. بس جي هن جو فون اچي وڃي ته چڙو چئجانس ته آئون جپان اچي رهيو آهيان.“

”پيارا ٻڪ دلجاءِ ڪر. ايترو ته آئون به سمجهان ٿي.“

ان بعد سيٽان 'سايونارا' (الوداع) چئي موڪلايو ۽ فون رکيو.

هن جلدي جلدي ڪم ڪاريون لاٿيون ۽ جپان رواني ٿيڻ لاءِ ضروري سامان پئڪ ڪيو. جهاز ۾ چڙهڻ وقت هن کي ائين لڳو چڻ ڪا طاقت هن کي وچڻ کان جهلي رهي هجي ۽ چئي رهي هجي ته چو پيو وڃين، اتي ئي پنهنجن ۾ ئي ترسي پئه جتي جو تون رهواسي آهين ۽ شاديءَ لاءِ به پنهنجن مان ئي ڪا ڇوڪري ڳولي وٺ. پر هن انهن مڙني خيالن کي پٺتي ڌڪي ڇڏيو. آمريڪا ۾ رهي سچي عمر ان ئي ڪمري ۾ نوڪريءَ بعد ڇا هڙ حاصل ٿي سگهي ٿو؟ ڪي چند هزار ڊالرن جي بچت ۽ پنجويهه سال نوڪري ڪرڻ تي ڪمپنيءَ طرفان هڪ تمغو- سو کهڙو پيٽ ڀري سگهي ٿو. اجا هو پنجٽيهن سالن جو به نه ٿيو آهي ته اهڙي ڪمپنيءَ جو وائيس پريزيڊنٽ ٿي رهيو آهي جنهن جي وڌڻ ويجهڻ ۽ بين الاقوامي ٿيڻ جون ڪيئي اُميدون آهن.

سئن فرانسسڪو ڇڏڻ وقت هن کي جيتوڻيڪ ڏک ٿيو، پر اهوئي سوچيائين ته واپار جي سلسلي ۾ هن جو وري وري پنهنجي ملڪ ۾ اچڻ ٿيندو رهندو ۽ پنهنجن سان پيون روبرو ۽ فون تي ملاقاتون ٿينديون. ان ۾ ڪو شڪ ناهي ته هن کي پنهنجي ملڪ سان به پيار آهي.

ٽوڪيو جي هوائي اڏي تي پهچڻ تي فيوجي هارا ۽ ريڪو سندس آڌر ڀاءُ ڪيو ۽ ڪيس ڪلي ڪيڪاريو. ڪسٽم مان آجو ٿيڻ بعد هنن ڪيس سيٺ ماتسوموتو جي ڪار ۾ اچي ويهاريو. ريڪو ڪيس ٻڌايو: ”فيوجي هارا توهان جي رهائش لاءِ جاءِ به هٿ ڪري ورتي آهي ۽ مهيني ڪن جي مسواڙ به ڏئي ڇڏي آهي. ان جاءِ ۾ پهرين آمريڪن ايئر فورس جو ڪمانڊر رهيو ٿي جيڪو هاڻ الاسڪا بدلي ٿي ويو آهي. جيڪڏهن توکي اها جاءِ پسند آئي ته ان ۾ ئي رهجانءِ نه ته مهيني بعد ٻي جاءِ ڳولي وٺنداسين. اها جاءِ ايڏي ڪا وڏي ناهي پر آفيس کي ايترو ويجهي آهي جو فقط هڪ سؤ ين ٽئڪسيءَ جو ڀاڙو لڳي ٿو. ڪم ڪار لاءِ جيڪا نوڪرياڻي رکي اٿئون اها تنهنجي پسند جو رڌ پچاءُ به ڪندي.“

اها جاءِ ڪاٺ جي هڪ ٻماڙ عمارت جي پهرين منزل تي هئي، جنهن کي ٿورو گهڻو مغربي طرز جو بنايو ويو هو. گهر ۾ گهڙڻ سان ڪم واري مائي، جنهن کي غور سان ڏسڻ سان به سندس عمر جي ڪا صحيح پروڙ نٿي پيئي، ذري ذري جهڪي، گهٽ ۾ گهٽ اڌ ڊزن دفعا مانائتي انگريزيءَ ۾ چيو: ”ويلڪم، نيو ماسٽر“ (ڀلي ڪري آيئو نوان مالڪ.)

”هيءَ جاءِ بلڪل صحيح آهي.“ سيٽان پنهنجن دوستن کي دلداري ڏني.

”تون هينئر ٿڪل هوندي. ڪجهه دير ننڊ ڪري وٺ ۽ وهنجي سهنجي تازو ٿيءُ،“ ريڪو صلاح ڏنيس ۽ پوءِ آهستي چيس: ”هن جو ٽيليفون اجا نه آيو آهي، پر ڀڪ ڪنهن نه ڪنهن وقت اچي ويندو.“

نرم بستري کي ڏسي سيٽان جي سمهڻ تي هيڪاندي دل ٿي. هن فيوجي هارا سان هٿ ملائي موڪلايو ۽ بنا ڪنهن هٻڪ جي ريڪو کي چمي ڏئي روانو ڪيو. پوءِ ڪم واريءَ مائيءَ کي ٻڌائي ڇڏيو ته هو ٻن ٽن ڪلاڪن لاءِ سمهڻ ٿو چاهي سو ڪيس اُٿاريو نه وڃي. قدرت خدا جي هوءَ اها ڳالهه بلڪل سمجهي ويئي ۽ پوءِ جڏهن ننڊ ڪري اُٿيو ته نوڪرياڻيءَ رات جي ماني آڻي ڏنس. هن کي ائين محسوس ٿيو چڻ صحيح معنيٰ ۾ سندس زندگي ئي هاڻ شروع ٿي آهي.

صبح جو، هو فئڪٽريءَ روانو ٿيو. ماتسوموتو پاڻ هلي اچي هن سان لابيءَ ۾ مليو ۽ جوش خروش سان ڪيڪاري ڪيس آفيس تائين وٺي آيو جيڪا ڪا گهڻي وڏي ته نه هئي، پر جپاني معيار کان تمام گهڻي وڏي هئي. پوءِ ياماگچيءَ اچي هٿ ملايس. هو پاڻ سان گڏ هڪ نوجوان عورت به وٺي آيو هو. ”مهرباني ڪري هن سان ملو. هيءَ آهي مسز ايلن ياماڊا.“

''گڊ مارننگ، مسٽر سيٺان،'' مسز ايلن صاف انگريزي لهجي ۾ ڳالهايو، ''آئون توهان جي سيڪريٽري ٿيڻ واري آهيان- منهنجو مطلب آهي جيڪڏهن توهان قبول ڪيو ته.''

سيٺان پنهنجا هوش جاءِ ڪندي چيو: ''مون کي توهان سان ملي خوشي ٿي، مسز يامادا. توهان جي انگريزي ته واهه جي آهي.''

هن وٽندڙ نموني سان کلندي چيو، ''آئون دراصل آمريڪن ئي آهيان. منهنجا ماءُ پيءُ هتي جپان ۾ ئي ڄاوا. منهنجو مڙس جپاني آهي ۽ آرميءَ ۾ ڪم ٿو ڪري، ان ڪري آئون انگريزي به ڳالهائي سگهان ٿي ته جپاني پڻ.''

''آهي نه واقعي ڪمال؟'' ياماگچيءَ لفظن جو انسرشن ڪيو.

''هئه'' سيٺان جپانيءَ ۾ هائوڪار ڪئي.

مسز يامادا پيشيورانه انداز ۾ ڪم جي ڳالهه شروع ڪئي.

''سر- جپان ۾ آمريڪن هوائي بيس جو ڪرنل هاورڊ توهان سان ملي نئين رادار جي سلسلي ۾ ڳالهائڻ چاهي ٿو. هڪ ٻي ڳالهه، سيٺ ماتسوموتوءَ پنهنجي آفيس جي ڪارخاني ۾ هڪ نئون ڪاتو کوليو آهي جنهن کي توهان ''انگلش اسپيڪنگ ڊپارٽمينٽ'' چئي سگهو ٿا جيڪو توهان جي صلاح مشوري سان مس ريڪو هلائيندي. في الحال جيڪا شي''/ آرڊر انگريزيءَ ۾ ايندو اهو اسان وٽان ٿيندو ويندو.''

سيٺان پنهنجي مضبوط ڪرسيءَ تي ويهي اڳيان رکيل نئين ٽيبل کي ڏٺو ۽ دل ئي دل ۾ سوچيو: ڪاش وليم سن هن وقت ڪيس ڏسي سگهي. پوءِ هن کي دل ئي دل ۾ آيو ته هاڻ هن کي هڪ منو ٿي ڪم ۾ جنبي وڃڻ کپي ۽ اهو ثابت ڪري ڏيکارڻ کپي ته هو واقعي ان نوڪريءَ جي لائق آهي. جيڪا ڪيس جپانين ڏني آهي. پوءِ هن ٽيبل تي رکيل فون ڏي نهاريو ۽ ان نمبر جو سوچيو جيڪو هن لڳائڻ ٿي چاهيو. پر ٻي گهڙيءَ پاڻ کي اهو سمجهائي ڌتاري ڇڏيو ته مس سدا بهار چنبيليءَ رات جو دير تائين ڪم ٿي ڪري ۽ هينئر صبح ساڻ ڪيس فون ڪري ننڊ مان اُٿارڻ سٺو نه ٿيندو. پوءِ هن جي نظر ٽيڪ جي ٿهيل ٽري ۾ رکيل ٽپال ڏي ويئي. هو ڪم ڪار جا آيل خط ۽ تارون ڪڍي پڙهڻ ۾ لڳي ويو.

آخرڪار سادي ٿي وڳي ڌاري جيئن ئي ايلن هيڏانهن هوڏانهن پاسيري ٿي ته هن ڏڪندڙ آڱرين سان ماسايو جو نمبر گهمايو. پهرين ئي گهنٽيءَ بعد ڪنهن ڳري آواز واري ماٺهوءَ ڪيس جپانيءَ ۾ ڪجهه چيو. هن يڪدم فون بند ڪري وري ٻيهر نمبر گهمايو. پر نتيجو ساڳيو نڪتو. هن مٿي نهاريو ته آفيس جي در وٽ ريڪو باادب بيٺي هئي. هن ڪيس اندر سڏيو. ''مون کان نمبر لڳي نٿو، ريڪو.''

ريڪو سمجهي ويئي. هن ڪنڌ جهڪائي چيو: ''ڊڪ چان ماسايو سان جو فون ڪٽجي ويو آهي ۽ هوءَ اڄڪلهه گيشا گهر ۾ ڪانهي. مون پاڻ به ڪالهه هن کي توهان خاطر فون ڪرڻ چاهيو ٿي، پر خبر پيئي ته هوءَ اتي ڪانهي. مون پڇا ڪئي ته هوءَ اڄڪلهه ڪٿي آهي ته هنن اهو به نه ٻڌايو. منهنجي معلوم ڪرڻ تي جڏهن خبر نه پيئي ته پوءِ ماتسوموتوءَ به ڪوشش ڪئي، پر گيشا گهر وارا بهانا ڪندا رهيا. جڏهن هو ماتسوموتوءَ کي به نٿا ٻڌائين ته پوءِ ڪنهن ٻئي کي به نه ٻڌائيندا. هونءَ اهو واقعي سٺو نه ٿيو، ڊڪ- چان.

هن کي اهو ٻڌي ٿورو صدمو ضرور پهتو. في الحال هن اهوئي سوچيو ته ڪجهه وقت لاءِ ڪيس فون نه ڪندو.

ان ڏينهن شام جو هن ريڪو ۽ فيوجي هارا سان گڏ ماني کاڌي جنهن ۾ هو ڪيترين ئي ڳالهيون ڪندا رهيا. ويندي اهو به ته هو هڪ ٻئي جون زبانون سکڻ جي ڪوشش ڪندا.ان بعد سيٺان سکون سان اچي ستو.

ٻئي ڏينهن منجهند جو نقشا جاچيندي هن مسز ايلن کي مسٽر ساڪاموتو جو فون ملائڻ لاءِ چيو.

''گڊ آفٽر نون.'' سيٺان فون تي ساڪاموتو کي ڪيڪاريو. ''مون توهان کي فون ڪري اهوئي معلوم ڪرڻ ٿي چاهيو ته توهان جي صحبت آئون ڪيترو جلد ماڻي سگهان ٿو؟''

''مون کي پڻ توسان ملي خوشي ٿيندي. نئين نوڪريءَ لاءِ مون طرفان دلي مبارڪون قبول ڪريو. مون کي پڪ آهي ته توکي ان نئين قدم کڻڻ جو افسوس نه ٿيندو. ترس ته ڏسان ته مون کي ڪڏهن واندڪائي ٿي

سگهي ٿي- هي هفتو ته سچو مشغول آهيان بلڪ ٻئي هفتي ۾ به ڪا شايد ئي واندڪائي نڪري سگهي. ان ڪان پوءِ آئون مهيني لاءِ آمريڪا وڃي رهيو آهيان. بس جيڪا ڪا فرصت اٿم- سا به ٿوري دير لاءِ اڄ شام جو ئي آهي. ايترو جلد خبر ناهي توهان واندڪائي ڪڍي سگهندئو يا نه.“

”بلڪل واندڪائي آهي.“ سيٽان ڪيس خاطري ڏني، ”مهرباني ڪري توهان ڪا ملڻ لاءِ جاءِ سوچي منهنجي سيڪريٽريءَ کي ٻڌائيندا ته آئون اتي پهچي ويندس.“

”ها بلڪل. هن کي فون ڏيو ته سمجهايانس.“

باقي وقت هو آفيس ۾ مختلف نقشن تي ڪم ڪندو رهيو ۽ جتي جتي ضرورت هئي اتي هو تبديلي ۽ درستي ڪندو رهيو. ان بعد مطمئن ٿي گهر پهتو. وهنجي سهنجي، ڪپڙا مٽائي ۽ پوءِ ريل رستي شهر پهتو.

دستور موجب ساڪاموتو پوري وقت تي پهچي چڪو هو جنهن جهڙي پابندي جپان ۾ ايترو عام ناهي- سواءِ ريل گاڏين جي. رسمي ڪيڪار ڪڙيءَ ڪان پوءِ هو مانيءَ لاءِ ويٺا.

”مون تنهنجو ڏنل مشينريءَ وارو نمونو پنهنجي آمريڪن ڪمپنيءَ کي ڏنو،“ سيٽان ٻڌايس. ”هو تنهنجي قابليت مان تمام گهڻو متاثر آهن ۽ جي ڪين ضرورت پيئي ته ٻي نمبر تي توهان کي ئي آرڊر ڏيندا.“

”تنهنجي وڏي مهرباني جو اسان جو خيال ڪرين ٿو.“ جارج ساڪاموتو چيو.

”ٻي ڳالهه: آمريڪا جي هڪ ٻي ڪمپني 'ڪالاهان ڪمپني' اليڪٽرانڪ وغيره جو ڪجهه سامان جپان مان نهرائڻ چاهي ٿي ۽ ڪين ڪنهن جپاني ڪمپنيءَ جي ان ڪم لاءِ ڳولا آهي. مون وٽ سندس هن وقت ائڊريس ناهي. پر اها آمريڪا جي شهر بوسٽن ۾ آهي. آئون هنن ڪان توهان لاءِ آرڊر وٺڻ چاهيان ٿو پر ڪن مجبورين ڪري آئون ساڻن سڌي طرح نه ڳالهائيندس. توهان پاڻ هنن سان لهه وچڙ ۾ اچو.“

ساڪاموتو ڪيسي مان هڪ ننڍڙي چوپڙي ڪڍي ان تي ڪمپنيءَ جو نالو درج ڪيو. ”آئون ساڻن سڀاڻي ئي فون تي ڳالهائيندس. هونءَ اسان کي اها چاڻ ڏيڻ لاءِ وڏي مهرباني.“

”“ هاڻ هڪ بلڪل الڳ ذاتي ڳالهه.“ سيٽان شروع ٿيو، ”پاڻ پهرين به مس سدا بهار چنبيليءَ بابت ڳالهائي چڪا آهيون. هن کي آئون اڃا به دوست سمجهان ٿو جيتوڻيڪ وچ ۾ اسان جي ڪافي عرصو جدائي ٿي ويئي ان ڪري هاڻ سندس پتو نٿو پوي ته هوءَ ڪٿي آهي. ٿي سگهي ٿو توکي ڪا ان بابت معلومات هجي؟“

ڪجهه دير ماٺ اختيار ڪرڻ بعد ساڪاموتو چيو:

”مسٽر سيٽان، آئون توکي ڪجهه گيشا جي طور طريقن بابت ٻڌائڻ ضروري سمجهان ٿو. جپان جو اهو هڪ تمام پراڻو پيشو، رسم، ادارو ۽ وهنوار هلندو اچي. جڏهن ڪا ڇوڪري ڪنهن گيشا گهر ۾ داخل ٿئي ٿي ته هن کي اتي ڪيترين ئي شيون سيکاريون وڃن ٿيون. جيئن ته ڳائڻ وڄائڻ، هار سينگار، چرچو پوڳ، مختلف قسم جي ماڻهن سان ڳالهائڻ جا طريقا، اُٿڻ ويهڻ، لکڻ پڙهڻ، مختلف رانديون، ادب، شعر و شاعري وغيره وغيره. پوءِ ڪافي سالن بعد هوءَ مڙني ۾ جڏهن پڙ ٿيو وڃي ته پوءِ هوءَ مائيڪو ليڪي وڃي ٿي ۽ پوءِ اڃا به ڪجهه سال رکي هن تي گيشائڪو نالو رکيو وڃي ٿو ۽ اڪيلي سر ڪم تي- ماڻهن جي دل وندرائڻ، دعوتن ۾ شرڪت ڪرڻ وغيره وغيره لاءِ موڪليو وڃي ٿو. اهو سمورو عرصو گيشا گهر وارا مٿس خرچ پڪو ڪن ٿا. يعني جڏهن هوءِ گيشا ٿي ڪمائڻ لائق ٿيندي آهي ته ان درجي تي پهچندي هوءَ گيشا گهر جي تمام گهڻي مقروض ٿي چڪي هوندي آهي- جو ظاهر آهي ننڍي هوندي ڪان سندس ڪائڻ پيئڻ، رهڻ ڪهڻ ۽ ڪپڙي گنديءَ جو خرچ گيشا گهر جي مالڪڻ پئي ڏنو. ايترو ڪافي آهي يا اڃا ٻڌايان، ٿڪجي ته نه پيا آهيو نه؟“

”نه. نه.“ سيٽان چيو. ”آئون تمام گهڻي چاهه سان ٻڌي رهيو آهيان، مهرباني ڪري ٻڌايو.“

”ڪڏهن ڪڏهن ڪي غريب گهراڻا پنهنجيون ڌيئر گيشا گهر ۾ اچي وڪڻي ويندا آهن. ڪڏهن ته وري سڪئي ستابي گهر جون ڇوڪريون پنهنجي شوق سان اچي گيشا گهر ۾ رهنديون آهن. ان ڪري جو هو ان گليمر، رنگيني ۽ رونق واري جيون کي پسند ڪن ٿيون يا وري پنهنجي ڪنهن مائٽياڻي گيشا کي ڪامياب ۽ خوشيءَ

جي زندگي گهاريندو ڏسي، هر ڪجي اچڻ ٿيون. هاڻ، منهنجي خيال ۾ ته تون اهو معلوم ڪرڻ چاهين ٿو ته آيا گيشا شادي ڪري سگهي ٿي يا نه. اهو ڪم ايترو عام ناهي، يا ان صورت ۾ ٿي سگهي ٿو جو سندس مڙس ان گيشا جو سمورو قرض گيشا گهر کي ادا ڪري واڌو ڪجهه مٿان بي به رقم. ۽ پوءِ ڇوڪريءَ کي اهڙي نموني سان رکي سگهي جنهن جي هوءَ عادي ٿي چڪي آهي. عام طرح گهڻو تڻو ائين ٿيندو آهي جو گيشا پنهنجو ڪو سرپرست ڳولي/ چونڊي وٺندي آهي- جو اهو سمورو خرچ ادا ڪرڻ لاءِ تيار هوندو آهي جيڪو هن تي گيشا ٿيڻ تائين آيو ۽ پوءِ هو هن کي بي زال ڪري رکندو آهي.“

”منهنجي خيال ۾ ته اها سريت ئي ٿي.“ سيٽان چيو.

”ذري گهٽ، ها. ائين ئي چئي سگهين ٿو. ڪڏهن ڪڏهن ته اهي نوجوان گيشا عورتون گيشائون ٿي ڪم جاري رکنديون آهن، پر پنهنجي سرپرست جي سڏ تي بين گراهڪن کي ڇڏي پهرين هن وٽ وينديون آهن. گيشائن جو وڏو تعداد اهو طريقو اختيار ڪري ٿو. گيشا گهر ته بلڪل هر صورت ۾ اها ڪوشش ڪندو ته مس سدا بهار چنبيلي گيشا واري ڌنڌي سان ئي لڳي رهي جو هوءَ هنن لاءِ چڱ بئنڪ ۾ رکيل دولت ٿي.“

”بهرحال في الحال ته هوءَ هتان ڪنهن بي طرف هلي ويئي آهي ۽ گيشا گهر سندس پار پتا ڏيڻ کان انڪار ڪري ٿو. ڇا تون، پنهنجي هيتري اثر رسوخ هوندي ايترو ڪجهه ڪري سگهين ٿو جو هن کي ڳولڻ ۾ منهنجي مدد ڪري سگهين؟“

ساڪاموتو ڪافيءَ جو خالي ٿيل ڪوپ پاسي تي رکي ڊگهو ساهه کنيو. ”مسٽر سيٽان، ڪيڏو نه اپاءُ آهي جو تو گيشا کي ئي پنهنجي پسند جي ڇوڪري چونڊيو. هونءَ جيڪڏهن دل ۾ نه ڪريو ته آئون توهان کان اهو پڇي سگهان ٿو ته ڇا توهان مس سدا بهار چنبيليءَ کي ان ڪري چونڊيو آهي جو توهان جي نظرن ۾ هوءَ جپان جي هڪ بافضيلت ڏيءَ آهي؟ جپاني سڀ ڇوڪريون هونءَ به دنيا ۾ اُتم سمجهيون وڃن ٿيون. ٿوري ئي چاڻ سڃاڻ پيدا ڪرڻ سان توهان کي ان کان به وڌيڪ فضيلت واريون ڇوڪريون ڪيترن ئي جپاني گهرن ۾ ملي سگهن ٿيون.“

”منهنجي دلچسپي هڪ- ۽ فقط هڪ ماسايوڪانو ۾ آهي. جيڪڏهن هوءَ پل تان ڪري پوي ۽ ڪيس سڄي عمر ڦيٿن واري ڪرسيءَ تي رهڻو پوي ته به هوءَ مون لاءِ ساڳي ماسايوڪانو آهي.“

”ڇا ان حد تائين تون هن کي چاهين ٿو، مسٽر سيٽان؟“

”جي ها. بلڪل، ۽ توهان مون کي پنهنجو سمجهي 'سيٽان' بدران فقط 'ڊڪ' چئي سگهو ٿا.“

”چڱو ڊڪ، جيتري ٿي سگهندي آئون ڪوشش ڪندس.“

ساڪاموتو سيٽان کي ريلوي اسٽيشن تي ڇڏي پوءِ گهر تائين ايندي وقت هو ان منجهيل مسئلي کي سلجهائڻ بابت سوچيندو رهيو. ڇوڪريءَ کي ڳولڻ ڪو ڏکيو ڪم ناهي، پر هي اخلاقي پهلوءَ کان سوچي رهيو هو ته آيا هي ان ڪم ۾ هٿ وجهي يا نه. سيٽان لاءِ ڪانوماسايو جي ڳولا ڪري يا نه. هن کي هڪ پراڻي جپاني چوڻي ياد اچي ويئي: ”ماڻهوءَ کي پنهنجي زال ڳولڻ لاءِ پنهنجو گهر ئي جانچڻ کپي.“

جيڪڏهن هو شادي ٿا ڪن ته هنن کي انگريزي يا جپانيءَ ۾ چڱيءَ طرح هڪ ٻئي سان ڳالهائڻ ۾ سالن جا سال لڳندا. هن جي ڏيان ۾ پيون به ڪيتريون ئي مکيه ڳالهيون هيون جن آمريڪا ۽ جپاني تهذيبن کي ڌار ڌار ڪيو ٿي. ان کان علاوه ذات پات جو به سوال هو- بهرحال انهن کي ته هن ڪابه اهميت نٿي ڏني. ماڻهن جا فقط به قسم آهن- هن دل ئي دل ۾ سوچيو- سڌريل ۽ اڻ سڌريل.

هاڻ سيٽان جيئن ته جپان جو ذري گهٽ مستقل شهري ٿي رهڻ لڳو هو، ان ڪري گيشا گهر هن کان سنئون سڌو احتياط ڪيو ٿي. ساڪاموتو کي مليل اطلاع مطابق مس سدا بهار چنبيليءَ وارو گيشا گهر ان بندوبست ۾ لڳو پيو هو ته بنا ڪنهن دير جي ڪو سرپرست ڳولي ڪيس ان جو پابند بنايو وڃي.

هوڏانهن سيٽان ماتسوموتو ڪمپنيءَ جي پراڻي گراهڪ سان ملڻ لاءِ ٻئي هفتي جي شروع وارن ڏينهن ۾ فلپائين روانو ٿي ويو. اتي پهچڻ سان جڏهن هن واپار نٽڻ جو جائزو ورتو ته خبر پيس ته اهو سڀ ڪجهه ان ڪري ٿيو جو هڪ ته ٻئي جي زبان سمجهڻ لاءِ ڪو رابطو نه هو ۽ ٻيو ته فلپائين وارن تي اهو غلط اثر

ويھي ويو ھو تہ ماتسوموتو ڪمپني ڏيوالي ۾ ھلي ويئي آھي. اھي سڀ ڳالھيون دور ڪرڻ لاءِ سيٽان سٺو پارٽ ادا ڪيو.

ماتسوموتو وڏي پگھار تي پاڻ وٽ جو ھي آمريڪن وائيس پريزيڊنٽ رکيو ھو، ان جو ھڪ سبب اھو بہ ھو تہ جيئن ھو نہ فقط انجنيئرنگ جا مسئلا حل ڪري پر ماڻھن سان لھہ وچڙ ۾ اچي پراڻا وچايل گراھڪ پڻ ھٿ ڪري. ٽي ڏينھن فلپائين ۾ رھي سيٽان ٽوڪيو واپس وريو.

واپسيءَ تي ھوائي جھاز ۾ ويٺي ھن جي دماغ ۾ ھڪ رٿ آئي. ھن ڪيسي مان ننڍڙي چوپڙي ڪڍي ان تي ڪو نالو لکيو. بس پاڳ خراب نہ نڪري باقي ھن کي يقين ھو تہ ھو ھاڻ مس ڪانوماسايو جو پتو لھي وٺندو.

12

ٻئي ڏينهن صبح جو، سيٺان پنهنجي مسافريءَ جو سربستو احوال سيٺ ماتسوموتوءَ کي ڏنو. ان بعد پنهنجي سيڪريٽري ايلن يامادا کي ٻڌايو ته هوءَ سندس فون، آمريڪن ايئرفورس بيس تي رهندڙ ڪرنل هاورڊ سان ملائي، جنهن سان هو پهرين به رڊار جي سلسلي ۾ ڳالهائي چڪو هو.

پوري اڍائين بجي سرڪاري گاڏي پيگيءَ جي بواءِ فرينڊ ايئرمئن ملسپ کي فئڪٽريءَ تي اچي لاٿو. (جنهن لاءِ سيٺان صبح جو سندس ڪرنل کي فون ڪيو هو.) قدبت جو سنهو، مٿي تي ڳاڙها وار ۽ ٽوپلو هٿن ۾ هوس. سندس وردي چڱيءَ طرح استري ٿيل ۽ ڪلف ڏنل هئي ۽ ڪارا بوٽ پالش ڪان ايترو ته چمڪي رهيا هئا جو اشتهار جو نمونو ٿي لڳا.

”ايئرمئن ملسپ، ويهو.“ سيٺان هن کي ڪرسي آڇيندي چيو. سيڪريٽري ايلن هنن لاءِ ڪوڪا ڪولا ڪٽڻ لاءِ ٻاهر ويئي ۽ آيل مهمان اسپرنگ وانگر هيڏانهن هوڏانهن لڏي جڏهن آرام سان ويٺو ته سيٺان فرحتي ٿي پڇيس، ”ڪريو خبر پيگي ڪيئن آهي؟“

ملسپ اهو ٻڌي چرڪ پري چيو: ”چا سائين توهان مون سان هن بابت ڳالهائي مون کي اها نصيحت ڪرڻ ٿا چاهيو ته آئون هن ڪان پري رهان.“

”نه، هرگز نه. آئون هن سان ملي چڪو آهيان ۽ آئون ڪانئس بيحد متاثر آهيان.“

ملسپ هٿ سان نرڙ تان پگهر اُگهيو، ”شڪر آهي.“

پوءِ يڪدم هن کي ڌيان ۾ آيو. ”سائين منهنجي خيال ۾ ته آئون به توهان کي سڃاڻان ٿو. توهان ئي ته نه آهيو جيڪي هن جي پيڻ سان ملندا رهيا آهيو؟“

”بلڪل صحيح آهي،“ سيٺان چيو. اتي ايلن هنن لاءِ ڪوڪ ڪٽي آئي. پوءِ هنن ڪان اجازت وٺي ڪمري جا در بند ڪري ٻاهر هلي ويئي.

”آئون ذاتي ڳالهيون پڇڻ نٿو چاهيان، بس ايترو ضرور معلوم ڪرڻ چاهيان ٿو ته ويجهڙائيءَ ۾ تنهنجي ڪا هن سان ملاقات ٿي آهي؟“

ملسپ پهرين هيڏانهن هوڏانهن نهاريو ته آيا ڪو ٻيو ٻڌي ته نه رهيو آهي. ”گذريل رات ئي آئون هن سان مليو آهيان، پر اها ڳالهه سائين پاڻ تائين محدود رکجو، گيشا گهر وارا خبر ناهي چو اڄڪلهه ٽٽان پٽان ۾ آهن. توهان کي ته خبر آهي ته آئون ڪو ڪميشنڊ آفيسر ته آهيان ڪونه. آئون ته هڪ سپاهي ئي ٿيس...“

سيٺان هٿ جي اشاري سان اهو چوڻ ڪان ڪيس جهليو. ”پاڻ ٻنهي جو ساڳيو مسئلو آهي. اڃا به ڏنو وڃي ته منهنجو مسئلو توڪان گنڀير آهي. مون کي اها خبر ناهي ته مس ڪانوماسايو اڄڪلهه ڪٿي آهي. گيشا گهران بابت ڪنهن کي به نٿو ٻڌائي.“

”پيگيءَ کي خبر ضرور هوندي،“ ملسپ چيو، ”توهان ائڊريس ۽ فون نمبر ٻڌايو. آئون اڄ ئي هن ڪان معلوم ڪري توهان کي اطلاع ڪندس.“

سيٺان پنهنجي گهر جو پتو پنهنجي نالي واري ڪارڊ تي لکي هن کي ڏنو. ”مون وٽ اڃا فون ناهي.“ هن چيو. ”چڱو مهرباني ملسپ. پيگيءَ کي به منهنجا سلام چئجان“.“

پنجين وڳي آفيس ۾ سيٺان جو فون آيو. ”ٻڪ سيٺان، آئون ساڪاموتو پيو ڳالهايان تنهنجي ڪم جي خبرچار پئي لڌم ۽ مون کي اها جاڻ پيئي ته مس سدا بهار چنبيلي اڄڪلهه ٽوڪيو ڪان ٻاهر رهي ٿي. هن جو ڪنهن گراهڪ سان معاشقو ٿي پيو هو ۽ جذباتي طرح ايترو ته پريشان رهڻ لڳي آهي جو گيشا گهر وارن هن کي ان گراهڪ ڪان پري رکڻ ڪارڻ ٻئي شهر ۾ موڪلي ڇڏيو آهي جيسين هوءَ هن کي وساري يا نارمل

حالت ۾ اچي. سو هاڻ منهنجيون دعائون توهان سان آهن. اُميد ته هڪ نه هڪ ڏينهن هن کي حاصل ڪري اسان کان به مبارڪون ماڻيندين.

”هي ڳالهه ته جنهن گيشا گهر سان مس سدا بهار چنبيليءَ جو واسطو آهي، ان تي منهنجي ڪافي اثر آهي جو آئون سندن وڏي ۾ وڏو گراهڪ آهيان ۽ هنن جي ڪمائيءَ جو وڏو حصو منهنجي ڪمپنيءَ مان آهي. مون هنن کي صاف صاف چئي ڇڏيو آهي ته جيڪڏهن هو تنهنجي ۽ مس سدا بهار چنبيليءَ جي وچ ۾ رنڊڪ پيدا ڪندا ته سڻي ڳالهه نه ٿيندي.“

”توهان جي وڏي مهرباني.“ سيٽان چيو.

”نه، اهو مون تي فرض آهي ته تولاءِ جيڪي ڪجهه پڄي سگهي اهو ڪريان. آئون آمريڪا ڪالاهان ڪمپنيءَ سان به دفعا ڳالهائي چڪو آهيان ۽ هو مون کي مشينريءَ جو نمونو ناهڻ ۽ ان جو اگهه معلوم ڪرڻ لاءِ بلو پرنٽون (نقشا) موڪلي رهيا آهن.“ ساڪاموتو چيو.

”ڏاڍو سٺو. چڱو وڏيڪ پوءِ ملاقات تي روبرو خبرون ڪنداسين.“ سيٽان چيو.

”بلڪل صحيح. منهنجي آمريڪا کان موٽڻ تائين انتظار ڪجان“. تيسين مون طرفان تو لاءِ دعائون آهن. ها اهو ٻڌائڻ وسري ويم ته مس نارما شاديءَ جون تياري ڪري رهي آهي. ويجهڙائيءَ ۾ سندس ملاقات ڪنهن همراهه سان ٿي هئي. هو عمر ۾ مڙيئي هن کان ڪجهه وڏو آهي. ٽيڪساز جو ڪو امير آمريڪن آهي.“

انگريزيءَ بدران سيٽان جپانيءَ ۾ پڇيو: ”سو ديسڪا“ (ڇا واقعي؟)

ساڪاموتو کلي چيو. ”بلڪل. مون نوڪري ڏيارڻ واري ڪاتي کي هي انگريزي ڳالهائيندڙ سيڪريٽري موڪلڻ لاءِ فون ڪيو. خبر پيئي ته هنن جي هڪ بهتر انگريزي ڳالهائيندڙ ڇوڪري تو وٽ پهچي ويئي آهي. بهرحال ان تي تنهنجو ئي حق هو.“

جڏهن ڳالهه ٻولهه ختم ٿي ته سيٽان ڏٺو ته ريڪو سامهون در وٽ بيٺي آهي. ”هلي آ اندر اچ.“ سيٽان ڪيس سڏ ڪيو.

”ٻڪ چان. منهنجي هڪ ساهيڙي آهي جنهن جي چاچي هڪ گيشا ريسٽورنٽ هلائيندي آهي. هن وعدو ڪيو آهي ته هوءَ تولاءِ ماسايو جو اتو پتو لهڻ جي ضرور ڪوشش ڪندي.“

سيٽان ريڪو کي پاڻ ڏي ويجهو ڇڪي چيو: ”ريڪو مان توکي اهو ٻڌايان ته مون کي خود خبر ناهي ته آئون ڇو اچي ماسايو پٺيان پيو آهيان. بس مون کي ڇڙي اها چاڻ آهي ته آئون هن بنا هڪ پل به رهي نٿو سگهان.“

”پيارا ٻڪ، آئون سمجهان ٿي.“

”پر هڪ ڳالهه آئون چٽيءَ طرح محسوس ڪريان ٿو.“ سيٽان وڌيڪ چيو، ”ته هر حال ۾ مون کي تنهنجي دوستيءَ جي ضرورت آهي. جيسين منهنجي سرير ۾ ساهه آهي تيسين تون منهنجن بلڪل ويجهن دوستن مان آهين.“

”اها مون لاءِ خوشيءَ جي ڳالهه آهي جو تون مون کي ايڏي عزت ڏين ٿو ۽ پنهنجو سمجهين ٿو، ٻڪ. آئون نٿي سمجهان ته ڪو ٻيو مون کي ايترو پنهنجو سمجهي ٿو.“ هوءَ پنهنجي منهن کي هٿن سان ڍڪي روئڻ لڳي. پوءِ پنهنجيون اکيون اگهي مرڪڻ لڳي. ”ٻڪ چان، تو مون کي هڪ نئون ماٿهو بڻائي ڇڏيو آهي.“ هوءَ اهو چئي ٻاهر هلي ويئي.

”ڏوڙ آهي پيئي.“ سيٽان پنهنجي منهن دل ۾ چيو.

پوءِ ڪاغذ پٽ ناهي گهر ڏي روانو ٿيو. نوڪرياڻيءَ جيڪا ماني ناهي هئي سا ڪاڏائين. ستين بجي کي مهمان آيا جيڪي هن گهر ۾ نوان هئا. نوڪرياڻيءَ ٻنهي کي جهڪي ڪيڪاريو ۽ سيٽان کي سڏي آئي. سيٽان ايئرمئن ملسپ ۽ پيگيءَ کي ڏسي خوشيءَ سان سندن آدرڀاءُ ڪيو.

”اوهه! هيءَ ته واهه جي جاءِ آهي.“ پيگيءَ چيو، ”ماسايو کي ته واهه جي وڻندي.“ اهو چئي هن دريءَ کان ٻاهر ڏٺو. ”واهه واهه. هتي ته ويندي ٻارن جي کيڏڻ لاءِ به چڱو پٽ آهي.“

”کھڙن ٻارن لاءِ؟“ سيٽان پڇيو.

پيگي سيٽان کي گھورڻ لڳي. ”تنھنجي ٻارن لاءِ. ظاھر آھي تون اھو ئي چاھيندين ته ماسايو مان توکي ٻار ٿين، يا نه؟“

سيٽان اھا ڳالھه لنوائي چيو، ”في الحال ته آئون چاھيندس ته ماسايو کي ڳولي لھان.“

”اھا ته سمجھه ته توکي ملي ويئي.“ پيگيءَ کيس خاطري ڏني، ”ماماسان مون کي چتاءُ ڏيئي ڇڏيو آھي ته جي ماسايو بابت کنھن کي به ٻڌايئي ته ڌنڌي مان ڪڍي ڇڏينديسانءِ، سو مون ھن سان وعدو ڪيو ته ڪنھن کي به نه ٻڌائينديس.“ اھو چئي پيگي سيٽان جي منھن جو پنو پڙھڻ لڳي. ” عينڪ بنا لڳين ته ٺاھوڪو ٿو. تنھنجا ٻار به تو جيان ڏڳھا ۽ سھڻا ٿيندا. منھنجو الائي ڇا حشر ٿيندو. پڪ ھن جھڙا ڳاڙھي مٽي وارا ڇمندا.“ ھن وري سيٽان جي منھن جو غور سان جائزو ورتو. ”تون ڏاڍو ٿڪل ٿو لڳين. ڇا نئين نوڪريءَ ٿڪائي رکيو اٿئي؟ توکي ڪپي ته موڪل ڪري ڪجھه ڏينھن لاءِ شمودا شھر ۾ وڃي آرام ڪر.“

”نه، اجا ته ضرورت نه اٿم.“ سيٽان وراڻيو.

پيگي ھاڻ وڌيڪ صبر کان ڪم نه وٺي سگھي. ”تون شمودا ضرور وڃ. ھر سال وانگر ھن سال به اتي جمعي ڏينھن جشن ٿيڻو آھي جنھن ۾ ھر عمر جا ماڻھو ناچ گانا ڪندا آھن. ھن سال گيشائن جي پريڊ/ فلوٽ ۾ ماسايو به ڀھرو وٺندي.“

سيٽان، ٻئي ڏينھن پنھنجي سيڪريٽري ايلن ذريعي شمودا وڃڻ لاءِ ٽڪيٽ بک ڪرائي. مسز ايلن فلپائين کان آيل تار ماتسوموتوءَ کي پڙھي ٻڌائي ته ھو سيٽان جي قيمتي صلاحن کان متاثر آھن ۽ واپار جو وڌيڪ آرڊر ڏنو اٿن. سيٺ ماتسوموتو پنھنجي ٺاھيل ھائڪو (شعر) واري پڪيءَ بابت وري غور سان سوچيو جيڪو سندس نئين آمريڪن وائيس پريزيڊنٽ جي ذھانت جي علامت ھو، جنھن ڪري ڪمپنيءَ تان مشڪل ڏينھن ٽرڻ لڳا ھئا. بھتر ڪاروبار وري شروع ٿيڻ لڳو ھو. سيٺ کي خوش ٿيندو ڏسي مسز ايلن بنا دير جي کيس ٻڌايو ته مسٽر سيٽان سياڻ کان ڏينھن ٻن لاءِ شمودا جشن ڏسڻ لاءِ وڃڻ چاھي ٿو. سيٺ خوشيءَ مان ھڪدم اجازت ڏني ته سياڻ چو، ھو چاھي ته اڄ ئي وڃي سگھي ٿو.

13

سيٽان ٽيلهي ۾ ڏينهن ٻن جا ڪپڙا وجهي ريل ۾ اچي چڙهيو. شمودا شهر ۾ هڪ جشن وارو ماحول برپا ٿيل هو. ماڻهو پنهنجن ٻارن سميت رنگين ڪپڙن ۾ هيڏانهن هوڏانهن ڦري رهيا هئا. گهوريئڙا مختلف شين وڪڻڻ جا هوڪا ڏئي رهيا هئا. هن شهر جي ڪنهن گهٽيءَ جي ڪنهن گهر ۾ پڪ ماسايو به هوندي. هو هڪ مسافرخاني ۾ اچي ٽڪيو جنهن قسم جي رهائشگاهن ۾ هو پهرين به رهي چڪو هو.

ٻئي ڏينهن هو ڪاٺ جون چاڪڙيون ۽ يوڪاتا پائي ميلي ۾ گهمڻ لاءِ نڪتو. ٿوري دير بعد رستن تان جلوس لنگهڻ وارا هئا. ماڻهو رستن جي پاسن تي قطارون ٺاهي انهن کي ڏسڻ لاءِ آتا هئا. سيٽان به ڪلها پاسا هڻي پنهنجي ويهڻ لاءِ جاءِ ٺاهي.

ٿوري دير بعد جپاني نقارن ۽ دهلن جي سٽ سٽ سان پريڊ جو هڪ جٿو اچي لنگهيو. ساڻن گڏ وڏا جهنڊا ۽ بيرقون هيون جن تي مختلف جپاني لفظن جون شڪليون ٺهيل هيون.

ان بعد هڪ ٻيو جٿو ساز سرورندن تي نچندو اچي لنگهيو. انهن جي هٿن ۾ بانسن جا لڙها هئا جن جي مٿان ٻني جا تابوت ۽ مندر ٺهيل هئا.

ان کان پوءِ ڪجهه دير بعد هڪ ٻيو جٿو آيو جنهن ۾ سڀني ماڻهن شوگن واريون پراڻي زماني جون پوشاڪون پهريون هيون. ڪجهه نوجوان پنهنجن مٿن تي گڏين جي گهر جهڙيون ٺهيل عمارتون کڻي لنگهي رهيا هئا.

اهڙيءَ طرح هڪ ٻيو جلوس نڪتو جنهن ۾ سڀ ڪمونو پهريل ڇوڪريون هيون. هو گلن سان جهنجهيل فلوٽ کڻي لنگهي رهيون هيون. پاسن کان هنن سان گڏ سازندا ساز وڄائي هلي رهيا هئا. رستي جي ڪپرن تي بيٺل ماڻهو جلوس ۾ لنگهندڙ مردن توڙي عورتن ۽ ڇوڪرين سان چرچا ڪندا رهيا. هو به کين گل يا پنين جي ڪاتر اڇلي هڻي رهيون هيون.

اهڙيءَ طرح ڪيترا جلوس لنگهڻ بعد هڪ جلوس خوبصورت عورتن جو خوبصورت پوشاڪ ۾ پري کان ايندو نظر آيو. ويجهو اچڻ تي خبر پيئي ته اهي ڇهن قطارن ۾ هڪ ئي جهڙا ڪمونا پائي نچي رهيون هيون. اهي ڪمونا اهڙي ڊيزائين جا ٺهيل هئا جو هنن نچندي جڏهن سامهون ٿي نهاريو ته ڳاڙهاڻ ئي ڳاڙهاڻ تي ٿي ويئي ۽ جڏهن هنن پٺ تي ڏني ته ڪاري ۽ اڇي رنگ جا پٽا نهي ٿي ويا ۽ نچڻ وقت سندن قدم قدم سان ائين ته ملي ٿي آيو جو ڏسڻ وارن کي تعجب ٿي لڳو.

” پوءِ سيٽان جي نظر هن تي وڃي پيئي.

هوءَ ٻي قطار ۾ هئي، ۽ وڏي ماڻُ ۽ شانُ سان نچي رهي هئي. مڙڻ وقت هن به ٻين وانگر گوڏا ٿي موڙيا.

جيتوڻيڪ چرڻ جي جاءِ مور نه هئي، پر سيٽان جيئن تيئن ڪري جاءِ ٺاهيندو جلوس جي سامهون گڏوگڏ هلڻ لڳو. نظر سندس مس ڪانوماسايو ۾ ئي هئي. جلوس اڳيان هلندو ويو ۽ ماڻهن جو سمنڊ پٺيان ٿيندو ويو. اڳيان موڙ اچڻ تي سڀ ڇوڪريون مڙيون. جيڪي ڇوڪريون مٿي تي ڪاٺ ۽ ٻني جو ٺهيل مندر رکي هلي رهيون هيون تن ان کي هيٺ لاٿو ۽ ساهه پٽڻ لڳيون. سيٽان ڳاڙهي ڪاري رنگ جي ڪمونن اندر گهڙي ويو ۽ ڪيس ٻانهن کان جهلي ٻاهر وٺي آيو.

گوڙ گهمسان کان ٿورو پاسيرو پهچي سيٽان ڏانهنس نهاريو، ”ڪان بان وا“ (سلامي خير).

هوءَ هن کي ٽڪ ٻڌي ڏسندي رهي. آخر وڏي مشڪل سان هن انگريزيءَ جا به چار لفظ ڳالهايا: ”هائو يو فائينڊ؟“ (تو مون کي ڪيئن ڳولي لڌو.)

”تمام سولائيءَ سان.“ سيٽان وراڻيو، ”مون جپان اچي توکي ڳولڻ شروع ڪيو.“

ڪجهه ڳالهائڻ کان اڳ سندس چپ ٿوري دير لاءِ ٿڙڪڻ لڳا: ”ڇو؟“
”توکي ان جي خبر آهي، مون توکي ٻڌايو هو- ياد اٿئي نه؟“
هن ٻانهن مٿي ڪٽي سيٽان جي چيلهه جي چوڌاري ورايون. ڪجهه دير لاءِ ٻنهي پهڻ ٿي بيٺي رهي. پوءِ ٻانهون هيٺ ڪيرائي هڪ قدم پٺتي هٽي. ”مون کي وڃڻ کپي.“ هن چيو، ”هي ڪمونو منهنجو ناهي.“
سيٽان سندس هٿ اڃا تائين نه ڇڏيو. ”ڪيتري دير لاءِ وڃڻ ٿي چاهين. پهرين اهو ٻڌاءِ؟“
هن ڪنڌ ڌوڻي اهو اشارو ڪيو ته هن سندس ڳالهه نه سمجهي.
”آئون چوان ٿو،“ سيٽان ڌيرج سان انگريزيءَ جو لفظ لفظ ڌار ڌار ڪري ڳالهايو، ”ته تون موٽي اچ.“
”پر مون لاءِ ڪيتريون ئي رڪاوٽون آهن.“ مس سدا بهار چنبيليءَ چيو.
”بس جان، ڪمونو بدلائي، موٽي اچ. سمجهئه؟“ سيٽان چيس.
سيٽان اڳيان هن کي آڻ مڃڻي پيئي.
پني جو وچٿو ڪولي هن سامهون سمنڊ ڏي اشارو ڪيو. ”جيڪڏهن تون چئين ٿو ته آئون ڪلاڪ اندر موٽي اچان. پاٽيءَ جي پرسان ويهي ڪجهه دير پاڻ ڳالهائينداسين.“
سيٽان ٻانهن موڙي واچ ۾ ٽائيم ڏٺو. ”پوري ڪلاڪ اندر موٽي ايندينءَ نه؟ پڪ؟ وعدو؟“
”آئون وعدو ٿي ڪريان، ٻڪ.“
سيٽان هن کي ڇڏيو ۽ هوءَ ڊانس ڪندڙ ڇوڪرين جي ميڙ ۾ گم ٿي ويئي. هي پوءِ ماڻهن جي ميڙ مان رستو ٺاهيندڙ سمنڊ ڏي وڌيو. رستي تي ڪيترائي جپاني آواز هن جي ڪنن ۾ ٻرڪندا رهيا. ڪاٺ جي چاڪڙين جي ٺڙڪ ٺڙڪ، جپاني ساز- ساميسين جي شرنائيءَ وانگر تکو سر، ڪنهن نوڊل وڪڻندڙ پوڙهي ماڻهوءَ جو هوڪو. سامهون 'توري - ئي' دروازو نظر اچي رهيو هو جنهن جي چوڌاري پٿر جا چونجها ڏيا ٽمڪي رهيا هئا. اهي ڏيا انهن ماڻهن کي سڏي رهيا هئا جن ان پاڪ در جي هيٺان لنگهي پنهنجي جسم ۽ روح کي پاڪ پوتر بنائڻ ٿي چاهيو. ڪجهه ڏاڪا مٿيرو شنتو ڌرم جو ٻائو بيٺل هو جيڪو پني جي وچٿيءَ سان پاڻ کي هوا هٽي رهيو هو. شادي شده جوڙا هن کان دعا وٺي رهيا هئا.
ڪلاڪ گذرڻ ۾ اڃا پنجويهه منٽ بچيا ٿي، شڪ جو شيطان سندس دماغ ۾ ديرو ڄمائي ڪيس آگاهه ڪرڻ لڳو ته تون اجايو هتي ويٺو ڪلاڪ وڃائين، تيسين هوءَ سامان ٻڌي ڪنهن ٻي پاسي ڀڄي وڃڻ ۾ ڪامياب ٿي ويئي هونداءِ. پر پوءِ جڏهن هن کي ٻي گهڙيءَ ياد آيو ته هوءَ هن سان وعدو ڪري ويئي آهي ته شيطان کي چڻ اماڙي لڳي ويئي.
سيٽان سمنڊ جي ويجهو پهچي هڪ پرپري جاءِ پور تي قبضو ڪري ويهي رهيو جو چوڌاري ڪيترائي جوڙا جوڙا جايون والاري ويٺا هئا. هن جي پٺ سمنڊ ڏي هئي ۽ صبر سان وقت گذارڻ جي انتظار ۾ هو. پر جڏهن پورو ڪلاڪ گذري ويو ته هڪ هڪ منٽ هن جي اندر ۾ هڪ دفعو وري نئين سنئينءَ وسوسا ۽ شڪ شبها جاڳائڻ لڳو. پر هن انهن کي دل سان هرگز قبول نه ڪيو. سندس دير سان پهچڻ جا ڪيترائي سبب ٿي سگهن ٿا. هن سوچيو.
هن پٺ ورائي سمنڊ ڏي ڏٺو جيئن سمنڊ کان ڪجهه صبر سکي سگهي، جيڪو صبر جي ئي علامت آهي. پري بلڪل پري سمنڊ جي ڪناري تي، چانڊوڪيءَ ۾ سامهون ڪا عورت، خاموشيءَ سان پاڻيءَ کي ڏسي رهي هئي. هي يڪدم سجاڳي پيرن تي اُٿي بيٺو ۽ تعجب کائڻ لڳو ته خبر ناهي ته هوءَ ويچاري ڪيتري دير کان انتظار ڪري رهي آهي. تڪيون تڪيون ٻرانگون ڪٽي ٻين جوڙن جي وچ مان رستو ٺاهيندو ان عورت ڏي وڌيو. ايتري ۾ هوءَ جهڙو پٺيان مڙي ته هن تي نظر پيس ۽ هن خوشيءَ مان هٿ لوڏي پنهنجي هجڻ جو اطلاع ڪيو.
دراصل سمنڊ جي ڪناري وٽ وڌيڪ اڪيلائي ڏسي هوءَ اتي بيهي انتظار ڪري رهي هئي. پوءِ هو ٻئي گڏ ٿي ويٺا منهن سان منهن ملائي، هڪ ٻئي جي ويجهو ٿي- جيئن سندن ڳالهيون رڳو پاڻ ئي ٻڌي سگهن، ٻيو ڪوبه نه.

”پيگيءَ مون کي نياپو ڪيو هو ته تون ضرور ايندين.“ هن نماڻائيءَ مان چيو، ”پيگيءَ مون کي اهو به اطلاع ڪيو هو ته 'ماما سان' چاهي ٿي ته آئون جهٽ شادي ڪريان. هوءَ مون لاءِ ڪو سرپرست ڳولي رهي آهي جيڪو مون کي 'زال' ڪري رکي.“

”ٻي زال“ سيٽان ڏيرج سان چرچي طور پڇيو.

”منهنجي خيال ۾ ته بلڪل ائين.“

ڪجهه لمحا گهري ماٺ بعد هن چپ چوريا. ”هو گيشا مس سدا بهار چنبيليءَ سان شادي ڪرڻ ٿو چاهي.“ هن چيو، ”پر آئون هرگز نٿي چاهيان.“ اهو چئي هن سيٽان ڏي پنهنجائپ وارين نگاهن سان ڏٺو.

”مون کي نه ته مس سدا بهار چنبيليءَ لاءِ وقت آهي ۽ نه وري ڪنهن ٻيءَ گيشا لاءِ“ سيٽان چيو، ”فقط هڪ ڇوڪريءَ- ڪانوماسايو ڪارڻ سچي زندگي ڏيئي سگهان ٿو. تون ان ڇوڪريءَ کي سڃاڻين؟“

هوءَ مرڪي چوڻ لڳي: ”ڪڏهن ڪڏهن.“ ۽ پوءِ پنهنجو مٿو سيٽان جي جوٽ تي رکي ڪيس غور سان ڏسڻ لڳي.

”ماسايو“ سيٽان پڇيو، ”تون منهنجي زال ٿي رهندينءَ؟“

هن سيٽان کي چيرائيندي چيو: ”ٻهرين زال؟“

”زال - فقط زال.“

پوءِ هن سنجيدي ٿيندي چيس: ”ٻڌ تون ڪجهه سمجهڻ جي ڪوشش ڪر. اهو سوچ ته اهو ڪم ڪيڏو ڏکيو آهي. گيشا گهر منهنجي لاءِ مسئلا ڪٽي پيدا ڪندو جو هو مون کي خريد فروخت جي شيءِ سمجهن ٿا.“

”منهنجو هڪ دوست آهي، اهو ان مسئلي کي دور ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو. هو تمام اهم ماڻهو آهي ۽ پڪ اٿم ته هو ان ۾ ضرور ڪامياب ٿيندو ۽ توکي ان گيشا جي چڪر مان ڪڍي وٺندو. پلي ٻي ڪا وڃي مس سدا بهار چنبيلي ٿئي، هنن وٽ ڪيتريون ئي ڇوڪريون ويٺيون آهن.“

”تنهنجو اهو دوست ساڪاموتو ته نه آهي؟“ ڪانوماسايو پڇيو.

”ها.“ سيٽان وراڻيو.

هن سيٽان جي سيني تي ڳل رکي چيو: ”جيڪڏهن هو چوندو ته گيشا گهر وارا ڪڏهن به هن جو چيو نه ٽاريندا.“

”آئون به ائين ٿو سمجهان. پر تو منهنجي سوال جو ته جواب ڏنو ئي ڪونه.“

هوءَ اجا به ٿورڙو اڳيان رڙهي. جيئن هوءَ اجا به هن جي ويجهو ٿي سگهي. ”ٻڌ، وچ ۾ ڪيترائي مسئلا آهن. تون نٿو سمجهي سگهين.“

”آئون بلڪل چڱيءَ طرح سمجهي سگهان ٿو، ماسايو. مسئلا اهي ئي آهن نه ته تون ٻڌ آهين. تنهنجي قوميت جپاني آهي. پاڻ ساڳي زبان نٿا ڳالهايون. تون گيشا گهر وارن وٽ پئسن جي عيوض چڻ گروي رکيل آهين.“ سيٽان چيو، ”پر آئون انهن مان ڪنهن به ڳالهه جي پرواهه نٿو ڪريان. جنهن به مندر، مسجد، پگوڊا يا سائنيگاگ ۾ توکي وٺي تون وڃي سگهين ٿي. جپاني قومي ترانو ڪو وڃائي ٿو ته تون پلي اٿي بيهه، مون کي ڪو اعتراض ڪونهي. باقي گيشا گهر جي حساب کي آئون پاڻهي منهن ڏيندس.“

”ٻڌ“ هن سيٽان کي زور سان پاڪر پائيندي چيو، ”منهنجا يار ڏسڻ ۾ ڪيئن لڳندا؟“

سيٽان ڪيس چمي ڏيندي چيو، ”اهي پاڻ جهڙا پاڳ وارا ته نه ٿي سگهندا.“

هن پنهنجو منهن ڦيرائي مٿي آسمان ڏي ڏٺو. ”ٻڌ، چنڊ ڏي ڏس. ڪن جو چوڻ آهي ته چنڊ ديوتا زمين ڏي ڏسندو رهي ٿو ۽ هن ڪان ڪنهن جو به پيار ڳجهو ناهي. ڪڏهن ڪڏهن ڇوڪرو ڇوڪري راضي هوندا آهن پر هنن جا مائٽ سندن شادي ڪرائڻ نه چاهيندا آهن ته چنڊ ديوتا چوندو آهي ته گهبرايو نه، آئون توهان جو ميلاپ ڪرائيندس سمجهيئه.“

”بلڪل سمجهيم“ سيٽان چيو ۽ آهستي آهستي اُٿي بيٺو ۽ هن ماسايو ڪانو کي به اُٿڻ ۾ مدد ڪئي. پوءِ سيٽان ڪجهه گهڙين لاءِ بيٺي بيٺي ماسايو کي ۽ چنڊ کي ڏسڻ لڳو- جنهن جي رعب ۽ اٿارٽيءَ جي راز جي

ڪيس هاڻ خبر پيئي هئي. پوءِ ماسايو ڪي هٿ ڪان وٺي هلڻ لڳو. ”هل، مون سان هل، مسز سيٽان.“ هن چيو.